

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI
MALİYE PROGRAMI
DOKTORA TEZİ

TÜRK VERGİ HUKUKUNDA ŞİRKET BİRLEŞMELERİ:
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Salih BAYRAM

Danışman
Prof. Dr. Mehmet TOSUNER

İZMİR - 2016

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Doktora Tezi olarak sunduğum “Türk Vergi Hukukunda Şirket Birleşmeleri Sorunlar ve Çözüm Önerileri” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

....../....../2016

Salih BAYRAM

İmza

XXXXXX

ÖZET
Doktora Tezi
Türk Vergi Hukukunda Şirket Birleşmeleri:
Sorunlar Ve Çözüm Önerileri
Salih BAYRAM

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Maliye Anabilim Dalı
Maliye Programı

Şirketlerde verimliliğin ve karlılığın artırılması, küresel rekabette varlıklarını sürdürebilmeleri için giderek daha önemli hale gelmiştir. Bu kapsamda artan rekabet şartlarına uymak amacıyla gerek yerel gerekse uluslararası düzeyde yeniden yapılanma faaliyetleri giderek artmaktadır. Yeniden yapılanma ölçek ekonomilerinden faydalanmak amacıyla birleşme yoluyla olabileceği gibi, üretim ve yönetimde verimliliğin ve şirketlerin pazar şartlarına hızla uyumunu sağlaması açısından bölünme yoluyla da olabilmektedir.

Birleşme ve bölünmenin yanı sıra hisse değişimi kısmı bölünme gibi yeniden yapılanma modelleri de son yıllarda artan bir şekilde uygulama alanı bulmaktadır. Ülkemizde de son yıllarda artan yabancı sermaye yatırımları nedeniyle gerek yerel düzeyde gerekse uluslararası düzeyde yeniden yapılanma faaliyetleri giderek artış göstermiştir. Konu gerek Kurumlar Vergisi Kanununda gerekse Türk Ticaret Kanunun'da AB mevzuatına paralel bir şekilde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

Çalışmanın amacı birleşme, bölünme, hisse değişimi ve tür değişimi gibi yeniden yapılanma modellerinin vergi kanunları türk ticaret kanunu AB birleşme direktifi açısından ayrıntılı olarak incelemek bu düzenlemeler arasındaki farklılık ve benzerlikleri ortaya koymak ve ortaya çıkan ve çıkabilecek sorunlar hakkında çözüm önerileri sunmaktır.

Çalışmada öncelikle birleşme kavramsal olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Birleşme bölünme gibi yeniden yapılanma modelleri ekonomik ve hukuki kavram olarak ne anlama geldiği ana hatlarıyla açıklanmıştır. İkinci bölümde ise AB hukukunda yer alan birleşme direktifi, direktif kavramının tanımı ve AB hukuk içerisindeki yeri de açıklanarak, irdelenmiş, birleşme direktifini AB içerisinde yaslaşması ve uygulama süreci açıklanmıştır. Üçüncü bölümde yeni TTK kapsamında birleşme, bölünme, hisse değişimi ve tür değişimi müesseseleri açıklanmıştır. Dördüncü bölümde ise çalışmamızın ana bölümü olan vergi hukukunda şirket birleşmeleri buna paralel olarak devir, bölünme, tür değiştirme ve hisse değişimi işlemleri detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Birleşme, Devralma, Bölünme, Tür Değiştirme, Hisse Değişimi

ABSTRACT
Doctorate Thesis
Corporate Mergers in Turkish Law
Problems and Suggestions
Salih BAYRAM

Dokuz Eylul University
Institute Of Social Sciences
Department Of Public Finance
Public Finance Program

The increase of profitability and productivity has gained more importance for companies aiming to sustain their position in international competition environment. Within this context, in order to keep pace with the increasing level of competition, the number of business restructurings has increased significantly both in local and in international markets. Business restructurings might be arranged in the form of mergers aiming to benefit from scale economies or in the form of divisions aiming to provide productivity increases in management and production activities and to adapt changing market conditions quickly.

In addition to merger and division transactions, business restructurings in the form of exchange of shares and partial divisions have taken place in an increasing manner in recent years. Within the context of Turkey, the number of business restructurings has gradually increased as well thanks to the growing foreign capital investment in recent years. In parallel with EU regulations, the issue of business restructurings has been regulated in great detail both in Turkish Corporate Income Tax Law and in Turkish Commerce Law.

The aim of this study is to examine the regulations regarding business restructurings such as mergers, divisions, exchange of shares and change of legal status within the context of Turkish Tax Laws, Turkish Commerce Law and EU Mergers Directive, to reveal similarities and differences between those

regulations and to provide solutions for the actual and potential regulatory problems related to those transactions.

This thesis defines the merger transaction firstly. It also tries to describe other forms of business restructurings such as division and exchange of shares both from a legal and from an economical perspective. The second chapter deals with EU Mergers Directive of EU Law - the meaning, the legal status, the enactment process and the applicability of that directive in EU Law. The third chapter discusses merger, division, exchange of shares and change of legal status transactions within the scope of Turkish Commerce Law. Finally, in the last chapter, those forms of business restructurings are handled within the context of Turkish Tax Laws in greater detail.

Keywords: Merger, Acquisition, Division, Change of Legal Status, Exchange of Shares.

TÜRK VERGİ HUKUKUNDA ŞİRKET BİRLEŞMELERİ: SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xix
TABLolar LİSTESİ	xxi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xxii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. BİRLEŞME	4
1.1.1. Ekonomik Kavram Olarak Birleşme	4
1.1.2. Türkiye’de ve Dünyada Şirket Birleşmeleri	8
1.1.2.1. Dünyada Durum	8
1.1.2.2. Türkiye’de Durum	10
1.1.3. Hukuki Kavram Olarak Birleşme	12
1.2. BÖLÜNME	15
1.3. HİSSE DEĞİŞİMİ	16

İKİNCİ BÖLÜM
ŞİRKET BİRLEŞME, BÖLÜNME VE HİSSE DEĞİŞİMİ İŞLEMLERİNİN
AVRUPA BİRLİĞİ VERGİ HUKUKU KAPSAMINDA
DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. AVRUPA BİRLİĞİ VE VERGİ UYUMLAŞTIRMASI	19
2.1.1. Genel Hatlarıyla Avrupa Birliği ve Türkiye	19
2.1.2. Avrupa Birliğinde Vergi Uyumlaştırılması	21
2.2. AVRUPA BİRLİĞİ BİRLEŞME DİREKTİFİ	24
2.2.1. Avrupa Birliği Vergi Hukuku ve Direktif Kavramı	24
2.2.2. Avrupa Birliği Birleşme Direktifi	26
2.2.2.1. Tarihsel Süreç	26
2.2.2.2. Birleşme Direktifinin Kapsamı	29
2.2.2.2.1. Şirketlerin Direktif Kapsamında Belirlenen Yapıda Olması	31
2.2.2.2.2. Şirketlerin Mali İkametgâhının Üye Devletler İçerisinde Olması	32
2.2.2.2.3. Şirketlerin Direktif Kapsamında Belirlenen Vergilere Tabi Olması	32
2.2.3. Direktif Kapsamında Değerlendirilen İşlemler	33
2.2.3.1. Birleşme	33
2.2.3.1.1. Devir Yoluyla Birleşme	33
2.2.3.1.2. Yeni Kuruluş Yoluyla Birleşme	34
2.2.3.1.3. Dikey Birleşme	34
2.2.3.2. Bölünme	35
2.2.3.3. Aktif Devri	35
2.2.3.4. Kısmi Bölünme	36
2.2.3.5. Hisse Değişimi	38
2.2.4. Birleşme Direktifi Kapsamında Vergileme	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TÜRK TİCARET KANUNU KAPSAMINDA BİRLEŞME, BÖLÜNME TÜR
DEĞİŞTİRME VE HİSSE DEĞİŞİMİ İŞLEMLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. BİRLEŞME BÖLÜNME VE TÜR DEĞİŞTİRME	43
3.2. UYGULAMA ALANI VE KAVRAMLAR	44
3.3. BİRLEŞME	45
3.3.1. Birleşme Tanım ve Türleri	45
3.3.2. Geçerli Birleşme Çeşitleri	47
3.3.3. Tasfiye Halindeki Bir Şirketin Birleşmeye Katılması	50
3.3.4. Sermayenin Kaybı veya Borca Batıklık Halinde Birleşmeye Katılma	51
3.3.5. Ortaklık Payları ve Hakları	52
3.3.5.1. Ortaklık Payının ve Haklarının Korunması	52
3.3.5.2. Ayrılma Akçesi	53
3.3.6. Sermaye Artırımı, Yeni Kuruluş ve Ara Bilanço	55
3.3.6.1.Sermaye Artırımı	55
3.3.6.2.Yeni Kuruluş	56
3.3.6.3.Ara Bilanço	57
3.3.7.Birleşme Sözleşmesi ve Birleşme Raporu	58
3.3.7.1.Birleşme Sözleşmesi ve İçeriği	58
3.3.7.2. Birleşme Raporu	59
3.3.8. İnceleme Hakkı ve Malvarlığında Değişiklikler	61
3.3.8.1. İnceleme Hakkı	61
3.3.8.2. Malvarlığındaki Değişikliklerle İlgili Bilgiler	63
3.3.9. Birleşme Kararı	64
3.3.10. Birleşmede Kesinleşmeye İlişkin hükümler	66
3.3.10.1. Birleşmenin Ticaret Siciline Tescil ve İlanı	66
3.3.10.2. Birleşmenin Hukuki Sonuçları	66
3.3.11. Sermaye Şirketlerinin Kolaylaştırılmış Şekilde Birleşmesi	68
3.3.11.1. Uygulama Alanı	68

3.3.11.2. Kolaylıklar	69
3.3.12. Alacaklıların ve Çalışanların Korunması	70
3.3.12.1. Alacakların Teminat Altına Alınması	70
3.3.12.2. Ortakların Kişisel Sorumlulukları	71
3.3.12.3. İş İlişkilerinin Geçmesi	73
3.4. BÖLÜNME	73
3.4.1. Bölünme; Tanım, Türleri, Geçerli Bölünme Çeşitleri	75
3.4.2. Şirket Paylarının ve Haklarının Korunması	76
3.4.2.1. Oranın Korunduğu Bölünme (Simetrik)	77
3.4.2.2. Oranın Korunmadığı Bölünme(Asimetrik)	78
3.4.3. Bölünmenin Uygulanmasına İlişkin Hükümler	80
3.4.3.1. Sermayenin Azaltılması	80
3.4.3.2. Sermaye Artırımı	81
3.4.3.3. Yeni Kuruluş	81
3.4.3.4. Ara Bilanço	82
3.4.4. Bölünme Sözleşmesi ve Bölünme Planı	82
3.4.4.1. Genel Olarak	82
3.4.4.2. Bölünme Sözleşmesinin ve Bölünme Planının İçeriği	83
3.4.4.3. Bölünmenin Dışında Kalan Malvarlığı	84
3.4.5. Bölünme Raporu ve İçeriği	85
3.4.6. İnceleme Hakkı	86
3.4.7. Malvarlığındaki Değişikliklerle İlgili Bilgiler	86
3.4.8. Bölünme Kararı	87
3.4.9. Çağrı ve Alacakların teminat altına alınması	87
3.4.10. Sorumluluk	88
3.4.10.1. Bölünmeye Katılan Şirketlerin İkinci Derecede Sorumluluğu	88
3.4.10.2. Ortakların Kişisel Sorumluluğu	89
3.4.11. İş İlişkilerinin Geçmesi	89
3.4.12. Ticaret Siciline Tescil ve Geçerlilik	90
3.5. TÜR DEĞİŞTİRME	90
3.5.1. Tür Değiştirme; Tanım, Geçerli Tür Değiştirme Çeşitleri	91

3.5.2. Kollektif ve Komandit Şirketlerin Tür Değişikliklerine İlişkin Özel Düzenleme	92
3.5.3. Şirket Payının ve Haklarının Korunması	93
3.5.4. Kuruluş ve Ara Bilanço	94
3.5.5. Tür Değişiklik Planı	95
3.5.6. Tür Değişiklik Raporu	95
3.5.7. İnceleme Hakkı	96
3.5.8. Tür Değişiklik Kararı ve Tescil	96
3.5.9. Alacaklıların ve Çalışanların Korunması	97
3.6. ORTAK HÜKÜMLER	97
3.6.1. Ortaklık Paylarının ve Ortaklık Haklarının İncelenmesi	97
3.6.2. Birleşmenin, Bölünmenin ve Tür değişikliğinin İptali ve Eksikliklerin Sonuçları	99
3.6.3. Sorumluluk	99
3.6.4. Ticari İşletme ile İlgili Birleşme ve Tür Değişiklik	100
3.6.5. Yeni TTK’da Tür Değişiklik İşlemlerinde Yürürlük	101

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK VERGİ HUKUKUNDA BİRLEŞME, BÖLÜNME, HİSSE DEĞİŞİMİ İŞLEMLERİ

4.1. TASFİYE	103
4.1.1. Tanım	103
4.1.2. Tasfiye Dönemi	105
4.1.3. Tasfiye Beyannameleri	106
4.1.3.1. Tasfiye Öncesi Döneme Ait Beyanname	107
4.1.3.2. Tasfiye Dönemlerine Ait Beyannameler	108
4.1.3.2.1. Tasfiyenin Birden Fazla Dönemde Gerçekleşmesi	108
4.1.3.2.2. Tasfiyenin Aynı Takvim Yılı İçerisinde Gerçekleşmesi	109

4.1.3.2.3. Tasfiyenin Bir Önceki Döneme İlişkin Kurumlar Vergisi	
Beyannamesinin Verilme Süresinden Önce Tamamlanması Halinde Tasfiye	
Beyannameleri	110
4.1.4. Tasfiye Kârı ve Hesaplanması	111
4.1.4.1. Bilanço Esasına Göre Defter Tutan Kurumlarda Tasfiye Karının	
Hesaplanması	111
4.1.4.1.1. Servet Değerinin Mahiyeti	111
4.1.4.1.1.1. Tasfiye Dönemi Başındaki ve Sonundaki Servet Değeri	114
4.1.4.1.1.1.1. Tasfiye Dönemi Başındaki Servet Değeri	114
4.1.4.1.1.1.2. Tasfiye Dönemi Sonundaki Servet Değeri	118
4.1.4.1.2. Tasfiye Karının Hesaplanması	118
4.1.4.1.2.1. Tasfiye Dönemi Başındaki Servet Değerine Yapılacak	
İlaveler	118
4.1.4.1.2.1.1. Ortaklar ve Kurum Sahipleri Tarafından Yapılan	
Ödemeler	119
4.1.4.1.2.1.2. Vergiden Müstesna Bulunan Kazanç ve İratlar	119
4.1.4.1.2.2. Tasfiye Dönemi Sonundaki Servet Değerine Yapılacak	
İlaveler	119
4.1.4.1.3. Tasfiye Karı İle İlgili Diğer Hususlar	120
4.1.4.1.3.1. Tasfiye Sırasında Ortaya Çıkan Gider ve İndirimler	120
4.1.4.1.3.2. Tasfiye Karı Üzerinden Tarh Edilen	
Vergilerin Ödenmesi	120
4.1.4.1.3.3. Tasfiye Dönemi İçerisinde Tevkif Yolu İle Ödenen Vergileri	
Mahsubu	121
4.1.4.1.3.4. Tasfiye Dönemlerinde Geçici Vergi Uygulaması	122
4.1.4.1.3.5. Tasfiyenin Zararla Kapanması	123
4.1.4.1.4. Tasfiyede Zamanaşımı	128
4.1.4.1.4.1. Tasfiyede Tarh Zamanaşımı	129
4.1.4.1.4.2. Tasfiyede Tahsilât Zamanaşımı	130
4.1.4.1.5. Tasfiye Dönemlerinde Defter Tasdiki	132
4.1.4.1.6. Tasfiyeden Vazgeçilmesi	132

4.1.4.1.7. Vergi Kanunları Kapsamında Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu	133
4.1.4.1.7.1. Vergi Usul Kanunu	133
4.1.4.1.7.2. Amme Alacakları Tahsil Usulu Hakkındaki Kanun	135
4.1.4.1.7.3. Kurumlar Vergisi Kanunu	136
4.1.4.1.8. Tasfiye Memurlarına Rücu Hakkı	140
4.1.4.1.9. Tasfiye Memurlarının Değişmesi Hali	141
4.1.4.1.10. Tasfiyeye Tabi Kurumun Ortağı veya Sahibi Arasındaki İlişkiler	142
4.1.4.1.11. Tasfiye İşlemlerinin İncelenmesi	144
4.1.4.1.12. Tasfiye Edilerek Ticaret Sicilinde Tüzel Kişiliği Sona Eren Kurumlar Vergisi Mükellefleri Hakkında Yapılacak Tarhiyatlar	146
4.1.4.1.13. Tasfiye Sürecinde Özellik Gösteren Hususlar	148
4.1.4.1.13.1. Tasfiyede Yenileme Fonu	148
4.1.4.1.13.2. Tasfiyede Yeniden Değerleme Değer Artış Fonu	150
4.1.4.1.13.3. Tasfiyede Katma Değer Vergisi Uygulaması	150
4.1.4.1.13.4. 5811 Sayılı Kanun Kapsamında Yasal Defterlere İntikal Ettirilen Varlıkların Durumu	153
4.1.4.1.13.5. Tasfiyede İlk Tesis ve Taazzuv Giderleri ve Peştemallıklar	154
4.1.4.1.13.6. Taşınmaz, İştirak Hisseleri, Kurucu Senetler, İntifa Senetleri ve Rüçhan Haklarının Satışından Doğan Kazanç İstisnası	154
4.1.5. Tasfiye Payının Vergilendirilmesi	156
4.1.5.1. Enflasyon Düzeltmesinden Kaynaklanan Olumlu Farklar	162
4.1.5.2. Tasfiyede Geçmiş Yıl Zararlarının Mahsubu	166
4.1.5.3. Tasfiyede Özel Maliyet Bedelleri	167
4.2. BİRLEŞME	167
4.2.1. Birleşme Dönemi	169
4.2.2. Birleşme Karının Hesaplanması	171
4.2.3. Birleşme Beyannamesi	173
4.2.4. Değiştirme Biriminin Tespiti	173
4.2.5. Birleşme Primi	174

4.2.6. Birleşme Halinde Sorumluluk	175
4.2.7. Birleşmede Zarar Mahsubu	175
4.2.8. Birleşmede Katma Değer Vergisi Uygulaması	176
4.3. DEVİR	177
4.3.1. Devir İşleminin Şartları	178
4.3.1.1. Birleşen Kurum ile Birleşilen Kurumun Kanunî veya İş Merkezlerinin Türkiye'de Bulunması	178
4.3.1.2. Devrolunan Kurumun Devir Tarihindeki Bilânço Değerlerinin, Birleşilen Kurum Tarafından Bir Bütün Halinde Devralınması ve Aynen Bilânçosuna Geçirilmesi	180
4.3.2. Devir Tarihi	181
4.3.3. Devir halinde vergilendirme ve beyan	181
4.3.3.1. Devir Halinde Kurumlar Vergisi Beyannamelerinin Verilmesi	183
4.3.3.2. Birleşilen Kurum Tarafından Taahhütname Verilmesi	185
4.3.3.3. Devir Halinde Şartlara Uyulmamasının Sonuçları	185
4.3.3.4. Devir Dolayısıyla Tahakkuk Eden Vergilerin Ödenmesi	186
4.3.4. Değiştirme Biriminin Hesaplanması	188
4.3.5. Devirde elde edilen hisselerin iktisap tarihi	189
4.3.6. Devirde Ortaya Çıkabilecek Birleşme Primi	190
4.3.7. İştirak İlişkisi Bulunan Kurumlar Arasındaki Devirler	190
4.3.8. Devir ile İlgili Diğer Hususlar	193
4.3.8.1. Devir Giderleri	193
4.3.8.2. Amortisman uygulaması	193
4.3.8.3. Yenileme fonu	194
4.3.8.4. Zarar Mahsubu	194
4.3.8.4.1. Zarar Mahsubunun Şartları	196
4.3.8.4.1.1. Son Beş Yıla İlişkin Kurumlar Vergisi Beyannamelerinin Kanunî Süresinde Verilmiş Olması	197
4.3.8.4.1.2. Devralınan Kurumun Faaliyetine Devir veya Bölünmenin Meydana Geldiği Hesap Döneminden İtibaren En Az Beş Yıl Süreyle Devam Edilmesi	197
4.3.8.5. Devir Halinde Geçici Vergi Uygulaması	199

4.3.8.6. Devir Halinde KVK'nın 5/1-e Bendinde Yer Alan İstisna Uygulaması	199
4.3.8.7. Devralınan Şirket Bünyesinde Mahsup ve İade Konusu Yapılacak Vergiler	200
4.3.8.8. Devirde Katma Değer Vergisi Uygulaması	201
4.4. TÜR DEĞİŞTİRME	202
4.4.1. Tür Değiştirme İşleminin Şartları	203
4.4.2. Tür Değiştirme İşleminde Vergilendirme	204
4.4.3. Tür Değiştirmede Hisselerin İktisap Tarihi	205
4.4.4. Tür Değiştirmede Katma Değer Vergisi Uygulaması	205
4.5. BÖLÜNME	206
4.5.1. Tam Bölünme	208
4.5.1.1. Tanımı ve Kapsamı	208
4.5.1.2. Tam Bölünme İşleminin Şartları	208
4.5.1.2.1. Bölünen Şirket ve Devralan Şirketler Tam Mükellef Sermaye Şirketi Olması	209
4.5.1.2.2. Bölünen Şirketin Bütün Mal Varlığı, Alacakları ve Borçları Kayıtlı Değerler Üzerinden Devredilmesi	211
4.5.1.3. Devredilen Şirket Ortaklarına Verilecek İştirak Hissesi	211
4.5.1.4. Bölünmelerde elde edilen hisselerin iktisap tarihi	213
4.5.1.5. Tam Bölünme Halinde Vergileme ve Beyan	214
4.5.1.5.1. Tam Bölünmede Kurumlar Vergisinin Ödenmesi	216
4.5.1.5.2. Tam Bölünmede İktisadi ve Teknik Bütünlük Aranıp Aranmayacağı	217
4.5.1.5.3. Tam Bölünmede Zarar Mahsubu	218
4.5.1.5.4. Tam Bölünmede Amortisman Uygulaması	219
4.5.2. Kısmi Bölünme	219
4.5.2.1. Genel Açıklamalar	219
4.5.2.2. Tanımı ve Kapsamı	222
4.5.2.3. Kısmi Bölünmenin Şartları	223
4.5.2.3.1. Bölünen ve Devralan Kurumun Sermaye Şirketi Olması	223
4.5.2.3.2. Bölünen ve Devralan Şirketin Tam/Dar Mükellef Olması	223

4.5.2.4. Kısmi bölünme Halinde Vergileme	224
4.5.2.4.1. En Az İki Tam Yıl Süreyle Elde Tutulan İştirak Hisselerinin Ayni Sermaye Olarak Konulması	225
4.5.2.4.2. Taşınmaz malların Ayni Sermaye Olarak Konulması	227
4.5.2.4.3. Üretim ve Hizmet İşletmelerinin Ayni Sermaye Olarak Konulması	230
4.5.2.4.3.1. Üretim ve Hizmet İşletmesi Kavramı ve Kısmi Bölünmenin Kapsamı	231
4.5.2.4.3.2. Üretim ve Hizmet İşletmelerinin Ayni Sermaye Olarak Konulması	233
4.5.2.4.3.3. Devredilen İktisadi Kıymetlerle Birlikte Bunlara Ait Borçların da Devredilmesi Halinde Devre Konu Net Değerin Sıfır veya Negatif Olması Durumu	236
4.5.2.4.3.4. Üretim ve Hizmet İşletmelerine Bağlı Taşınmazların Durumu	241
4.5.2.4.3.5. Üretim ve Hizmet İşletmelerinin Belli Bir Kısımının Kısmi Bölünmeye Konu Edilmesi	242
4.5.2.4.4. Bölünmenin Gerçekleştiği Tarihe Kadar Bölünen Varlıkların Değerinde Meydana Gelecek Değişikliklerin Durumu	245
4.5.2.5. İştirak Hisselerinin Ortaklara Verilmesi	247
4.5.2.6. Kısmi Bölünmede Sermaye Azaltımı	249
4.5.2.7. Sermaye Hesaplarına Ait Enflasyon Düzeltme Farklarının Durumu	251
4.5.2.7.1. İştirak Hissesi ve Gayrimenkul Satış Kazancının Sermaye Azaltımı Karşısındaki Durumu	252
4.5.2.8. Bölünme İşlemlerinde Hisse Devri	254
4.5.2.8.1. Alınan Hisse Senetlerinin Durumu	254
4.5.2.8.2. Devir Ve Bölünmelerde Elde Edilen Hisselerin İktisap Tarihi	255
4.5.2.9. Kısmi Bölünmede Zarar Mahsubu	255
4.5.2.10. Kısmi Bölünmede Amortisman Uygulaması	255

4.5.2.11. Kısmi Bölünme İşleminde İndirimli Kurumlar Vergisi Uygulaması	256
4.5.2.12. Bölünmede Katma Değer Vergisi Uygulaması	258
4.6. HİSSE DEĞİŞİMİ	259
4.6.1. Tanımı ve Kapsamı	259
4.6.2. Hisse Değişiminde Vergilendirme	264
4.7. BİRLEŞME DEVİR BÖLÜNME VE HİSSE DEĞİŞİMİ İŞLEMLERİNDE DİĞER VERGİ KANUNLARI KAPSAMINDA YAPILAN DÜZENLEMELER.	265
4.7.1. Gelir Vergisi Kanunu	265
4.7.1.1. Bilanço Esasına Göre Kazancını Tespit Eden Bir Ferdi İşletmenin Sermaye Şirketine Devri	265
4.7.1.2. Kollektif ve Adi Komandit Şirketlerin Sermaye Şirketine Dönüşmesi	266
4.7.2. Damga Vergisi Kanunu Uygulaması	268
4.7.3. Harçlar Kanunu Uygulaması	269
4.7.4.6183 Sayılı Kanun Uygulaması	269
4.7.5. 6802 Sayılı Gider Vergileri Uygulaması	270
4.8. BİRLEŞME BÖLÜNME VE TÜR DEĞİŞTİRME İŞLEMLERİNİN YOĞUNLAŞMA ALANLARININ ÖLÇÜLMESİ	270
4.8.1. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları	272
4.8.2. Araştırmanın Amacı	272
4.8.3. Araştırmada Kullanılan Veri Seti	273
4.8.3.1. Örnek Seçimi-Birleşme ve Devralma İşlemleri	273
4.8.3.2. Örnek Seçimi- Bölünme	275
4.8.3.3. Örnek Seçimi-Tür Değiştirme İşlemleri	277
4.8.4. Birleşme Bölünme ve Tür Değiştirme İşlemlerinin Yoğunlaşma Analizi	279

4.8.4.1. Birleşme ve Devralma İşlemleri	279
4.8.4.2. Bölünme İşlemleri	285
4.8.4.3. Tür Değişirme	287
SONUÇ	291
KAYNAKÇA	297

KISALTMALAR

AATUHK	Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AET	Avrupa Ekonomik Topluluğu
AK	Avrupa Konseyi
AKÇT	Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
AŞ	Anonim Şirket
AT	Avrupa Topluluğu
BİST	Borsa İstanbul
BK.	Borçlar Kanunu
BSMV	Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi
GVK	Gelir Vergisi Kanunu
DV	Damga Vergisi
DVK	Damga Vergisi Kanunu
IRS	ABD Vergi İdaresi.
İBK	İsviçre Borçlar Kanunu
KAP	Kamuyu Aydınlatma Platformu
KVK	Kurumlar Vergisi Kanunu
KDV	Katma Değer Vergisi
KDVK	Katma Değer Vergisi Kanunu
LFus	İsviçre Birleşme, Bölünme, Nevi Değişikliği ve Maddi Varlığın Devrine İlişkin Federal Kanun (Loi sur la fusion)
OECD	Uluslararası İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
ÖTVK	Özel Tüketim Vergisi Kanunu
RA	Roma Anlaşması
RG	Resmi Gazete
RKHK	Rekabetin Korunması Hakkında Karar
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti

TDK	Türk Dil Kurumu
TL	Türk Lirası
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TTSG	Türk Ticaret Sicili Gazetesi
VUK	Vergi Usul Kanunu

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Yeni Kuruluş Örnek XYZ AŞ Ortaklık Yapısı;	s.78
Tablo 2: Yeni Kurulan Şirketlerin Ortaklık Yapıları(Simetrik)	s.78
Tablo 3: Yeni Kurulan Şirketlerin Ortaklık Yapıları (Asimetrik)	s.79
Tablo 4: Tasfiye Sürecine İlişkin Bilgiler	s.109
Tablo 5: Tasfiye Beyannamelerinin Verilme Zamanı	s.110
Tablo 6: Tasfiye Dönemlerine İlişkin Beyanlar (1/a)	s.125
Tablo 7: Tasfiye Dönemlerine İlişkin Beyanlar (1/b)	s.125
Tablo 8: Tasfiye Dönemlerine İlişkin Beyanlar (1/c)	s.126
Tablo 9: Tasfiye Dönemlerine İlişkin Beyanlar (1/d)	s.127
Tablo 10: Tasfiyeden Vazgeçme Tasfiyeye İlişkin Bilgiler	s.131
Tablo 11: Borsa İstanbul’da İşlen Gören Şirketlere İlişkin Birleşme Bildirimleri	s.272
Tablo 12: Borsa İstanbul’da İşlem Gören Şirketlere İlişkin Bölünme Bildirimleri	s.274
Tablo 13: Tür Değiştiren Şirketler	s.276
Tablo 14: Borsa İstanbul’da İşlem Gören ve 2013-2014 Yıllarında Birleşme ve Devralma Gerçekleştiren Şirketler Hakkında Bilgi	s.279
Tablo 15: Birleşme Şekline Göre Dağılım	s.280
Tablo 16: Birleşme İşlemlerinde Taraflar	s.281
Tablo 17: Birleşme ve Devralma İşlemlerinin Sektörel Dağılımı	s.281
Tablo 18: Birleşme ve Devralma İşlemlerinin Gerçekleştiği Pazar/Piyasa Dağılımı	s.283
Tablo 19: Bölünme İşlemlerinde Taraflar	s.285

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Birleşme Şekline Göre Dağılım	s. 280
Şekil 2: Birleşme İşlemlerinde Taraflar	s.281
Şekil 3: Birleşme ve Devralma İşlemlerinin Sektörel Dağılımı	s.282
Şekil 4: Birleşme ve Devralma İşlemlerinin Gerçekleştiği Pazar/Piyasa Dağılımı	s.283
Şekil 5: Kısmi Bölünme İşlemlerinin Detay Analizi	s.285
Şekil 6: Bölünme İşlemlerinde Taraflar	s.286
Şekil 7: Tür Değiştiren Şirketler-1	s.287
Şekil 8: Tür Değiştiren Şirketler-2	s.287
Şekil 9: Tür Değişimi Sonucu Oluşan Yeni Şirket Türleri	s.288

GİRİŞ

Şirketlerde verimliliğin ve karlılığın artırılması, küresel rekabette varlıklarını sürdürebilmeleri için giderek daha önemli hale gelmiştir. Bu kapsamda artan rekabet şartlarına uymak amacıyla, gerek yerel gerekse uluslararası düzeyde yeniden yapılanma faaliyetleri giderek artmaktadır. Yeniden yapılanma ölçek ekonomilerinden faydalanmak amacıyla birleşme yoluyla olabileceği gibi, üretim ve yönetimde verimliliğin ve şirketlerin pazar şartlarına hızla uyumunu sağlaması açısından bölünme yoluyla da olabilmektedir.

Birleşme ve bölünmenin yanı sıra hisse değişimi kısmı bölünme gibi yeniden yapılanma modelleri de son yıllarda artan bir şekilde uygulama alanı bulmaktadır. Ülkemizde de son yıllarda artan yabancı sermaye yatırımları nedeniyle gerek yerel düzeyde gerekse uluslararası düzeyde yeniden yapılanma faaliyetleri giderek artış göstermiştir. Konu gerek Kurumlar Vergisi Kanununda gerekse Türk Ticaret Kanunu'nda AB mevzuatına paralel bir şekilde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

Birleşme, bölünme hisse değişimi gibi yeniden yapılandırma işlemleri ekonomik ve hukuksal anlamda farklı alanları kapsayan çok yönlü işlemlerdir. Bu işlemler ticaret hukuku, rekabet hukuku, vergi hukuku ve sermaye piyasası mevzuatını da kapsama almaktadır. Diğer yandan yeniden yapılandırma işlemleri bu hukuksal düzenlemelerde birbirinden farklı amaçlarla ele alınmaktadır.

Çalışmanın temel amacı; birleşme, bölünme, hisse değişimi ve tür değişimi gibi yeniden yapılanma modellerinin Türk vergi kanunları Türk ticaret kanunu ve AB birleşme direktifi açısından ayrıntılı olarak incelemek, bu düzenlemeler arasındaki farklılık ve benzerlikleri ortaya koymak ve ortaya çıkan ve çıkabilecek sorunlar hakkında çözüm önerileri sunmaktır. Çalışmada farklı disiplinler ve farklı hukuksal düzenlemeler ele alınmakla birlikte, çalışmanın ana boyutu vergi hukuku alanında konunun incelenmesidir.

Çalışmanın birinci bölümünde birleşme bölünme gibi yeniden yapılanma modelleri ekonomik ve hukuki kavram olarak ne anlama geldiği ana hatlarıyla açıklanmıştır. Türkiye'de ve Dünya'da gerçekleşen şirket birleşmelerinin gelişimi ve yapısı irdelenmiştir.

İkinci bölümde ise öncelikle genel hatlarıyla Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkileri, AB içerisindeki dolaylı ve dolaysız vergilerle ilgili vergi uyumlaştırma çalışmaları açıklanmıştır. Daha sonra ise AB hukukunda yer alan birleşme direktifi, direktif kavramının tanımı ve AB hukuk içerisindeki yeri de açıklanarak irdelenmiş, birleşme direktifinin AB içerisinde yasalaşması ve uygulama süreci açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde 6102 sayılı yeni TTK’da yer alan birleşme, bölünme, hisse değişimi ve tür değişimi gibi yeniden yapılandırma işlemlerine ilişkin ticaret hukukunda yer alan yasal düzenlemeler irdelenmiş, bu düzenlemelerin eski TTK’da yer alan düzenlemelerle benzerlik ve farklılıkları açıklanmıştır. Yeni TTK’da getirilen yeniden yapılandırma işlemlerine ilişkin düzenlemelerin uygulamada ortaya çıkarabileceği sorunlar ve çözümler ele alınmıştır.

Dördüncü bölüm ise çalışmamızın ana bölümü olan vergi hukukunda şirket birleşmeleri buna paralel olarak devir, bölünme, tür değiştirme ve hisse değişimi işlemleridir.

KVK açısından birleşme, infisah eden kurumlar bakımından tasfiye hükmünde kabul edilerek birleşme karı tasfiye karı gibi hesaplanarak vergiye tabi tutulmaktadır. Ancak, birleşmede tasfiye kârı yerine birleşme kârı vergiye matrah olacaktır. Bu kapsamda vergi hukuku açısından vergili birleşme olarak adlandırılan birleşme işlemlerinde öncelikle tasfiye ve tasfiye karının nasıl tespit edileceği bilinmelidir. Bu nedenle vergi hukuk bölümünde ilk olarak tasfiye işlemleri açıklanmıştır. Tasfiye işlemlerinin vergisel boyutu açıklandıktan sonra vergi hukuku açısından birleşme işleminin vergisel boyutu açıklanmıştır. Birleşmede aktifte yer alan değerler yeni değerleriyle devredilmekte dolayısıyla yeniden değerlemeden kaynaklanan değer artışları vergilendirilmektedir.

KVK’da bazı şartların gerçekleşmesi halinde birleşme işleminde vergileme yapılmamaktadır. Bu şartlar birleşme sonucunda infisah eden kurum ile birleşilen kurumun kanunî veya iş merkezlerinin Türkiye’de bulunması ve münfesihi kurumun devir tarihindeki bilanço değerlerinin, birleşilen kurum tarafından bir bütün halinde devralınması ve aynen bilançosuna geçirilmesidir.

Bu şartların varlığı halinde birleşme devir olarak nitelendirilmektedir. Vergisiz birleşme olarak da adlandırılan devir işleminde devrolan kurumdaki aktif değerlerin değer artışından oluşan gizli yedekler vergilendirilmemekte ve bu gizli

yedekler devralan kuruma aktararak realize olacağı tarihe kadar vergi ertelemesi sağlanmış olmaktadır. Günümüzde vergileme yapılmadığından dolayı şirket birleşmelerinin büyük bir kısmı bu yöntem kullanılarak gerçekleştirilmektedir.

Birleşmede temel amaç ölçek ekonomilerinde yararlanarak işletmelerde verimlilik ve karlılığın artırılmasıdır. Bu amacın gerçekleştirilmesine bölünme yoluyla da ulaşılabilir. Bu nedenle birleşme işlemlerine sağlanan vergisel avantajlar aynı gerekçelerle bölünme işlemlerine de sağlanmıştır.

Bölünme vergi hukukunda kısmi bölünme ve tam bölünme olarak iki türde düzenlenmiştir. Tam bölünmede, bölünen şirketin tüm mal varlığı iki veya daha fazla şirkete geçmekte ve bölünen şirketin ortakları devralan şirketlerin ortaklık paylarını iktisap etmektedir. Bu niteliğiyle tam bölünme devralan şirketler açısından birleşme olarak nitelendirilebilir. Tam bölünme ve kısmi bölünme işlemlerinin vergisel boyutu ayrıntılı olarak birleşme işlemlerine paralel bir şekilde açıklanmıştır.

KVK kapsamında tür değiştirme işlemleri devir kapsamında değerlendirilmekte ve tür değiştirme işlemlerinde tür değiştirilmesi anında tür değiştiren kurumun bilançosunda yer alan iktisadi kıymetler değerlemeye tabi tutulmamaktadır.

Vergi hukuku kısmında ele alınan son müessese tam mükellef bir sermaye şirketinin, diğer bir sermaye şirketinin hisselerini, bu şirketin yönetimini ve hisse çoğunluğunu elde edecek şekilde devralması ve karşılığında bu şirketin hisselerini devreden ortaklarına kendi şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisselerini vermesi yoluyla gerçekleşen hisse değişimi işlemleridir. Hisse değişimi işlemi temel anlamda bir devir işlemidir. Hisse devir mukayyet değerler üzerinden gerçekleşmekte değerlendirme yapılmamaktadır. Dolayısıyla herhangi bir değer artışı oluşmayacak ve vergilendirilmeyecektir

Bölümün sonunda ise birleşme devralma ve bölünme işlemlerinde, hisseleri Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören şirketlerin KAP'a (Kamuyu Aydınlatma Platformu) gönderdikleri birleşme ve bölünme bildirimleri, tür değiştirme işlemlerinde ise T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü tarafından aylar itibariyle açıklanan şirket istatistikleri bültenleri taranarak veri seti hazırlanmış, bu verilerden birleşme, bölünme ve tür değiştirme işlemlerinin yoğunlaşma alanları analiz edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Birleşme ve bölünme gibi yeniden yapılandırma faaliyetleri için ekonomik ve hukuki çerçevede farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Öncelikle farklı disiplinlerde birleşme ve bölünme işlemlerinin kavramsal çerçevesinin ortaya konulması gerekmektedir.

1.1. BİRLEŞME

Birleşme ekonomik ve hukuki kavram olarak farklı içeriklere sahiptir. Ekonomik kavram olarak kullanımı ve içeriği hukuki içerikten daha geniştir.

1.1.1. Ekonomik Kavram Olarak Birleşme

Ticaretin ve yatırım politikalarının serbestleşmesi, bilgi teknolojilerinde, iletişimde ve taşımacılıkta meydana gelen gelişmeler, dünya çapında ticaretin ve bununla birlikte küresel rekabetin artması sonucunu doğurmuştur. Ülkelerin kendi sınırları içerisinde başta ekonomik anlamda daha büyük ölçeklere ulaşabilmek amacıyla yapılan birleşmeler, sınır ötesine de aynı amaçlarla ve uluslararası alanda rekabet edebilmeyi sağlamak için yaygın bir biçimde başvurulmuş bir yol haline gelmiştir¹.

Firmaların uluslararası alanda rekabet edebilmeleri için büyümeleri kaçınılmaz olmaktadır. Büyüme iki yolla sağlanabilmektedir. Bunlardan ilki iç kaynakların kullanılarak yapılacak içsel büyümedir. Ancak firmaların iç kaynaklarının yetersiz olması içsel büyümeyi engellemektedir. Bu halde firmalar birleşmeler yoluyla büyümeye yönelmektedirler². Ulusal ve uluslararası boyutta gerçekleşen birleşme ve devralmalar bir yandan şirketlerin rekabet gücünü artırmakta

---

¹ Doğan Gökbel, Farklı Ülke Şirketleri Arasındaki Birleşmelerin Türk Hukukundaki Vergisel Sonuçlarının Avrupa Birliği Hukuku ile Karşılaştırılması, Şirket Birleşmeleri (Editörler: Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), s.4, İstanbul, 2004

² Serpil Altınırnak Gökbel, Birleşmelerde Başarı ve Başarısızlık, Şirket Birleşmeleri (Editörler: Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), s.228, İstanbul, 2004.

diğer yandan ise ülkeye yabancı sermaye ve teknoloji transferini sağlamaktadır³. Ancak ülkemizde aile şirketleri tarafından, birleşmeler firmalar üzerinde bağımsızlığın kaybolması ve tüzel kişiliğin sona erecek olması gibi sebeplerle pek istenen bir durum değildir⁴.

Birleşme iki ya da daha fazla işletmenin varlıklarını ve borçlarını birleştirerek tek bir işletme halinde faaliyetlerini sürdürmeleri olarak tanımlanabilir. Birleşmede bir işletmenin tüzel kişiliği devam ederken, diğer işletmenin tüzel kişiliği sona erdirilebilir; ya da her iki işletmenin tüzel kişiliği sona erdirilerek yeni bir tüzel kişilikle faaliyet gösterilebilir⁵. Bu tür birleşme aslında iki şirketin konsolidasyonudur⁶.

Devralma şeklindeki birleşmelerde taraflardan birisi tüzel kişiliğini ve dolayısıyla hukuki varlığını devam ettirmektedir. Devralan şirket hedef şirketin tüm aktif ve pasiflerini tasfiye etmeden bir bütün olarak bünyesine alır. Birleşme sonrası hedef şirketin tüzel kişiliği ortadan kalkacak ve hedef şirket ortaklarına devralan şirketin hisse senedi verilecektir⁷.

Bir diğer birleşme çeşidi ise yeni kurulan bir şirkete aktif ve pasiflerin kül halinde devredilmesidir. Devredilen şirketlerin tüzel kişilikleri ortadan kalkacak ve devredilen şirketlerin ortaklarına devir karşılığı yeni şirketin hisse senetleri verilecektir⁸.

Sonuçta en az bir işletmenin tüzel kişiliği birleşme sonucu sona ermektedir. Birleşme bazı hallerde hedef işletmenin dolaşımdaki hisse senetlerinin önemli bir bölümünün nakit ya da hisse senedi karşılığında satın alınması yoluyla da gerçekleşebilir. Bu işleme “satın alma” denilmektedir⁹. Birleşme (merger) ve satın alma (acquisition) aynı sonucu verselerde farklı çalışma sistemlerinin ürünüdürler. Birleşme işleminde iki şirketin ortaklarının bilgisi ve çoğunluk onayı vardır. Satın alma bir şirketin satın alma kararı vermiş olan şirket yönetiminin doğrudan doğruya

³ Serra Eren Sarioğlu, Şirket Değerleme, Vergi Sorunları Dergisi, Şubat 2012, Sayı 281, s.64.

⁴ S.A.Göksel, s.4

⁵ Nurhan Aydın, Birleşme ve Satın Almalarda İşletme Değerlemesi, Şirket Birleşmeleri (Editörler: Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), s.194, İstanbul, 2004

⁶ Cevat Sarıkamış, Şirket Birleşmeleri, Satın Almalar ve Yeniden Yapılanma, s.41, İstanbul, 2003

⁷ Haluk Sümer, E.Handan Sümer Görmüş, Füzyonlar ve Muhasebe Yöntemlerinde Meydana Gelen Gelişmeler, Şirket Birleşmeleri (Editörler: Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), s.365, İstanbul, 2004.

⁸ Sümer H., Görmüş H.S, s.365

⁹ Aydın N.s.194

hedef şirketin ortakları ile ilişkiye girerek onların paylarını satın alma işlemidir¹⁰. Şirket birleşmelerinde satın almadan farklı olarak iki şirket yönetimi arasında bir diyalog ve anlaşma vardır. Satın alma sürecinde ise inisiyatif tamamen satın alma girişiminde bulunan şirket yönetiminin elinde bulunmaktadır¹¹.

Şirketlerin birleşme yoluyla edinilmesinin birtakım avantaj ve dezavantajları vardır. Bunlar öncelikle birleşme hukuken basittir ve satın alma gibi maliyetli değildir. Diğer yandan birleşme işlemi birleşmeye katılan şirket ortakları tarafından onaylanması gerekir. Genelde şirket ortaklarının 2/3'lük kısmı birleşme kararı için yeterli sayılmaktadır. Ek olarak devralınan firmanın ortaklarının değerlendirme hakkı vardır. Bunun anlamı bu hissedarlar sahip oldukları hisselerin uygun fiyatlarla devralan şirket tarafından satın alınmasını talep edebilirler¹².

➤ İşletmeleri birleşmeye iten başlıca nedenleri şu şekilde sıralamak mümkündür¹³;

- Büyüme içgüdüğü
- Kurumsallaşma isteği
- Yeni pazarlara girme isteği
- Yönetim, üretim ve dağıtımda benzer faaliyetleri elimine edip, maliyetleri azaltarak, verimliliği ve etkinliği artırma isteği
- Daha yüksek getiri ve daha düşük maliyetli borçlanma isteği
- Etkin ve verimli yönetimle varlıkların karlılığını artırma isteği
- Azalan rekabet sonucu, piyasa gücünün artırılması isteği,
- Birleşme sonucunda işletmenin menkul kıymetlerinin Pazar gücünün artması ve işletmenin bu yolla borçlanma kapasitesi yaratarak elde edeceği finansman kolaylığı,
- İkame maliyetlerin altında varlık satın alma isteği
- Know-how transfer etme isteği
- Faaliyet kollarının ve ürün çeşitlerinin farklılaştırılarak ve zenginleştirilerek risk azaltılması,

---

¹⁰Sarıkamış, s.3-4.

¹¹Sarıkamış, s.42

¹² Stephan A.Rose, Randolph W.Westerfield, Jeffrey Jaffe, Corporate Finance, seventh edition,2005

¹³ Adnan Sevim, Şirket Birleşmelerinde Kurumsal Kaynak Planlaması (Enterprise Resources Planing-EKP)'nin Önemi, Şirket Birleşmeleri (Editörler: Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), s.333, İstanbul, 2004.

- Küresel pazarlarda rekabet gücünün artırılması için fiyat-maliyet kalite avantajlarının sağlanması isteği
- Şirketleri kontrol altında tutma isteği
- Birleşen şirketlerin bünyelerinde yaptıkları teknolojik gelişmeleri birleştirerek daha ileri bir safhaya taşıma isteği,
- Bilgiyi ve teknolojiyi paylaşma isteği.

İşletme bilimi açısından birleşmeler yatay ve dikey birleşmeler olarak ikiye ayrılmaktadır. Yatay birleşmeler aynı faaliyet alanında çalışan işletmelerin birleşmesi olarak tanımlanmaktadır. Dikey birleşmeler ise bir ürünün üretiminden satışına kadar olan süreçte faaliyette bulunan işletmelerin birleşmesi söz konusudur¹⁴. Dikey birleşmede firmaya mal, hammadde ve malzeme veya hizmet sağlayan bir şirket ile ya da şirketin ürettiği mal veya hizmeti pazarlayan bir şirket ile birleşme gerçekleşmektedir¹⁵. Yatay ve dikey birleşmelerin yanı sıra karma olarak isimlendirilen birleşmelerde farklı bir tür olarak tanımlanabilir. 1960 ve 1970’li yıllarda yaygınlık kazanan bu karma birleşme türünde farklı alanlarda faaliyet gösteren işletmelerin birleşmesi söz konusu olmaktadır.¹⁶

Yatay birleşme ile şirketler faaliyet alanlarındaki etkinliği ve büyüklüğünü artırmak sağlam organizasyon yapısına ve bilgi birikimine sahip küçük işletmeleri ele geçirmek olabilir. Dikey birleşmelerde ise amaç ham madde kaynaklarını ve pazarlama alanını kontrol altına alarak çalışma alanındaki etkinliği sağlamaktır. Dikey birleşmeyle şirket ham madde alımı açısından maliyet avantajı satım açısından ise pazarlama maliyetlerinde tasarruf sağlayabilecektir¹⁷.

Birleşme ve satınalma işlemlerinde tarihsel süreç yatay birleşmelerin yoğunlaşmasıyla başlamış ancak bu birleşme türünün rekabeti azaltıcı etkisi ve tekel yaratma olgusundan dolayı rekabet yasalarıyla sınırlanmaya çalışılmıştır. Bu düzenlemeler nedeniyle süreç dikey ve çok yönlü birleşmelerin artışıyla devam ettiği görülmektedir¹⁸.

---

¹⁴Helmut Pernsteiner, İşletme Bilimi Literatüründe Birleşme Kavramı, Şirket Birleşmeleri (Editörler: Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), s.594, İstanbul, 2004.

¹⁵ Sarıkamış, s.42

¹⁶Pernsteiner, s.595.

¹⁷ Sarıkamış, s.43

¹⁸ Mahmut Kargın, TFRS ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Kapsamında İşletme Birleşmelerinin Değerlendirilmesi ve Muhasebeleştirilmesi, Gazi Kitabevi, Ekim 2011, s.6

1.1.2. Türkiye’de ve Dünyada Şirket Birleşmeleri

Gerek ülkemizde gerekse dünyada şirket birleşmelerine ilişkin trend, ekonomik kriz dönemlerinde azalmakla beraber, yukarı yönde artış gösterdiği görülmektedir. Ancak ülkemizde şirket birleşmeleri dünya uygulamaları ile karşılaştırıldığında aile şirketlerinin kurumsal yapıya geçememeleri, hukuki düzenlemelerin yeterince açık ve anlaşılır olmaması ve sermaye piyasasının istenen düzeyde gelişememesi nedenleriyle hala sınırlı kaldığı söylenebilir.

1.1.2.1. Dünyada Durum

Ekonomik kalkınma politikalarının bir gereği olarak, Türkiye’de dahil birçok ülkede şirket birleşmeleri teşvik edilmektedir. Şirketler ise enflasyon ve mali krizler karşısında daha güçlü ve büyük sermayeli olmak için birleşmelere yönelmektedirler¹⁹. 2000’li yıllarda 1990’lı yıllardaki kadar artış olmamakla birlikte birleşme ve satın almalar, hala karlı ve kısa sürede büyümenin temel araçlarından biri olarak fonksiyon görmektedir²⁰.

Şirket birleşmeleri ve devralmalar dünyadaki kullanımıyla “Merger and Acquisitions” ya da M&A’lar 2000 yılında 3,5 milyon dolarlık işlem hacmine ulaşmıştır²¹. 11 Eylül olaylarından sonra ekonomide baş gösteren durgunlukla birlikte şirket birleşme ve devralmalarındaki artış geçici bir duraklamaya girmiştir²².

Şirket birleşmeleri ABD’de 19’uncu yüzyılın sonunda gündeme gelmekle beraber tarihsel süreçte zaman zaman yoğunluk kazanarak günümüze kadar devam etmiştir. Günümüze kadar şirket birleşmeleri açısından beş dönem yaşanmıştır²³.

Dikey birleşmelerin görüldüğü 19’uncu yüzyılın sonundaki birinci dalga daha çok işletmelerdeki yeniliklerin bir sonucuydu. Bu devrede işletmeler ağırlıklı olarak içsel büyümeyi hedeflemişler, bununla birlikte ortaya çıkan aşırı kapasite ve Pazar

¹⁹Mehmet Bahtiyar, Türk Ticaret Kanunu ile Avrupa Birliği’nin Üçüncü Konsey Yönergesi Açısından Anonim Ortaklık Birleşmeleri ve Denetimi, Şirket Birleşmeleri (Editörler: Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), s.4, İstanbul, 2004

²⁰ Aydın N.,s.193.

²¹Gökbel S.A, s.213.

²² Serhat Kutlan, Birleşme ve Devir Almalarda (Merger’s&Acquisitions) Controlling Şirket Birleşmeleri (Editörler: Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), s.247, İstanbul, 2004.

²³ Sarıkamış, s. 41

tıkanıklıkları nedeniyle merkezileşmeye yönelmişlerdir. 1920'li yıllardaki ikinci dalga ise montaj hattı ve Taylorizm'in üretim sürecine uygulanması ile birlikte oligopol firmaların ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamıştır. Birleşme dalgalarından üçüncüsünde ise II Dünya Savaşı sonrasında şirketlerin uluslararası bir boyuta gelmesine bağlı olarak, dördüncü dalga ise şirketlerin kar marjlarının yükseltilmesi amacıyla ortaya çıkmıştır²⁴. 1990'lı yılların başlarında birleşme ve devralma işlem hacminin artışı ile başlayan beşinci birleşme dalgası, 2001-2002 yıllarında yaşanan duraklama döneminin ardından 2003 yılından itibaren küresel düzeyde tekrar güçlenme eğilimine girmiştir²⁵.

Şirket birleşmeleri trendine Avrupa ülkeleri perspektifinden bakacak olursak birleşme ve devir almalar 20. Yüzyılın ikinci yarısında yoğunlaştığı görülmektedir²⁶. Bu trendin temel nedeni Avrupa ülkelerinde bu dönemde gerek ekonomik gerekse yasal düzenlemelerle şirket birleşme ve devralmalarının teşvik edilmesidir.

Tarihsel olarak birleşme ve devralmalar Anglo Saxon ülkelerinde yaygın bir şekilde uygulanma alanı bulmuş olup, 20. yüzyılda birleşme ve devralmaların en fazla gerçekleştirildiği ülke Amerika Birleşik Devletleri'dir²⁷. ABD'de şirket devir ve birleşmeleri günümüzde 90'lı yıllardaki ulaşılan en yüksek seviyeleri aşarak globalleşme, endüstriyel büyüme ve teknoloji alanındaki gelişmelerle birlikte hızlı bir büyüme sürecine girmiştir²⁸. Kıta Avrupa'sında ise birleşme ve devralmalar; tarihsel, kültürel ve hukuk sisteminden kaynaklanan nedenlerden ötürü Anglo Saxon ülkeleri kadar yaygın olmamıştır²⁹.

ABD hukukunda birleşme ve devir işlemleri birkaç kanunda düzenlenmiştir. Bu kanunlardan üçü menkul kıymetler, antitröst ve eyalet kurum kanunlarıdır³⁰. ABD vergi hukukunda birleşme ve devir ile ilgili düzenlemeler, ortaya çıkabilecek

---

²⁴ Kurtar TANYILMAZ, Sanayi Şirketlerinde Birleşmeler ve Devralmalar, Şirket Birleşmeleri (Editörler: Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), s.689, İstanbul, 2004.

²⁵ Metin Yılmaz, Şirket Birleşme ve Devralmalarının Getiri Üzerine Etkisi ve İMKB'da Bir Uygulama, Kadir Has Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2010, s.xiv

²⁶ Sarıkamış, s.94

²⁷ Yılmaz, s.2

²⁸ S. Selman Tunal, Genel Hatları ile Amerika Birleşik Devletlerinde Şirket Birleşmelerinin Hukuki Yapısı, Vergi Dünyası, Mayıs 2000, Sayı 225, s.54

²⁹ Yılmaz, s.3

³⁰ Tunal, s.55

vergisel sorunlara ilişkin düzenlemeler ABD Kurumlar Vergisi Kanunu'nun (İnternal Revenue Code) 338'inci bölümünde yer almaktadır³¹.

Dünyada son 5 yıllık dönem incelendiğinde, küresel krize kadar birleşme ve devralmaların hızlı bir artış trendi içerisinde olduğu söylenebilir. 2007 yılı içerisinde birleşme ve devralmalar bir önceki yıla göre %21 oranında artmış ve 4.38 trilyon dolarlık bir hacme ulaşmıştır. Krizle birlikte 2008 ve 2009 yıllarında bu trend azalmış krizin etkisinin yavaş yavaş ortadan kalkmasıyla birlikte 2010 yılında %15'lik bir artış gerçekleşmiş ve hacim 2.4 trilyon dolara ulaşmıştır³².

1.1.2.2. Türkiye'de Durum

Türkiye'de şirket birleşmeleri Avrupa ülkelerinde olduğu gibi 20. Yüzyılın ortalarında başlamış ve bu dönemden itibaren yoğunluk kazanmıştır³³. İkinci beş yıllık (1968-1972) kalkınma planından itibaren uygulanan büyük işletme politikalarının bir gereği olarak işletmelerin büyümeleri arzulanmakta, bu kapsamda şirketleşmeler, sermaye artırımları ve şirket birleşmeleri teşvik edilmektedir³⁴. Türkiye'de işletme birleşmeleri ve satın almalar daha çok zor durumda olan işletmelerin ekonomiye tekrar kazandırılması amacıyla başlamış olup, daha çok da kamu kurumlarında ve bankacılık sektöründe görülmüştür³⁵.

Ülkemizde 80'li yıllarda uygulamaya konulan liberal ekonomik politikalar da şirket birleşmelerinin hızlanmasının bir nedenidir³⁶. Ülkemizdeki birleşmelerin büyük kısmı satın almalar yoluyla gerçekleşen birleşmeler olup, bunların çoğu da özelleştirmeler yoluyla meydana gelmektedir³⁷.

Diğer yandan teknolojiye yaşanan gelişmeler; mal hizmet ve sermayenin serbest dolaşımına neden olmuştur. Uluslararası üne sahip firmalar Türk firmaları ile de işbirliği yaparak birlikte ürettikleri mal ve hizmetleri uluslararası piyasalara

³¹ S. Selman Tunal Genel Hatları ile Amerika Birleşik Devletlerinde Şirket Devir ve Birleşmelerinin Vergi Boyutu, , Vergi Dünyası, Ekim 2000, Sayı 228, s.43

³² Sarıoğlu, s.64,

³³ Sarıkamış, s.96

³⁴ Bahtiyar, s.2

³⁵ Aydın, s.203

³⁶ Sarıkamış, s. 96

³⁷ Aydın Karapınar, IFRS'ye Göre Şirket Birleşmeleri, Gazi Kitapevi, Eylül 2006, s.6

sunmaya başlamışlardır. Bu gelişmelerin yaşandığı piyasalarda Türkiye’deki gibi aile firmalarının varlıklarını sürdürebilmeleri neredeyse imkânsız hale gelmiştir³⁸.

Türkiye’de birleşmelerin ABD ve AB ülkelerindeki işlem hacmine ulaşamamasının temel nedeni Türkiye’de şirket yöneticilerinin şirket ortaklarından olması gösterilmektedir. Türkiye’de şirket birleşmelerinin önündeki en önemli engeller aşağıdaki şekilde sıralanabilir³⁹.

- İstenen vergisel avantajların tam olarak sağlanamaması, vergi kanunlarında yer alan birleşme ile ilgili hükümlerin yeterince açık ve anlaşılabilir olmaması,
- Türk şirketleri arasında ortaklık kültürünün yeterince güçlü olmaması ve bu nedenle istenilen sinerjinin yaratılamaması,
- Şirket kurucularının şirketle olan bağlarının güçlü olması ve bu nedenle kötü şartlarda bile şirketin elden çıkarılmasını istememeleri,
- Türkiye’de Kurulu firmaların patrona bağlı yapısı nedeniyle kurumsallaşma eksikliği ve bu eksikliğin birleşme fikrine karşı olması,
- Küreselleşme sürecinin ne olduğunun ve gelecekteki rekabet koşullarının tam olarak kavranamaması,
- Şirket sahiplerinin birleşme sürecinde şirket değerlerinin gerçek değerinden daha fazla tutma eğilimleri nedeniyle birleşme sürecinde ortaya çıkan anlaşmazlıklar olarak sıralanabilir.

ABD ve gelişmiş ülkelerde başlamakla beraber, ülkemizde de gerek ulusal gerekse uluslararası şirket birleşmelerinin son zamanlarda yoğunluk kazandığı gözlemlenmektedir⁴⁰. Uygulamada şirket devralmalarına daha fazla rastlanılmakta, bir başka deyişle birleşme ve devralmaların büyük bölümü devralma şeklinde yapılmaktadır⁴¹.

2012 yılı itibariyle Türkiye’de açıklanan toplam birleşme ve satın alma işlemi sayısı 315 olarak gerçekleşmiştir. Bu sayı, Türkiye için bir rekor olup, tüm dünyada birleşme ve satın alma aktivitelerinde yaşanan yavaşlama da dikkate alındığında bu sayının ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılmaktadır. 2012 yılında değeri

---

³⁸Gökbel S.A,s.227

³⁹Gökbel S.A,s.228

⁴⁰ Sarıkamış, s.41

⁴¹ Yılmaz, s.2

açıklanan 131 adet işlem ile toplam 23,2 milyar ABD doları tutarında bir hacim yakalanmıştır. 2011 yılında işlem hacmi bazında yiyecek ve içecek sektörü, işlem adedi bazında ise bilişim sektörünün ilk sırada olduğu görülmekteydi. 2012 yılında ise hem işlem hacmi hem de işlem adedi bazında enerji sektörünün ilk sırada olduğu görülmektedir⁴².

Türkiye satın alma ve birleşme işlemleri için genel olarak Ortadoğu ülkelerinden daha avantajlı bir konumda bulunmaktadır. Uygulamaya alınan bir dizi mali ve hukuki reform ise yerel ve yasal ortamın yatırımcılara daha fazla avantaj yaratması sağlanmaktadır⁴³.

1.1.3. Hukuki Kavram Olarak Birleşme

Ülkemizde özellikle 1980'lerin ikinci yarısından sonra yabancı sermaye yatırımlarının artmasıyla birlikte işletme birleşme ve devralmaları hukuki yapılar olarak daha çok ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu kapsamda 1990'ların başından itibaren konu ile ilgili olarak vergi hukuku, ticaret hukuku, yabancı sermaye, sermaye piyasası, rekabet hukuku gibi alanlarda önemli düzenlemeler yapılmıştır⁴⁴.

Ancak bu alanlarda yapılan düzenlemelerin amaçları farklılık göstermektedir. Ticaret hukukunda ortakların alacaklıların ve çalışanların korunmasına yönelik düzenlemeler yer almaktayken, vergi hukuku tamamen birleşme nedeniyle ortaya çıkabilecek değer artışlarının vergilendirilmesine odaklanmıştır. Diğer yandan Rekabet Hukuku ise rekabetin sınırlandırılmasını önlemeye yönelik düzenlemeler içermektedir⁴⁵.

Birleşme temelde birden çok işletmenin tek bir işletme yararına ekonomik ve hukuki bağımsızlıklarını yitirmeleri olarak tanımlanabilir⁴⁶. Teknik-hukuki anlamda birleşme; bir veya birden çok ticaret ortaklığının mal varlığının, tasfiye olunmaksızın, içlerinden birine veya yeni kurulan bir ortaklığa, kendiliğinden ve

⁴² Ernst&Young, Birleşme ve Satın Alma İşlemleri 2012 Raporu, s.11

⁴³ KPMG, Türkiye Şirket Birleşme ve Satın Alma Raporu 2011, s.10

⁴⁴ İsmail G.Esin, S.Tunç Lokmanhekim, Uygulamada Birleşme ve Devralmalar, Beta Basım A.Ş., 1.Basım, s.3,Kasım 2003,İstanbul

⁴⁵ Şenol Kocaer, Şirket Yeniden Yapılandırılmaları, Birleşme, Devir, Bölünme, Tür Değişimi, Hisse Değişimi, Seçkin Yayınları, Ankara, Ekim 2013, s.31

⁴⁶ Şengül Kılıç Al, Türk Ticaret Kanunun Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi, İstanbul 2009, s.8

külli halefiyet yolu ile geçmesi; bu suretle malvarlıklarının birleşmesi ve intikal eden mal varlığının karşılığı olarak, infisah eden ortaklığın ortaklarının, hesaplanan bir değiş- tokuş ölçüsüne göre, bünyesinde birleşilen ortaklıkta, kendiliğinden ortaklık payı kazanmasıdır⁴⁷.

Birleşmenin diğer ekonomik birlikteliklerden ayrılması için birleşme sürecinde en az bir ekonomik birimin hukuki varlığının ortadan kalkması gerekmektedir. Bu kapsamda bir anonim ortaklığın başka bir anonim ortaklığın hisse senetlerinin çoğunluğunu iktisap ederek yönetimi ele geçirmesi durumunda hukuki varlığı son bulan ortaklık olmadığından dolayı bu işlem bir birleşme olarak değerlendirilmeyecektir.⁴⁸

Birleşmede birleşmeye katılan şirketlerin tamamının veya bir kısmının tüzel kişilikleri ortadan kalkabilmektedir. Birleşmede bir ortaklığın başka bir ortaklığın aktif ve pasifleriyle tamamını devralması halinde “devir yoluyla birleşme”, iki veya daha fazla ortaklığın aktif ve pasiflerini birleştirerek yeni bir ortaklık kurmaları ise “yeni kuruluş yoluyla birleşme” olarak adlandırılabilir. İlk halde sadece devrolan ortaklığın tüzel kişiliği ortadan kalkmaktayken ikinci halde birleşmeye katılan tüm ortaklıkların tüzel kişilikleri sona ermektedir⁴⁹.

Bir birleşmede devrolan ortaklığın aktif ve pasifinin devralan şirkete intikali işlemin birleşme sayılması için gerekli ancak yeterli değildir. Malvarlığının intikalinin yanı sıra devrolan şirket ortaklarının da devralan şirkette ortaklık haklarına sahip olması zorunludur⁵⁰.

Devrolan ortaklığın ortaklarının devrolan şirketin malvarlığı karşılığında devralan ortaklıkta ortaklık payı kazanmasıyla beraber ortaklıkları sona ermemekte devralan veya yeni kurulan ortaklıkta ortaklıkları devam etmektedir. Buna üyeliğin (ortaklığın) devam etmesi ilkesi denir⁵¹. Malvarlığının devri ile birlikte ortaklarında devralan şirkette pay sahibi olması koşulu birleşme işleminin diğer işletme veya malvarlığı devirlerinde ayrıldığı noktadır⁵². Yeni TTK’nun 141’inci madde

⁴⁷ Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Gözden Geçirilmiş, Geliştirilmiş ve Güncelleştirilmiş 7’inci bs. , İstanbul: 1997, s.99.

⁴⁸ Hikmet Sami Türk, Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi (Birleşme), Ankara 1986, s. 16

⁴⁹ Hamdi Deniz Ege Göktuna, Vergi Hukukunda Birleşme Bölünme ve Hisse Değişimi İşlemleri, Legal Yayıncılık, Şubat 2012, s.5

⁵⁰ Kılıç, s46,47

⁵¹ Poroy, Tekinalp, Çamuroğlu, s.100

⁵² Türk, Birleşme, s.81

hükmünde ayrılma akçesi kurumu düzenlenerek pay sahipliğinin devamı ilkesine bir istisna getirilmiştir⁵³.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nda birleşme temelde iki türde düzenlenmiştir. Bunlardan ilki KVK'nın "Devir, Bölünme ve Hisse Değişimi" başlıklı 19'uncu maddesinde yer alan şartların gerçekleşmesi halinde devir olarak ifade edilen vergisiz birleşme şekli, diğeri ise bu şartların oluşmamış olması dolayısıyla ortaya çıkan vergili birleşmedir. KVK kapsamında bir birleşmenin devir olarak nitelendirilebilmesi için madde metninde de açıklandığı üzere devralan kurum ve devrolan kurumun her ikisinin de tam mükellef olması, devrolan kurumun bütün aktif ve pasifiyle devralan kurum tarafından devralınması ve devrolan kurumun birleşmeyle beraber infisah etmesi gerekmektedir.

TTK'nın 136'ıncı maddesinde ise şirketler arası birleşmenin iki şekilde yapılabileceği açıklanmıştır. Bunlar bir şirketin diğeri devralması, teknik terimle **"devralma şeklinde birleşme"** veya yeni bir şirket içinde bir araya gelmeleri, teknik terimle **"yeni kuruluş şeklinde birleşme"** dir.

Birleşme, devrolunan şirketin malvarlığı karşılığında, bir değişim oranına göre devralan şirketin paylarının, devrolunan şirketin ortaklarınca kendiliğinden iktisap edilmesiyle gerçekleşecektir. Ancak taraflar birleşme sözleşmesi ayrılma akçesini de öngörebilirler.

TTK ve KVK'da açıklanan "Devir" kavramı anlam olarak özdeşlik göstermemektedir. TTK'da yer alan devir birleşme işleminin bir türü olarak sayılmıştır. KVK'da düzenlenen devir müessesesi ise birleşme dolayısıyla değer artış kazançlarının hesaplanmayacak olması ve birleşme işleminin vergisiz olarak gerçekleşeceği açıklamaktadır⁵⁴. Dolayısıyla TTK kapsamında düzenlenen devralma yoluyla birleşme veya yeni kuruluş yoluyla birleşmede KVK 19/1'inci bendinde sayılan şartların oluşmasında birleşme KVK açısından devir olarak nitelendirilecek ve vergisiz gerçekleşecektir⁵⁵.

---

⁵³ Göktuna s.7

⁵⁴ Altar Ömer Arpacı, Vergi Erteleme Müesseselerinden biri olarak Şirketlerin Devri-II, Vergi Sorunları, Ocak 2001, Sayı 148, s.58

⁵⁵ Göktuna, s.39-40

1.2. BÖLÜNME

Bazen işletmeler büyüklüğün ve faaliyet alanlarının çokluğu sebebiyle hantal yönetim organizasyonuna sahip olabilirler. Bu farklı alanlarda faaliyet gösterme veya işletme büyüklüğü işletmelerde verimliliği düşürebilir ve uzmanlaşmadan sağlanabilecek verimlilik artışını engelleyebilir. Bu nedenle işletmeler verimlilik ve karlılık artışı sağlamak için faaliyet alanlarının bir kısmının ayrıştırılması ve bu alanlarda uzmanlaşmayı sağlayan birimler oluşturulması da bir seçenek olarak ortaya çıkmaktadır.

Ekonomik anlamda bölünme bir sermaye ortaklığının, kişi ortaklığının, tüzel kişi tacirin kısaca bir hukuk süjesinin malvarlığının bir bölümünün bir başka birime devredilmesi olarak tanımlanabilir⁵⁶. Bölünme işlemi temelde büyük ölçekli işletmelerin bünyelerinde bulunan pazarlama, üretim, dağıtım gibi faaliyet alanlarını optimum ölçeklerle ayrı birimler olarak düzenleyerek bunlar arasında işbölümü ve uzmanlaşma olanağı sağlamak bu yolla faaliyet alanlarında verimliliği ve karlılığı sağlamaya yönelik bir işlemdir⁵⁷.

Bölünmenin hukuk alanında ifade ettiği anlam ekonomi alanında ifade ettiği anlama göre çok daha dardır⁵⁸. Bölünme kavram olarak hukuk sistemimize 5422 sayılı mülga KVK ile girmiş. Daha sonra yürürlüğe giren 5520 sayılı KVK ile kurum olarak korunmuştur. 6762 sayılı mülga TTK kapsamında konu ile ilgili olarak herhangi bir düzenleme yapılmamış yeni TTK kapsamında bölünme ile ilgili hükümlere Ticaret Kanunu'nda yer verilmiştir. KVK kapsamında yapılan düzenlemede bölünme müessesesi tamamen vergi ile ilgilidir. Ticaret hukuku boyutu ise Maliye Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan kısmi bölünme işlemlerine ilişkin ortak tebliğ⁵⁹ ile düzenlenmiştir.

Türk Hukuk sisteminde bölünme terim olarak üst kavram olarak kullanılmış, bölünmenin türlerini açıklamak için ise tam bölünme ve kısmi bölünme kavramları kullanılmıştır⁶⁰.

⁵⁶ Hülya Çoştan, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, Turhan Kitapevi, Ocak 2004, s.8

⁵⁷ Hikmet Sami Türk, Kit'lerin Bölünmesi, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XIII, Ankara 1996, s.78

⁵⁸ Çoştan, s.8

⁵⁹ Anonim ve Limited Şirketlerin Kısmi Bölünme İşlemlerinin Usul ve Esaslarının Düzenlenmesi Hakkındaki Tebliği, Resmi Gazete Yayın Tarihi:16.09.2003 Sayı:25231

⁶⁰ Göktuna, s.8

Tam ve kısmi bölünme KVK'nın 19'uncu maddesinde tanımlanmıştır. Tam bölünmede, bölünen şirketin tüm mal varlığı iki veya daha fazla şirkete geçmekte ve bölünen şirketin ortakları devralan şirketlerin ortaklık paylarını iktisap etmektedir. Bölünen şirketin bölünme sonrası tüzel kişiliği de ortadan kalkmaktadır. Kısmi bölünmede ise bölünen şirket malvarlığının tamamını değil bir veya birden fazla bölümünü aktarmaktadır. Tam bölünmenin aksine kısmi bölünmede, şirket varlığını ve faaliyetini bölünme sonrası da devam ettirmektedir.

TTK'nın 159'uncu maddesinde de bölünme KVK'da olduğu gibi tam veya kısmi bölünme olarak iki şekilde açıklanmıştır. Madde kapsamında bölünme kavram olarak tanımlanmaktan ziyade bölünme türleri ve bu türlere hakim olan ilkeler belirlenmektedir⁶¹.

KVK'da yer alan kısmi bölünme ile ilgili düzenleme, yeni TTK'da yer alan kısmi bölünme ile ilgili düzenlemeden malvarlığının devri açısından farklılık göstermektedir. KVK kapsamında düzenlenen kısmi bölünme aynı sermaye konulması sistemine dayanmakta iken TTK'da yapılan düzenleme kısmi halefiyet sistemine dayanmaktadır. Malvarlığı kısmi külli halefiyet yoluyla devralana geçmektedir⁶².

1.3. HİSSE DEĞİŞİMİ

Hisse değişimi hukukumuza 5422 sayılı (mülga) KVK'nun 38'inci maddesinde değişiklik yapan 4684 sayılı kanunla girmiştir. Düzenleme 21.06.2006 tarih ve 26205 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda da temel hatlarıyla korunmuştur. Hisse değişimine ilişkin düzenleme 19 Ekim 2009 tarih ve 2009/133/EEC sayılı Direktifin 2'inci maddesinin (e) bendindeki düzenlemeye paralel yapılmıştır.

Hisse değişimi KVK'nın 19'uncu maddesinin 3/c bendinde düzenlenmiştir. Madde kapsamında tam mükellef bir sermaye şirketinin, diğer bir sermaye şirketinin hisselerini, bu şirketin yönetimini ve hisse çoğunluğunu elde edecek şekilde devralması ve karşılığında bu şirketin hisselerini devreden ortaklarına kendi

⁶¹ Hakan Çebi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul 2010, s.15

⁶² Göktuna, s.40

şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisselerini vermesi, hisse değişimi hükmünde olduğu açıklanmıştır. Hisseleri devralınan şirketin ortaklarına verilecek iştirak hisselerinin itibari değerinin %10'una kadarlık kısmının nakit olarak ödenmesi, işlemin hisse değişimi sayılmasına engel olmayacaktır.

KVK kapsamında yapılan tanımdan da anlaşılacağı üzere hisse değişimi esas olarak bir şirketin yönetiminin ve hisse çoğunluğunun elde edilmesidir. Hisse değişimi ile iki şirket arasında iştirak ilişkisi kurulmaktadır. Bu yolla hisseleri çoğunluğunu ve yönetimi devreden şirket diğer şirketin bağlı ortaklığı haline gelmektedir⁶³.

Hisse değişimine ilişkin düzenleme 19 Ekim 2009 tarih ve 2009/133/EEC sayılı Direktifin 2'inci maddesinin (e) bendindeki düzenlemeye paralel yapılmıştır. Gerek KVK Md.19/3'te gerekse 2009/133/EEC sayılı Direktifte hisse değişimi işlemi yönetimin ve hisse çoğunluğunun elde edilmesi koşuluna bağlanmıştır⁶⁴.

TTK'nın 195'inci maddesinde şirketler topluluğu kapsamında hakim ve bağlı şirket ilişkisi açıklanmıştır. Madde açıklamasında

Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak;

1. Oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya

2. Şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya

3. Kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturunca,

Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa,

Birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirkettir. Bu şirketlerden en az birinin merkezi Türkiye'de ise, bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanacaktır.

Bu haller dışında, bir ticaret şirketinin başka bir ticaret şirketinin paylarının çoğunluğuna veya onu yönetebilecek kararları alabilecek miktarda paylarına sahip bulunması, birinci şirketin hâkimiyetinin varlığına karine teşkil edecektir.

Bir hâkim şirketin, bir veya birkaç bağlı şirket aracılığıyla bir diğer şirkete hâkim olması, dolaylı hâkimiyettir. Hâkim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı

---

⁶³ Göktuna, S.16

⁶⁴ Göktuna, S.17

bulunan şirketler, onunla birlikte şirketler topluluğunu oluşturur. Hâkim şirketler ana, bağlı şirketler yavru şirket konumundadır.

Yeni TTK'nın 195'inci maddesinde yer alan hâkim bağlı şirket ilişkisinde şirketler topluluğu en az bir hâkim ve bir bağlı şirketin varlığına bağlıdır. Bu nedenle aralarında hâkimiyet ilişkisi bulunmayan hepsi eş düzeyde bulunan şirketler bir topluluk oluşturamayacaktır⁶⁵.

Bu kapsamda KVK'da yer alan hisse değişimi işlemi bir şirketin diğer bir şirkete hâkim olması dolayısıyla TTK'da yer alan şirketler topluluğu oluşturmasıyla sonuçlanan bir işlemdir. Ancak KVK 19/3-c bendinde TTK 195/1 bendinde yer alan hâkimiyet ilişkisinden farklı olarak tek bir şartın gerçekleşmesini yeterli görmemiş yönetim ve hisse çoğunluğu şartının bir arada gerçekleşmesi öngörülmüştür⁶⁶.

---

⁶⁵ Göktuna, s.19

⁶⁶ Göktuna, s.19

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİRKET BİRLEŞME, BÖLÜNME VE HİSSE DEĞİŞİMİ İŞLEMLERİNİN AVRUPA BİRLİĞİ VERGİ HUKUKU KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

İkinci dünya savaşından sonra “shuman planı” ile başlayan Avrupa’nın bütünleşme hareketi 1992 yılında kabul edilen Maastricht Antlaşması ile Avrupa Birliği’ne dönüştürülmüştür. Birlik bünyesinde ortaya çıkan temel amaçlardan birisi de üye ülkelerin vergi sistemlerinin farklılığından kaynaklan rekabeti zedeleyeci engellerin ortadan kaldırılmasıdır. Bu ise birlik bünyesinde yapılan uyumlaştırılma çabalarıyla sağlanmaya çalışılmaktadır.

2.1. AVRUPA BİRLİĞİ VE VERGİ UYUMLAŞTIRMASI

AB bünyesinde dolaylı vergilerde sağlanan uyumlaştırma başarısına karşın, dolaysız vergilerde istenen sonuçlar elde edilememiştir. Dolaysız vergilerde uyumlaştırma çabaları direktifler yoluyla sağlanmaktadır. Bu kapsamda birleşme ile ilgili olarak çıkarılan “Farklı üye ülkelerin şirketleriyle ilgili hisse değişiklikleri, hisselerin transferi, bölünmesi ve birleşmesi konusunda ortak vergi kurallarına ilişkin 23 Temmuz 1990 tarihli 90/434/ECC Direktifi” 2005 yılında genişletilmiştir.

2.1.1. Genel Hatlariyla Avrupa Birliği ve Türkiye

İkinci dünya savaşıyla beraber acılar ve sıkıntılar yaşamış Avrupa devletleri savaşın yol açtığı ekonomik çöküşün etkilerini ortadan kaldırmak ve sonraki dönemlerde benzer savaşlar ve çöküntüler yaşamamak için ekonomik ve siyasi birliktelik arayışına girmişlerdir⁶⁷.

9 Mayıs 1950 tarihinde zamanın Fransa Dış İşleri Bakanı Schuman tarafından açıklanan “Schuman Planı” ile Avrupa Birliğinin ilk adımı atılmıştır⁶⁸. Bu plana

⁶⁷ Nurettin Bilici, Avrupa Birliği-Türkiye İlişkileri (Temel Bilgiler, İktisadi ve Mali Konular), Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007, s.38

⁶⁸ Bilici, s.38

göre, iki önemli temel savaş girdisi durumundaki Kömür ve Çelik, ülkelerin temsilcilerinden oluşan ve fakat milletler üstü niteliğe sahip ortak bir kurulun yetkisine bırakılacaktı⁶⁹. Schuman Planı doğrultusunda, 18 Nisan 1951 yılında, Belçika, Federal Almanya, Lüksemburg, Fransa, İtalya ve Hollanda'dan oluşan 6 üye tarafından imzalanan antlaşma ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) kurulmuştur. Antlaşma 23 Temmuz 1952 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiş bu antlaşma ile üye devletler kendi iradeleri ile egemenliklerinin bir kısmını ulusüstü bir kuruma devretmişlerdir. Günümüz AB Hukukunun en temel ayırt edici özelliği olan “uluslarüstü” niteliğinin daha o zamandan tasarlanan bilinçli ve işlevsel bir tercihi yansıttığı görülmektedir⁷⁰.

Bu antlaşmaya imza atan altı üye devlet, 1957'de, işgücü ile mal ve hizmetlerin serbest dolaşımına dayanan bir ekonomik topluluk kurmaya karar vermişler, kömür ve çeliğin yanısıra diğer sektörlerde de ekonomik birliği kurmak amacıyla, 25 Mart 1957'de Roma Antlaşması imzalanarak Avrupa Ekonomik Topluluğu⁷¹ (AET) kurulmuştur. Avrupa Ekonomik Topluluğu gibi, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) da 1 Ocak 1958 tarihinde yürürlüğe giren Roma Antlaşması ile kurulmuştur.

“Ortak Pazar” olarak da isimlendirilen Avrupa Ekonomik Topluluğu’nun ilk amacı üye ülkeler arasında serbest ticaretin gerçekleştirilmesiydi. Bu anlaşmayla malların, işgücünün, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaştığı bir ortak pazarın oluşturulması amaçlanmaktaydı⁷². Bununla beraber ekonomik ve parasal birlik etrafında rekabet temeline dayanan bir ortak Pazar oluşturulması Roma Antlaşmasının ana amacı olarak ortaya çıkmaktaydı⁷³.

8 Nisan 1965 yılında imzalanan Füzyon Antlaşması (Birleşme Anlaşması) ile yukarıda adı geçen üç topluluk (Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu) için tek bir Konsey ve tek bir Komisyon oluşturularak, bu Topluluklar, Avrupa Toplulukları adı altında

⁶⁹ Hasan Mor, Avrupa (Birliği) Bütünleşme Süreci ve Sorunlar, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIV, Y. 2010, S.506

⁷⁰ Mor, s. 506

⁷¹ Avrupa Ekonomik Topluluğu Antlaşması, 7 Şubat 1992 tarihli Avrupa Birliği Antlaşması(Maastricht Antlaşması), 2 Ekim 1997 tarihli Amsterdam Antlaşması ve 13 Aralık 2007 tarihinde imzalanan Lizbon Antlaşması ile değişikliğe uğramıştır.

⁷² Bilici, s.39

⁷³ Billur Yaltı Soydan, Hizmet İşletmelerinde Katma Değer Vergisi (Bir Karşılaştırılmalı Hukuk Denemesi), Beta Basım Yayım, İstanbul, Kasım 1998, s.8

anılmaya başlanılmıştır. Üç topluluk o zamana kadar ayrı ayrı yürütme ve karar organlarına sahipken bunlar tek komisyon, tek Parlamento ve tek Konsey çatısı altında birleştirilmiştir⁷⁴.

Bugün için Avrupa Toplulukları için saptanmış bulunan hedef ve amaçların gerçekleştirilmesi görevi Avrupa Parlamentosu, Konsey, Komisyon ve Adalet Divanı'na verilmiştir. Birleşme antlaşmasıyla beraber topluluğa katılma taleplerinde artış olmuştur⁷⁵. Topluluk üye ülkeleri arasında mamul mallar üzerindeki gümrük vergileri, 1 Temmuz 1968'de kaldırılmış, üçüncü ülkelere karşı da ortak gümrük tarifesi uygulamasına geçirilerek gümrük birliği gerçekleştirilmiştir⁷⁶.

Türkiye, 1959 yılında genç AET ile yakın iş birliği içinde olmak isteyen ilk ülkelerden biridir. Bu kapsamda 31 Temmuz 1959 tarihinde AET'ye ortaklık başvurusunda bulunmuş, başvuru sonucunda 12 Eylül 1963 tarihinde Ankara Antlaşması olarak isimlendirilen “ortaklık antlaşması” imzalanmıştır. Türkiye'nin tam üyeliğini amaçlayan bu antlaşma 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Avrupa Birliği ve Türkiye arasında Türkiye'nin tam üyeliğine yönelik olarak Ankara Antlaşmasıyla başlayan süreç günümüze kadar inişli ve çıkışlı bir şekilde devam etmiştir.

2.1.2. Avrupa Birliğinde Vergi Uyumlaştırılması

Avrupa Birliğinin temel hedefi mal, kişi, hizmet ve sermayenin serbest dolaşımının sağlanmasıdır. Ancak üye ülkelerin vergi sistemleri arasındaki farklılıklar, rekabeti zedeleyerek serbest dolaşımı önleyebilir⁷⁷. Diğer yandan vergi oranlarının farklı olması topluluk düzeyinde fiyat farklılıklarının da devam etmesine neden olmaktadır⁷⁸.

Birlik bünyesinde ortak pazardan amaçlanan işlerliği bozacak ve üye devletler arasındaki rekabeti bozucu faktörleri ortadan kaldırmak amacıyla üye ülkeler arasında mevzuattan ve uygulamadan kaynaklanan farklılıkların ortadan kaldırılması

---

⁷⁴ Bilici, s.39

⁷⁵ M. Ziya Suer, Avrupa Birliğinde Vergi Uyumlaştırması ve Türk Vergi Sistemi Üzerine Etkileri, Eylül 1999, s.5

⁷⁶ Bilici, s.39

⁷⁷ Soydan, s.8

⁷⁸ Bilici, s.158

fikri, birliğin ilk oluşumundan itibaren ortaya çıkmış ve gerek dolaylı vergilerde gerekse dolaysız vergilerde mevzuattan kaynaklanan farklılıkların ortadan kaldırılmasına yönelik uyumlaştırma ve yakınlaştırma çalışmaları başlamıştır⁷⁹. Avrupa Birliği bağlamında üye ülkelerin vergi oranlarını eşitleme amacı güdülmektedir. Fakat vergi politikası aracılığıyla AB adaletsiz vergi rekabetini önlemeyi amaçlanmaktadır⁸⁰.

Vergilendirme yetkisi temelde üye devletlerin kendi kontrolünde olan bir yetkidir. Avrupa Topluluğu tarafından doğrudan uygulanan vergiler yok denecek kadar azdır ve topluluğun kendine özgü bir vergi idaresi de bulunmamaktadır. Ancak topluluk üye ülkelerin vergilendirme yetkisini topluluk düzeyinde alınan önlemler ve kabul edilebilir politikalarla giderek daha da fazla sınırlandırmaktadır⁸¹.

Topluluk üyesi ülkelerin ulusal egemenliklerinin en önemli unsurlarından olan, vergi koyma yetkisini sınırlayıcı düzenlemeler her zaman kolay olmamış, bu konudaki ilerlemelerde güçlüklerle karşılaşmıştır. Bu nedenle dolaylı vergiler açısından vergi uyumlaştırması daha kolaylıkla sağlanabilmekteyken dolaysız vergilerde istenen ilerleme hala sağlanmış değildir.

AB vergi uyumlaştırılması politikası kurucu Roma Anlaşmasının temel amaçlarına ulaşmak için gerekli olan en önemli araçlardan birini oluşturmaktadır. Bu kapsamda birlik bünyesinde uyumlaştırma konusunda yapılan en önemli çalışma 1960 yılında oluşturulan Neumark Komitesi ve 1962 yılında sunulan “Neumark Raporudur”. Raporda üye ülkelerin vergi sistemlerinin birleştirilerek tek bir sistem içerisinde düzenlenmesi önerilmemiş bunun yerine vergi uyumlaştırılması politikaları önerilmiştir⁸².

Roma Anlaşması’nın bazı maddelerinde iç hukukların “uyumlaştırılması” (harmonization) (m.3, m.93, m.136), bazı maddelerinde “yakınlaştırılması” (approximation) (m.94), diğer bir kısmında da “koordinasyonu” (coordination) (m.44, m.47) kavramları kullanılmaktadır. Ancak maddelerde bu kavramlara ilişkin

---

⁷⁹ Yalçın Alganer, Güneş Yılmaz, Avrupa Birliği Müktesebatı Bağlamında Katma Değer Vergisi’nde Yakınlaştırma ve Uyumlaştırma Çalışmaları, Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, Yıl 2010, Cilt XXVIII, Sayı I, S.135

⁸⁰ Fikret Erkan, Avrupa Birliğinde Dolaysız Vergilerin Uyumlaştırılması ve Avrupa Birliği Mahkemesi’nin Bu Konudaki Rolü Tam Üyelik Yolunda Türkiye Açısından Bir Değerlendirme, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme başkanlığı, Yayın No:2009/399, Ankara 2009, s.32

⁸¹ Soydan, s.9

⁸² Alganer, Yılmaz, s.140

tanımlama yapılmamaktadır. Bu üç kavram arasında hukuksal sonuç itibariyle bir fark yoktur⁸³.

Dolaylı vergilerin uyumlaştırılması konusunda ATKA'nın 93.maddesinde açık bir düzenlemeye yer verilmesine karşın ne Avrupa Birliği ne de Avrupa Topluluğu kurucu Antlaşmaları'nın hiç birisinde dolaysız vergilerin uyumlaştırılması veya koordinasyonuna ilişkin özel bir düzenleme getirilmemiştir⁸⁴. Birlik içinde doğrudan vergilendirmenin uyumlaştırılmasında fazla ilerleme kaydedilmemiş, doğrudan vergilendirmenin sadece çifte vergilendirme ve sınır ötesi ekonomik faaliyetler gibi bazı yönlerinde uyumlaştırma çalışmaları yapılmıştır⁸⁵.

Uyumlaştırma için özel bir gerekçenin yokluğunda dolaysız vergilerle ilgili önlemler genel olarak hukukun yakınlaştırılmasına ilişkin 94. Madde (Eski 100. madde) hükmü altında yapılmaktadır. Antlaşmanın 94⁸⁶. Maddesi Günümüze kadar yayımlanan dolaysız vergilere ilişkin direktifler bu maddeye dayanılarak çıkarılmıştır⁸⁷. Hem dolaylı vergilerle ilgili 93. madde hem de dolaysız vergilerle ilgili 94.madde oybirliğiyle karar almayı gerektirmektedir. Dolaysız vergilerde uyumlaştırma mevzuatların yakınlaştırması yoluyla mevzuatların yakınlaştırılması ise direktifler yoluyla yapılacaktır⁸⁸.

Bugüne kadar Avrupa Birliği Konsey'i tarafından kurumlar vergisini doğrudan ya da dolaylı yolla etkileyen biri tüzük, yedisi direktif olmak üzere sekiz düzenleme onaylanmıştır. Bu düzenlemeler⁸⁹:

- Şirket Kuruluşu, Sermaye Artımı Üzerinden Alınan Damga Vergisi ile ilgili 9 Nisan 1973 tarih ve 73/80 sayılı Direktifi,
- Dolaysız vergilendirme alanında karşılıklı yardımlaşmaya ilişkin üye ülkelerin ilgili kurumlarına yetki veren, 19 Aralık 1977 tarihli 77/799/ECC İdari İşbirliği Direktifi,

---

⁸³ Soydan, s.9

⁸⁴ Erkan s.33

⁸⁵ Hasan Oral, Avrupa Birliği Vergi Uyum Çalışmaları ve Türkiye, TBB Dergisi, Sayı 56, 2005, s.73-74

⁸⁶ ATKA Md. 94 “Konsey, Komisyon’un önerisi üzerine Avrupa Birliği Parlamentosu ve Ekonomik ve Sosyal Komite’ye danışıldıktan sonra, oybirliğiyle ortak pazar’ın kuruluş ve işleyişini doğrudan etkileyebilecek Üye Devletlerin yasa, tüzük ve idari düzenlemeleri yaklaştırılması için direktifler çıkarır.”

⁸⁷ Erkan, s.35

⁸⁸ Göktuna, s.62

⁸⁹ Erkan, s.42

- Farklı üye ülkelerin şirketleriyle ilgili hisse değişiklikleri, hisselerin transferi, bölünmesi ve birleşmesi konusunda ortak vergi kurallarına ilişkin 23 Temmuz 1990 tarihli 90/434/ECC Direktifi,

- Farklı üye ülkelerde ana şirket ve bağlı şirket olması durumunda uyulması gereken ortak vergi sistemine ilişkin 23 Temmuz 1990 tarihli 90/435/ECC Direktifi,

- Farklı üye ülkelerde yer alan bağlı işletmelerin kârlarının çifte vergilendirmesinin önlenmesini sağlamak için çifte vergilendirmeyi hakem kararı ile önleme konvansiyonu (tahkim) başlıklı 20.08.1990 tarihli 90/436/ECC Direktifi,

- AB’de mukim bağlı şirketler arasında faiz ve telif hakları ödemelerinin vergilendirilmesinde ortak kuralları düzenleyen ilişkin 01.04.2004 tarihli Faiz ve Telif Hakkı (Lisans Ücreti) (Royalty)

2003/49/EC Direktifi,

- Avrupa Şirketi (SE) kuruluş yasasına ilişkin 8 Ekim 2004 tarihinden itibaren uygulamaya giren 8 Ekim 2001 tarihli (EC) No. 2157/2001 sayılı Konsey Tüzüğü ve 8 Ekim 2001 tarihli 2001/86/EC Konsey Direktifi kapsamaktadır

2.2. AVRUPA BİRLİĞİ BİRLEŞME DİREKTİFİ

2.2.1. Avrupa Birliği Vergi Hukuku ve Direktif Kavramı

Avrupa Topluluğunda birincil mevzuat terimi, Avrupa Topluluklarını kuran Antlaşmalar, bu antlaşmaların ekleri ile protokollerini ve bu antlaşmalara çeşitli tarihlerde değişiklik getiren antlaşmaları kapsamaktadır⁹⁰. Bir çatışmanın olması durumunda, Anayasal Antlaşmalar Topluluk yasal sisteminde en üstün statüye sahiptir⁹¹. Birincil kaynaklar içerisinde en önemlisi ise Avrupa Topluluğunu kuran anlaşma olarak da kabul edilen Roma Anlaşmasıdır⁹².

Avrupa Birliği Hukukunun temelleri üye devletlerarasında zaman içerisinde anlaşmaya varılan hukuksal yapılar üzerine inşa edilmiştir⁹³. Avrupa Birliği Hukuku

⁹⁰ SahirÖzdemir, Avrupa Topluluğunda İkincil Mevzuat ve Karar Alma Usulleri, DPT AB İle İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2001, s.2

⁹¹ Erkan, s.12

⁹² Zeki Uysal, Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde Vergi Sistemleri ve Vergi Uyumlaştırma Çalışmaları, Vergi Dünyası Dergisi, Eylül 2013, Sayı. 385, s.99

⁹³ Habib Yıldız, Avrupa Birliği Vergi Politikası ve Vergi Uyumlaştırma Çalışmaları, EÜHFD, C.X,S.3-4, 2006, s.550

supra-national karakteri ile nev'i şahsına mahsus bir hukuk olup; Devletler Umumi Hukuku ile farklılık göstermektedir. Devletler Umumi Hukuku'nda egemenlik hakkına istinaden devletlerarası hak ve yararlar düzenlenirken Avrupa Birliği Hukuku'nda üye devletler yetkilerinin bir kısmını supra-national (ulusal üstü) kurumlara devretmiştir. Bu itibarla bu organlar kanalıyla yetkiler kullanılmaktadır. Supra-national hukuk anlayışı gereği üye devletlerin yanı sıra kurumlar ya da hak ve yararları olması durumunda gerçek ve tüzel kişiler de burada dava ikame hakkına haizdirler⁹⁴. Avrupa Birliği hukuk sistemi evrensel olmadığı gibi Topluluk istediği her yasal düzenlemeyi de yasalaştıramaz. Onun yetkisi üye ülkeler tarafından kabul edilen yasal metinler tarafından Topluluğa atfedilen güçlerle sınırlıdır⁹⁵.

Uluslararası vergi hukukundan ayrı olarak topluluk vergi hukukunun iki temel taşı bulunmaktadır. Bunlardan ilki Roma Anlaşmasının 90 ila 92 maddeleri, ikincisi ise Roma anlaşmasının 93 ve 94. Maddelerine dayanılarak çıkarılan ve türev topluluk hukukunu oluşturan yönergelerdir⁹⁶.

Roma antlaşmasının 249'uncu maddesinin verdiği yetkiye dayanarak Bakanlar Konseyi ve Komisyon tüzük yapabilmektedir⁹⁷. Ancak Bakanlar Konseyinin çıkardığı tüzükler kanunlara çok benzeyen düzenlemeler iken Komisyonun çıkardığı tüzükler genelde uygulama ve açıklamaya yönelik düzenlemelerdir. Bu nedenle Komisyon tarafından çıkarılan tüzüklere "Uygulama Tüzükleri" adı verilmektedir⁹⁸.

Tüzükler ulusal yasalara eş etkili metinlerdir ve üye ülkelerin milli parlamentolarından çıkmış gibi doğrudan doğruya uygulama zorunlulukları vardır. Tüzükler Avrupa hukukunu ulusal hukukun yerine geçmekte ve "Avrupa Yasaları" olarak da isimlendirilmektedir⁹⁹. Tüzüklerin doğrudan etkili olması bunlar dışında kalan topluluk işlemlerinin doğrudan etkili olmayacağı anlamına gelmemektedir¹⁰⁰.

Diğer yandan yine Roma Antlaşmasının 249'uncu maddesini üçüncü fıkrası kapsamında düzenlenen direktiflere üye ülkeler uymak zorundadır. Direktifler

---

⁹⁴ Selçuk Demirbulak, Avrupa Birliği Hukuku ve Haklarımız, Türkiye Barolar Birliği Yayınları 192, Mart 2011, Ankara, s.9,10

⁹⁵ Erkan, s.12

⁹⁶ Soydan, s.9

⁹⁷ Bilici, s.159

⁹⁸ Suer, s.34

⁹⁹ Bilici, s.159

¹⁰⁰ Soydan, s.13

AT'nin bir çeşit “çerçeve yasası” olup ulusal yasaların uyumlaştırılmasında daha etkili bir rol üstlenirler. Direktifler temelde ortak bir politikaya ulaşmak için gerekli olan amacı tespit eder. Tespit edilen bu amaca ulaşmak için gerekli olan yöntem ve biçimlerin seçimi ise üye devletlere bırakılmaktadır¹⁰¹. Diğer bir anlatımla üye devletler direktifleri nasıl uygulayacakları konusunda serbestiye sahiptirler¹⁰².

Tüzükler üye devletler tarafından ek bir yasama işlemine gerek kalmadan yürürlüğe girmektedirler¹⁰³. Direktifler ise tüzüklerden farklı olarak doğrudan doğruya yürürlüğe girmeyen, üye devletlerin çıkaracağı bir yasa veya kararname ile gerçekleşen metinlerdir¹⁰⁴.

Diğer yandan Adalet Divanı, direktiflerin üye ülkeler tarafından yürürlüğe sokulmaması durumunda bile, üye ülkelere takdir yetkisi vermemesi halinde, tüzüklerde olduğu gibi doğrudan etkili olacağına ve iç mevzuattan önce uygulanması gerektiğine karar vermiştir¹⁰⁵. Yine Adalet Divanı direktiflerin devlete karşı ileri sürülebileceğini, kişiler arasındaki davaların ise direktiflere dayandırılmayacağını kabul etmektedir¹⁰⁶. Dolayısıyla direktifteki yükümlülükleri süresi içerisinde uygulamayan bir üye devlet, yükümlülükleri yerine getirmemesini bireylere karşı mazeret olarak ileri süremez¹⁰⁷.

2.2.2. Avrupa Birliği Birleşme Direktifi

2.2.2.1. Tarihsel Süreç

Avrupa konseyi 23 Temmuz 1990 tarihinde farklı ülkelerdeki şirketler arasındaki işbirliğinin teşvik etmek amacıyla, uzun süren görüşmeler sonucunda iki direktif ve bir sözleşmeden oluşan bir metni kabul etmiştir¹⁰⁸. Bu paket Birleşme Direktifi, Ana şirket Bağlı Şirket Direktifi ve Tahkim Sözleşmesinden oluşmaktaydı.

---

¹⁰¹ Bilici, s.159

¹⁰² Soydan, s.12

¹⁰³ Bilici, s.159

¹⁰⁴ Yıldız, s.552

¹⁰⁵ Bilici, s.159

¹⁰⁶ Soydan, s.14

¹⁰⁷ Göktuna, s.67

¹⁰⁸ Dirk Schelpe, Two New Proposal for a Directive Amending The “Merger” and “Parent – Subsidiary” Directives, EC Tax Review, 1993/4, s.200

Bu üçlü paket Topluluk içi ülkelerin kurumlar vergilerini doğrudan etkileyen ilk AT önlemi olmuştur¹⁰⁹.

Bu direktiflerden birincisi, bazı sınır ötesi yeniden yapılanma işlemleri neticesinde ortaya çıkan sermaye kazançlarında vergi ertelemesine ilişkin olup birleşme direktifi¹¹⁰ olarak adlandırılmaktaydı¹¹¹. Diğer direktif ise farklı üye ülkelerde ana şirket ve bunun bağlı şirketleri bulunması durumunda ortak vergi sisteminin uygulanmasını öngören “Ana Şirket-Bağlı Şirket Direktif”¹¹² dir¹¹³. Birleşme direktifi ana şirket bağlı şirket direktifinden daha kompleks yapıda düzenlenmiştir¹¹⁴. Sözleşme olarak düzenlenen bir diğer metin ise üye devletlerin vergi idareleri tarafından yapılan transfer fiyatlandırması ayarlamalarından kaynaklanan çifte vergilemenin engellenmesine yönelik tahkim usullerini içeren üye devletlerarası çok taraflı anlaşmadır¹¹⁵. Sözleşme “Tahkim Sözleşmesi” olarak adlandırılmaktadır.

Bu üç düzenlemenin temel amacı üye devletlerdeki şirketlerin aralarındaki işbirliğine zarar veren bazı vergisel engelleri ortadan kaldırmaktır. 23 Temmuz 1990 tarihindeki bu düzenlemeler bu tür problemlerin bir kısmına çözüm getirmiştir. Düzenlemeler Avrupa birliği iç pazarının kurulmasında önemli bir adım olmuştur¹¹⁶. Birleşme direktifi sınır ötesi şirketler ve şirket gruplarının kuruluşuna yönelik engelleri kaldırmayı amaçlarken, Ana Şirket- Bağlı Şirket Direktifi ve Tahkim anlaşması sınır ötesi şirket ve şirket gruplarının işleyişine yönelik engelleri ortadan kaldırmaya yönelik olarak düzenlenmiştir¹¹⁷. Temel anlamda Birleşme AB hukuku çerçevesinde sermayenin serbest dolaşım özgürlüğünün kullanımıyla ilgilidir¹¹⁸. Direktif düzenlemelerindeki temel amaç farklı üye ülkelerde bulunan şirketler

---

¹⁰⁹ Erkan, s.51

¹¹⁰ Merger Directive 90/434/EED of 23 July 1990-Official Journal L 225of 20 August 1990

¹¹¹ Göktuna, s.74

¹¹² Parent-Subsidiary Directive 90/435/EED of 23 July 1990-Official Journal L 225of 20 August 1990

¹¹³ Erkan, s.51

¹¹⁴ Otmar Thömmes, Eric Tomsett, Issues of the Merger Directive in the EC Member states, EC Tax Rev. 1992, s.228.

¹¹⁵ Göktuna, s.74

¹¹⁶ Schelpe, s.200

¹¹⁷ Göktuna, s.74

¹¹⁸ Funda Başaran Yavaşlar, Sınır Ötesi Devir Yoluyla Birleşmelerde Kurumlar Vergisi, Vergi Dünyası, Kasım 2005 Sayı 291 S.118

arasındaki birleşmeleri teşvik etmek ve kolaylaştırmak diğer yandan ise bu işlemler üzerindeki vergileme ile ilgili sınırlamaları kaldırmaktır¹¹⁹.

Her iki direktifin amacı, rekabet açısından tarafsız vergi kuralları getirmektir¹²⁰. Birleşme direktifi de diğer Avrupa birliği direktiflerinde olduğu gibi her üye devletin iç hukuklarını uyumlaştırmaları için gerekli olan ilkeler ve kurallar bütünü sağlar¹²¹.

Topluluk içerisindeki iç pazarın düzenli bir şekilde işlemesi için gerekli şartların oluşturulması ve üye ülkelerde bunu engelleyen kısıtlamaların dezavantajların ve iç pazarın düzenli bir şekilde işleyişindeki sapmaların ortadan kaldırılmasıyla mümkündür. Birleşme direktifinin amacı da işletmeler arasındaki birleşmeleri engelleyen vergisel engellerin ortadan kaldırılarak üye devletlerde bulunan firmaların ortak pazara adapte olabilmesine imkân vermek, uluslararası planda verimliliklerini ve rekabete dayalı durumlarını kuvvetlendirmelerini sağlamayı amaçlamaktadır.

Birleşme direktifi topluluk içerisinde iç pazardakine benzer koşullar yaratmak ve birleşme, bölünme, kısmi bölünme gibi birden fazla üye devlet şirketinin söz konusu olduğu şirket yeniden yapılanma işlemlerini dezavantajlı hale getiren vergisel hükümlerden kaynaklanan sınırlamaları ortadan kaldırmaktır¹²².

Birleşme direktifi yukarıda da ayrıntılı olarak açıklandığı üzere ilk olarak 23 Temmuz 1990 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından onaylanarak yürürlüğe giren 90/434/AET sayılı Avrupa Konseyi Direktifi ile uygulamaya girmiştir. Direktif ATKA'nın 94'üncü maddesi (Eski Md.100) kapsamında kabul edilerek imzalanmıştır. Direktif 13 maddeden oluşmaktadır.

Birleşme direktifi 23 Temmuz 1990 tarihindeki kabul edilişinden itibaren toplamda dört kez değişikliğe uğramıştır. 1994, 2003 ve 2006'da yapılan değişiklikler yeni devletlerin Avrupa Birliği'ne katılmaları nedeniyle gerçekleştirilmiş. 2005 tarihinde Konsey'de kabul edilen 2005/19/EC Direktifi ile

---

¹¹⁹ Otmar Thömmes, The New EC Commission's Proposals for Directives On Cross Border Investment, Intertax, Sayı:1991/3, S.158

¹²⁰ Göktuna, s.74

¹²¹ Timothy A. Kearney, An Overview of the EC Merger Directive and Its Implementation by Member States, 21 International Tax Journal, s.26

¹²² Göktuna, s.76

direktifin kapsamı genişletilerek esaslı hükümlerde önemli değişiklikler yapılmıştır¹²³.

2005 yılında yapılan bu değişiklikle direktifin kapsamı, Avrupa Şirketi (SE) ve Avrupa Kooperatifine(SCE) uygulanacak şekilde genişletilmiştir. Kısmi bölünme işlemleri de direktif kapsamına alınmıştır. 2005 yılında önce bir yabancı kurumun şubesinin bağlı ortaklığa dönüşmesi uygulamasının vergi erteleme kapsamında değerlendirilmeyeceği görüşü değiştirilerek bir şubenin bağlı ortaklığa dönüşmesi işleminin vergi erteleme rejimi içerisinde değerlendirilmesini sağlayacak şekilde Direktif'e açıklık getirilmiştir. Hisse değişiminin tanımında basit oy hakkı çoğunluğu tanıyan işlemler dışındaki başkaca devralmaları da kapsayacak şekilde değişiklikler yapılmıştır¹²⁴. Ancak direktifin final versiyonu final çözüm olarak kabul edilmemelidir. Yakın gelecekte yeni düzenlemeler gerekli olacaktır¹²⁵.

23 Temmuz 1990 tarihinde Kabul edilen 90/434/EEC sayılı Birleşme Direktifi'nde süreç içerisinde birçok kez değişikliğe uğramış ve genişletilmiştir. Direktifte yapılan bu değişiklikler direktifin açıklığını ortadan kaldırdığı ve uygulamasını zorlaştırdığı düşünülerek birleştirilmiş. Toplu bir halde tek metin haline getirilen bu düzenleme 19 Ekim 1999 tarih ve 2009/133/EC sayılı Birleşme Direktifi olarak yayınlanmıştır¹²⁶.

2.2.2.2. Birleşme Direktifinin Kapsamı

Birleşme direktifi şirketlerin birleşmesi bölünmesi, varlık transferi ve hisse değişimine ilişkin düzenlemeler içermektedir. Direktifin farklı üye devletlerde bulunan iki veya daha fazla sayıda şirketin birleşmesi nedeniyle ortaya çıkabilecek vergisel sorunların ortadan kaldırılması amacıyla düzenlenmiştir. Direktif sadece iki veya daha fazla üye ülkede yerleşik şirketler işlemlerine uygulanacaktır¹²⁷. Direktif aynı üye ülkede bulunan iki şirkete uygulanmayacaktır^{128 129}. Yine sınır ötesi

---

¹²³ Göktuna, s.77

¹²⁴ Göktuna, s.77,78

¹²⁵ Eva Van Der Brande, The Merger Directive Amended: The Final Version, Tax Review /2005-3, s.119

¹²⁶ 25.11.2009 tarih ve L-310/34 sayılı Official Journal of the European Union

¹²⁷ Thömmes, Tomsett, s.228

¹²⁸ Kearney, s.27

işlemlerde taraflardan birisinin birlik üyesi ülke şirketi olmaması durumunda da direktif uygulanmayacaktır.

Şirketlerde yeniden yapılanma ve birleşme işlemleri iki çeşit vergileme problemine yol açmaktadır. Bunlardan ilki uzun dönemli olan ve aslında tekrarlayan problemler, bir diğeri ise kısa dönemde ortaya çıkan ve tekrarlamayan problemlerdir¹³⁰. Direktif kısa dönemli vergisel sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik düzenlemeler içermektedir. Uzun dönemli vergisel sorunlar direktifin kapsamı dışında yer almaktadır. Direktif sadece direk vergilere uygulanmaktadır¹³¹. Kısa dönemli vergisel problemlerde kendi içerisinde iki gruba ayrılabilir. Bunlardan ilki birleşme ve yeniden yapılanma sürecindeki şirketlerle ilgili problemlerdir¹³². Bu kapsamda ortaya çıkan en önemli sorun birleşme sırasında ortaya çıkan sermaye kazançları üzerindeki vergileme sorunlarıdır¹³³. Diğeri ise şirket hissedarları ile ilgili vergisel problemlerdir¹³⁴.

Direktifin 1'inci maddesinde direktif üye devletlerde yer alan iki veya daha fazla şirketin birleşme bölünme, sermaye koyma ve hisse senedi değişimlerine uygulanacaktır. Direktifin tarafı olan şirketlerin “bir üye devlet şirketi” olarak nitelendirilmesi gerekmektedir. Direktifin hangi şirketleri kapsadığı 3'üncü maddede açıklanmıştır. Bu maddede sayılan koşulları yerine getiren şirketler üye devlet şirketi olarak nitelendirilecek ve direktif düzenlemesinden yararlanacaklardır. Buna göre

- Şirketin hukuki yapısının yine direktifin ekinde yer alan listede sayılan şirket türlerinden birisini kapsaması
- Bir üye ülkenin vergi mevzuatına göre mali merkezi bu ülkede bulunan ve üçüncü ülke ile imzalanan çifte vergilemeyi önleme anlaşmasına göre mali merkezin Topluluk dışında bulunmaması. Kısaca şirketin mali ikametgâhının üye ülkede bulunması

---

¹²⁹ ABAD Leur-Bloem kararı ile (17.07.1997 tarih ve C-28/95 - Leur-Bloem v Inspecteur der Belastingdienst/Ondernemingen Amsterdam 2 sayılı karar) birleşme direktifinin ülke içinde yer alan şirketlerin birleşmesinde de uygulanabileceği yorumuna varmıştır.

¹³⁰ Arvind Ashta, Cahier du Ceren, 3 (2003) 2-11, s.2

¹³¹ Peter Elliot, Steven Mcgrady, European Union Overview Special Report, International Tax Review, Jul/Aug 1994, S.8

¹³² Ashta, s.2

¹³³ Salih Tanrıku, Avrupa Birliği'nde Şirket Birleşme, Bölünme ve Aktif Devirlerinde Ortak Vergileme Rejimi, Vergi Sorunları Dergisi, Şubat 2002 Sayı 161, s.79

¹³⁴ Ashta, s.2

- Kurumlar vergisinden muaf olmaksızın kurumlar vergisine ya da yine direktifte sayılan vergilerden birine tabi olunması gerekmektedir.

2.2.2.2.1. Şirketlerin Direktif Kapsamında Belirlenen Yapıda Olması

Direktifin üçüncü maddesinde de belirtildiği gibi direktifle yapılan düzenlemelerden yararlanabilmek için şirketlerin “*Bir üye ülkenin şirketi*” niteliğine sahip olmaları gerekmektedir. Üye ülke şirketinin hangi tür şirket yapılanmasını kapsadığı ise yine direktifin ekinde üye devletler nezdinde şirket türleri sayılarak belirlenmiştir. Burada her üye devlet açısından direktif kapsamında yer alan şirket türleri belirlenmiştir.

Üye ülkelerde var olan şirket yapıları birbirinden önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Birçok ülke birleşme direktifi kapsamında değerlendirilecek ve listeye dahil edilecek şirket yapılarının sınırlı olması, birleşme direktifinin uygulama alanını da sınırlamaktadır. 2003 değişiklikleri ile direktif kapsamında değerlendirilecek yasal formdaki şirket türleri direktifin ekinde ilgili ülkeler ve formlar sayılmıştır. Final versiyonunda orijinal liste genişletilmekle beraber tüm sorunların çözüldüğü de ileri sürülemez¹³⁵.

Diğer yandan başta tanımlanmamakla beraber daha sonraki düzenlemelerle uygulamaya geçirilen Avrupa Şirketi¹³⁶ ve Avrupa Kooperatifi¹³⁷ de birleşme direktifi ile getirilen düzenlemelerden yararlanacak şirketler arasına dahil edilmiştir. Bu kapsamda bir Avrupa Şirketinin veya Avrupa Kooperatifinin mali ikametgâhının bir üye devletten bir diğer üye devlete nakli tasfiye olmaksızın mümkün hale gelmektedir.

---

¹³⁵ Brande, s.120

¹³⁶ 2157/2001 EC sayılı Avrupa Şirketi Konsey Tüzüğü (Official Journal of the European Communities Sayı:294/1 Tarih:10.11.2001) ve 08.10.2001 tarih ve 2001/86/EC sayılı Konsey Direktifi ile düzenlenen.

¹³⁷ 1435/2003 Sayılı Avrupa Kooperatifi Konsey Tüzüğü (Official Journal of the European Communities Sayı:207/1 Tarih:18.08.2003) ve 22.07.2003 tarih ve 2003/72/EC sayılı Konsey Direktifi ile Düzenlenen

2.2.2.2.2. Şirketlerin Mali İkametgâhının Üye Devletler İçerisinde Olması

Direktif hükümlerinden yararlanacak şirkette aranan bir diğer husus ise üye devletin vergi mevzuatına göre mali merkezinin üye devlette bulunması ve üçüncü devletle imzalanan çifte vergilemeyi önleme anlaşmasına göre mali merkezin topluluk dışında bulunmaması gerekmektedir.

Mali ikametgâhın üye devlette bulunması hususunda direktifin 3/b maddesinde üye ülkenin kendi vergi mevzuatına atıf yapılmış olup; mali ikametgâhla ilgili olarak direktifte herhangi bir tanıma yer verilmemiştir. Şirket direktifte aranan mali ikametgâh koşullarını sağlamasa bile ikili vergi anlaşmaları mali merkezin üye ülkelerde olduğunu kabul edebilir¹³⁸.

Mali ikametgâhı üye devlette bulunan ve kurumlar vergisine tabi olan şirketler direktif hükümlerinden yararlanabilecektir¹³⁹.

Birleşme direktifi varlıkların jeolojik sınırlar dışına transferini engellemektedir. İşyeri kavramı direktif kapsamında sıklıkla kullanılmaktayken direktifte tanımı yapılmamıştır. İşyerine tanımı bütün üye ülkelerin OECD üyesi olmaları sebebiyle 1977 OECD tarafından tanım dikkate alınabilir¹⁴⁰.

2.2.2.2.3. Şirketlerin Direktif Kapsamında Belirlenen Vergilere Tabi Olması

Şirketlerin direktifle yapılan düzenlemelerden yararlanabilmesi için gerekli olan üçüncü şart ise direktifin 3/c bendinde açıklanmıştır. Buna göre şirket kurumlar vergisinden muaf bulunmamalı ve seçme hakkı olmaksızın direktifin ekinde yer alan vergi türlerinden birine tabi olması gerekmektedir. Bu kapsamda üye devlette mali ikametgâhı bulunan şirketin kurumlar vergisine veya kurumlar vergisine benzer nitelikte bir vergiye tabi olması şartı getirilmektedir.

---

¹³⁸ Kearney, s.32

¹³⁹ Schelpe, s.203

¹⁴⁰ Kearney, s.33

Direktif kapsamında kurumlar vergisi veya benzeri bir vergiye tabi olma şartı bulunduğundan dolayı, kurumlar vergisine tabi olmayan veya muaf olan şirketler direktif kapsamında değerlendirilmeyecektir¹⁴¹.

Sonuç olarak şirketin üye devlet şirketi olarak değerlendirilip direktif hükümlerinin uygulanabilmesi için ilk olarak bu şirketin direktifin ekinde yer alan ve her üye devlet için belirlenen şirket türlerine sahip olması, ikinci olarak bir üye devletin mevzuatına göre bu şirketin mali ikametgâhının bu üye devlette yer alması son olarak ise direktif ekinde yer alan vergilerden birine herhangi bir muafiyet ya da seçme hakkı olmaksızın tabi olması gerekmektedir¹⁴².

2.2.3. Direktif Kapsamında Değerlendirilen İşlemler

Direktif farklı iki veya daha fazla üye ülkede yer alan şirketler arasındaki birleşme bölünme hisse değişimi, varlık tranferi işlemlerini düzenlemektedir.

2.2.3.1. Birleşme

Birleşme direktifin 2/a bendinde açıklanmıştır. Buna göre şirketler üç ayrı şekilde birleşme işlemini gerçekleştirebilirler.

2.2.3.1.1. Devir Yoluyla Birleşme

Birinci yöntem direktifte aşağıdaki şekilde açıklanmıştır.

“bir veya birkaç şirketin, diğer şirketin sermayesini oluşturan hisse senetlerinin ortaklara verilmesi, gerekirse nominal değer % 10’unu aşmayan nakit ödeme yapılması ve nominal değer olmaması durumunda bu hisse senetlerini karşılayan paranın ortaklara verilmesi karşılığında, aktif aktif ve pasifleriyle bütün mal varlığını başka bir şirkete devrederek tasfiyesiz dağılmasıdır.”

Bu yöntemde bir veya birkaç şirket tasfiyesiz olarak ortadan kalkmakta bütün aktif ve pasifi var olan bir şirkete devredilmektedir. Birleşme sonucu devrolan şirketin hissedarlarına devralan şirket hisse senedinin verilmesiyle işlem

¹⁴¹ Kearney, s.33

¹⁴² Göktuna, s.87

tamamlanmaktadır. Ortaklara verilen hisse senetlerinin nominal değerinin yüzde 10'unu aşmayan nakit ödemeler işlemin bir parçası sayılmaktadır¹⁴³. Bu birleşme yöntemi ikiye bir birleşme olarak da adlandırılmaktadır¹⁴⁴.

2.2.3.1.2. Yeni Kuruluş Yoluyla Birleşme

İkinci yöntem direktifte aşağıdaki şekilde açıklanmıştır.

“İki veya daha çok şirketin, diğer şirketin sermayesini oluşturan hisse senetlerinin verilmesi, gerekirse nominal değer % 10'unu aşmayan nakit ödeme yapılması ve nominal değer olmaması durumunda bu hisse senetlerini karşılayan paranın ortaklara verilmesi karşılığında, aktif ve pasifleriyle bütün mal varlığını başka bir şirkete devrederek tasfiyesiz dağılması”

Bu yöntemde ise iki veya daha fazla şirket ortadan kalkmakta şirketlerin aktif ve pasifleri yeni kurulan şirkete devredilerek bu şirketin hisse senetleri devrolunan şirket ortaklarına verilmektedir¹⁴⁵. Bu işlemde de transfer edilen hisselerin nominal değerinin % 10'unu aşmamak kaydıyla nakit ödeme imkanı tanınmaktadır¹⁴⁶.

2.2.3.1.3. Dikey Birleşme

Üçüncü yöntem direktifte aşağıdaki şekilde açıklanmıştır.

“Bir şirketin, sermayesini oluşturan hisse senetlerinin tümüne sahip olan şirkete aktif ve pasifleriyle bütün mal varlığını devrederek tasfiyesiz dağılması”

Bu birleşme türü dikey birleşme olarak adlandırılmaktadır¹⁴⁷. Bu birleşme türünde aktif ve pasifler devrolan şirketin %100 sermayesine sahip şirkete devredilmektedir¹⁴⁸.

Gerek devir yoluyla birleşmede gerekse yeni kuruluş yoluyla birleşmede gerekse bağlı ortaklığın sermayesinin %100'üne sahip ana şirkete devrinde külli

---

¹⁴³ Elliot, McGrady, s.7

¹⁴⁴ Göktuna, s. 88

¹⁴⁵ Elliot, McGrady, s.7

¹⁴⁶ Kearney, s.29

¹⁴⁷ Göktuna, s.89

¹⁴⁸ Elliot, McGrady, s.7

halefiyet ilkesi gereği devrolan şirket aktif ve pasifiyle devrolmaktadır. Devrolan şirketin varlığı sona ermekte ancak bu tasfiyesiz gerçekleşmektedir.

Birleşmede devrolan şirketin veya şirketlerin aktif değerlerinin fiziken devri sözkonusu değildir. Devir sonunda devrolan şirket devralan diğer üye devletteki şirketin işyeri haline gelmektedir¹⁴⁹.

2.2.3.2. Bölünme

Bölünme işlemi direktifin 2/b bendinde aşağıdaki şekilde açıklanmıştır.

“Bölünme: bölünme işleminde, bir şirket devralan şirketin sermayesini oluşturan hisse senetlerinin verilmesi, gerektiğinde nominal değer % 10’unu aşmayan nakit ödeme yapılması, nominal değer olmaması durumunda bu hisse senetlerini karşılayan paranın ortaklarına verilmesi karşılığında mal varlığının bütününi, aktif ve pasifleriyle yeni veya daha önce kurulmuş olan iki ya da daha fazla şirkete devretmektedir.”

Bölünme işleminde de birleşme işleminde olduğu gibi şirketin aktif ve pasifleriyle birlikte mevcut iki veya daha fazla şirkete devredileceği gibi yeni kurulan şirketlere de devrolunabilir. Yine bölünme yoluyla devrolan şirket ortaklarına verilecek nominal hisse değerinin % 10’una kadar nakit ödeme imkanına yer verilmiştir. Bölünme yoluyla devralan şirket tasfiyesiz olarak ortadan kalkmaktadır.

Bölünme işleminde bölünen şirketin eşit kısımlardan oluşması gerekli değildir. Ancak burada aktiflerin bir şirkete, pasiflerin ise diğer şirkete devri söz konusu edilemez¹⁵⁰.

2.2.3.3. Aktif Devri

Aktif devri işlemi direktifin 2/c bendinde aşağıdaki şekilde açıklanmıştır.

“aktif devir: bir şirketin devralan şirketin sermayesini oluşturan hisse senetlerinin verilmesi karşılığında, bir veya birkaç ya da tüm çalışma dallarını diğer şirkete devretmesi”

---

¹⁴⁹ Göktuna, s.91

¹⁵⁰ Göktuna, s.99

Aktif devrinde şirket faaliyet alanlarından birini birkaçını veya tamamını devralan şirketin sermayesini temsil eden hisse senedi almak karşılığında devretmektedir. Aktif devri sonucunda faaliyet alanlarını devreden şirket ortadan kalkmamakta varlığını sürdürmektedir.

Devirde ilgisiz aktifler transfer edilmeyecek ve faaliyet dalı ile ilgili olacaktır. Direktifin 2-i maddesinde faaliyet dalı organizasyonel açıdan bir şirketin içerisinde aktif ve pasif unsurların dahil olduğu bağımsız işletmesi olarak tanımlanmıştır¹⁵¹. “Andersen og Jensen”¹⁵² davasında ABAD faaliyet dalı konusunda verdiği kararda işletmenin bağımsız işletmeleri işlevsel ve mali açıdan değerlendirilerek aktif ve pasifle birlikte ilgili işletmeye bağlı değerlerin tamamının devredilmesi gerektiğini hükme bağlamıştır¹⁵³.

Kısmi bölünme işlemi faaliyet dalı olarak yapılmakta ve faaliyet dallarından en az birinin devreden şirkette kalması şartı bulunmakta iken; aktif devrinde böyle bir kısıtlama bulunmamaktadır. Bunun temel nedeni ise devirle birlikte devreden şirket faaliyetine varlığına devam etmekte devir karşılığı alınan hisseler devreden şirket bünyesinde kalmaktadır. Ancak bu işletme bünyesinde yer alan aktif ve pasiflerin farklı şirketlere devredilmesi anlamına gelmemektedir. Devir faaliyet alanı esasına göre yapılacaktır¹⁵⁴. Faaliyet alanını kapsayan bütün aktif ve pasiflerin devri zorunludur. Ancak yukarıda da açıklandığı gibi aktif devrinde bütün faaliyet alanları devredilebilir.

2.2.3.4. Kısmi Bölünme

17 Şubat 2005 tarihi Avrupa Birliği Konsey tarihinde önemli bir yer tutmaktadır. Bunun nedeni ilk kez 25 üye ülke birleşme direktifi¹⁵⁵ olarak adlandırılan ve yeni düzenlemelerle güncelleştirilen dolaysız vergileme ile ilgili düzenlemeyi onaylayarak yürürlüğe geçirmiştir¹⁵⁶.

---

¹⁵¹ Ashta, s.4

¹⁵² Andersen og Jensen C-43/00, 15.01.200, (2002) ECR I-379

¹⁵³ Frederik Boulogne, Jan Gooijer, Merger Directive: Conceptual Clarity of the Term “Branch of Activity” Needed, European Taxation May 2013, s.243

¹⁵⁴ Göktuna, s.100,101

¹⁵⁵ 2005/19/EC (Amending Directive)

¹⁵⁶ Massimiano Aurelio, An Analysis Of The 2005 Amendments to The Merger Directive Intertax, Volume 34, Issue 6/7, 2006, s.333

Kısmi bölünme işlemi de birleşme direktifi içerisine bu 2005 yılında yapılan değişikliklerle dahil edilmiştir. Kısmi bölünme işlemi Direktifin 2'inci maddesinde yeni bir paragrafla açıklanmıştır. Buna göre; kısmi bölünme infisah etmeksizin şirket bünyesinde bulunan faaliyet dallarından en az birisinin şirket bünyesinde kalması koşuluyla bir veya birden fazla faaliyet alanının var olan veya yeni kurulacak şirket veya şirketlere devredilmesiyle gerçekleşecektir¹⁵⁷. Kısmi bölünme sonucu devreden şirket ortaklarına devralan şirketten devir karşılığı hisse verilecektir. Kısmi bölünme işlemi sonucu devredilen hisselerin nominal değerinin % 10'unu aşmayacak şekilde nakit ödeme imkanı da sağlanmıştır.

Kısmi bölünme işlemide varlık transferine benzer bir işlemdir. Her iki işlemde de şirket bir veya birden fazla faaliyet alanını diğer şirkete infisah etmeksizin devretmektedir. Her iki işlem arasındaki temel farklılık aktif devrinde devir karşılığı devralan şirket hisseleri devreden şirkete geçmekte iken kısmi bölünmede devreden şirket ortaklarına geçmektedir¹⁵⁸.

Direktifin kapsamının genişletilmesi 2003 yılı teklifinde de bulunmakta ve üye ülkelerin çoğunluğu tarafından onaylanmaktaydı. Tartışılan ve uzlaşmaya varılamayan konu ise en az bir faaliyet alanının bölünen şirket bünyesinde kalması hususunda ortaya çıkmıştı. 2005 değişikliğinde konsey bu şartı da direktif bünyesine dahil ederek kabul etmiştir¹⁵⁹.

Kısmi bölünme sonrası en az bir faaliyet alanının bölünen şirkette kalması şartının getirilmesindeki temel amaç dolandırıcılık ve düzenlemenin kötüye kullanımı ile mücadele içindir. Konsey düzenleme ile şirket bünyesinde bulunan değerli varlıkların kısmi bölünmeyle değer artışı kazançlarının vergileme dışına çıkarılması veya vergi ertelemesine konu edilmesini engellemeyi amaçlamıştır¹⁶⁰. Diğer yandan kısmi bölünme işleminde faaliyet dalı esas alınmıştır. Bu kapsamda faaliyet dalına ilişkin olarak ilgili aktif ve pasiflerin tamamının devri zorunludur.

---

¹⁵⁷ Andreas Benecke, Arne Schnitger, Final Amentment To The Merger Directive: Avoidance of Economic Double Taxation and Application to Hybrid Entities, Two Conflicting Goals, Intertax, Volume 33, Issue 4 Kluwer Tax International, 2005, s.170

¹⁵⁸ Aurelio, s.334

¹⁵⁹ Brande, s.124

¹⁶⁰ Aurelio, s.334

2.2.3.5. Hisse Değişimi

Direktif kapsamında düzenlenen hisse değişimi işlemi bir şirket, diğer şirketin ortaklarına, hisse senedi mübadelesinde, birinci şirketin sermayesini oluşturan hisse senetlerinin verilmesi, gerekirse nominal değer %10'unu aşmayan nakit ödeme yapılması veya nominal değer söz konusu olmadığında değiştirilen hisse senetlerinin karşılığı olan paranın verilmesi karşılığında, başka bir şirketin sermayesine sahip olduğu oy hakkı çokluğunda iştirake sahip bulunmasıdır olarak tanımlanmıştır.

Toplam nakit ödeme tutarı maddede açıkça tanımlanmıştır. Buna göre nakit ödeme miktarı değiştirilen hisse senetlerinin nominal değerinin % 10'unu aşmayacaktır. Ancak bu ödemenin eşit olmayan bir şekilde ortaklara dağıtılıp dağıtılamayacağı açık değildir¹⁶¹.

Hisse değişimi işleminde işleme taraf olan şirketler infisah olmamakta aralarında malvarlığı ve aktif devrine ilişkin herhangi bir işlem olmamaktadır. Burada şirket bir diğer şirketin hisselerine sahip olmakta karşılığında ise bu şirketteki ortaklara kendi hisse senetlerini vermektedir. Hisse değişimi hiçbir şekilde ortaklığın bulunmadığı şirketler nezdinde gerçekleştirilebilmekle beraber iştirak ilişkisi olan şirketler arasında da gerçekleştirilebilmektedir.

Hisse değişimi sonucunda iştirak edilen şirket iştirak eden şirketin bağlı ortaklığı haline gelmekte iştirak edilen şirketin eski ortakları ise iştirak edilen şirketin ortakları olmaktadır¹⁶². Hisse değişimi ile birliğe bağlı üye ülkedeki bir şirket diğer üye ülkedeki bir şirketin bağlı ortaklığı haline gelmektedir.

Hisse değişimi sonrası hakim şirket diğer şirketin oy hakkı çoğunluğuna sahip olması gerekmektedir. Oy hakkı çoğunluğuna sahip olmak şirket sermayesinde çoğunluğa sahip olmak anlamına gelmemektedir. Direktifte yer alan “oy hakkı çoğunluğu” basit çoğunluğun yeterli olduğu anlamına gelmektedir¹⁶³.

---

¹⁶¹ Peter H. Schonewille, Some Question on the Parent-Subsidiary Directive and the Merger Directive, *Intertax*, 1992/1, s.19

¹⁶² Göktuna, s.107

¹⁶³ Göktuna, s.111

2.2.4. Birleşme Direktifi Kapsamında Vergileme

Birleşme direktifi kapsamında gerçekleşen birleşme bölünme aktif devri hisse değişimi işlemlerinde değerlendirme yapılmayacak dolayısıyla değer artış kazançları vergilendirilmeyecektir. Temel amaç üye ülkelerde kurulu şirketlerin bu işlemler nedeniyle ortaya çıkabilecek vergisel yüklerden arındırılması ve bu şirketler arasında yapılacak birleşme ve bölünme gibi direktif kapsamında yer alan işlemlerin kolaylaştırılmasıdır. Direktifle getirilen vergisel avantajlar bir vergi istisnası olmayıp vergi ertelemevidir.

Direktifin 4'üncü maddesinde yapılan düzenleme aşağıdaki gibidir.

“1.Devredilen aktif ve pasif unsurların gerçek değeri ile mali değeri arasındaki farka göre belirlenen değer artışları birleşme ve bölünme durumunda vergilendirilmemelidir.

Şunlar kastedilmektedir:

-mali deger: böyle bir işlemten ayrı olarak birleşme ve bölünme sırasında aktif unsurlar satılmış ise devralan şirketin artışları, karları ve kazancına ilişkin vergi matrahının belirlenmesi için kar veya zararın hesaplanması sonucu ortaya çıkan değerdir.

-devredilen aktif ve pasif unsurlar: Birleşme ve bölünmenin akabinde devrolan şirketin aktif ve pasif unsurları devrolan şirketin üye ülkesinde mukim olan devralan şirketin işletmesine kaydedilmektedir ve vergi matrahının belirlenmesindeki hesap sonuçlarında dikkate alınmaktadır. “

2.Üye ülkeler birinci paragrafın uygulanmasını birleşme veya bölünme gerçekleşmemiş ise devralan şirketin devredilen aktif veya pasif unsurlara ilişkin değer artışlarını veya azalışlarını ve yeni amortismanları devrolan şirketlerin veya şirketin yaptığı şekilde hesaplaması şartına tabi kılmalıdır

3.Devrolan şirketin üye ülkesindeki mevzuata göre, devralan şirket değer artışlarını, azalışlarını veya yeni amortismanları 2. Fıkra da öngörülen şekilden farklı olarak hesaplamayı kabul ettiği takdirde, devralan şirketin aktif ve pasif unsurlarına 1. Fıkranın hükümleri uygulanmamaktadır”.

Yukarıda da açıklandığı üzere direktif kapsamında gerçekleşen birleşme bölünme hisse değişimi ve aktif devri işlemlerinde realize olmayan değer artış

kazançlarının vergilendirilmemesi vergi istisnası değildir. Bu değer artış kazançları realize olacakları tarihe kadar vergi ertelemesine tabi tutulmaktadır. Aktif ve pasif değerler kayıtlı değerleriyle devredilecek devralan şirket tarafından elden çıkarıldıkları tarihte vergilenmeyen gizli yedekler vergilemeye tabi tutulacaklardır. Değer artış kazancı aktif ve pasiflerin vergi değeri ile gerçek değerleri arasındaki farktır.

Devralan şirket aktif ve pasifleri kayıtlı değerleri üzerinden devralacak, devralınan amortismanı tabi iktisadi kıymetlerin amortisman uygulaması ise devrolan şirketteki amortisman uygulamalarının devam ettirilmesi şeklinde olacaktır.

Direktifin 5'inci maddesinde devralınan şirket tarafından tamamen veya kısmen vergiden istisna edilerek ayrılmış yedek akçeler ile karşılıkların yurt dışındaki işyerinden elde ettikleri hariç olmak üzere -devralınan şirketin hak ve yükümlülüklerini üzerine almış- devralan şirket tarafından aynı şartlarla devamına, bu yedek akçeler ile karşılıkların

- Devralınan şirket tarafından hukuka uygun şekilde ayrılmış olmaları,
- Devralınan şirketin üye devletinde bulunan işletmelerden kaynaklanmış olmaları ve
- Devralan şirketin, devralınan şirketin üye devletinde bulunan işletmelerinde gösterilmeleri kaydıyla izin verilmektedir.

Üye devletler, bunu sağlamak için gerekli önlemleri almakla yükümlüdürler¹⁶⁴.

Direktifin 10'uncu maddesinde birleşme bölünme veya aktif devri işlemlerinde bir üye devlette yerleşik bir şirketin diğer üye devlette yerleşik bir şirkete üçüncü bir üye devlette bulunan iş yerini devretmesi durumunda yapılacak işlemler düzenlenmiştir. Madde düzenlemesi uyarınca; birleşme, bölünme kısmi bölünme veya aktif devri nedeniyle devredilen mallar arasında bu şirketin mukim olduğu ülkenin dışında başka bir üye ülkede yerleşik olan devrolunan şirketin işyeri de bulunmaktaysa, bu şirketin mukim olduğu üye ülke bu işyerini vergilendirme hakkından vazgeçmektedir.

Burada aktifin kayıtlı olduğu devreden şirketin yerleşik bulunduğu üye devlet devirle birlikte bu işyerinin vergilendirme hakkından vazgeçmektedir. Devir işlemi

---

¹⁶⁴ Yavaşlar, s.123

aktiflerin fiilen bulunduğu üye devletin vergileme yetkisi üzerinde herhangi bir etki yaratmamaktadır. İşyerinin bulunduğu ülke bu aktiflerin fiziken ülke dışına çıkmamasından dolayı herhangi bir vergileme işlemine gitmemektedir.

Diğer yandan devreden şirketin başka bir üye devlette bulunan işyerinin devrinde vergileme hakkından vazgeçmekle birlikte Direktifin 10'uncu maddesi kapsamında devreden şirketin yerleşik olduğu üye devlet devreden şirketin vergiye tabi karından daha önceki dönemlerde indirilmiş olan işyerine ait zarar tutarlarının şirket karına eklenmesini talep edebilir¹⁶⁵. 10'uncu maddenin birinci bendinin 3'üncü fıkrasında ise işyerinin bulunduğu üye devlet ve devralan şirketin bulunduğu üye devlet, böyle bir transfer için sanki işyerinin bulunduğu üye devlet devreden şirketin bulunduğu üye devletmiş gibi bu direktif hükümlerini uygulayacaktır.

Direktif diğer yandan maddenin son fıkrasında devredilen işyerinin devralan şirketin bulunduğu üye devlette yer alması halinde de uygulanacağı açıklanmıştır. Burada dikkat edilmesi gereken husus devreden şirket bir başka üye devlette yer almaktayken devralan şirket ve devredilen şirket aynı üye devlet içerisinde yer aldığıdır.

Birleşme direktifinin en önemli amaçlarından birisi Avrupa Birliği ülkelerinde uygulanan vergi yasalarının bir dereceye kadar uyumlaştırılmasının sağlanmasıdır. Ancak bu amaç belli bir dereceye kadar başarılmıştır. Hala bazı üye ülkelerde birleşme direktifinin uygulanması önünde ciddi engeller bulunmaktadır¹⁶⁶. Birleşme işlemi vergiden kaçırma veya vergiden kaçınma amacı taşıyor ise üye ülkeler direktifin uygulanmasını reddedebilirler kötüye kullanımın önlenmesi ile ilgili olarak yine direktifte birtakım düzenlemeler yapılmıştır¹⁶⁷.

---

¹⁶⁵ Göktuna, s.131

¹⁶⁶ Kearney, s.41

¹⁶⁷ Tanrıkulu, s.80

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK TİCARET KANUNU KAPSAMINDA BİRLEŞME, BÖLÜNME TÜR DEĞİŞTİRME VE HİSSE DEĞİŞİMİ İŞLEMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bilim komisyonunun 2000 yılında üzerinde çalışmaya başladığı, 2005 yılının hemen başında ise ilk şekli kamuoyuna sunulan, 2005 yılının kasım ayında gözden geçirilmiş ikinci metninin hükümet tasarısı haline geldiği Türk Ticaret Kanunu Tasarısı¹⁶⁸ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu olarak 13.01.2011 tarihinde TBMM tarafından kabul edilmiş, 14.02.2012 tarihinde ise Cumhurbaşkanlığı tarafından onaylanarak, 27846 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Kanunun yürürlük tarihi yine kanunun 1534¹⁶⁹ sayılı maddesi uyarınca 1 Temmuz 2011 olarak tespit edilmiştir.

Eski TTK kapsamında bölünme düzenlenmemişti, birleşme ise düzenlenmekle beraber kanun sistematüğinde dağınık bir hal almaktaydı. Bunun yanında alacaklıların hakları yeterince korunmamakta, hak sahiplerinin hukuki konumlarını devam ettiren önlemlere yer verilmemiş bulunmaktaydı. Tür değıştirme

¹⁶⁸ Ünal Tekinalp, Yeni Türk Ticaret Kanununun İçerdiği Sermaye Ortaklıklarına İlişkin Yeni Yaklaşımlar, Vergi Dünyası Dergisi, Temmuz 2012, Sayı 286,s.10

¹⁶⁹ “**Yürürlük MADDE 1534-** (1) Kenar başlıkları metne dahil olan bu Kanun 1/7/2012 tarihinde;... yürürlüğe girer. 1524 üncü madde, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl sonra yürürlüğe girer. Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.

(2) Bu Kanunun Türkiye Muhasebe Standartları ile ilgili hükümlerinin yürürlüklerine aşağıdaki hükümler uygulanır. Bu Kanun;

a) .....

b) Sermaye Piyasası Kanununa göre, ihraç ettikleri sermaye piyasası araçları borsada veya teşkilatlanmış diğer bir piyasada işlem gören şirketler, aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ve konsolidasyon kapsamına alınan diğer işletmeler,

c) Bankacılık Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan bankalar ile bağlı ortaklıkları,

d) 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanununda tanımlanan sigorta ve reasürans şirketleri,

e) 28/3/2001 tarihli ve 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununda tanımlanan emeklilik şirketleri,

bakımından 1/1/2013 tarihinde yürürlüğe girer.

(3) ... bu maddenin ikinci fıkrasında sayılanlar dışında kalan her ölçüdeki gerçek ve tüzel kişi tacirler için yayımlanan ve yayımlanacak olan özel Türkiye Muhasebe Standartları 1/1/2013 tarihinde yürürlüğe girer.

(4) Bu Kanunun anonim şirketlerin denetlenmesine ilişkin 397 ila 406 ncı maddeleri 1/1/2013 tarihinde yürürlüğe girer.

(5) 39 uncu maddenin ikinci fıkrasının ikinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri 1/1/2014 tarihinde yürürlüğe girer.”

işlemlerinde de paysahiplerinin ve diğer menfaat sahiplerinin eskiden sahip oldukları hakların yeni yapıda sürdürülmesini sağlayan hükümler bulunmamaktaydı¹⁷⁰.

Yeni TTK ile birlikte ticaret ortaklıklarının birleşme bölünme ve tür değiştirme işlemleri yeniden reforme edilmiştir. Yeni TTK düzenlemesinde bölünme birleşme ve tür değiştirme işlemlerine ilişkin olarak yaklaşık seksen madde ayrılmış, AET'nin birleşmelere ilişkin üçüncü yönergesi ile bölünmeye dair altıncı yönergesi aynen Türk hukukuna aktarılmıştır¹⁷¹.

3.1. BİRLEŞME BÖLÜNME VE TÜR DEĞİŞTİRME

TTK'nın 134 ilâ 194 üncü maddeleri birleşme bölünme ve tür değiştirme ile ilgili uygulama alanını belirlemektedir. TTK'nın 134 ilâ 194 üncü maddelerinde öngörülen hükümler, İsviçre'nin 30/10/2003 tarihli, "Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme ve Malvarlığı Devrine İlişkin Federal Kanun" (İBirK/FusG)'dan yararlanılarak kaleme alınmıştır¹⁷².

Kanun gerekçesinde İBirK'nın tercih edilmesinin sebeplerini olarak şunlar açıklanmıştır.

(1) İsviçre şirketler hukuku, Alman ve Fransız hukuklarına nazaran (örneğin, kaynak kanun olarak tercih edilmesi) Türk şirketler hukukuna çok daha yakındır.

(2) İBirK, AET'nin şirketlere ilişkin birleşmeler hakkındaki 78/855 sayılı Üçüncü Yönerge ve bölünmelere dair 82/891 sayılı Altıncı Yönergesinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Ayrıca şirketlere ilişkin 77/91 sayılı İkinci Yönergenin koruyucu hükümleri ile sermayenin korunmasına dair kuralları da gözetilmiş ve

¹⁷⁰ Tekinalp, (Sermaye Ortaklıklarına İlişkin Yeni Yaklaşımlar), s.13

¹⁷¹ Tekinalp, (Sermaye Ortaklıklarına İlişkin Yeni Yaklaşımlar) s.13

¹⁷² 6103 Sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun (Kabul tarihi:14/1/2011, RG 14/02/2011/27846)

“C) Birleşme, bölünme, tür değiştirme ve şirketler topluluğu

I-Tebliğler ve düzeltmeler

MADDE 17- (1) Birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapı değişiklikleriyle ilgili olarak tapu ve gemi sicili ile fıkri mülkiyete ilişkin sicillerde ve benzeri sicil ve kayıt belgelerinde yapılması gerekli işlemlerin usul ve esasları ile başvuruda bulunacak kişiler ve ibrazı gerekli belgeler, Türk Ticaret Kanununun yayımı tarihini izleyen altı ay içinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Denizcilik Müsteşarlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ve Türk Patent Enstitüsünün görüşü alınarak, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir tebliğle düzenlenir.

(2) Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeyle ilgili şeffaflığı ve hakların kullanılmasını sağlayıcı uygulama hükümleri Ticaret Sicili Tüzüğüyle düzenlenir.”

8.10.2001 tarihli Avrupa Şirketi Statüsüne İlişkin Tüzük ile bağlantı da sağlanmıştır. Bu da Tasarının AT hukuku ile uyumlaştırılması hedefi ile tam olarak örtüşmektedir.

3.2. UYGULAMA ALANI VE KAVRAMLAR

TTK'nın 134'üncü maddesi kapsamında ticaret şirketlerinin birleşmelerine, bölünmelerine ve tür değiştirmelerine TTK'nın 134 ila 194 üncü maddelerinin uygulanacağı açıklanmıştır. Diğer kanunların, bu Kanunun 135 ila 194 üncü maddelerine aykırı olmayan hükümleri saklıdır.

TTK'nın 135'inci maddesinin 1'inci bendinde ticaret ortaklıklarının yapısal şekil değişikliklerine ilişkin hükümlerinde anlatım sadeliği sağlamak amacıyla ortak terimler listesi verilmiştir¹⁷³. Buna göre kanunun 134 ila 194 üncü maddelerinin uygulanmasında kullanılan bazı kavramların tanımı aşağıdaki gibi yapılmıştır.

"şirket", ticaret şirketlerini;

"ortak", anonim şirketlerin pay sahiplerini, limited şirketler ile şahıs şirketlerinin ve kooperatiflerin ortaklarını;

"ortaklık payı", şahıs şirketlerindeki ortaklık payını, anonim şirketteki payı, limited şirketteki esas sermaye payını, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketteki ortaklık payını;

"genel kurul", anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerle kooperatiflerdeki genel kurulu, şahıs şirketlerindeki¹⁷⁴ ortaklar kurulunu ve gereğinde ortakların tümünü;

"yönetim organı", anonim şirketler ve kooperatiflerde yönetim kurulunu, limited şirketlerde müdürü veya müdürleri, şahıs şirketleriyle sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde yöneticiyi;

"şirket sözleşmesi", anonim şirketlerde esas sözleşmeyi, şahıs şirketleriyle limited şirketlerde şirket sözleşmesini ve kooperatifte ana sözleşmeyi ifade eder.

¹⁷³ Ünal Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku Anonim Limited Ortaklıklar, Tek kişi Ortaklığı, Birleşme, Bölünme, Tür Değişimi, (Sermaye Ortaklıkları), 3.Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s.608.

¹⁷⁴ "Genel kurul" şahıs şirketlerinde kullanılan bir kavram değildir. Ancak 134 ilâ 194 üncü maddelerde ortaklar kurulunu ve/veya ortakların tümünü, yani tüm ortakları da ifade etmektedir. "

Aynı maddenin ikinci bendinde ise küçük ve orta ölçekli şirketler belirlenirken, şahıs şirketleri için 1522¹⁷⁵, sermaye şirketleri hakkında ise 1523¹⁷⁶ üncü maddelerde öngörülen ölçütlerin uygulanacağı açıklanmıştır.

3.3. BİRLEŞME

3.3.1. Birleşme Tanım ve Türleri

Birleşmenin gerçekleşebilmesi için en az iki farklı şirketin mevcut olması ve bunlardan en az birisinin ise infisah etmesi gerekmektedir¹⁷⁷. Birleşecek şirketlerde üst sınır bulunmamakla birlikte birleşecek şirketlerin sayısının fazla olması birleşme işleminde zorluklar ortaya çıkaracaktır. Bu nedenle uygulamada birleşmeler sınırlı sayıda şirket arasında gerçekleşmektedir¹⁷⁸. Birleşme sonucu en az bir şirket infisah etmekle birlikte bu tasfiyesiz infisattır. Tasfiye işleminin olduğu bir yerde birleşme, birleşmenin olduğu bir yerde ise tasfiyeden söz edilemez¹⁷⁹.

¹⁷⁵) Ölçeklerine göre işletmeler

MADDE 1522 – (1) *Küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri tanımlayan ölçütler, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun görüşleri alınarak, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yönetmelikle düzenlenir. Yönetmelik, Resmi Gazetede yayımlanır. Bu ölçütler bu Kanunun ilgili tüm hükümlerine uygulanır.* (Maddenin 01.07.2012 tarihinden geçerli olmak üzere 6335 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki şekli;”*Küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri tanımlayan ölçütler, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun görüşleri alınarak, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yönetmelikle düzenlenir. Yönetmelik, Resmi Gazetede yayımlanır. Bu ölçütler, bu Kanunun ticari defterler ile finansal tablolara ve raporlamaya ilişkin olanlar başta olmak üzere, ilgili tüm hükümlerine uygulanır.*”)

¹⁷⁶ C) Ölçeklerine göre sermaye şirketleri

“MADDE 1523- (1) *Bu Kanunun 1522 nci maddesine istinaden belirlenen küçük ve orta ölçekli işletme ölçütleri, sermaye şirketleri için de geçerlidir. Bu ölçütlerin üzerindeki sermaye şirketleri ise büyük sermaye şirketi sayılır.*

(2) Küçük ve orta ölçekli olsalar dahi, aşağıdaki şirketler büyük sermaye şirketi sayılırlar:

a) .....

b) Esas faaliyet konularından biri, varlıkları güvenilir kişi sıfatıyla geniş bir kitle adına muhafaza etmek olan bankalar, yatırım bankaları, sigorta şirketleri, emeklilik şirketleri ve benzerleri.

(3) Birinci fıkraya göre belirlenen büyüklük ölçütleri, bilanço günü itibarıyla, birbirini izleyen iki faaliyet döneminde aşılmışsa veya bu ölçütlerin altında kalınmışsa şirketin büyüklük yönünden konumu değişir.

(4) Tür değiştirme halinde ve yeni kuruluş şeklindeki birleşmelerde, şirketin konumu, tür değiştirmenin veya birleşmenin gerçekleşmesinden sonraki ilk bilanço gününde, birinci ve ikinci fıkralarda yer alan şartlara göre belirlenir.

(5) İşçi sendikalarının ve diğer kanunlarda öngörülmüş bulunan yetkililerin ve kişilerin bu konuda bilgi alma hakları saklıdır.”

¹⁷⁷ Hamdi Yasaman, Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, İstanbul,1987, s.34

¹⁷⁸ Kılıç Al, s.92

¹⁷⁹ Türk, Birleşme, s.161

36 ila 158 inci maddelerin uygulamasında, kabul eden şirket "devralan", katılan şirket ise "devrolunan" olarak adlandırılmaktadır. Devralan ve devrolunan ortaklıklara birleşmeye katılan ortaklıklar denilir¹⁸⁰.

TTK'nın 136'ıncı maddesinde şirketler arası birleşmenin iki şekilde yapılabileceği açıklanmıştır. Bunlar;

1-Bir şirketin diğerini devralması, teknik terimle **"devralma şeklinde birleşme"** olarak adlandırılmaktadır.

Devralma şeklinde birleşmelerde devralan şirket varlığını sürdürmekte devrolunan şirket veya şirketler malvarlıklarını devralan şirkete devrederek ortadan kalkmaktadırlar. Bunun karşılığında ise devrolunan şirket ortakları devralan şirkette belirlenen değişim oranında pay sahibi olmaktadır.

2-Yeni bir şirket içinde bir araya gelmeleri, teknik terimle **"yeni kuruluş şeklinde birleşme"** dir.

Yeni kuruluş şeklindeki birleşmede birden fazla şirket tasfiyesiz bir şekilde infisah ederek yeni bir bünyede ortaklık oluşturmaktadırlar. Birleşmeye katılan ve infisah eden şirketlerin malvarlıkları bir bütün halinde yeni kurulan kuruluşa devredilecektir¹⁸¹. Yeni kuruluş nakdi veya ayni sermaye ile gerçekleşmez. Sermayenin karşılığı intikal edecek olan malvarlığıdır. Bu hususa ise birleşme sözleşmesinde işaret edilmelidir¹⁸². Yeni kuruluş yoluyla birleşmede birleşmeye katılan şirketlerin tamamı devrolunan şirket yeni kurulan şirket ise devralan şirket olarak nitelendirilecektir.

Birleşme, devrolunan şirketin malvarlığı karşılığında, bir değişim oranına göre devralan şirketin paylarının, devrolunan şirketin ortaklarınca kendiliğinden iktisap edilmesiyle gerçekleşir. Birleşme sözleşmesi TTK 141 inci maddenin ikinci fıkrası anlamında ayrılma akçesini de öngörebilir.

Birleşmeyle, devralan şirket devrolunan şirketin malvarlığını bir bütün halinde devralır. Dolayısıyla külli halefiyet ilkesi geçerli olacaktır. Birleşmeyle devrolunan şirket sona erer ve ticaret sicilinden silinir.

Külli halefiyet ilkesi bir malvarlığını oluşturan bütün hak, alacak ve borçların bir kül halinde karşı tarafa intikal etmesidir. İntikalle birlikte menkul mallarda

¹⁸⁰ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.609

¹⁸¹ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s.104

¹⁸² Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.610

zilyetliğin devri, gayrimenkullerde ise tapu tescili gibi işlemler olmaksızın mülkiyet kendiliğinden karşı tarafa geçecektir¹⁸³. Devralan ve yeni kurulan şirket devralınan gayrimenkullerin kendi adına tescil edilmesini tapudan tek taraflı olarak talep edecektir. Bu haliyle bu işlem açıklayıcı bir tescil hükmündedir¹⁸⁴. Yine menkul malların mülkiyetinin devride kendiliğinden yeni kurulan veya devralan şirkete geçecek, bu mallar için zilyetliğin devri teslimsiz olacaktır.

Devralan ve devrolunan şirketlerin birbirinden olan alacak ve borç tutarları birleşme sonrası alacak ve borçlu sıfatının aynı şirket bünyesinde birleşmesi sebebiyle sona erecektir. Devrolunan kurumun diğer alacakları açısından devirde ise Borçlar Kanunu¹⁸⁵,nın 183'üncü maddesi kapsamında Kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadıkça alacaklı, borçlunun rızasını aramaksızın alacağını üçüncü bir kişiye devredebileceği açıklanmıştır. 184'üncü maddesinde ise alacağın devrinin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlı olacağı açıklanmıştır. Ancak birleşmede külli halefiyet ilkesi gereğince alacaklar yazılı yapılacak birleşme sözleşmesiyle devralan şirkete kendiliğinden geçeceğinden ayrı bir devir sözleşmesi düzenlenmeyecektir.

3.3.2. Geçerli Birleşme Çeşitleri

Eski TTK kapsamında birleşme aynı neviden olan şirketler arasında yapılabilmekteydi. Birleşme bakımından kollektif ile komandit şirketler ve anonim ile sermayesi bölünmüş komandit şirketler aynı neviden sayılmaktaydı¹⁸⁶. Yeni TTK kapsamında türler arası birleşme serbestisi getirilerek anonim, sermayesi paylara bölünmüş komandit, kollektif, komandit ve kooperatif şirketlerin birbirleriyle birleşebilmelerinin önü açılmıştır.

Bu birleşme serbestisi, “hukuki şekil ile bağlı olmayan birleşme” veya “hukuki şekli aşan birleşme” olarak adlandırılmaktadır¹⁸⁷. Ancak TTK kapsamında, birleşmeye katılan şirketlerin nevilerinin aynı olması şartının kaldırılması, tam bir

---

¹⁸³ Yasaman, s.22

¹⁸⁴ Yasaman, s.26

¹⁸⁵ 6098 sayılı Yeni Borçlar Kanunu (11.01.2011) 4/2/2011 tarih ve 27836 sayılı RG’de yayımlanmıştır. Kanunda alacağın temlik kavramı yerine alacağın devri kavramı kullanılmıştır.

¹⁸⁶ 6762 Sayılı Kanun Md.147

¹⁸⁷ Kocaer, s.48

birleşme serbestîsinin oluştuğu anlamına gelmemelidir. TTK kapsamında yine birleşen şirketlerin şahıs, sermaye şirketi veya kooperatif olmalarına bağlı olarak belli kısıtlamalar getirilmiştir¹⁸⁸.

TTK kapsamında yapılacak birleşmeler 137'inci madde de geçerli birleşmeler başlığı altında açıklanmıştır. Maddede sermaye şirketlerinin, şahıs şirketlerinin ve kooperatiflerin hangi şartlarla ve hangi şirket türleriyle birleşebilecekleri yer almaktadır.

Buna göre;

Sermaye şirketleri;

- a) Sermaye şirketleriyle,
- b) Kooperatiflerle ve
- c) Devralan şirket olmaları şartıyla, kolektif ve komandit şirketlerle, birleşebilirler.

TTK kapsamında sermaye şirketi olarak tanımlanan anonim şirket, limited şirket ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket arasında yapılacak birleşmelerde bu şirketler hem devralan hemde devrolunan şirket olarak birleşmeye katılabileceklerdir. Yine sermaye şirketleri ve kooperatifler arasında gerçekleşecek birleşmelerde de devralan ve devrolunan taraf açısından herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır.

Sermaye şirketleri açısından birleşme işleminde sınırlama kolektif ve komandit şirketler açısından getirilmiştir. Bu kapsamda anonim şirketlerin kolektif ve komandit şirketlerle birleşebilmeleri için birleşmede devralan şirket konumunda olmaları gerekmektedir.

Bunun temel nedeni sınırlı sorumlu ortakların sınırsız sorumlu ortaklık bünyesine nitelikli çoğunluk kararı ile girmelerinin çözümü güç sorunlar doğuracağı endişesidir. Bir diğer neden ise oy hakkının sermaye payına göre sahip kimselerin tek oya düşmelerinin doğru olmayacağı düşüncesidir¹⁸⁹.

Şahıs şirketleri;

- a) Şahıs şirketleriyle,
- b) Devrolunan şirket olmaları şartıyla, sermaye şirketleriyle,
- c) Devrolunan şirket olmaları şartıyla, kooperatiflerle, birleşebilirler.

---

¹⁸⁸ Kılıç Al, s.34

¹⁸⁹ Tekinalp, s.616

Yukarıdaki bölümde de açıklandığı üzere şahıs şirketi olarak tanımlanan kollektif ve komandit şirketlerin kendi aralarındaki birleşmelerde bir sınırlama bulunmamaktadır. Ancak şahıs şirketlerinin gerek sermaye şirketleri gerekse kooperatiflerle yapacakları birleşmelerde mutlaka devrolunan taraf olmaları gerekmektedir. Şahıs şirketleri devralan sıfatıyla sermaye şirketleri ve kooperatiflerle birleşmeye katılamazlar. Dolayısıyla bir sermaye şirketi veya kooperatif bir kollektif veya komandit şirketi devralabilecek iken bunun tersi TTK açısından mümkün bulunmamaktadır.

Kooperatifler ise;

- a) Kooperatiflerle,
- b) Sermaye şirketleriyle ve
- c) Devralan şirket olmaları şartıyla, şahıs şirketleriyle, birleşebilirler.

Kooperatifler gerek sermaye şirketleri gerekse kooperatiflerle birleşmelerinde devralan veya devrolunan taraf olarak birleşmeye katılabilmektedirler. Diğer bir anlatımla bir kooperatif bir sermaye şirketini veya bir kooperatifi devralabilecektir. Bu kapsamda birleşmeye katılan kooperatifin sınırlı sorumlu veya sınırsız sorumlu olması da birleşme işlemi açısından bir farklılık yaratmayacaktır.

Kooperatiflerin şahıs şirketleri olan kollektif veya komandit şirket ile yapacakları birleşmelerde mutlaka devralan taraf olarak birleşme işlemine katılmaları gerekmektedir.

Yeni kuruluş şeklinde birleşmelerde yeni kurulan şirket devralan taraf olarak birleşmeye katılmakta, diğer şirketler ise devrolunan taraf olarak birleşme işlemine katılmaktadırlar.

Eski TTK’da var olan türlerin aynı olması şartının yeni TTK’da terk edilmesi türler arası birleşme serbestisi bağlamında geniş bir birleşme yelpazesi oluşturmuştur. Kaynak öğretide bu birleşme serbestisi “hukuki şekil ile bağlı olmayan birleşme” veya “hukuki şekli aşan birleşme” olarak adlandırılmaktadır¹⁹⁰.

Ancak maddede şirketler arasında birleşmelerde tür sınırlaması ortadan kaldırılmış olmakla birlikte devralan ve devrolunan şirketler açısından birtakım sınırlamalar getirilmiştir. Düzenleme ile birlikte bir sermaye şirketi, kendisi

¹⁹⁰ Tahir Erdem, Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Şirket Birleşmelerine İlişkin Hükümleri, Vergi Sorunları Dergisi, Mayıs 2012, Sayı 284, s. 158 (Şirket Birleşmeleri)

devrolunan şirket olarak, kollektif ve komandit şirketlerle birleşemeyecektir. Bu tür birleşme sürecinde sermaye şirketinin devralan şirket statüsünde olması zorunludur. Kooperatifler de devrolunan şirket olmaları hâlinde şahıs şirketleri ile birleşemezler.

Kanunda ticaret şirketleriyle dernek, vakıf ve tek kişi işletmesinin birleşmesini düzenleme dışı bırakmaktadır. Diğer yandan dernek veya vakıflara ait ticari işletmeler ticaret şirketleri tarafından devralınabilecektir¹⁹¹. Kanun kamu tüzel kişilerinin özel hukuk kurallarına tabi olsalar da ticaret şirketleri ile birleşmesine izin vermemiştir¹⁹².

3.3.3. Tasfiye Halindeki Bir Şirketin Birleşmeye Katılması

TTK'nın 138'inci maddesi tasfiye halinde bulunan bir şirketin birleşmeye katılabilmesine olanak sağlamaktadır. Tasfiye halindeki bir şirketin birleşmeye katılabilmesi için madde kapsamında iki şart öngörülmüştür. Bunlardan ilki malvarlığının dağıtılmasına başlanmaması, diğer bir anlatımla tasfiye paylarının ortaklara dağıtmaya başlanmamış bulunmasıdır. Ortaklığın malvarlığının satılması borçların tahsili, alacakların ödenmesinin tamamlanması birleşmeye katılmasına engel değildir¹⁹³.

İkincisi ise tasfiye halindeki şirketin devrolunan şirket olmasıdır. Bu şartların varlığı halinde tasfiye halinde bulunan şirket birleşmeye katılabilecektir.

Bu şartların varlığı, devralan şirketin merkezinin bulunduğu yerin ticaret sicili müdürlüğüne sunulan belgelerle ispatlanır. 01.07.2012 tarihinden önce bir işlem denetçisinin, bu hususu doğrulayan raporunun, devralan şirketin merkezinin bulunduğu yerin ticaret sicili müdürlüğüne sunulmasıyla ispatlanacağı hükme bağlanmışken bu tarihten itibaren TTK'da yapılan değişiklikle bu şart kaldırılmıştır¹⁹⁴.

Bir sonraki bölümde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere sermayenin kaybı veya borca batıklık halinde birleşmeye katılmada birleşmeye katılan bu şirketlerin devralan veya devrolunan taraf olması yönünde herhangi bir sınırlama

¹⁹¹ Kocaer, s.48

¹⁹² Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.617

¹⁹³ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.618

¹⁹⁴ 01.07.2012 tarihinden geçerli olmak üzere 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik R.G.T 30.6.2012.

getirilmemişken, tasfiyeye girmiş şirketlere birleşmeye devrolunan sıfatıyla katılması şartı getirilmesi birleşmeyi sınırlıyıcı bir düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.3.4. Sermayenin Kaybı veya Borca Batıklık Halinde Birleşmeye Katılma

Birleşme öğretisinde tartışılan sermayesini belli bir oranda yitirmiş veya borca batık olan bir şirketin birleşmeye katılıp katılamayacağına ilişkin soru 139 uncu maddede olumlu cevaplanmıştır¹⁹⁵. Maddenin birinci bendinde sermayesiyle kanuni yedek akçeleri toplamının yarısı zararlarla kaybolan veya borca batık durumda bulunan bir şirket, kaybolan sermayeyi veya gerekiyorsa borca batıklık durumunu karşılayabilecek tutarda serbestçe tasarruf edilebilen özvarlığı sahip bulunan bir şirket ile birleşebileceği açıklanmıştır. Maddenin ikinci bendi kapsamında ise bu şartın gerçekleşmiş olduğunu ispatlayan belgelerin, devralan şirketin merkezinin bulunduğu yerin ticaret sicili müdürlüğüne sunulması şarttır.

Birleşme ile finansal durumu kötü olan ticaret ortaklığı kurtulmuş olacaktır. Zarar hesaplanırken genel kurul tarafından onanmış bilançodaki zarar dikkate alınacaktır¹⁹⁶.

Serbestçe tasarruf edilebilen özvarlık kavramı ise şirketin sermayesi ve belli bir amaca bağlanmamış yedek akçelerin toplamıdır. Yedek akçeler, ortaklık sözleşmesi veya genel kurul kararı ile ayrılan isteğe bağlı yedek akçeler ile harcama yeri bakımından kanunen sınırlandırılmamış kanuni yedek akçelerdir¹⁹⁷. Madde kapsamında sermaye kaybı olan veya borca batık durumdaki şirket birleşmeye hem devrolan hemde devralan taraf sıfatıyla katılabilecektir. Kanun bu kapsamda herhangi bir sınırlamaya yer vermemiştir.

Diğer yandan serbestçe kullanabilecek özvarlığını başka bir şirketi kurtarmaya tahsis eden şirketin azınlıkta kalan ortaklarının menfaatlerinin dikkate alınması gerekir. Aksi halde, birleşme kararı iptal edilebilir¹⁹⁸.

¹⁹⁵ 6102 Sayılı TTK Gerekçe (Gerekçe) Md.139.

¹⁹⁶ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.621.

¹⁹⁷ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.621.

¹⁹⁸ Gerekçe Md.139

3.3.5. Ortaklık Payları ve Hakları

3.3.5.1. Ortaklık Payının ve Haklarının Korunması

TTK'nın 140'ıncı maddesinin birinci fıkrasında birleşme hukukuna hakim, birleşmeyi tanımlayan ilkelerden biri olan ortak olma durumunun devamlılığı kısaca şirket payının devamlılığı (korunması) ilkesi, kanunî ifadesini bulmuştur¹⁹⁹. Maddede devrolunan şirketin ortaklarının, mevcut ortaklık paylarını ve haklarını karşılayacak değerde, devralan şirketin payları ve hakları üzerinde istemde bulunma hakları vardır. Bu istem hakkı, birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarının değeri, oy haklarının dağılımı ve önem taşıyan diğer hususlar dikkate alınarak hesaplanacağı açıklanmıştır.

Bu ilke, devrolunan şirketin her bir ortağının, devrolunan şirketteki payının değerini karşılayacak ve şimdiye kadarki payının verdiği haklarına eşit (veya öyle kabul edilen) hakları içeren bir devralan şirket payını talep etmeye hakkı olduğu anlamına gelmektedir. Bu ilkeye pay sahipliğinin devamlılığı ilkesi denilmektedir²⁰⁰. İlke pay değerinin korunmasının yanında payların sağladığı haklarında korunmasını gerektirmektedir²⁰¹.

Devamlılık ilkesi, devralan ile devrolunan şirketlerin malvarlıksal büyüklüğünden doğan, mutlak olmayan eşitlikle tanımlanır. Eşitlik, büyüklüklerin oranlanmasına göre bulunmuş bir anlaşılmış değerdir. Bu eşitlik, hükümdeki "karşılayacak değerde" ibaresiyle açıklanmıştır. Eşitlik sadece parasal olarak değil haklara ilişkin eşitlik bakımından da söz konusudur. Şirketin devamlılığının genel istisnası, 141 inci maddede yer alan ayrılma akçesidir. Özel bir istisna ise, intifa senetlerinin satın alınmasına ilişkin beşinci fıkra da yer almaktadır.²⁰²

Hükümdeki "ortaklık payları ve hakları" ile devrolunan şirketteki şirkete katılma payı ve paya bağlı malvarlığı, yönetim, denetim ve inceleme hakları kastedilmiştir. Bu terim, azlık haklarını kapsamaz. Çünkü devrolunan şirkette azlık

---

¹⁹⁹ Gerekçe Md.140

²⁰⁰ Kılıç Aİ, s.46

²⁰¹ Kocaer, s.59

²⁰² Gerekçe Md.140

haklarına sahip bir ortak, oransal eşitlik sebebiyle devralan şirkette azlık hakkına haiz olmayabilir²⁰³.

Devrolunan şirketin ortağının talep hakkının hesaplanmasında, birleşen şirketlerin malvarlığı değerleri, oy haklarının dağılımı ve birleşmenin sağlığa kavuşturucu (iyileştirici) olup olmadığı, payların itibarî değerleri, primli pay çıkarılıp çıkarılmadığı gibi önem taşıyan her husus dikkate alınır²⁰⁴.

TTK'nın 140'ıncı maddesinin ikinci fıkrası kapsamında ise ortaklık paylarının değişim oranları belirlenirken, devrolunan şirketin ortaklarına tahsis olunan ortaklık paylarının gerçek değerlerinin onda birini aşmaması şartıyla, bir denkleştirme ödenmesi öngörülebilir. Denkleştirme akçesi olarak adlandırılacak bu ödeme ortaya çıkabilecek kusurları nakit ödeme ile kapatma imkanı vermektedir. Denkleştirme ödemesi, birleşmenin kavramsal bir unsuru olmayıp birleşmenin tamamlanmasını kolaylaştırıcı bir araçtır²⁰⁵. Kanun "tahsis olunan payların onda biri" dediği için burada belirlenen değerleme yöntemine göre hesaplanmış olan değişim oranında pay anlaşılır²⁰⁶.

Yine 140'ıncı maddenin üçüncü fıkrası uyarınca devrolunan şirketin oydan yoksun paylarına sahip ortaklarına aynı değerde, oydan yoksun veya oy hakkını haiz paylar verilecektir. Dördüncü fıkrasında ise devrolunan şirkette mevcut bulunan paylara bağlı imtiyaz hakları karşılığında, devralan şirkette eş değerde haklar veya uygun bir karşılık verileceği hüküm altına alınmıştır. Diğer yandan beşinci fıkra uyarınca devralan şirket, devrolunan şirketin intifa senedi sahiplerine, eş değerli haklar tanımak veya intifa senetlerini, birleşme sözleşmesinin yapıldığı tarihteki gerçek değeriyle satın almak zorundadır.

3.3.5.2. Ayrılma Akçesi

Birleşmede devrolunan şirketin ortaklarına devralan şirkette pay sahipliği dışında bir karşılık verilmesi halinde birleşme işlemi söz konusu olmamaktadır. Bunun nedeni ise devralınan değerlere karşılık para, tahvil vb değerlerin verilmesi

---

²⁰³ Gerekçe Md.140

²⁰⁴ Gerekçe Md.140

²⁰⁵ Kocaer, s.62

²⁰⁶ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.626.

halinde işlem birleşme kapsamında çıkararak trampa veya satış işlemi niteliğine bürünecektir.²⁰⁷.

TTK bu kapsamda 141'inci maddesinin 1'inci fıkrasında yapılan düzenleme ile birleşmeye katılan şirketler, birleşme sözleşmesinde, ortaklara, devralan şirkette, pay ve ortaklık haklarının iktisabı ile iktisap olunacak şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir ayrılma akçesi arasında seçim yapma hakkı tanınabileceği düzenlenmiştir.

Yukarıda ki bölümde de ayrıntılı olarak açıklandığı üzere birleşme işleminde devrolan şirket ortaklarının devralan şirket bünyesinde ortaklıklarının devamı esastır. Bu kapsamda devrolunan şirket ortaklarının ortaklık pay ve hakları ellerinden alınamaz. Bazı durumlarda ise birleşmede devrolan şirket ortakları devralan şirkette ortaklık payı istemeyebilirler. Bu halde devralan şirkette ortaklık istemeyen devrolan şirket ortakları birleşme sözleşmesinde belirlenen ayrılma akçesini alarak şirketten ayrılabilirler.

TTK 140'ıncı maddesinin ikinci fırası uyarınca birleşmeye katılan şirketler birleşme sözleşmesinde, sadece ayrılma akçesinin verilmesini öngörebilirler.

Bu düzenleme iki yanlı kullanılabilir. Bunlardan ilki arzu etmeyen ortaklar ayrılma akçesini alarak şirketten çıkabilirler. Böylece anonim şirketlerde şirketten çıkma olanağı sağlanmış olur. Bir diğeri ise arzu edilmeyen, devamlı sorun çıkaran azınlığı ve/veya ortağı, ayrılma akçesini ödeyerek şirketten çıkarma hakkını büyük çoğunluğa vermektedir.

Bu karar TTK' 151'inci maddesinin 5'inci bendi uyarınca sermayenin yüzde doksanınin oylarıyla alınacaktır. Buna uluslararası birleşme literatüründe, squeeze-out merger veya cash-out merger ya da Freeze out merger, yani ortağı çıkararak birleşme denilmektedir. Bu husus, İsviçre öğretisinde, şirkete tanınmış bir çeşit çıkarma yetkisi olarak nitelendirilmekte ve Amerika Birleşik Devletleri hukukundaki "squeeze out" kurumuna benzetilerek bu adla anılmaktadır²⁰⁸.

Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, gerek 141'inci maddenin birinci fıkrası kapsamında düzenlenen çıkma hakkı, gerekse ikinci fıkrada şirketten çıkarılan ortaklara ilişkin düzenleme sadece devrolunan şirket ortaklarına yöneliktir²⁰⁹. Ancak

---

²⁰⁷ Türk, Birleşme, s.87-89

²⁰⁸ Gerekçe Md.141

²⁰⁹ Kılıç Aİ, s.50.

ayrılma akçesi birleşmeye taraf yönetim organları tarafından birleşme sözleşmesinde birlikte kararlaştırılması gerekir. Tek taraflı alınacak bir karar değildir²¹⁰. Bunun nedeni ayrılma akçesini seçecek ortakların sayısı ve ayrılma akçesinin toplam tutarı devralan ortaklığında yakından ilgilendiren bir durumdur²¹¹.

3.3.6. Sermaye Artırımı, Yeni Kuruluş ve Ara Bilanço

3.3.6.1. Sermaye Artırımı

TTK'nın 142'inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında devralma yoluyla birleşmede, devralan şirket, sermayesini, devrolunan şirketin ortaklarının haklarının korunabilmesi için gerekli olan düzeyde, artırmak zorundadır.

Devralan şirkette ortaklığın devamı ilkesi gereği sermaye artırımı zorunludur. Bunun istisnası yukarıda açıklandığı üzere ayrılma akçesi verilerek devrolunan şirket ortağının ortaklıktan ayrılmasıdır. Sermaye artırımı ise devrolunan şirketin ortaklarının haklarının korunabilmesi için gerekli olan düzeyde yapılması gerekmektedir. Bu nedenle devralan ortaklık devrolunan ortaklığın veya ortaklıkların malvarlığı kendisine intikal etmeden bünyesinde sermaye artırımı yapmış ve bünyesinde bu payları hazır etmiş olması gerekmektedir²¹².

Devrolan şirkette devralan şirket paylarının bulunması halinde şirket kendi paylarını iktisap etmiş olacaktır. Bu durumda sermaye artırımı miktarıda buna bağlı olarak azalacaktır.

141 inci maddede öngörülen ayrılma akçesi dolayısıyla hem esas hem de kayıtlı sermaye sisteminde, artırılacak sermayenin miktarı belirsiz olabilir. Bu belirsizlik, halka açık anonim şirketlerde ön talep sistemi ile aşılabılır. Aynı sistem halka kapalı anonim şirketler ile diğer şirketlerde de uygulanabilir²¹³.

TTK'nın 142'inci maddesini ikinci fıkrası gereği ise birleşmede, aynı sermaye konulmasına ilişkin düzenlemelerle, halka açık anonim şirketlerde, yeni payların halka arzına dair hükümler, Sermaye Piyasası Kurulu kaydına alınmasına ilişkin olanlar müstesna, uygulanmaz.

---

²¹⁰ Kocaer, s.68

²¹¹ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.628

²¹² Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.642

²¹³ Gerekçe Md.142

Devralma suretiyle birleşmeye özgü olarak, sermayeye ilişkin hükümlerin uygulanmayacağını belirten bu hüküm, tereddütleri ortadan kaldırmak amacıyla öngörülmüştür. Birleşmede, sermaye artırımı yapıldığı takdirde yeni payların halka arz edilmesine ilişkin hükümler uygulanmaksızın bu paylar Kurul kaydına alınır²¹⁴.

3.3.6.2. Yeni Kuruluş

TTK'nın 143'üncü maddesinde yeni kuruluş yolu ile birleşmede, bu Kanun ile 24.4.1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun, aynı sermaye konulmasına dair düzenlemeleri ve asgari ortak sayısına ilişkin hükümleri dışındaki maddeleri yeni şirketin kuruluşuna uygulanacağı açıklanmıştır.

TTK'nın birleşme ve bölünme işlemlerindeki sermaye artırımını düzenleyen 142, 143 ve 163'üncü maddeleri ile kuruluş ve ara bilanço başlıklı 184'üncü maddelerinde birleşme bölünme ve tür değiştirme sırasında aynı sermaye konulmasına ilişkin düzenlemelerin uygulanmayacağı hükme bağlanmıştır²¹⁵.

TTK'nın 343'üncü maddesinde anonim şirketlere konulan aynı sermaye ile kuruluş sırasında devralınacak işletmelere ve ayınlara, şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce değer biçileceği açıklanmıştır. Limited şirketlere konulacak aynı sermaye için anonim şirketlere paralel olarak TTK'nın 578'inci maddesinde aynı sermaye, ayınlara veya işletmelerin devralınması ve özel menfaatler hakkında anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanacağı açıklanmıştır.

Birleşme bölünme ve tür değiştirme işlemlerinde aynı sermaye hükümlerinin uygulanmamasının pratik sonucu şirket değerleri ve değişim oranının mahkemenin atayacağı bilirkişi tarafından tespit edilmeyeceğidir. Şirket değerleri ve değişim oranının tespiti yeni TTK'da 147'inci madde kapsamında her iki şirket tarafından yapılacak ve yönetim organı tarafından hazırlanacak birleşme raporunda

---

²¹⁴ Gerekçe Md.142

²¹⁵ Olcay Kolotoğlu, Şirket Birleşmelerinde Mahkeme Süreci Kalkıyor, Vergi Sorunları Dergisi, Temmuz 2012, Sayı 286, s.39 (, Şirket Birleşmelerinde Mahkeme Süreci)

açıklanacaktır²¹⁶. Yeni TTK'da şirket değerleri her iki şirket sahipleri tarafından bilirkişiye gerek olmadan serbestçe değerlendirilme imkânı getirilmiştir.

3.3.6.3. Ara Bilanço

Birleşme bir bilanço temelinde gerçekleşir. Söz konusu bilanço birleşmeye katılan her ticaret ortaklığının son yıllık bilançosudur²¹⁷. Birleşmede birleşme sürecinde ara bilanço çıkarılmasına gerek yoktur. Ancak TTK'nın 144'üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca birleşme sözleşmesinin imzalandığı tarih ile bilanço günü arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarılmasından sonra, birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmişse, birleşmeye katılan şirketler bir ara bilanço çıkarmak zorundadır.

Birleşmede ara bilanço çıkarma zorunluluğu iki durumda karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilki Birleşme sözleşmesinin imzalandığı tarih ile bilanço günü arasındaki sürenin altı aydan fazla olmasıdır. Bunun nedeni bilanço aktif ve pasiflerinin bu süreye bağlı olarak olumlu veya olumsuz değişiklik gösterebileceği önkabulüne dayanmaktadır. Dolayısıyla bilanço güncelliğini yitirecek ve birleşme işleminde kullanılması zorlaşacaktır.

Bir diğer ara bilanço çıkarma zorunluluğu ise birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmesidir. Bu durumda ara bilanço için birleşme sözleşmesinin imzalandığı tarih ile bilanço günü arasında altı aydan fazla zaman geçip geçmediği önem arzetmemektedir.

Değişiklikte bilançonun çıkarılmasının sonuçlandığı tarih değil, bilanço günü esas alınır. Malvarlığında önemli değişikliğe, bir kooperatifte çok sayıda ortağın çıkması, şirketin faaliyet yılı zararının anormal artması, büyük bir tesisin satılması örnek olarak gösterilebilir²¹⁸.

Aşağıdaki hükümler saklı olmak kaydı ile, TTK'nın 144'inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında ara bilanço ya da yıllık bilanço ile ilişkin hüküm ve ilkeler uygulanacaktır. Ara bilanço için;

²¹⁶ Kolotoğlu, (Şirket Birleşmelerinde Mahkeme Süreci), s.40,41

²¹⁷ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.634

²¹⁸ Gerekçe Md.144

- a) Fiziki envanter çıkarılması gerekli değildir;
- b) Son bilançoda kabul edilen değerlemeler, sadece ticari defterdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

3.3.7. Birleşme Sözleşmesi ve Birleşme Raporu

3.3.7.1. Birleşme Sözleşmesi ve İçeriği

Birleşme sözleşmesi birleşmeye katılan şirketlerin karşılıklı ve birbirine uyan birleşme iradeleri ile devralınan ortaklığın malvarlığının tasfiyesiz ve bir bütün halinde devralan veya yeni kurulan ortaklığa geçeceğini içeren ve birleşme kapsamında birleşme şartları, borç ve yükümlülükleri belirleyen bir sözleşmedir²¹⁹. Birleşme sözleşmesi TTK kapsamında düzenlenmiş ve ortaklıklar hukukunda sonuç doğuran bir ortaklıklar hukuku sözleşmesidir²²⁰.

TTK'nın 145'inci maddesi kapsamında birleşme sözleşmesi yazılı şekilde yapılır. Sözleşme, birleşmeye katılan şirketlerin, yönetim organlarınınca imzalanır ve genel kurulları tarafından onaylanır. Yazılı şekilde yapılmayan sözleşmeler geçerli sayılmayacaktır.

Sözleşmeyi akdetme yetkisi, yönetim organına aittir. Yönetim organı bu yetkiyi başkasına, meselâ anonim şirketlerde müdürlere hatta yönetim işlevini 367 nci maddeye göre devralan yönetime de devredemez. Sözleşmenin yapılması yönetim organının bir kararı ile gerçekleşir; imzayı yetkililer atar. Genel kurulların onayına kadar, birleşme sözleşmesi askıda geçerlidir. Bu sebeple, onaydan önce bağlayıcı bir birleşme sözleşmesi yoktur. Bunun tek istisnası 156²²¹ ncı maddede öngörülmüştür²²². Yönetim organının kararı için kanunda özel bir nisap

²¹⁹ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s.108

²²⁰ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.636

²²¹ Kolaylaştırılmış şekilde birleşmede TTK 156'ıncı madde kapsamında, birleşme sözleşmesi genel kurul onayına sunulmayabilmektedir.

²²² Gerekçe Md.145

öngörülmemiştir. Bu nedenle olağan toplantı ve karar yeter sayısı ile birleşme sözleşmesi için karar alınır²²³.

Birleşme sözleşmesinin içeriğinde TTK146/1 maddesi kapsamında aşağıdaki hususların yer alması zorunludur.

a) Birleşmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, hukuki türlerini, merkezlerini; yeni kuruluş yolu ile birleşme halinde, yeni şirketin türünü, ticaret unvanını ve merkezini,

b) Şirket paylarının değişim oranını, öngörülmüşse denkleştirme tutarını; devrolunan şirketin ortaklarının, devralan şirketteki paylarına ve haklarına ilişkin açıklamaları,

c) Devralan şirketin, imtiyazlı ve oydan yoksun payların sahipleriyle intifa senedi sahiplerine tanıdığı hakları,

d) Şirket paylarının değiştirilmesinin şeklini,

e) Birleşmeyle iktisap edilen payların, devralan veya yeni kurulan şirketin bilanço karına hak kazandığı tarihi ve bu isteme ilişkin bütün özellikleri,

f) TTK 141'inci madde uyarınca ayrılma akçesi kararlaştırılmışsa ayrılma akçesinin tutarı,

g) Devrolunan şirketin işlem ve eylemlerinin devralan şirketin hesabına yapılmış sayılacağı tarihi,

h) Yönetim organlarına ve yönetici ortaklara tanınan özel yararları,

i) Gereğinde sınırsız sorumlu ortakların isimlerini, içermesi zorunludur.

Yukarıda sayılan içerikler birleşme sözleşmesinde yer alacak asgari unsurlardır. Birleşme sözleşmesi bu unsurları taşımakla birlikte birleşmenin özelliğine göre başka hususlarda sözleşmede yer alabilir.

3.3.7.2. Birleşme Raporu

TTK'nın 147'inci maddesinin birinci bendi uyarınca birleşmeye katılan şirketlerin yönetim organları, ayrı ayrı veya birlikte, birleşme hakkında bir rapor hazırlarlar. Birleşme raporunun hazırlanmasındaki temel amaç, birleşmeye katılan

---

²²³ Kocaer, s.79

şirket ortaklarına somut olaydaki birleşmeye ilişkin ve bu birleşmeyi tanımlayan bilgiler verilmesidir. Raporda aşağıdaki hususlarda aydınlatıcı, gerekçeli ve tatmin edici açıklamaların yer alması gerekmektedir²²⁴.

TTK 147'inci madde kapsamında düzenlenecek Birleşme Raporunda;

- a) Birleşmenin amacı ve sonuçları,
- b) Birleşme sözleşmesi,
- c) Şirket paylarının değişim oranı ve öngörülümüşse denkleştirme akçesi; devrolunan şirketlerin ortaklarına devralan şirket nezdinde tanınan ortaklık hakları,
- d) Gereğinde ayrılma akçesinin tutarı ve şirket pay ve ortaklık hakları yerine ayrılma akçesi verilmesinin sebepleri,
- e) Değişim oranının belirlenmesi yönünden payların değerlemesine ilişkin özellikler,
- f) Gereğinde devralan şirket tarafından yapılacak artırımın miktarı,
- g) Öngörülümüşse, devrolunan şirketin ortaklarına, birleşme dolayısıyla yüklenecek olan, ek ödeme ve diğer kişisel edim yükümlülükleri ile kişisel sorumluluklar hakkında bilgi,
- h) Değişik türdeki şirketlerin birleşmelerinde, yeni tür dolayısıyla ortaklara düşen yükümlülükler,
- i) Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin işçileri üzerindeki etkileri ile mümkünse bir sosyal planın içeriği,
- j) Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkileri,
- k) Gerekliyse, ilgili makamlardan alınan onaylar, hukuki ve ekonomik yönden açıklanır ve gerekçeleri belirtilir.

Yeni kuruluş yoluyla birleşmede birleşme raporuna yeni şirketin sözleşmesinin de eklenmesi şarttır.

TTK 147'inci maddenin son fıkrasında tüm ortakların onaylaması halinde, küçük ve orta ölçekli şirketler birleşme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebileceği hükme bağlanmıştır. Düzenleme ile küçük ve orta ölçekli işletmelere kolaylık sağlanarak birleşme raporu düzenlenip düzenlenmemesi tercihi şirketlere

---

²²⁴ Erdem,(Şirket Birleşmeleri),s.161

bırakılmıştır. Ancak bu şirketler dışında kalan şirketlerde tüm ortaklar onaylasa bile birleşme raporu düzenlenmemesi olanağı bulunmamaktadır²²⁵.

Birleşme raporunun düzenlenmesi hakkındaki bir diğer istisna ise TTK 155'inci madde kapsamında yer alan kolaylaştırılmış birleşme için gereken şartları taşıyan sermaye şirketlerine yöneliktir. Bu şartlara uyan sermaye şirketleri birleşme raporu düzenleyip düzenlememe konusunda serbestirler.

Yeni TTK'nın 148'inci maddesinde birleşmeye katılan şirketlerin; birleşme sözleşmesini, birleşme raporunu ve birleşmeye esas oluşturan bilançoyu, bu konuda uzman olan bir işlem denetçisine denettirtmeleri şartı getirilmiş. Maddede ayrıca işlem denetçisinin denetleme raporunda yer vermesi gereken hususlar açıklanmıştı. Ancak madde 01.07.2012 tarihinden geçerli olmak üzere, 30.6.2012 tarihli resmi gazetede yayınlanan 6335 sayılı Kanun ile tamamen yürürlükten kaldırılmıştır.

3.3.8. İnceleme Hakkı ve Malvarlığında Değişiklikler

3.3.8.1. İnceleme Hakkı

Birleşme sürecinde inceleme hakkı ile ilgili düzenleme TTK'nın 149'uncu maddesinde yapılmıştır. Madde düzenlemesi aşağıda olduğu gibidir.

“(1) Birleşmeye katılan şirketlerden her biri, merkezleriyle şubelerinde ve halka açık anonim şirketler ise Sermaye Piyasası Kurulunun öngöreceği yerlerde, genel kurul kararından önceki otuz gün içinde;

a) Birleşme sözleşmesini,

b) Birleşme raporunu,

c) Yürürlükten kaldırılmıştır.

d) Son üç yılın yılsonu finansal tablolarıyla yıllık faaliyet raporlarını, gereğinde ara bilançolarını,

ortakların, intifa senedi sahipleriyle şirket tarafından ihraç edilmiş bulunan menkul kıymet hamillerinin, menfaati bulunan kişilerin ve diğer ilgililerin

---

²²⁵ Hülya Çoştan, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılandırılmasında Alacaklıların Korunması, Banka ve Ticaret Enstitüsü, Ankara, 2009, s.70

incelemesine sunmakla yükümlüdür. Bunlar ilgili sermaye şirketlerinin internet sitelerinde de yayımlanır.

(2)Ortaklar ile birinci fıkra da sayılan kişiler, aynı fıkra da anılan belgelerin suretlerinin ve varsa basılı şekillerinin kendilerine verilmesini isteyebilirler. Bunlar için, herhangi bir bedel veya gider karşılığı istenilemez.

(3)Birleşmeye katılan şirketlerden her biri, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ve internet sitelerine de konulan ilanda, inceleme yapma hakkına işaret eder.

(4)Birleşmeye katılan her şirket, birinci fıkra da anılan belgelerin nereye tevdi edildiklerini ve nerelerde incelemeye hazır tutulduklarını, tevdiden en az üç iş günü önce, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile şirket sözleşmesinde öngörülen gazetelerde ve sermaye şirketleri de internet sitelerinde ilan eder.

(5) Tüm ortakların onaylaması hâlinde, küçük ve orta ölçekli şirketler inceleme hakkının kullanılmasından vazgeçebilirler.”

İnceleme hakkının düzenlenmesindeki temel amaç, ortaklara, intifa senedi hamilleri ile menkul değer veya menfaat sahiplerine ve diğer ilgililere bilgi vermek; bu suretle haksız menfaat sağlanmasını ve kaybını önlemek; şeffaflığı sağlamak ve oy hakkını haiz olanlara bu haklarını bilinçli olarak kullanmalarında yardımcı olmaktır.

Diğer yandan madde kapsamında düzenlenen inceleme hakkı sadece ortaklara değil, daha geniş bir menfaat çevresine tanınmıştır. İnceleme hakkı TTK'nın 191,192 ve193'üncü maddelerinde düzenlenen davalar açısından da özel bir öneme haizdir²²⁶. Söz konusu belgelerin (varsa) basılı şekillerinin aynı menfaat sahiplerine verilmesi öngörülmüştür. Ancak bu belgelerin basılmasını isteme hakkını kimseye vermez. Belgeler sermaye şirketleri tarafından ise kendi internet sitelerinde yayınlanacaktır²²⁷.

Küçük ve orta ölçekli şirketlere ilişkin olarak yeni TTK'nın 147'inci maddesinde Tüm ortakların onaylaması halinde, küçük ve orta ölçekli şirketler birleşme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilecekleri hükme bağlanmıştır. Amaç bu tür şirketleri birleşme raporu düzenleme maliyetinden kurtarmak ve birleşme işlemini bu tür şirketler için kolaylaştırmaktır. Bu hükme paralel olarak

²²⁶ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.641

²²⁷ Gerekçe Md.149

149'uncu maddede tüm ortakların onaylaması halinde, küçük ve orta ölçekli şirketler inceleme hakkının kullanılmasından vazgeçebilirler.

3.3.8.2. Malvarlığındaki Değişikliklerle İlgili Bilgiler

TTK'da birleşmeye katılan ortaklıkların malvarlıklarının hem gerçek hem de güncel durumlarının esas alınarak birleşmenin gerçekleşmesi ilkesi kabul edilmiştir²²⁸. TTK'nın 150'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca birleşmeye katılan şirketlerden birinin aktif veya pasif varlıklarında, birleşme sözleşmesinin imzası tarihiyle, bu sözleşmenin genel kurulda onaya sunulacağı tarih arasında, önemli değişiklik meydana gelmişse, yönetim organı, bu durumu kendi genel kuruluna ve birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına yazılı olarak bildirir.

Yönetim organı tarafından hem kendi genel kuruluna hem de birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına yapılacak bildirim, incelemenin yapılmasına ve gerekli önlemin alınmasına olanak sağlayacak şekil ve zamanda yapılmalıdır. Önemli değişiklik kavram olarak tanımlanmamıştır. Bu her birleşmede farklı durumlarda ortaya çıkmakla ve her şirket açısından farklı değerlendirilebilmekle birlikte, kavram madde gerekçesinde de belirtildiği gibi birleşmenin temelini bozacak ve bu anlamda değişim oranını etkileyebilecek değişiklikler olarak tanımlanabilir.

TTK'nın 150'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca ise birleşmeye katılan tüm şirketlerin yönetim organları, bu durumda birleşme sözleşmesinin değiştirilmesine veya birleşmeden vazgeçmeye gerek olup olmadığını incelerler; böyle bir sonuca vardıkları takdirde, onaya sunma önerisi geri çekilir. Diğer halde, yönetim organı genel kurulda, birleşme sözleşmesinde uyarlamaya gerek bulunmadığının gerekçesini açıklar.

Bildirimin hiç yapılmaması veya zamanında yapılmaması nedeniyle eksik bilgiyle birleşmeye olumlu oy vermiş ortağın iptal davası açması mümkündür²²⁹.

²²⁸ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.644

²²⁹ Kocaer, s.87

3.3.9. Birleşme Kararı

TTK'nın 151'inci maddesinde birleşme kararının onanması ile ilgili nisaplar öngörülmüştür. Madde düzenlemesi ile

1) Yönetim organı, genel kurula birleşme sözleşmesini sunar. Birleşme sözleşmesinin onayı Genel kurul tarafından yapılacaktır. Bu yetki başka bir organa devredilemez.

Birleşme sözleşmesi genel kurulda;

a) **Anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde**, esas veya çıkarılmış sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi şartıyla, genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte üçüyle, (Bir sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin, başka bir şirketi devralması halinde, bu nisaba ek olarak, komanditelerin tamamının birleşmeyi yazılı olarak onaylamaları gereklidir. -TTK Md. 151/3)

Düzenlemede TTK'nın 421²³⁰ inci maddesinin beşinci fıkrasının (b) bendi saklı tutulmuştur. Anılan bent kapsamında payları menkul kıymetler borsasında işlem gören anonim şirketler için özel nisap öngörülmüştür.

b) **Bir kooperatif tarafından devralınacak sermaye şirketlerinde**, sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi şartıyla, genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte üçüyle,

c) **Limited şirketlerde**, sermayenin en az dörtte üçünü temsil eden paylara sahip bulunmaları şartıyla, tüm ortakların dörtte üçünün oylarıyla,

Limited şirketlerde ortakların dörtte üçü birleşmeye olumlu oy kullanacak, olumlu oy kullanacak ortakların ise sermayenin en az dörtte üçünü temsil eden paylara sahip olmaları şartı aranacaktır²³¹.

²³⁰ “5) Pay senetleri menkul kıymet borsalarında işlem gören şirketlerde, aşağıdaki konularda karar alınabilmesi için, yapılacak genel kurul toplantılarında, esas sözleşmelerinde aksine hüküm yoksa, 418 inci maddedeki toplantı nisabı uygulanır:

a) Sermayenin artırılması ve kayıtlı sermaye tavanının yükseltilmesine ilişkin esas sözleşme değişiklikleri.

b) Birleşmeye, bölünmeye ve tür değiştirmeye ilişkin kararlar.”

“II - Toplantı ve karar nisabı

MADDE 418- (1) Genel kurullar, bu Kanunda veya esas sözleşmede, aksine daha ağır nisap öngörülmüş bulunan haller hariç, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanır. Bu nisabın toplantı süresince korunması şarttır. İlk toplantıda anılan nisaba ulaşamadığı takdirde, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmaz.

(2) Kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilir.”

²³¹ Kocaer, s.90

d) **Kooperatiflerde**, verilen oyların üçte ikisinin çoğunluğuyla; ana sözleşmede ek ödeme ve başka edim yükümlülükleri ya da sınırsız sorumluluk kabul edilmiş veya bunlar mevcut olup da genişletilmişse kooperatife kayıtlı tüm ortakların dörtte üçünün kararıyla onaylanmalıdır.

2) Kollektif ve komandit şirketlerde birleşme sözleşmesinin oybirliğiyle onaylanması gerekir. Ancak, şirket sözleşmesinde birleşme sözleşmesinin bütün ortakların dörtte üçünün kararıyla onaylanması öngörülebilir.

3) Bir limited şirket tarafından devralınan anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkette, devralma ile ek yükümlülük ve kişisel edim yükümlülükleri de öngörülüyorsa veya bunlar mevcut olup da genişletiliyorsa, bütün ortakların oybirliğine gerek vardır.

4) Birleşme sözleşmesi bir ayrılma akçesini öngörüyorsa bunun, devreden şirket şahıs şirketiye oy hakkını haiz ortaklarının, sermaye şirketiye şirkette mevcut oy haklarının yüzde doksanınin olumlu oylarıyla onaylanması şarttır.

5) Birleşme sözleşmesinde devrolunan şirketin işletme konusunda değişiklik öngörülmüşse, birleşme sözleşmesinin ayrıca, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi için gerekli nisapla onaylanmış olması zorunludur.

Devralan şirket açısından ise birleşmeyle beraber devrolunan şirketin mal varlığını kül halinde devralacağından dolayı sermaye artırımına gidecektir. Devralan şirket genel kurulunda birleşme sözleşmesini onaylayacak ve esas sözleşmede gerekli olan değişiklikleri ve sermaye artırımını yapacaktır.

Devralan şirkette sermaye artırımı ile çıkarılacak yeni paylar devrolunan şirket ortaklarına verileceğinden devralan şirket ortakları rüçhan haklarından birleşme sözleşmesinin onayıyla feragat etmektedirler. Dolayısıyla genel kurulda ayrı olarak rüçhan hakkının kaldırılmasına ilişkin karar alınmasına gerek bulunmamaktadır²³².

---

²³² Yasaman, s.68

3.3.10. Birleşmede Kesinleşmeye İlişkin hükümler

3.3.10.1. Birleşmenin Ticaret Siciline Tescil ve İlanı

TTK'nın 152'inci maddesinin birinci fıkrası gereği, birleşmeye katılan şirketler tarafından birleşme kararı alınır alınmaz, yönetim organları, birleşmenin tescili için ticaret siciline başvurur. "Birleşme kararı" ile kastedilen, birleşme sözleşmesinin genel kurul tarafından onaylanması sonucunda alınan karardır.

Amaç, şirketler bakımından birleşme kararı hazır olunca başvurunun hemen gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Ancak birleşme kararının birleşmeye katılan bütün şirketlerce alınması gereklidir. Bir şirket birleşmeyi genel kuruluna onaylattığı halde, diğeri daha genel kurulunu toplantıya çağırılmamış dahi olabilir. Birleşme kararı birleşmeye katılan tüm şirketlerce henüz alınmamışsa birleşme kararını alan şirket ticaret siciline başvuramaz. Diğer şirketlerinde birleşme kararını almasını beklemelidir. Karar tüm şirketlerce alınmışsa yönetim organlarına düşen görev hemen (karar alınır alınmaz) sicile başvurur²³³.

Yine madde kapsamında devralan şirket, birleşmenin gereği olarak sermayesini artırmışsa, ek olarak esas sözleşme değişiklikleri de ticaret siciline sunacaktır. Devrolunan şirket, birleşmenin ticaret siciline tescili ile infisah eder. Birleşme kararı, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur.

3.3.10.2. Birleşmenin Hukuki Sonuçları

TTK'nın 153'üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca birleşme, birleşmenin ticaret siciline tescili ile geçerlilik kazanır. Tescil anında, devrolunan şirketin bütün aktif ve pasif kendiliğinden devralan şirkete geçer.

Birleşme sözleşmesinin hazırlanması ve birleşmeye katılan şirketlerin genel kurullarında onaylanması birleşme işleminin hukuken gerçekleştiği anlamına gelmemektedir. Birleşmenin hukuken gerçekleşmesi için birleşme kararının ticaret siciline tescili zorunludur.

---

²³³ Gerekçe Md.152

Birleşme işleminde devrolan ve devralan olarak iki taraf bulunduğundan birleşmeyi hukukun geçerli kılacak tescil hangisi olacaktır? Birleşme işlemini hukukun gerçekleştiren tescil devrolunan şirketin birleşme kararının tescilidir. Bu tescille birlikte devrolunan şirketin bütün aktif ve pasifi kendiliğinden devralan şirkete geçecek ve devrolunan şirket tescille beraber infisah edecektir.

Devralan ortaklık sermaye artırımını yapmamış olsa bile devrolunan ortaklığın ortakları yapılması gereken sermaye artırımına göre kendilerine isabet eden payları iktisap ederler²³⁴.

Diğer yandan devralan şirketin birleşme kararını tescil ettirmesi, kurucu değil açıklayıcıdır. Tescil devrolunan malvarlığının kendisine gelmiş bulunduğunu bildirir. Söz konusu tescil ile devrolunan şirketin ortakları, devralan şirketin ortakları olurlar; ayrıca devir işlemine gerek yoktur. Pay senedi değişimi hukukun gerçekleşmiş geçişin sonucudur²³⁵.

Devrolunan şirketin devralan şirketten önce birleşme kararını ticaret sicilinde tescil ettirmesi halinde devrolan şirketin infisahı gerçekleşecektir. Bu durumda birleşme askıda geçerli olacak devralan şirketin birleşme kararını tesciliyle birlikte devrolunan şirketin tescil tarihinden itibaren hüküm doğurarak birleşme gerçekleşecektir²³⁶.

Birleşme işleminin gerçekleşmesiyle birlikte başkaca herhangi bir işlem gerek olmadan devrolunan şirketin ortakları tespit edilen değişim oranı ölçüsünde devralan şirketin ortağı olacaklardır. Bunun için tarafların başvurusuna veya herhangi bir işlem tesis edilmesine gerek bulunmamaktadır²³⁷. Ancak 153'üncü maddenin ikinci fıkrasında bu sonuç, devralan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar ile devrolunan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar için doğmayacağı açıklanmıştır. Birleşmede pay sahipliğinin devamı ilkesi geçerli iken bu iki durum istisna olarak düzenlenmiştir.

7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümleri saklıdır. (TTK Md.153/3) TTK kapsamında şirket birleşmelerinin

---

²³⁴ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.647

²³⁵ Gerekçe Md.153

²³⁶ Kılıç Al, s.148

²³⁷ Kocaer, s.100

hukuksal olarak uygun olması birleşmenin rekabet hukuku açısından da uygun olduğu anlamına gelmeyecektir.

3.3.11. Sermaye Şirketlerinin Kolaylaştırılmış Şekilde Birleşmesi

TTK'nın 155 ve 156'ncı maddelerinde belli bazı hallerde sermaye şirketlerinin kendi aralarında yaptıkları birleşme işleminin daha kolay yapılabilmesi için birtakım düzenlemeler yapılmıştır.

3.3.11.1. Uygulama Alanı

Kolay birleşmeler iki grupta toplanmış, birinci grupta % 100'lük, ikinci grupta ise en az % 90'lık oy hakkına sahip bulunan işletmeler yer almaktadır²³⁸. Bu kapsamda TTK'nın 155'üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca;

a) Devralan sermaye şirketi devrolunan sermaye şirketinin oy hakkı veren bütün paylarına veya

b) Bir şirket ya da bir gerçek kişi veya kanun yahut sözleşme dolayısıyla bağlı bulunan kişi grupları, birleşmeye katılan sermaye şirketlerinin oy hakkı veren tüm paylarına, sahiplerse sermaye şirketleri kolaylaştırılmış düzene göre birleşebilirler.

Her iki durumda da oy hakkı veren payların yüzde yüzüne sahip olma olgusu vardır. Birinci varsayımda hem devralan hem de devrolunan şirket sermaye şirkettir ve devralan sermaye şirketi devrolunan sermaye şirketinin oy hakkı veren paylarının tamamına sahiptir. İkinci varsayımda ise doğrudan pay sahipliği değil dolaylı yollardan birleşmeye katılan şirketlerin aynı hâkimiyet alanı içerisinde bulunmasıdır.

İkinci varsayımda birleşen sermaye şirketlerinin oy hakkı veren paylarının yüzde yüzü bir şirkete, bir gerçek kişiye veya miras şirketi, adî şirket gibi kişi gruplarına ait olabilir²³⁹. Gerek bir sermaye ortaklığının oy haklarının %100'üne sahip bulunduğu yavru ortaklığı devralarak onunla birleşmesi, gerek kardeş sermaye ortaklıklarının birleşmeleri daha çok topluluk içi birleşmedir²⁴⁰.

²³⁸ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.647

²³⁹ Gerekçe Md. 155

²⁴⁰ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.648

Maddenin ikinci fıkrasında ise devralan sermaye şirketi, devrolunan sermaye şirketinin tüm paylarına değil de oy hakkı veren paylarının en az yüzde doksanına sahipse, azınlıkta kalan pay sahipleri için;

a) Devralan şirkette bu payların denk karşılığı olan paylar verilmesi şirket payları yanında, 141 inci maddeye göre, şirket paylarının gerçek değerinin tam dengi olan nakdi bir karşılık verilmesinin önerilmiş olması ve

b) Birleşme dolayısıyla ek ödeme borcunun veya herhangi bir kişisel edim yükümlülüğünün yahut kişisel sorumluluğun doğmaması halinde birleşme kolaylaştırılmış usulde gerçekleştirilebileceği açıklanmıştır.

Kolaylaştırılmış birleşme sadece sermaye şirketlerinin kendi aralarında yapmış oldukları birleşmelere tanınmış bir uygulamadır. Bu hüküm, kıyas yolu ile şahıs şirketlerine uygulanamaz. Dolayısıyla bir sermaye şirketinin bir kolektif şirketle birleşmesinde kolaylaştırılmış birleşme uygulanmayacaktır²⁴¹.

3.3.11.2. Kolaylıklar

TTK'nın 156'ıncı maddesi uyarınca birleşmeye katılan ve TTK'nın 155 inci maddesinin birinci fıkrasında öngörülen şartlara uyan sermaye şirketleri (Payların %100'üne sahip olunması), birleşme sözleşmesinde,

-Birleşmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, hukuki türlerini, merkezlerini; yeni kuruluş yolu ile birleşme halinde, yeni şirketin türünü, ticaret unvanını ve merkezini,(TTK Md.146/1-a)

-Bulunması halinde TTK 141 inci madde uyarınca ayrılma akçesini, ,(TTK Md.146/1-f)

-Gereğinde sınırsız sorumlu ortakların isimlerine ,(TTK Md.146/1-i) yer verirler.

Madde metninde yer alan kolaylaştırılmış birleşme için gerekli şartları yerine getirmiş sermaye şirketleri, birleşme raporunu ²⁴² düzenlemeye ve inceleme

²⁴¹ Olcay Kolotoğlu, Yeni TTK ve Şirket Birleşmeleri, Vergi Sorunları Dergisi, Şubat 2012, Sayı 181, s.61 (Şirket Birleşmeleri)

²⁴²TTK'nın 147'inci maddesinde birleşmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından ayrı ayrı veya birlikte, birleşme hakkında bir rapor hazırlayacakları hükme bağlanmış ve birleşme raporunda yer alması gereken hususlar açıklanmıştır.

hakkını²⁴³ sağlamakla yükümlü olmadıkları gibi, birleşme sözleşmesini genel kurulun onayına²⁴⁴ da sunmayabilirler.

Birleşmeye katılan ve TTK'nın 155 inci maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen şartlara uyan sermaye şirketleri, birleşme sözleşmesinde, sadece,

-Birleşmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, hukuki türlerini, merkezlerini; yeni kuruluş yolu ile birleşme halinde, yeni şirketin türünü, ticaret unvanını ve merkezini,(TTK Md.146/1-a)

-Şirket paylarının değişim oranını, öngörülümüşe denkleştirme tutarını; devrolunan şirketin ortaklarının, devralan şirketteki paylarına ve haklarına ilişkin açıklamaları, ,(TTK Md.146/1-b)

-Bulunması halinde TTK 141 inci madde uyarınca ayrılma akçesini, ,(TTK Md.146/1-f)

-Gereğinde sınırsız sorumlu ortakların isimlerine ,(TTK Md.146/1-i) yer verirler.

Bu şirketler, birleşme raporunu düzenlemeye ve birleşme sözleşmesini genel kurula sunmaya da zorunlu değildirler. İnceleme hakkının, birleşmenin tescili için ticaret siciline yapılan başvurudan otuz gün önce sağlanmış olması gerekir.

3.3.12. Alacaklıların ve Çalışanların Korunması

3.3.12.1. Alacakların Teminat Altına Alınması

TTK'nın 157'inci maddesi kapsamında birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları birleşmenin hukuken geçerlilik kazanmasından itibaren üç ay içinde istemde bulunurlarsa, devralan şirket bunların alacaklarını teminat altına alır.

Alacaklıların alacaklarının ödenmesi veya güvence altına alınması birleşme sürecinde değil, birleşmenin geçerlilik kazanmasından sonraya bırakılmıştır.

²⁴³TTK'nın 149'uncu maddesinde birleşmeye katılan şirketlerden her biri, merkezleriyle şubelerinde ve halka açık anonim şirketler ise Sermaye Piyasası Kurulunun öngöreceği yerlerde, genel kurul kararından önceki otuz gün içinde; birleşme sözleşmesini, birleşme raporunu, ve son üç yılın yılsonu finansal tablolarıyla yıllık faaliyet raporlarını, gereğinde ara bilançolarını maddede sayılan kişilerin incelemesine sunmakla yükümlüdür.

²⁴⁴TTK'nın 151'inci maddesi kapsamında birleşme sözleşmesinin yönetim organı tarafından genel kurula sunulması zorunludur. Maddede genel kurul tarafından birleşmenin onaylanması için gerekli olan karar nisapları da açıklanmıştır.

Alacaklıların korunması sadece devrolunan değil birleşmeye katılan tüm ortakların alacaklarını kapsamaktadır²⁴⁵. Ancak teminat istenmesi halinde bunu devralan şirket sağlayacaktır²⁴⁶.

Birleşmeden önce doğmuş olan alacaklara, birleşmenin hukuki geçerlilik kazanmasından itibaren üç ay içerisinde, alacakların teminat altına alınmasını isteme hakkı tanınarak alacaklılar korunmaktadır.

Yine aynı maddede birleşmeye katılan şirketler; alacaklılarına, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, yedişer gün aralıklarla üç defa yapacakları ilanla ve ayrıca internet sitelerine konulacak ilanla haklarını bildireceklerdir.²⁴⁷ Diğer alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması halinde, yükümlü şirket teminat göstermek yerine borcu ödeyebilir.

3.3.12.2. Ortakların Kişisel Sorumlulukları

Birleşme işleminden sonra devrolunan şirket ortaklarının sorumlulukları ile ilgili olarak TTK'nın 158'inci maddesinde bu sorumluluğun sınırı ve şartları açıklanmıştır.

Buna göre maddenin birinci fıkrası uyarınca; devrolunan şirketin borçlarından birleşmeden önce sorumlu olan ortakların sorumlulukları birleşmeden sonra da devam eder. Şu şartla ki; bu borçlar birleşme kararının ilanından önce doğmuş olmalı veya borçları doğuran sebepler bu tarihten önce oluşmuş bulunmalıdır.

TTK'nın 158'inci maddesinin birinci fıkrası kişisel olarak sorumlu bulunan ortakların bağlı oldukları sorumluluk rejiminden kaynaklanan sorumluluklarının, kanunda öngörülen şartların varlığında birleşmeden sonra da devam edeceği ilkesini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla devrolunan şahıs şirketlerinin borçlarından birleşmeden önce sorumlu olan ortakların bu sorumluluğu birleşmeden sonra da

²⁴⁵ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.649

²⁴⁶ Kocaer, s.103

²⁴⁷ 01.07.2012 tarihinden geçerli olmak üzere, 6335 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki şekli;" 2) Birleşmeye katılan şirketler; alacaklılarına, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, tirajı ellibinin üstünde olan yurt düzeyinde dağıtımı yapılan üç gazetede yedişer gün aralıklarla üç defa yapacakları ilanla ve ayrıca internet sitelerine konulacak ilanla haklarını bildirirler. İşlem denetçisi, birleşmeye katılan şirketlerin serbest malvarlıklarının, ödenmesine yetmeyeceği bilinen bir alacakları bulunmadığını veya böyle bir alacak istemi beklenmediğini doğruladığı takdirde ilan yükümlülüğü ortadan kalkar."

devam etmesi esası öngörülmüştür²⁴⁸. Ancak maddede sorumluluğun devam edebilmesi şarta bağlamıştır. O da, devrolunan şirketteki borcun ya birleşme kararının ilânından önce doğmuş olması ya da borcu/borçları doğuran sebeplerin bu tarihten önce oluşmuş bulunmasıdır.

Dikkat edilmesi gereken devrolunan şahıs şirketinin ortaklarının sorumluluğu ikinci derece sorumluluktur. Devrolan şirketin borçlarından dolayı birinci derece sorumluluk, külli halefiyet ilkesi gereği devrolan şirketi aktif ve pasifiyle devralan şirketin olacaktır.

Birleşmenin ilânından sonra doğan veya sebebi oluşan borçlarda kişisel sorumlu ortağı sorumlu tutmak mümkün değildir. Sorumluluğu devam ettiren ikinci şart, yani borcun sebebinin birleşme kararının oluşmasından önce doğması şartı, hem sözleşmeden, sebepsiz zenginleşmeden ve vekâletsiz işgörmekten, hem de haksız fiillerden doğan borçlar yönünden geçerlidir. Diğer yandan gerek sözleşme ihlallerinde gerek haksız fiillerde zararı doğuran fiilin birleşme kararının ilânı tarihinden önce gerçekleşmiş olması yeterlidir; yoksa zararın da bu tarihten önce ortaya çıkması şart değildir. Madde kapsamındaki sorumluluk kişisel sorumlulukla ilgili olup ek yükümlere, kişisel taahhütlere (kefalet ve garanti gibi) uygulanmaz. Bu sorumluluklar da 158 inci madde uygulanmaksızın devam eder²⁴⁹.

Maddenin ikinci fıkrası hükmü gereği devrolunan şirketin borçlarından doğan, ortakların kişisel sorumluluğuna ilişkin istemler, birleşme kararının ilanı tarihinden itibaren üç yıl geçince zamanaşımına uğrayacaktır. Alacak ilan tarihinden sonra muaccel olursa, zamanaşımı süresi muacceliyet tarihinden başlar. Bu sınırlama, devralan şirketin borçları dolayısıyla şahsen sorumlu olan ortakların sorumluluklarına uygulanmaz.

Devrolunan şirket ortaklarının şirket borçlarına ilişkin sorumlulukları için TTK'nın 158/2'inci bendinde özel bir zamanaşımı süresi belirlenmiştir. Zamanaşımı süresi birleşme kararının ilanı tarihinden başlayarak üç yıldır. Bu süreden önce zamanaşımı gerçekleşmişse bu süre dikkate alınacak üç yıllık süre beklenmeyecektir. Ancak alacak birleşme kararının ilânından sonraki bir tarihte muaccel olmuşsa, zamanaşımı bu tarihten başlayacaktır.

---

²⁴⁸ Kocaer, s.106

²⁴⁹ Gerekçe Md.158

Maddenin üçüncü fıkrasında ise kamuya arz edilmiş olan tahvil ve diğer borç senetlerinde sorumluluk izahnamede başkaca bir düzenleme olmadıkça itfa tarihine kadar devam edecektir.

3.3.12.3. İş İlişkilerinin Geçmesi

TTK'nın 158'inci maddesinin 4'üncü bendi uyarınca birleşme durumunda iş ilişkileri hakkında TTK'nın 178 inci madde hükmü uygulanacağı açıklanmıştır. Bu kapsamda birleşme durumunda;

İşçilerle yapılan hizmet sözleşmeleri, işçi itiraz etmediği takdirde, devir gününe kadar bu sözleşmeden doğan bütün hak ve borçlarla devralan şirkete geçecektir. İşçi itiraz etmesi halinde ise, hizmet sözleşmesi kanuni işten çıkarma süresinin sonunda sona erecektir. Devralan ve işçi o tarihe kadar sözleşmeyi yerine getirmekle yükümlüdür.

Eski işveren ile devralan, işçinin birleşmeden önce muaccel olmuş alacakları ile hizmet sözleşmesinin normal olarak sona ereceği veya işçinin itirazı sebebiyle sona erdiği tarihe kadar geçen sürede muaccel olacak alacaklarından müteselsilen sorumludur.

Aksi kararlaştırılmadıkça veya halin gereğinden anlaşılmadıkça, işveren hizmet sözleşmesinden doğan hakları üçüncü bir kişiye devredemez. İşçiler muaccel olan ve 178'inci maddenin birinci fıkrasında öngörüldüğü şekilde muaccel olacak alacaklarının teminat altına alınmasını isteyebilirler.

Birleşmede devrolan şirketin birleşmeden önce şirket borçlarından dolayı sorumlu olan ortakları, hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel olan borçlarla, hizmet sözleşmesi normal olarak sona ermiş olsaydı muaccel hale gelecek olan veya işçinin itirazı sebebiyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmakta devam ederler.

3.4. BÖLÜNME

6762 sayılı eski TTK kapsamında bölünmeye ilişkin olarak hüküm bulunmamaktaydı. 6102 sayılı yeni TTK'da yapılan düzenlemeler ile şirket

bölünmeleri konusunda yeni hükümler getirilmiştir. Bu konuda gerçekleştirilen ilk düzenleme 2001 yılında 4684 sayılı kanunla²⁵⁰ 5422 sayılı (mülga) Kurumlar Vergisi Kanununun²⁵¹ 38 ve 39’uncu maddelerinde yapılan değişikliklerdir. Bölünme işleminin vergisel boyutunu düzenleyen bu ilk değişiklikler 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihi olan 21.06.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5520 sayılı yeni Kurumlar Vergisi Kanununun²⁵² 19 ve 20’inci maddelerinde korunmuştur²⁵³.

Bölünme ile ilgili olarak Maliye Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından ortak bir şekilde hazırlanan ve çıkarılan “Anonim ve Limited Şirketlerin Kısmi Bölünme İşlemlerinin Usul ve Esaslarının Düzenlenmesi Hakkındaki Tebliğ”²⁵⁴ ile usul ve esaslar belirlenerek uygulamaya kolaylık sağlanmıştır. Bu tebliğ ile birlikte bölünme kurumunun uygulamasına yönelik pratik çözümler getirilmiş olup, bölünme işlemi sermaye şirketleri açısından uygulama alanı bulmuştur. Ancak sözkonusu tebliğ düzenlemesinde yalnızca kısmi bölünme ile ilgili açıklamalara yer verilmiş, tam bölünme ile ilgili usul ve esaslara yer verilmemiştir²⁵⁵. Yeni TTK kapsamında hem kısmi bölünme hemde tam bölünme maddi hukuk bakımından düzenlenmiştir. Böylece sözkonusu tebliğin geçerliliği kalmamıştır²⁵⁶.

TTK’nın gerekçesinde bölünme kavramı; “*sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin malvarlıklarını tamamen veya kısmen kendilerinden ayırarak tasfiyesiz olarak ve kısmî küllî halefiyet yoluyla başka sermaye şirketlerine veya kooperatiflere devretmeleri ve bunun karşılığında bölünen şirketin ortaklarının devralan şirketlerde ortak konumunu ipso iure elde etmeleridir.*” Şeklinde tanımlanmıştır.

Bölünme nedenleri şirketler açısından farklılık gösterebilmektedir. Örneğin bazı şirketler süreç içerisinde farklı alanlarda büyümeleri nedeniyle tüm faaliyetleri tek merkezden yürütülmesinde zorluk yaşayabilirler. Diğer yandan zaman içerisinde ana faaliyetlerinde çok farklı alanda faaliyetleri yoğunlaşabilir ya da faaliyet

²⁵⁰ 03.07.2001 tarihli ve 24451 sayılı RG’de yayımlanmıştır.

²⁵¹ 10.06.1949 tarihli ve 7229 sayılı RG’de yayımlanmıştır.

²⁵² 21.06.2006 tarih ve 26205 sayılı RG’de yayımlanmıştır.

²⁵³ Tahir Erdem, Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Şirket Bölünmelerine İlişkin Hükümleri, Vergi Sorunları Dergisi, Temmuz 2012, Sayı 286, s.62 (Şirket Bölünmeleri)

²⁵⁴ 16.09.2003 tarih ve 25231 sayılı RG’de yayımlanmıştır.

²⁵⁵ Erdem, Şirket Bölünmeleri, s.62

²⁵⁶ Kocaer, s.113

çeşitliliği olmasa bile coğrafi olarak faaliyet alanları çoğalabilir. Bu faaliyet alanlarında verimliliği artırabilmek yönetimde etkinliği sağlayabilmek amacıyla şirketler bölünme yoluna gidebilirler.

Bölünme; aile ortaklıklarında, mirasın paylaşımında, iki veya üç gruplu ortaklıklarda sorunları (ihtilâfları) çözmek amacıyla da kullanılabilir. Nihayet bölünme, holding sistemine geçişte de bir araç olarak kullanılabilir²⁵⁷. Bölünme bir ortaklıkta ve toplulukta daha rasyonel düzenler kurulmasına imkan verir²⁵⁸.

3.4.1. Bölünme; Tanım, Türleri, Geçerli Bölünme Çeşitleri

Bölünme kavram olarak TTK kapsamında tanımlanmamıştır. TTK 159'uncu maddesinin birinci fıkrasında bölünme KVK'da olduğu gibi tam veya kısmi bölünme olarak iki şekilde açıklanmıştır. Buna göre;

Tam bölünmede, şirketin tüm malvarlığı bölümlere ayrılır ve diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler. Tam bölünüp devrolunan şirket sona erer ve unvanı ticaret sicilinden silinir.

Kısmi bölünmede, bir şirketin malvarlığının bir veya birden fazla bölümü diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler veya bölünen şirket, devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirketlerdeki payları ve hakları elde ederek yavru şirketini oluşturur.

Tam bölünmede bölünen şirketin malvarlığının tamamı mevcut veya yeni kurulacak en az iki şirkete aktarılmakta ve varlığı sona ermektedir. Kısmi bölünmede ise bölünen şirket malvarlığının tamamını değil bir veya birden fazla bölümünü aktarmaktadır. Tam bölünmenin aksine kısmi bölünmede, şirket varlığını ve faaliyetini bölünme sonrası da devam ettirmektedir.

Kısmi bölünmede bölünen şirketin malvarlığının tamamı değil bir veya birkaç kısmı bölünmeye tabi tutulmaktadır. Bölünmeye konu kısımlar şirketten ayrılarak mevcut veya yeni kurulacak başka bir şirkete veya ortaklara devredilir. Bölünen

---

²⁵⁷ Gerekçe, Md. 159

²⁵⁸ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.645

şirketin ortakları devralan şirkette ortak olurlar. Bölünme sonrası bölünen şirket ortadan kalkmamakta faaliyetini ve varlığını devam ettirmektedir²⁵⁹.

Gerek tam bölünmede gerekse kısmi bölünme işleminde devredilen malvarlığı bölünme sonucu kısmi külli halefiyet yoluyla devralan şirkete geçecektir. Aynı sermaye konulması söz konusu değildir. Yeni TTK bölünmenin genel kabul gören modelini izleyerek KVK'da öngörülen aynı sermaye konulması sistemine dayalı hükümlerden ayrılmıştır²⁶⁰.

Kısmi bölünmenin yavru şirket kurmak olarakta adlandırılacak türünde bölünen şirket bölünen malvarlığının parçasını başka bir şirkete aynı sermaye olarak koyar. Bu yolla geçiş külli halefiyet yoluyla olmamaktadır.

TTK'nın 160'ıncı maddesinde bölünecek şirketler açısından sınırlama getirilmiştir. Madde metninde sermaye şirketleri ve kooperatifler sermaye şirketlerine ve kooperatiflere bölünebileceği açıklanmıştır. Şahıs işletmeleri açısından bölünme ancak bu şirketlerin tür değiştirerek sermaye şirketine dönüşmelerinden sonra gerçekleşebilecektir²⁶¹. Bölünebilen ortaklıkların sayısının sınırlı olmasının nedeni, bölünmenin sonuçlarını net hükümlere bağlamak, menfaatlerin korunmasını açık kurallarla sağlamak, sorunlu bölünmelerden kaçınmaktır²⁶².

Dolayısıyla sermaye şirketleri ve kooperatifler sermaye şirketlerine ve kooperatiflere bölünebilecektir. Ancak bu sınırlama şirket türlerinin aynı olacağı anlamına gelmemektedir. Her ikiside sermaye şirketi olması dolayısıyla örneğin bir anonim şirket bir limited şirkete bölünebilecek, ancak bir anonim şirket sermaye şirketi olmamasından dolayı bir kolektif şirkete bölünemeyecektir.

3.4.2. Şirket Paylarının ve Haklarının Korunması

TTK'nın 161'inci maddesinin birinci fıkrasında tam ve kısmi bölünmede şirket payları ve hakları TTK 140' ıncı madde uyarınca korunacağı açıklanmıştır. Dolayısıyla tam ve kısmi bölünme sonrasında pay sahipliğinin devamı ilkesi gereği

²⁵⁹ Erdem, Şirket Bölünmeleri, s.64

²⁶⁰ Erdem, Şirket Bölünmeleri, s.64

²⁶¹ İsmail Hakkı Güneş, Bölünme İşlemlerinin Yeni TTK ve KVK açısından İncelenmesi, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Temmuz 2012, Sayı.103.

²⁶² Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.655

bölünen şirket ortaklarına devralan şirkette pay verilmesi zorunludur. Ancak burada verilecek payın değerinin eşit olmasının yanı sıra bu payların sağladığı malvarlığı, yönetim, denetim ve inceleme hakları bölünen şirket paylarının sağladığı haklara eşit kabul edilebilecek nitelikte olmalıdır²⁶³.

İlkeye göre, bölünen şirketin ortakları bölünmeye katılan devralan şirketlerin tümünde ya da bazılarında ortak olabilir veya bölünen şirkette paylarını artırabilirler. Mutabakat varsa bölünen şirketten ayrılabilirler, ancak ihraç edilemezler²⁶⁴.

Bölünen şirket ortakları, devralan şirketteki paylarını bölünen şirketin sermaye payı oranında elde edebilecekleri gibi devralan şirketlerin tümünden veya bazılarında pay sahibi olabilirler²⁶⁵. Bu kapsamda maddenin ikinci fıkrasında devralan şirkette veya şirketlerde bölünen şirket ortaklarına verilecek pay miktarına bağlı olarak "oranların korunduğu", ve "oranların korunmadığı" bölünme olarak da adlandırılabilir iki tür bölünme biçimi düzenlenmiştir.

Devreden şirketin ortaklarına;

a) Bölünmeye katılan tüm şirketlerde, mevcut payları oranında şirket payları tahsis edilmesi halinde oranların korunduğu bölünme,

b) Bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde, mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları tahsis edilmesi halinde ise oranların korunmadığı bölünme oluşacaktır.

Bu iki tür bölünme için kaynak İBirk'nın 31 inci maddesinde oranların korunduğu bölünme için simetrik ve oranların korunmadığı bölünme için simetrik olmayan (asimetrik) bölünme terimleri kullanılmıştır.

3.4.2.1. Oranın Korunduğu Bölünme (Simetrik)

Simetrik bölünmede; gerek devralma yoluyla gerekse yeni kuruluş yoluyla yapılan bölünme işleminde bölünme sonucu devralan şirkette veya yeni kurulan şirketlerde bölünen şirket ortakları pay oranlarını dâhilinde ve bu oranları koruyarak pay sahibi olacaklardır.

---

²⁶³ Kocaer, s.116

²⁶⁴ Gerekçe Md. 161

²⁶⁵ Kocaer, s.117

Yeni Kuruluş Örnek: XYZ AŞ İnşaat ve oto kiralama faaliyetlerini yeni kurulacak iki şirket bünyesinde yürütmenin daha verimli olacağını düşünerek tam bölünme yoluna gitmiştir. Bölünme işleminde simetrik bir şekilde yapılacaktır.

Tablo 1: Yeni Kuruluş Örnek XYZ AŞ Ortaklık Yapısı

Ortak A	%50
Ortak B	%20
Ortak C	%15
Ortak D	%7.5
Ortak E	%7,5

Simetrik bölünmede yeni kurulan şirketlerde sahip olunacak pay oranlarında aşağıdaki tabloda olduğu gibi oluşacaktır. Dolayısıyla bölünen şirketteki ortakların pay oranları yeni kurulan şirketlerde de aynen korunmaktadır.

Tablo 2: Yeni Kurulan Şirketlerin Ortaklık Yapıları (Simetrik)

XYZ İnşaat Aş		XYZ Oto Kiralama AŞ	
Ortak A	%50	Ortak A	%50
Ortak B	%20	Ortak B	%20
Ortak C	%15	Ortak C	%15
Ortak D	%7.5	Ortak D	%7.5
Ortak E	%7,5	Ortak E	%7,5

3.4.2.2. Oranın Korunmadığı Bölünme(Asimetrik)

Simetrik olmayan bölünmede ise gerek devralma yoluyla gerekse yeni kuruluş yoluyla yapılan bölünme işleminde bölünme sonucu devralan şirkette veya yeni kurulan şirketlerde bölünen şirket ortakları mevcut pay oranları değiştirilerek pay tahsis edilmektedir.

Örnek: XYZ AŞ İnşaat ve oto kiralama faaliyetlerinin aynı şirket bünyesinde yürütülmesinin güç olacağı düşünülerek oto kiralama faaliyetini yeni kurulan şirket bünyesinde devam ettirilmesinin inşaat faaliyetlerinin ise XYZ AŞ bünyesinde

devam ettirilmesine karar vermişlerdir. Bölünme oranların korunmadığı bölünme olacaktır.

Yapılacak asimetrik bölünmede inşaat ve oto kiralama faaliyetlerinin değerlemesi eşit olduğu varsayımından yola çıkarak aşağıdaki şekilde ortaklık payları saptanmıştır.

Tablo 3: Yeni Kurulan Şirketlerin Ortaklık Yapıları (ASimetrik)

XYZ İnşaat AŞ		ABC AŞ Oto Kiralama AŞ	
Ortak A	%50	Ortak A	%70
Ortak B	%20	Ortak B	%10
Ortak C	%15	Ortak C	%5
Ortak D	%7.5	Ortak D	%7.5
Ortak E	%7,5	Ortak E	%7,5

Kanunda oranların korunmadığı bölünme düzenlemesindeki temel amaç bölünmeye katılan şirketlere ve ortaklara, bölünmeyi şekillendirmede geniş hareket alanı ve olanağı tanımaktır.

Dolayısıyla gerekli nisap ile karar alınmışsa bölünen (devreden) şirketin ortakları; birleşmeye katılan şirketlerde oranlarını koruyarak veya korumayarak pay iktisap edebilirler; bölünen şirketten çıkabilirler; devralan veya yeni kurulan şirketlerin bazılarına ve tümüne katılmayabilirler; bölünen şirketteki paylarını artırabilirler.

3.4.3. Bölünmenin Uygulanmasına İlişkin Hükümler

3.4.3.1. Sermayenin Azaltılması

TTK 162/1’de bölünme sebebiyle devreden şirketin sermayesinin azaltılması halinde 473²⁶⁶, 474²⁶⁷ ve 592 nci maddeler ile kooperatiflerde Kooperatifler Kanununun 98²⁶⁸ inci maddesine dayanılarak bu Kanunun 473 ve 474 üncü maddeleri uygulanmayacağı açıklanmıştır.

Tam bölünmede bölünmeyle beraber şirketin tüzel kişiliği ortadan kalkacak ve ticaret sicilinden silinerek faaliyetleri sona erecektir. Bu nedenle tam bölünmede bölünen şirkette sermaye azaltımı sözkonusu olmaz. Yine yavru şirket kurma yoluyla yapılan kısmi bölünme işleminde bölünen şirket devralan şirketin paylarını iktisap edeceğinden dolayı sermaye azaltılmasına gerek bulunmamaktadır.

Kısmi bölünmede ise bölünme sonucunda bölünen şirketten devrolan mal varlığının ortaya çıkaracağı sermaye kaybının kanunî ve finansal açıdan yol

²⁶⁶ “**B) Esas sermayenin azaltılması**

I - Karar

Madde 473- (1) Bir anonim şirket sermayesini azaltarak, azaltılan kısmın yerine geçmek üzere bedelleri tamamen ödenecek yeni paylar çıkarmıyorsa, genel kurul, esas sözleşmenin gerektiği şekilde değiştirilmesini karara bağlar. Genel kurul toplantısına ilişkin çağrı ilanlarında, mektuplarda ve internet sitesi bildiriminde, sermaye azaltılmasına gidilmesinin sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağı ayrıntılı bir şekilde ve hesap verme ilkelerine uygun olarak açıklanır. Ayrıca yönetim kurulu bu husuları içeren bir raporu genel kurula sunar, genel kurulca onaylanmış rapor tescil ve ilan edilir.

(2) ... Sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin şirkette varlığı belirlenmiş olmadıkça sermayenin azaltılmasına karar verilmez.

(3) Genel kurulun kararına 421 inci maddenin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi uygulanır. Kararda ... sermayenin azaltılmasının ne tarzda yapılacağı gösterilir.

(4) Esas sermayenin azaltılması sebebiyle kayıtlara göre doğacak defter karı sadece payların yok edilmesinde kullanılabilir.

(5) Sermaye hiçbir suretle 332 nci madde ile belirlenen en az tutardan aşağı indirilemez.

(6) Bu madde ile 474 ve 475 inci maddeler, kayıtlı sermaye sisteminde çıkarılmış sermayenin azaltılmasına kıyas yoluyla uygulanır.”

²⁶⁷ “**II - Alacaklılara çağrı**

Madde 474- (1) Genel kurul esas sermayenin azaltılmasına karar verdiği takdirde, yönetim kurulu, bu kararı şirketin internet sitesine koyduktan başka, 35 inci maddede anılan gazetede ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, yedişer gün arayla, üç defa ilan eder. İlanda alacaklılara, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesindeki üçüncü ilandan itibaren iki ay içinde, alacaklarını bildirerek bunların ödenmesini veya teminat altına alınmasını isteyebileceklerini belirtir. Şirketçe bilinen alacaklılara ayrıca çağrı mektupları gönderilir.

(2) Sermaye, zararlar sonucunda bilançoda oluşan bir açığı kapatmak amacıyla ve bu açıklar oranında azaltılacak olursa, yönetim kurulunca alacaklıları çağdırmaktan ve bunların haklarının ödenmesinden veya teminat altına alınmasından vazgeçilebilir.”

²⁶⁸ 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu (RG Sayı:13195 Tarih: 10.05.1969) “**Madde 98 - Bu kanunda aksine açıklama olmıyan hususlarda Türk Ticaret Kanunundaki Anonim Şirketlere ait hükümler uygulanır.**”

açabileceği tehlikelerin veya ortaya çıkabilecek çeşitli sakıncaların ortadan kaldırılabilmesi amacıyla sermayede azaltma yoluna gidilebilir.

Madde kapsamında sermaye azaltımı için gerekli olan koşullar ve sermaye azaltımının miktarına ilişkin olarak herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Sermaye azaltımı kararı ve sermaye azaltımının miktarı yönetim organı tarafından belirlenecektir.

Yönetim organlarının, özellikle bölünen şirketin yönetim organının, bölünen şirketin devredilen malvarlığı bölümünün devrinden sonra kalan net malvarlığının bölünen şirketin alacaklılarının alacaklarını karşılayacak düzeyde olup olmadığını araştırmaları ve bunu raporlarında belirtmeleri zorunludur. Bu görev bağlamında, sermaye azalmasına gerek olup olmadığını ve gerekli ise, bunun miktarını ve azaltma sonucunda sermayenin asgarî tutarın altına inip inmeyeceğini de vurgulamaları şarttır. Aksi halde sorumlu olacaklardır²⁶⁹.

3.4.3.2. Sermaye Artırımı

TTK' nın 163'üncü maddesinin birinci fıkrası kapsamında devralan şirket sermayesini, devreden şirketin ortaklarının haklarını koruyacak miktarda artırır.

Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise bölünmede, aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmayacağı açıklanmıştır. Bölünme sebebiyle, kayıtlı sermaye sisteminde müsait olmasa bile, tavan değiştirilmeden sermaye artırılabilir.

3.4.3.3. Yeni Kuruluş

TTK 164'üncü maddesi kapsamında bölünme çerçevesinde yeni bir şirketin kurulmasına bu Kanun ile Kooperatifler Kanununun kuruluşu ilişkin hükümleri uygulanır. Sermaye şirketlerinin kurulmasında, kurucuların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz.

---

²⁶⁹ Gerekçe Md.162

3.4.3.4. Ara Bilanço

TTK 165 bilanço günüyle, bölünme sözleşmesinin imzası veya bölünme planının düzenlenmesi tarihi arasında, altı aydan fazla bir zaman bulunduğu veya son bilançonun çıkarılmasından itibaren, bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmiş olduğu takdirde, bir ara bilanço çıkarılacağını hükme bağlamıştır.

Ara bilançooya yıllık bilançooya ilişkin hüküm ve standartlar uygulanacaktır. Ancak ara bilanço için;

a) Fiziki envanter çıkarılması gerekli değildir.

b) Son bilançoda kabul edilmiş bulunan değerlemeler, sadece ticari defterlerdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

3.4.4. Bölünme Sözleşmesi ve Bölünme Planı

3.4.4.1. Genel Olarak

Bölünme sözleşmesi ve bölünme planına ilişkin genel düzenleme TTK 166'ncı maddede yapılmıştır. Buna göre;

➤ 1) Bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini var olan şirketlere devredecekse, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından bir bölünme sözleşmesi yapılır.

➤ 2) Bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini yeni kurulacak şirketlere devredecekse, yönetim organı bir bölünme planı düzenler.

➤ 3) Hem bölünme sözleşmesinin hem de bölünme planının yazılı şekilde yapılması ve bunların genel kurul tarafından 173 üncü madde hükümlerine göre onaylanması şarttır.

Bölünmede bölünme yoluyla malvarlığının devredileceği şirketler daha önce kurulmuş mevcut şirketler olabileceği gibi yeni kurulacak şirketler de olabilir. Mevcut şirketlere bölünme yoluyla devirlerde bölünmede devralan ve devreden olmak üzere en az iki taraf vardır. Taraflar arasında ise bölünme sözleşmesi düzenlenecektir. Bölünme sözleşmesi bölünmeye katılan bu şirketlerin yönetim organları tarafından yapılacaktır.

Yeni kurulacak şirketlere bölünme yoluyla devirlerde ise bölünme işleminin düzenlenmesi aşamasında hukuken var olmadıklarından sözleşmesinde tarafı olamayacaklardır. Bu nedenle bölünen şirket yönetim organınca tek taraflı olarak bölünme planı hazırlayacaktır.

Gerek bölünme sözleşmesi gerekse bölünme planı ortakların ve bölünme sürecindeki diğer hak sahiplerinin haklarını ve yükümlülüklerini belirleyen ve yazılı yapılması zorunlu olan bir belge niteliğindedir.

3.4.4.2. Bölünme Sözleşmesinin ve Bölünme Planının İçeriği

TTK'nın 167'inci maddesinde bölünme sözleşmesi ve bölünme planında yer alması gereken unsurlar açıklanmıştır. Buna göre bölünme sözleşmesi ve bölünme planı özellikle;

- a) Bölünmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, merkezlerini ve türlerini,
- b) Aktif ve pasif malvarlığı konularının devir amacıyla bölümlere ayrılmasını ve tahsisini; açık tanımlamayla, bu bölümlere ilişkin envanteri; taşınmazları, kıymetli evrakı ve maddi olmayan malvarlığını teker teker gösteren listeyi,
- c) Payların değişim oranını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını ve devreden şirketin ortaklarının, devralan şirketteki ortaklık haklarına ilişkin açıklamaları,
- d) Devralan şirketin; intifa senedi, oydan yoksun pay ve özel hak sahiplerine tahsis ettiği hakları,
- e) Şirket paylarının değişim tarzlarını,
- f) Şirket paylarının bilanço karına hangi tarihten itibaren hak kazanacaklarını ve bu istem hakkının özelliklerini,

g) Devreden şirketin işlemlerinin hangi tarihten itibaren devralan şirketin hesabına yapılmış kabul edildiğini,

h) Yönetim organlarının üyelerine, müdürlere, yönetim hakkına sahip kişilere ve denetçilere tanınan özel menfaatleri,

i) Bölünme sonucu devralan şirketlere geçen iş ilişkilerinin listesini, içerir.

Yukarıda sayılan unsurlar bulunması gerekli olan asgari unsurlardır. Taraflar ihtiyaç duydukları veya somut olayın icap ettiği konularıda bölünme sözleşmesi veya bölünme planında düzenleyebilirler²⁷⁰.

3.4.4.3. Bölünmenin Dışında Kalan Malvarlığı

Tam bölünmede bazı aktif malvarlığı parçalarının hangi şirkete tahsis edildiği hakkında sözleşmede/planda hüküm bulunmayabilir. Bu konuda tam anlamıyla bir sözleşme/plan boşluğu söz konusu olabilir. Hüküm yokluğu, bölünme sözleşmesini/planını hazırlayanların ihmâlinden veya yönetim organının bölünen şirketin söz konusu tahsis edilmeyen aktife sahip bulunduğunu bilmemelerinden ya da diğer sebeplerden doğabilir. Bölünme tescil ile hüküm ifade edince, bu tahsis dışı kalan aktif malvarlığı parçaları sorun oluşturabilir.²⁷¹

TTK'nın 168'inci maddesinin birinci fıkrası bölünme sözleşmesinde veya bölünme planında tahsisi yapılmayan malvarlığı konuları

➤ Tam bölünmede, devralan tüm şirketlerin, bölünme sözleşmesi veya planına göre kendilerine geçen net aktif malvarlığının oranına göre, devralan tüm şirketlere paylı mülkiyet hakkı düşer.

➤ Kısmi bölünmede söz konusu malvarlığı, devreden şirkette kalır.

Tam bölünmede bölünen şirket ortadan kalkmaktadır. Dolayısıyla tahsis dışı bırakılan malvarlığı üzerinde devralan veya yeni kurulan şirkete hak tanınmaktadır. Ancak kısmi bölünme işleminde şirket ortadan kalkmamakta varlığını sürdürmektedir. Bu nedenle tahsis dışı kalan malvarlığının bölünen şirket bünyesinde kalacağı hükme bağlanmıştır.

²⁷⁰ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.666

²⁷¹ Gerekçe Md.168

Maddenin ikinci fıkrasında ise birinci fıkra hükmü kıyas yoluyla alacaklara ve maddi olmayan malvarlığı haklarına da uygulanacağı açıklanmıştır.

Diğer yandan tam bölünmeye katılan şirketler, bölünme sözleşmesi veya bölünme planına göre herhangi bir şirkete tahsis edilmeyen borçlardan müteselsilen sorumludurlar.

3.4.5. Bölünme Raporu ve İçeriği

TTK'nın 169'uncu maddesinin birinci fıkrası uyarınca bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, bölünme hakkında ayrı rapor hazırlarlar; ortak rapor da geçerlidir.

Rapor hesap verme ilkesi çerçevesinde hazırlanması gereken bir belgedir. Raporda bölünmenin amacı, ekonomik yararları ve getireceği katkılar ile hukuki yapısı açıklanır²⁷².

Maddenin ikinci fıkrasında raporda yer alması gereken hususlar açıklanmıştır. Buna göre rapor;

- a) Bölünmenin amacını ve sonuçlarını,
- b) Bölünme sözleşmesini veya bölünme planını,
- c) Payların değişim oranlarını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını, özellikle devreden şirketin ortaklarının devralan şirketteki haklarına ilişkin açıklamaları,
- d) Değişim oranının saptanmasında, payların değerlemesine ilişkin özellikleri,
- e) Gereğinde, bölünme dolayısıyla ortaklar için doğacak olan ek ödeme yükümlülüklerini, diğer kişisel edim yükümlülüklerini ve sınırsız sorumluluğu,
- f) Bölünmeye katılan şirketlerin türlerinin farklı olması halinde, ortakların yeni tür sebebiyle söz konusu olan yükümlülüklerini,
- g) Bölünmenin işçiler üzerindeki etkileri ile içeriğini; varsa sosyal planın içeriğini,
- h) Bölünmenin, bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkilerini, hukuki ve ekonomik yönleri ile açıklar ve gerekçelerini gösterir.

---

²⁷² Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.668

Yeni kuruluşun varlığı halinde, bölünme planına yeni şirketin sözleşmesi de eklenecektir. Diğer yandan tüm ortakların onaylaması halinde küçük ve orta ölçekli şirketler bölünme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

Bölünme sözleşmesinin veya bölünme planının denetlenmesine ilişkin olarak düzenlenen TTK'nın 170'inci maddesi, 1.7.2012 tarihinden geçerli olmak üzere, 30.6.2012 R.G. tarihli 6335 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır²⁷³.

3.4.6. İnceleme Hakkı

İnceleme hakkı TTK'nın 171'inci maddesinde düzenlenmiştir. Madde kapsamında; bölünmeye katılan şirketlerden her biri, genel kurulun kararından iki ay önce, merkezlerinde, halka açık anonim şirketler ayrıca Sermaye Piyasası Kurulunun uygun gördüğü yerlerde;

a) Bölünme sözleşmesini veya bölünme planını,

b) Bölünme raporunu,

d) Son üç yılın finansal tabloları ile faaliyet raporlarını ve varsa ara bilançoları, bölünmeye katılan şirketlerin ortaklarının incelemesine sunacaklardır.

Tüm ortakların onaylaması halinde küçük ve orta ölçekli şirketler birinci fıkrada öngörülen inceleme hakkından vazgeçebilirler.

Ortaklar, bölünmeye katılan şirketlerden, yukarıda bentler halinde sayılan belgelerin kopyalarının kendilerine verilmesini isteyebilirler. Suretler için bedel veya herhangi bir gider karşılığı istenemez.

Bölünmeye katılan şirketlerden her biri, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, sermaye şirketleri ayrıca internet sitesinde, inceleme yapma haklarına işaret eden bir ilan yayımlarlar.

3.4.7. Malvarlığındaki Değişikliklerle İlgili Bilgiler

Bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında meydana gelen değişikliklere TTK 172'inci madde uyarınca 150 nci madde kıyas yoluyla uygulanır.

²⁷³ - Bu maddenin, 1.7.2012 tarihinden geçerli olmak üzere, 30.6.2012 R.G. tarihli 6335 s. Kanun ile yürürlükten kaldırılmadan önceki şekli aşağıdadır:

" MADDE 170- (1) Bölünme sözleşmesinin veya bölünme planının denetlenmesine 148 inci madde hükmü kıyas yoluyla uygulanır."

3.4.8. Bölünme Kararı

Bölünme kararı, bölünmenin hukuken gerçekleştirilmesinin en önemli aşamasıdır. Bölünme kararının alınması ve karar nisaplarına ilişkin belirleme 173'üncü maddede açıklanmıştır. Buna göre;

TTK'nın 175 inci maddede öngörülen teminatın sağlanmasından sonra, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, bölünme sözleşmesini veya bölünme planını genel kurula sunacaktır. TTK 175 kapsamında alacaklılara güvence sağlanmadan bölünme sözleşmesi veya bölünme planı genel kurula sunulamaz. Bu hüküm emredici bir hükümdür. Bölünmede alacaklıların birleşmeye nazaran daha fazla korunması ihtiyacı bu şekilde karşılanmıştır²⁷⁴.

Birleşme sözleşmesi veya bölünme planının onanması kararı 151 inci maddenin birinci, üçüncü, dördüncü ve altıncı fıkralarında öngörülen nisaplara uyularak alınacaktır.

Oranın korunmadığı bölünmede onama kararı, devreden şirkette oy hakkını haiz ortakların en az yüzde doksaniyle alınır. Oranın korunmadığı bölünme devreden şirketin ortaklarına, bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde, mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları tahsis edilmesidir.

3.4.9. Çağrı ve Alacakların teminat altına alınması

Bölünme, alacaklılar açısından özel korunmayı gerektiren sonuçlar doğurmaktadır. Tam bölünmede alacaklılar yönünden bölünen şirketin varlığı son bulduğundan dolayı borçlu taraf değişmekte borçlu sıfatı devralan şirkete geçmektedir. Kısmî bölünmede ise bölünen şirketin malvarlığı küçülür, bu sermayenin azaltılması sonucunu bile doğurabilir. Devredilen malvarlığı bölümü veya bölümleri sebebiyle oransal da olsa fiilen azalan sermaye ile alacaklıların ortak teminatları da azalmış olur. Onun için bölünmenin alacaklılar yönünden tehlikesi birleşmeden farklıdır ve daha fazladır²⁷⁵.

TTK 174'üncü maddesinde bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, ... yedişer gün aralıklarla üç defa yapılacak ilanla

---

²⁷⁴ Kocaer, s.130

²⁷⁵ Gerekçe Md.174

ve sermaye şirketlerinde ayrıca internet sitesine de konulacak ilanla, alacaklarını bildirmeye ve teminat verilmesi için istemde bulunmaya çağırılırlar.

Alacaklılar bu talebe karşılık verip vermemekte serbesttirler. Ancak bu çağrı sonucunda talepte bulunmayanlar güvence sağlanmasını isteme hakkını yitireceklerdir. Ancak bu durum alacaklının hakkına herhangi bir etki yapmayacaktır.²⁷⁶

175'inci madde kapsamında ise bölünmeye katılan şirketler, 174 üncü maddede öngörülen ilanların yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde, istemde bulunan alacaklıların alacaklarını teminat altına almak zorundadırlar. Bölünme ile, alacaklıların alacaklarının tehlikeye düşmediğinin ispatı halinde, teminat altına almak yükümü ortadan kalkar. Böyle bir iddianın ortaya atılması halinde her iki tarafta uyuşmazlığı mahkemeye götürebilir. Uyuşmazlık dava şeklinde ve hasımlı olarak görülür. İspat yükü ilgili ortaklıktadır ²⁷⁷ . Diğer alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması halinde, şirket, teminat göstermek yerine borcu ödeyebilecektir.

3.4.10. Sorumluluk

3.4.10.1. Bölünmeye Katılan Şirketlerin İkinci Derecede Sorumluluğu

TTK 176'ıncı maddesinde bölünmeye katılan şirketlerin sorumluluklarına ilişkin belirlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda;

Bölünme sözleşmesi veya bölünme planıyla kendisine borç tahsis edilen şirket, bu suretle birinci derecede sorumlu bulunan şirket, alacaklıların alacaklarını ifa etmezse, bölünmeye katılan diğer şirketler, ikinci derecede sorumlu şirketler, müteselsilen sorumlu olurlar.

İkinci derecede sorumlu olan şirketlerin takip edilebilmeleri için, alacağın teminat altına alınmamış ve birinci derecede sorumlu şirketin;

- a) İflas etmiş,
- b) Konkordato süresi almış,

---

²⁷⁶ Gerekçe Md.174

²⁷⁷ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.671

c) Aleyhinde yapılan bir icra takibinde kesin aciz vesikası alınmasının şartları doğmuş,

d) Merkezi yurt dışına taşınmış ve artık Türkiye'de takip edilemez duruma gelmiş veya

e) Yurt dışındaki merkezinin yeri değiştirilmiş ve bu sebeple hukuken takibi önemli derecede güçleşmiş, olması gerekir.

3.4.10.2. Ortakların Kişisel Sorumluluğu

Ortakların kişisel sorumlulukları hakkında 177'inci madde uyarınca 158 inci madde hükmü uygulanır.

3.4.11. İş İlişkilerinin Geçmesi

TTK 178'inci madde de tam veya kısmi bölünmede iş ilişkilerinin akıbeti ile ilgili belirlemeler yapılmıştır. Düzenleme iş kanunun 6'ıncı maddesine nazaran özel bir düzenleme niteliğindedir²⁷⁸. Madde kapsamındaki düzenlemeler aşağıdaki gibidir.

(1) Tam veya kısmi bölünmede, işçilerle yapılan hizmet sözleşmeleri, işçi itiraz etmediği takdirde, devir gününe kadar bu sözleşmeden doğan bütün hak ve borçlarla devralana geçer. Devir günü kavramı bölünmenin ticaret siciline tescil tarihidir.

(2) İşçi itiraz ederse, hizmet sözleşmesi kanuni işten çıkarma süresinin sonunda sona erer; devralan ve işçi o tarihe kadar sözleşmeyi yerine getirmekle yükümlüdür.

(3) Eski işveren ile devralan, işçinin bölünmeden evvel muaccel olmuş alacakları ile hizmet sözleşmesinin normal olarak sona ereceği veya işçinin itirazı sebebiyle sona erdiği tarihe kadar geçen sürede muaccel olacak alacaklarından müteselsilen sorumludur.

(4) Aksi kararlaştırılmadıkça veya hâlin gereğinden anlaşılmadıkça, işveren hizmet sözleşmesinden doğan hakları üçüncü bir kişiye devredemez.

---

²⁷⁸ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.672

(5) İşçiler muaccel olan ve birinci fıkrada öngörüldüğü şekilde muaccel olacak alacaklarının teminat altına alınmasını isteyebilirler.

(6) Devreden şirketin bölünmeden önce şirket borçlarından dolayı sorumlu olan ortakları, hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel olan borçlarla, hizmet sözleşmesi normal olarak sona ermiş olsaydı muaccel hâle gelecek olan veya işçinin itirazı sebebiyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmakta devam ederler.

3.4.12. Ticaret Siciline Tescil ve Geçerlilik

TTK 179'uncu maddesi gereği bölünme onaylanınca, yönetim organı bölünmenin tescilini ister. Kısmi bölünme sebebiyle devreden şirketin sermayesinin azaltılması gerekiyorsa buna ilişkin esas sözleşme değişikliği de tescil ettirilir. Tam bölünme halinde devreden şirket ticaret siciline tescil ile birlikte infisah edecektir.

Bölünme ticaret siciline tescille geçerlilik kazanır. Tescil ile tescil anında envanterde yer alan bütün aktifler ve pasifler devralan şirketlere geçer.

Bölünmeye katılan şirketlerin genel kurulları bölünme kararını farklı tarihlerde alabilirler. Ancak bölünmeye katılan şirketlerin tamamı, bölünme kararının tescili için kayıtlı oldukları ticaret siciline başvurmadan bölünme kararı tescil edilemez²⁷⁹.

3.5. TÜR DEĞİŞTİRME

TTK'da tür değiştirme ile ilgili hükümler kanunun 180 ila 194'üncü maddeleri arasında düzenlenmiştir. Düzenleme İsviçre'nin 30/10/2003 tarihli, "Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme ve Malvarlığı Devrine İlişkin Federal Kanun" (İBirK/FusG)'dan yararlanılarak kaleme alınmıştır.

Yeni TTK ile birlikte kanun dili daha sadeleştirilmiş, tür değiştirme kavramı da bu kapsamda hukuki ve ticari alanda alışılmış olan "Nevi değişikliği" kavramının yerini almıştır²⁸⁰.

²⁷⁹ Kocaer, s.136

²⁸⁰ Çağlan Ahmet Gencer, Tür (Nevi) Değiştirmenin Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Mevzuatı İçerisinde Kavransal Çerçevesi, Vergi Sorunları Dergisi, Nisan 2012, Sayı 283, s. 31

Yeni TTK ile tür değiştirmelere ilişkin olarak tür değiştirmeye konu şirket ortaklarının hakları korunmaya alınmış. Tür değiştirme işleminde art niyetli mevcut ortakların bazılarının şartların oluşumu halinde ortaklıktan çıkarılmasının önü açılarak kolaylık sağlanmıştır. Diğer yandan ise tür değiştirme işlemlerinde şirket ortaklarının yanı sıra alacaklıların ve çalışanların haklarında korunmasına yönelikte düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler TTK’da egemen olan saydamlık ilkesinin sağlanmasıyla önemli işlevler grmektedir²⁸¹.

Tr değiştirme TTK kapsamında bir ticaret ortaklığının malvarlığında değişiklik olmaksızın, başkasına devredilmeksizin ve tasfiye edilmeksizin ekonomik bütünlüğü ve ortaklık hakları korunarak biçim deėiřitirmesidir²⁸².

3.5.1. Tr Değiştirme; Tanım, Geçerli Tr Değiştirme eşitleri

Kavramsal çerçevede bakıldığında iki çeşit tür değiştirme karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilki “biçim değiştirme” olarak adlandırılabilir tür değiştirmedir. Bu çeşit tür değiştirmede hukuki kişilik tektir ve malvarlığı başka bir tarafa devredilmemekte, dolayısıyla ortaklık feshedilmemektedir. TTK’da düzenlenen tüm tür değiştirmeler biçim deėiřikliėidir²⁸³.

Bir diğer tür değiştirme ise devredici tür değiştirmedir. Burada eski tür ortaklık tasfiye edilmeksizin aktif ve pasifiyle kül halinde yeni ortaklığa devredilmektedir. Bu çeşit tür değiştirmelerde eski ve yeni ortaklık olmak üzere iki tüzel kişilik bulunmaktadır. Devir ve tür değiştirme işleminin tamamlanmasıyla birlikte eski ortaklık ticaret sicilinden silinecektir²⁸⁴.

TTK’nın 180’inci maddesinde bir şirketin hukuki şeklini değiştirebileceği, yeni türe dönüştürülen şirketin ise eskisinin devamı olduğu hükme bağlanmıştır. 181’inci maddesinde ise hangi şirketlerin hangi tür şirkete dönüşebileceği açıklanmıştır. Buna göre TTK kapsamındaki geçerli tür değiştirmeler şunlardır.

a) Bir sermaye şirketi;

1. Başka türde bir sermaye şirketine;

2. Bir kooperatife;

²⁸¹ Yavuz Akbulak, Yeni TTK çerçevesinde şirketlerde Tr Değiştirme, Mayıs 2012, Sayı.101.

²⁸² Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.675

²⁸³ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.676

²⁸⁴ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.677

- b) Bir kollektif şirket;
  - 1. Bir sermaye şirketine;
  - 2. Bir kooperatife;
  - 3. Bir komandit şirkete;

- c) Bir komandit şirket;
  - 1. Bir sermaye şirketine;
  - 2. Bir kooperatife;
  - 3. Bir kollektif şirkete;

- d) Bir kooperatif bir sermaye şirketine, dönüşebilir.

TTK'da şirketler açısından tür değiştirme işlemi oldukça geniş olarak düzenlenmiştir. Bununla beraber tür değiştirme 181'inci maddede sayılanlarla sınırlıdır. Kıyas yoluyla genişletilemez.

3.5.2. Kollektif ve Komandit Şirketlerin Tür Değiştirmelerine İlişkin Özel Düzenleme

TTK'nın 182'inci maddesinde kollektif ve komandit şirketler açısından tür değiştirme işlemlerine ilişkin özel düzenlemeler yapılmıştır.

Maddenin birinci bendi uyarınca bir kollektif şirkete bir komanditerin girmesi veya bir ortağın komanditer olması halinde kollektif şirket bir komandit şirkete dönüşebilmektedir.

İkinci bentte ise bir komandit şirketteki tüm komanditerlerin şirketten çıkması veya tüm komanditerlerin komandite olması durumunda bir komandit şirket kollektif şirkete dönüşebileceği açıklanmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasında bir kollektif veya komandit şirketin tek kişi işletmesi olarak faaliyetine devam etmesine ilişkin 257 nci madde hükmü saklı olduğu açıklanmıştır.

TTK'nın 257'inci maddesinde yalnız iki kişiden oluşan bir kollektif şirkette, ortaklardan birinin şirketten çıkarılmasını gerektiren haklı sebepler varsa, diğer ortağın istemi üzerine mahkeme fesih ve tasfiyeye karar vermeksizin şirketin bütün iş ve işlemleri, varlıkları, alacak ve borçlarıyla davacı ortağa bırakılmasına ve diğer ortağın şirketten çıkarılmasına karar verebilebileceği hükme bağlanmıştır.

260'ıncı madde uyarınca şirketten çıkan veya çıkarılan ortağın payı, şirket sözleşmesinde aksine hüküm yoksa çıkmanın istendiği veya ortağın çıkarıldığı, uyuşmazlık halinde karar tarihine en yakın tarihteki şirket varlığı esas alınarak hesaplanacaktır. Ödenme zamanı ise 262'inci maddede hükme bağlanmıştır. Buna göre 260'ıncı madde kapsamında hesaplanacak pay şirket sözleşmesinde gösterilen tarihte ve şirket sözleşmesinde hüküm yoksa ayrılmadan sonra çıkarılacak ilk bilanço tarihinde ödenecektir. Diğer yandan çıkarılan veya çıkan ortak ayrılma tarihinden önce girişilen işler tasfiye edilmedikçe şirketteki sermaye payını alamayacaktır.

182'inci madde özel bir düzenlemedir. Bu madde kapsamında yapılan kollektif şirketin komandite şirkete veya komandit şirketin kollektif şirkete dönüşmesinde, TTK'nın 180 ile 190 ıncı maddeleri arasında yer alan tür değiştirme hükümleri uygulanmayacağı yine maddenin dördüncü bendinde açıklanmıştır.

Bunun anlamı bir kollektif şirket ya da komandit şirketin maddede belirtilen şartlar dâhilinde diğer şirkete dönüşmesi durumunda kanunda sayılan tür değişikliğine ilişkin plan tür değiştirme raporu düzenlenmesi ve bu plan ve raporun ortakların incelemesine sunulması gibi zorunlulukların yerine getirilmesine gerek bulunmadığıdır²⁸⁵.

3.5.3. Şirket Payının ve Haklarının Korunması

Tür değiştirmede 183'üncü madde gereği ortakların şirket payları ve hakları korunacaktır. Bu kapsamda;

- ✓ Oydan yoksun paylar için sahiplerine eşit değerde paylar veya oy hakkını haiz paylar verilir.
- ✓ İmtiyazlı payların karşılığında aynı değerde paylar verilir veya uygun bir tazminat ödenir.
- ✓ İntifa senetleri karşılığında aynı değerde haklar verilir veya tür değiştirme planının düzenlendiği tarihte gerçek değer ödenir.

Madde ile tür değiştirmede ortakların haklarının ve ortaklık paylarının korunması amaçlanmıştır. Tür değiştirmelerde ortakların hakları zedelenemez,

²⁸⁵ Ayşe Gülçicek, Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketlerin Tür Değiştirme İşlemleri ve Vergisel Boyutu, Vergi Sorunları Dergisi, Temmuz 2012, Sayı 286, s.78 (Tür Değiştirme İşlemleri)

ortaklar ortaklıktan çıkarılamaz, tür değiştirme dolayısıyla ortaklık hakları sınırlandırılmaz.

Tür değiştirme sonucunda esas olan imtiyazlı payların veya intifa senetlerinin tam karşılığı olan imtiyazlı payları ve intifa senetlerini vermektir. Payların ve intifa senetlerinin tam karşılığını almak pay sahibinin kanunî ve kaldırılıp sınırlandırılmayacak hakkıdır. şirketin bu konuda herhangi bir yetkisi yoktur. Ancak, yeni türde imtiyazlı pay senetleri veya intifa hakları yaratmaya türün nitelik ve özellikleri imkân vermiyor ise o zaman bir zorunluluk olarak ilgili pay sahiplerine uygun bir tazminat ödenir²⁸⁶.

3.5.4. Kuruluş ve Ara Bilanço

Tür değiştirmede,184'üncü madde gereği yeni türün kuruluşuna ilişkin hükümler uygulanır; ancak, sermaye şirketlerinde ortakların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz.

Burada hükme bağlanan; yeni türde bir ortaklık kurulması değil, mevcut ortaklık sözleşmesinin/esas sözleşmenin yeni türe uygun hale getirilmesidir. Diğer bir anlatımla sözleşmede gerekli olan değişiklikler yapılarak yeni türün yapısına uygun hale getirilmesidir²⁸⁷.

Bilanço günüyle tür değiştirme raporunun düzenlendiği tarih arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarıldığı tarihten itibaren şirketin malvarlığında önemli değişiklikler meydana gelmişse ara bilanço çıkarılır.

Aşağıdaki hükümler saklı olmak kaydı ile ara bilançoaya yıllık bilançoaya ilişkin hüküm ve ilkeler uygulanır. Ara bilanço için;

a) Fiziki envanter çıkarılması gerekli değildir;

b) Son bilançoda kabul edilen değerlemeler, sadece ticari defterdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

²⁸⁶ Gerekçe Md.183

²⁸⁷ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.680

3.5.5. Tür Değişirme Planı

Yönetim organı 185'inci madde uyarınca bir tür değişirme planı düzenler. Plan yazılı şekle ve 189 uncu madde uyarınca genel kurulun onayına tabidir. Tür değişirme planı;

- a) Şirketin tür değişirmeden önceki ve sonraki ticaret unvanını, merkezini ve yeni türe ilişkin ibareyi,
- b) Yeni türün şirket sözleşmesini,
- c) Ortakların tür değişirmeden sonra sahip olacakları payların sayısını, cinsini ve tutarını veya tür değişirmeden sonra ortakların paylarına ilişkin açıklamaları içerir.

3.5.6. Tür Değişirme Raporu

Diğer yandan yönetim organı 186'ıncı gereğince tür değişirme hakkında yazılı bir rapor hazırlar.

Hazırlanacak tür değişirme Raporunda;

- a) Tür değişirmenin amacı ve sonuçları,
- b) Yeni türe ilişkin kuruluş hükümlerinin yerine getirilmiş bulunduğu,
- c) Yeni şirket sözleşmesi,
- d) Tür değişirmeden sonra ortakların sahip olacakları paylara dair değişim oranı,
- e) Varsa ortaklar ile ilgili olarak tür değişirmeden kaynaklanan ek ödeme ile diğer kişisel edim yükümlülükleri ve kişisel sorumluluklar,
- f) Ortaklar için yeni tür dolayısıyla doğan yükümlülükler hukuki ve ekonomik yönden açıklanır ve gerekçeleri gösterilir.

Tüm ortakların onaylaması halinde küçük ve orta ölçekli şirketler tür değişirme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

Tür değişirme planının ve tür değişirme raporunun denetlenmesini düzenleyen 187'inci madde 01.07.2012 tarihinden geçerli olmak üzere 6335 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır. (RG:30.06.2012)²⁸⁸

²⁸⁸ - Kaldırılmadan önceki şekli aşağıdadır:

3.5.7. İnceleme Hakkı

Şirket 188'inci madde gereği;

- a) Tür değiştirme planını,
- b) Tür değiştirme raporunu,
- d) Son üç yılın finansal tablolarını, varsa ara bilançoyu,

genel kurulda karar alınmasından otuz gün önce merkezinde ve halka açık anonim şirketlerde Sermaye Piyasası Kurulunun istediği yerlerde ortakların incelemesine sunar.

İsteyen ortaklara anılan belgelerin kopyaları bedelsiz verilir. Şirket, ortakları, uygun bir şekilde inceleme haklarının bulunduğu hususunda bilgilendirir.

Tür değiştirmede inceleme hakkı bakımından birleşme ve bölünmeden farklı olarak ticaret sicili gazetesinde ve şirket internet sitesinde ilan gibi özel ilan şekilleri öngörülmemiştir²⁸⁹.

3.5.8. Tür Değiştirme Kararı ve Tescil

Yönetim organı tür değiştirme planını genel kurula sunar. Tür değiştirme kararı 189'uncu madde kapsamında aşağıdaki nisaplarla alınır:

- a) Kanunun 421 inci maddesinin beşinci fıkrasının (b)²⁹⁰ bendi hükmü saklı olmak şartıyla anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, esas veya çıkarılmış sermayenin üçte ikisini karşılaması şartıyla, genel kurulda mevcut

---

"MADDE 187- (1) Şirket, tür değiştirme planını, tür değiştirme raporunu, tür değiştirmede esas alınan bilançoyu işlem denetçisine denetlettirir.

(2) Şirket işlem denetçisine, yapılacak denetlemenin amacına hizmet edebilecek bütün bilgi ve belgeleri vermek zorundadır.

(3) İşlem denetçisi tür değiştirmeye ilişkin şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini, bilançonun gerçeğe uygun olup olmadığını ve tür değiştirmeden sonra ortakların hukuki durumlarının korunup korunmadığını incelemek ve değerlendirmek zorundadır.

(4) Tüm ortakların onaylaması halinde küçük ölçekli şirketler denetlemeden vazgeçebilirler."

²⁸⁹ Kocaer, s.144

²⁹⁰ "5) Pay senetleri menkul kıymet borsalarında işlem gören şirketlerde, aşağıdaki konularda karar alınabilmesi için, yapılacak genel kurul toplantılarında, esas sözleşmelerinde aksine hüküm yoksa, 418 inci maddedeki toplantı nisabı uygulanır:

a) Sermayenin artırılması ve kayıtlı sermaye tavanının yükseltilmesine ilişkin esas sözleşme değişiklikleri.

b) Birleşmeye, bölünmeye ve tür değiştirmeye ilişkin kararlar."

oyların üçte ikisiyle; limited şirkete dönüştürme halinde, ek ödeme veya kişisel edim yükümlülüğü doğacaksa tüm ortakların onayıyla;

b) Bir sermaye şirketinin bir kooperatife dönüşmesi halinde tüm ortakların onayıyla;

c) Limited şirketlerde, sermayenin en az dörtte üçüne sahip bulunmaları şartıyla, ortakların dörtte üçünün kararıyla;

d) Kooperatiflerde;

1-Ortakların en az üçte ikisinin temsil edilmeleri şartı ile, genel kurulda mevcut oyların çoğunluğuyla,

2-Ek ödeme, diğer kişisel edim yükümlülükleri veya kişisel sorumluluk getiriliyorsa veya bu yükümlülükler veya sorumluluklar genişletiliyorsa, kooperatifte kayıtlı ortaklarının üçte ikisinin olumlu oyuyla,

e) Kollektif ve komandit şirketlerde tür değiştirme planı bütün ortakların oybirliğiyle onanır. Ancak, şirket sözleşmesinde ortakların tümünün üçte ikisinin olumlu oyuyla bu kararın alınabileceği öngörülebilir.

Yönetim organı tür değiştirmeyi ve yeni şirketin sözleşmesini tescil ettirir. Tür değiştirme tescil ile hukuki geçerlilik kazanır. Tür değiştirme kararı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir.

3.5.9. Alacaklıların ve Çalışanların Korunması

TTK'nın 190'ıncı madde kapsamında ortakların kişisel sorumlulukları hakkında 158 inci ve iş sözleşmelerinden doğan borçlar hakkında 178 inci madde uygulanacaktır.

3.6. ORTAK HÜKÜMLER

3.6.1. Ortaklık Paylarının ve Ortaklık Haklarının İncelenmesi

TTK'nın 191'inci maddesi uyarınca birleşmede, bölünmede ve tür değiştirmede;

- Ortaklık paylarının ve ortaklık haklarının gereğince korunmamış veya

- Ayrılma karşılığının uygun belirlenmemiş olması halinde,

her ortak, birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde, söz konusu işlemlere katılan şirketlerden birinin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden, uygun bir denkleştirme akçesinin saptanmasını isteyebilir. Denkleştirme akçesinin belirlenmesinde 140 ıncı maddenin ikinci fıkrası uygulanmaz. Bunun anlamı ticaret mahkemesi tarafından denkleştirme akçesi belirlenirken maddede yer alan yüzde onluk sınırlamanın dikkate alınmayacağıdır.

Açılacak dava kapsamında ortak mahkemeden zararın tazmini konusunda belli bir tutar talep etmemektedir. Mahkemede dava sonucunda bir zarar hesaplaması yapılmayacaktır. Dava nitelik itibariyle inceleme ve sonuçta ortaklık payları ve haklarının veya ayrılma akçesinin denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme dava ile birleşme sözleşmesini ve bölünme ya da tür değiştirme sözleşmesini inceleyerek olması gereken karşılığın ödenmesini karara bağlayacaktır²⁹¹. İnceleme davası esasta bir denkleştirme davasıdır. Bu davada amaç uygun denkleştirmenin belirlenip ödenmesidir²⁹².

Davacı ile aynı hukuki durumda bulunmaları halinde, mahkeme kararı, birleşmeye, bölünmeye veya tür değiştirmeye katılan şirketlerin tüm ortakları hakkında da hüküm doğurur.

Davanın giderleri devralan şirkete aittir. Özel durumların haklı göstermesi halinde, mahkeme giderleri kısmen veya tamamen davacıya yükletilebilir. Bununla ortağın dava giderleri nedeniyle hakkını aramaktan imtina etmesini engellenmektedir.

Ortaklık paylarının veya ortaklık haklarının korunmasını inceleme davası birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının geçerliliğini etkilemez.

---

²⁹¹ Erdal Nacar, Yeni TTK'da Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Durumunda Ortakların Açabileceği Davalar, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Haziran 2012, Sayı:102.

²⁹² Kocaer, s.156

3.6.2. Birleşmenin, Bölünmenin ve Tür değiştirmenin İptali ve Eksikliklerin Sonuçları

TTK 190'ıncı maddenin birinci fıkrası uyarınca 134 ila 190 ıncı maddelerin ihlali halinde, birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararına olumlu oy vermemiş ve bunu tutanağa geçirmiş bulunan birleşmeye, bölünmeye veya tür değiştirmeye katılan şirketlerin ortakları; bu kararın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde iptal davası açabilirler. İlanın gerekmediği hallerde süre tescil tarihinden başlar.

Yine maddenin ikinci fıkrasında kararın bir yönetim organı tarafından verilmesi halinde de dava açılabilceğı açıklanmıştır.

Üçüncü fıkra kapsamında ise birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin işlemlerde herhangi bir eksikliğin varlığı halinde, mahkeme taraflara bunun giderilmesi için süre verir. Hukuki sakatlık, verilen süre içinde giderilemiyorsa veya giderilememişse mahkeme kararı iptal eder ve gerekli önlemleri alır.

Birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararlarına karşı inceleme davası ve iptal davasını ortaklar açabilirken eksikliklerin giderilmesi ortaklarla birlikte çalışanlar ve alacaklılar tarafından da istenebilir²⁹³.

3.6.3. Sorumluluk

Birleşme bölünme veya tür değiştirme işlemlerinde ortaklık haklarının korunmasına yönelik 191'inci maddede yapılan düzenlemeye paralel olarak 193'üncü madde kapsamında yapılan düzenlemede; birleşme, bölünme veya tür değiştirme işlemlerine herhangi bir şekilde katılmış bulunan bütün kişiler şirketlere, ortaklara ve alacaklılara karşı kusurları ile verdikleri zararlardan sorumlu olacakları hükme bağlanmıştır. Kurucuların sorumlulukları saklıdır.

Maddenin üçüncü fıkrası gereğı 202 ila 208, 555²⁹⁴, 557²⁹⁵, 560²⁹⁶ ıncı madde hükümleri saklıdır. Bir sermaye şirketinin veya kooperatifin iflası halinde 556 ve 570 inci maddeler ile Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesi kıyas yoluyla uygulanır.

---

²⁹³ Kocaer, s.161

²⁹⁴ TTK Md. 555- "(1) Şirketin uğradığı zararın tazminini, şirket ve her bir pay sahibi isteyebilir. Pay sahipleri tazminatın ancak şirkete ödenmesini isteyebilirler.

Dolayısıyla inceleme ve iptal davalarının yanı sıra bu gibi durumlarda zarara uğradığını iddia eden ortak tarafından sorumlular aleyhine tazminat davası da açılabilir²⁹⁷.

3.6.4. Ticari İşletme ile İlgili Birleşme ve Tür Değişirme

Ticari işletme ile ilgili birleşme ve tür değiştirme işlemleri TTK'nın 194'üncü maddesinde hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda;

(1) Bir ticari işletme, bir ticaret şirketiyle, onun tarafından devralınmak suretiyle birleşebilir. Bu hâlde devralan ticaret şirketinin türüne göre 138 ilâ 140, 142 ilâ 158 ve ortak hükümlere ilişkin 191 ilâ 193 üncü madde hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

Ticari işletme birleşmeye sadece devrolunan taraf olarak katılacaktır. Dolayısıyla ticari işletme bir ticaret şirketini devralamaz. Ancak TTK'da bir ticari işletmenin ticaret şirketine dönüşmesinde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Dolayısıyla ticari işletme ticaret şirketine dönüşerek birleşmede devralan taraf olarak katılabilir.

(2) Bir ticari işletmenin bir ticaret şirketine dönüşmesi hâlinde 182 ilâ 193 üncü maddeler kıyas yoluyla uygulanabilir.

(3) Bir ticaret şirketinin bir ticari işletmeye dönüştürülebilmesi için, söz konusu ticaret şirketinin paylarının tümü, ticari işletmeyi işletecek kişi veya kişiler tarafından devralınmalı ve ticari işletme bu kişi veya kişiler adına ticaret siciline tescil ve ilan edilmelidir. Bu hâlde, ticari işletmeye dönüştürülen ticaret şirketi, bir

---

(2) Pay sahibinin açtığı davayı hukuki ve maddi sebepler haklı gösterdiği takdirde, mahkeme, dava giderleriyle avukatlık ücretini, bu giderler davalıya yükletilemediği hallerde, davacı pay sahibiyle şirket arasında, hakkaniyete göre paylaştırır.”

²⁹⁵ TTK Md. 557- “(1) Birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları halinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde, bu zarardan diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olur.

(2) Davacı birden çok sorumlu kişiyi zararın tamamı için birlikte dava edebilir ve hakim aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini isteyebilir.

(3) Birden çok sorumlu arasındaki başvuru, durumun bütün gerekleri dikkate alınarak hakim tarafından belirlenir.”

²⁹⁶ TTK Md.560- “(1) Sorumlu olanlara karşı tazminat istemek hakkı, davacının zararı ve sorumluyu öğrendiği tarihten itibaren iki ve her halde zararı doğuran fiilin meydana geldiği günden itibaren beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Şu kadar ki, bu fiil cezayı gerektirip, Türk Ceza Kanununa göre daha uzun dava zamanaşımına tabi bulunuyorsa, tazminat davasına da bu zamanaşımı uygulanır.”

²⁹⁷ Nacar,(Ortakların Açabileceği Davalar)

kollektif veya komandit şirket ise mezkûr ticaret şirketinin borçlarından, ticari işletmeyi işletecek kişi ve kişiler ile ticaret şirketinin eski ortakları da 264 üncü maddedeki zamanaşımı süresince sıfatlarına göre müteselsilen sorumlu olurlar. Dönüştürmeye bu Kanunun 264 ilâ 266 ncı maddeleri de uygulanır.

(4)182 nci maddenin üçüncü fıkrası hükmü saklıdır.

TTK'nın 264'üncü maddesi kapsamında şirketin borçları için, şirket alacaklılarının ortaklara ileri sürebilecekleri istem hakları, ortağın şirketten ayrılmasının, şirketin sona erdiğinin veya iflasının ilan edildiğinin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanmasından itibaren üç yıl geçmesiyle zamanaşımına uğrar; ancak, niteliği nedeniyle, alacağın daha kısa bir zamanaşımına bağlandığı durumlarda o zamanaşımı süresi uygulanır. Alacak ilandan sonra muaccel olursa, zamanaşımı muacceliyet anından itibaren işlemeye başlar.

Bu maddede öngörülen zamanaşımı ortakların birbirlerine karşı olan alacaklarına uygulanmaz. Diğer yandan TTK'nın 266'ıncı maddesi uyarınca varlığını sürdüren şirkete veya diğer bir ortağa karşı zamanaşımının kesilmesi şirketten ayrılan ortağa karşı zamanaşımının kesilmesi sonucunu doğurmaz.

TTK 11'inci maddesinde ticari işletme, esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletme olarak tanımlanmıştır. Ticari işletme ile esnaf işletmesi arasındaki sınır, Bakanlar Kurulunca çıkarılacak kararnamede gösterilir.

3.6.5. Yeni TTK'da Tür Değiştirme İşlemlerinde Yürürlük

6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununun yürürlük tarihi 1534'üncü maddede 1 Temmuz 2012 olarak belirlenmiştir. Ancak kanunun geçici 4'üncü maddesinde tür değiştirmeye ilişkin özel bir düzenleme yer almaktadır. Düzenleme kapsamında herhangi bir ticaret şirketi veya kooperatif bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde eski türlerine dönmeleri halinde maddede belirtilen hükümlere tabi olacaklardır. TTK 14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı RG'de yayınlanmıştır. Dolayısıyla tür değiştiren herhangi bir ticaret şirketi veya kooperatifin 14.02.2011

tarihinden itibaren iki yıl içerisinde eski türe dönmesi halinde geçici 4'üncü maddede yeralan hükümler uygulanacaktır²⁹⁸.

TTK'nın geçici 4'üncü maddesinin ikinci bendinde ise bu halde, bu Kanunun tür değiştirmeye ve nisaplara ilişkin hükümleri uygulamayacağı ve aşağıdaki nisapların geçerli olur olduğu açıklanmıştır. Bunlar:

a) Eski türüne dönecek şirket, kollektif, komandit ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket ise, tür değiştirmeye ilgili tüm kararlar bütün ortakların çoğunluğu ile alınır.

b) Eski türüne dönecek şirket anonim şirket ise, tür değiştirme ile ilgili bütün kararlar için, yönetim kurulu bütün üyelerin çoğunluğuyla ve genel kurul sermayenin en az yüzde ellisini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığı ile toplanır. Birinci toplantıda bu nisaba ulaşılamazsa, ikinci toplantıda toplantı nisabı sermayenin üçte biridir. Bu halde kararlar yönetim kurulunda hazır bulunan üyelerin çoğunluğuyla, genel kurulda ise toplantıda mevcut oyların çoğunluğuyla alınır.

c) Eski türüne dönüşecek şirket limited şirket ise tür değiştirmeye ilişkin tüm kararlar sermayenin en az yüzde ellisine sahip ortakların çoğunluğunun kararıyla alınır.

d) Eski türüne dönüşecek şirket bir kooperatif ise, tür değiştirmeye ilişkin kararlar kooperatif ortaklarının en az çoğunluğunun genel kurulda temsil edilmesi şartıyla, toplantıda mevcut ortakların çoğunluğuyla alınır.

(3) Şirket sözleşmesinde, esas sözleşmede veya ana sözleşmede ya da herhangi bir sözleşmede yer alan bir veto hakkı, bu madde hükümlerine göre verilecek tür değiştirme kararlarında geçerli olmaz. Kamu kuruluşlarına tanınan altın paydan doğan haklar saklıdır.

(4) Diğer tür değiştirme işlemleri 6762 sayılı Kanuna göre yapılır.

---

²⁹⁸ Gülçiçek, (Tür Değiştirme İşlemleri), s.81

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK VERGİ HUKUKUNDA BİRLEŞME, BÖLÜNME, HİSSE DEĞİŞİMİ İŞLEMLERİ

Tasfiye, birleşme, devir, bölünme ve hisse değişimi işlemleri temel olarak 5520 sayılı KVK'nın dördüncü bölümünde, 17 ila 20'inci maddeleri arasında düzenlenmiştir. 17'inci maddede tasfiye işlemleri, 18'inci maddede kurumlar arası birleşme işlemleri, 19'uncu maddede devir bölünme ve hisse değişimi işlemleri 20'inci maddede ise devir bölünme ve hisse değişimi hallerinde vergilemeye ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

KVK'da birleşme tasfiye hükmünde kabul edilerek birleşme karı tasfiye karı gibi hesaplanarak vergiye tabi tutulmaktadır. Devirde ise belli şartların sağlanması halinde birleşme işlemi devir hükmünde kabul edilerek değer artış kazançları vergilendirilmemektedir.

Birleşme nedeniyle infisah eden kurumların tasfiye durumuna girmeleri ve birleşme karının tespitinde tasfiye karının tespitine ilişkin hükümler uygulanacağından dolayı birleşme müessesesinden önce tasfiye kavramı ve tasfiye karına ilişkin olarak vergi kanunlarında yer alan düzenlemelerin ele alınması gerekecektir.

4.1. TASFİYE

4.1.1. Tanım

İnfisah (fesh'den) bozulma, hükümsüz kalma anlamındadır²⁹⁹. Tasfiyenin (safv'dan) sözlük karşılığı ise saf kılma, kılınma, saflaştırma temizleme anlamı taşımaktadır³⁰⁰. Türk dil kurumunun sözlüğünde ise tasfiye buna ek olarak bir ticaret kuruluşunun batması, kapanması vb. sebepler üzerine hesapların kesilmesi,

²⁹⁹ Ferit Develioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat, Aydın Kitapevi, 12. Baskı, 1995, s.437

³⁰⁰ Develioğlu, s.1037

alacaklılara, ortada kalan mal ve paradan paylarına düşen miktarın verilmesi, likidasyon olarak tanımlanmaktadır³⁰¹.

KVK'da tasfiye kavramı olarak tanımlanmamıştır. Kanunun 17'inci maddesinde "her ne sebeple olursa olsun, tasfiyeye giren kurumların vergilendirilmesinde hesap dönemi yerine tasfiye dönemi geçerli olur" hükmü yer almaktadır. Bu hükümden vergi hukuku açısından tasfiye nedenine önem atfedilmediği ve tasfiyenin özel bir tanımının yapılmasına gerek görülmediği anlaşılmaktadır³⁰². Vergi hukuku çerçevesinde tasfiye kavramı özellikle kurumlar vergisi mükellefleri açısından vergi mükellefiyetinin sona ermesi bağlamında ortaya çıkan bir kavramdır³⁰³.

Tasfiye süreci Türk Ticaret Kanunu kapsamında kurumun iş ve işlemlerinin tamamlanması, şirketin borç ve taahhütlerinin yerine getirilmesi, şirketin alacaklarının toplanması ve gereğinde yargı yolu ile alınması, varlıkları paraya çevirmesi ve sonuçta net varlığı elde etmeye yönelik ve yarayan bütün iş ve işlemleri olarak tanımlanabilir. Tasfiye haline giren şirketlerde şirketin üçüncü kişiler nezdinde veya mahkemelerde temsili tasfiye memurları veya vekil tayin edecekleri kişiler tarafından yapılır³⁰⁴.

Ticaret şirketleri tüzel kişiliklerini sona erdirmek (infisah etmek) üzere tasfiyeye girmeleri iradi ya da zorunlu nedenlerden kaynaklanabilir. Bu nedenleri iki temel gruba ayırabiliriz birinci grup iflas nedeniyle tasfiyedir. Diğer grup ise iflas dışı nedenlerle infisah sebebiyle tasfiyedir³⁰⁵.

Tasfiye süreci ile beraber şirket tarafından açılmış olan veya başkaları tarafından şirkete karşı açılmış bulunan bütün davalar ve icra takipleri tasfiye halindeki şirkete geçecektir³⁰⁶. Yukarıda da açıklandığı üzere KVK kapsamında tasfiyenin tanımı yapılmamıştır. Bununla beraber uygulama süreci dikkate alındığında tasfiye en geniş anlamı ile işletme varlıklarının, her ne şekilde olursa

---

³⁰¹ Türk Dil Kurumu Sözlüğü

³⁰² Yılmaz Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları, Oluş yayıncılık A.Ş., Eylül 2006, (Kurumlar Vergisi Kanunu), s.475

³⁰³ Tamer Balci, Anonim ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi, 1 Ağustos 2005, Sayı 445, s. 137

³⁰⁴ Cevdet Okan Bahar, Tasfiye Halindeki Ticaret Şirketlerinde Hesap Dönemi ve Beyanname Verilme Zamanı I, (Beyanname verilme zamanı-I) Yaklaşım, Aralık 2006, Sayı:168, s.125

³⁰⁵ Bahar, Beyanname Verilme Zamanı-I, s.125

³⁰⁶ Beyanname Düzenleme Kılavuzu, Hesap Uzmanları Derneği,2012, s.811

olsun işletme dışına aktarılması suretiyle ekonomik varlığın sona ermesi şeklinde tanımlanması mümkündür³⁰⁷.

Kurumlar infisah etmekle birlikte (tasfiyesiz infisah halleri hariç) tasfiye haline gireceklerdir. Tasfiye sonucunda kurumun faaliyetleri son bulur. Bu kurumun hissedarları, kurumla ilişkide bulunan üçüncü kişiler ve devlet açısından önemlidir³⁰⁸. KVK'da yer alan tasfiyeye ilişkin hükümler sermaye şirketlerinin nevilerine göre ayırım yapılmaksızın ve hiçbir farklılık gözetilmeksizin anonim, limited, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler hakkında aynen uygulanacaktır³⁰⁹.

KVK'nın 22'inci maddesinin 5'inci bendi ile KVK'da yer alan tasfiyeye ilişkin hükümlerin dar mükellefiyete tabi kurumlar hakkında da aynen uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla KVK'da yer alan tasfiye hükümlerinin uygulanması bakımından tam ve dar mükellef kurumlar arasında bir ayırım yapılmayacaktır³¹⁰.

4.1.2. Tasfiye Dönemi

Temelde kurumların tasfiye sürecine girmeleri ile birlikte olağan faaliyetleri sonlanmaktadır. Ancak kurumların olağan faaliyetlerinin sona ermesi tüm faaliyetlerinin sona ermesi anlamına gelmemektedir. Kurum tasfiye sürecinin başlangıcından sonuna kadar birtakım faaliyetleri sürdürmek zorundadır. Dolayısıyla bu faaliyetlerden kar ve zararlar oluşacaktır. Bu süreç sonunda ortaya kar çıkması halinde bu tutar tasfiye karı olarak vergilendirilecektir.

KVK'nın 16'ıncı maddesinde kurumlar vergisi mükellefleri için vergilendirme dönemi hesap dönemi olarak belirlenmiş, kendilerine özel hesap dönemi belirlenenler için ise vergilendirme döneminin özel hesap dönemi olacağı açıklanmıştır. Hesap dönemi ise VUK'un 174'üncü maddesi kapsamında normal olarak takvim yılıdır. Ancak Maliye Bakanlığı belirli koşullar altında müracaat üzerine 12'şer aylık özel hesap dönemleri belirleyebilmektedir. Diğer yandan yeniden

³⁰⁷ Özbalcı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.476.

³⁰⁸ İsmail Hakkı Güneş, Tasfiye İşlemlerinin KVK ve Yeni TTK'da incelenmesi, (Tasfiye İşlemleri),Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Eylül 2012, Sayı 105, s 67

³⁰⁹ Ahmet Kavak, Sermaye Şirketlerinin Tasfiye, Birleşme, Devir ve Bölünme İşlemleri, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara 2009, s.93

³¹⁰ Kavak, s.95.

işe başlama veya işi bırakma hallerinde, hesap dönemi içinde bir yıldan eksik olan faaliyet süresi hesap dönemi sayılacaktır.

KVK'nın 17'inci maddesinin 1'inci bendinde ise her ne sebeple olursa olsun, tasfiye haline giren kurumların vergilendirilmesinde hesap dönemi yerine tasfiye döneminin geçerli olacağı açıklanmıştır.

Kurumların tasfiyeye giriş tarihleri ile tasfiyenin sona erdiği tarih aynı maddenin 1-a bendinde tescile bağlı olarak açık bir şekilde belirlenmiştir. Buna göre Tasfiye, kurumun tasfiyeye girmesine ilişkin genel kurul kararının tescil edildiği tarihte başlayacak ve tasfiye kararının tescil edildiği tarihte sona erecektir.

Yine aynı bentte başlangıç tarihinden aynı takvim yılı sonuna kadar olan dönem ile bu dönemden sonraki her takvim yılı ve tasfiyenin sona erdiği dönem için ilgili takvim yılı başından tasfiyenin bitiş tarihine kadar olan dönem bağımsız bir tasfiye dönemi sayılacağı açıklanmıştır.

KVK'nın 17'inci maddesinin 1-b bendi kapsamında ise tasfiyenin başladığı takvim yılı içinde sona ermesi halinde, tasfiye dönemi kurumun tasfiyeye girdiği tarihten başlayacak ve tasfiyenin bittiği tarihe kadar devam edecektir.

İflas halinde ise tasfiyenin başlangıcı iflasın açıldığı tarih olacak, tasfiye sürecinin sona ermesi ise mahkeme tarafından tasfiye sürecinin sona erdiği hususunda verdiği kararın tarihi olacaktır.

KVK'da tasfiye müessesesinde vergilendirilmek istenen esas olarak tasfiyenin başlangıç tarihi ile sonuçlandığı tarih arasındaki dönemde elde edilen kesin tasfiye karıdır. Bu kar tutar olarak tasfiyenin sonuçlandığı tarihte kesinlik kazanacaktır³¹¹.

4.1.3. Tasfiye Beyannameleri

Kurumlar vergisi mükelleflerin bir vergilendirme dönemi içinde elde ettikleri kazanç ve iratlarını bağlı oldukları vergi dairesine beyanname ile bildirmeleri üzerine tarh edilmektedir. Tasfiye sürecinde ise tasfiye dönemlerinde ortaya çıkan kar veya zarar kurumlar vergisi beyannamesi yerine tasfiye beyannamesi ile beyan edilecektir.

---

³¹¹ Ali Haydar Yıldırım, Olcay Kototoğlu, Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluşu Tasfiyesi Birleşmesi Devri Nevi Değişikliği, Bölünme ve Hisse Değişimi, Yaklaşım Yayıncılık, Kasım 2003, s.109.

Tasfiye beyannameleri normal hesap dönemi için verilecek kurumlar vergisi beyannamesinden şekil ve nevi itibarıyla farklılık göstermemektedir. Verilecek tasfiye beyannamelerinde hesap dönemi yerine tasfiye dönemlerinin kapsayan tarih aralığına yer verilecektir. Diğer yandan verilecek olan beyannamelere, bilanço ve gelir tablosu ile tasfiye bilançosuna göre ortaklara dağıtılan paralar ve diğer değerlerin ayrıntılı bir listesi eklenecektir. İşletme hesabına göre defter tutanlar ise tasfiye beyannamesi yerine bu hesabın hülasasını ekleyeceklerdir³¹².

Özel kanunlarında tasfiyeye ilişkin herhangi bir hüküm bulunmayan iktisadi kamu kuruluşları ile dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmelerden tüzel kişiliği bulunmayanların mükellefiyeti, şahıs işletmelerinde olduğu gibi işin bırakılmasıyla sona erecektir. Bu kapsamdaki işletmelerde tasfiye, işletmeye dahil iktisadi kıymetlerin tasfiye süreci içerisinde satılması yada bağlı bulunulan kurum dernek veya vakfa fatura düzenlenerek işletmeden çekilmesi suretiyle sonlandırılacaktır. İşin bırakıldığı döneme ait kurumlar vergisi beyannameleri ise KVK'nın 14 üncü maddesinde belirtilen sürede verilecektir³¹³.

Kurumların tasfiye sürecine girmesiyle birlikte tasfiyeye giriş tarihine kadar oluşan kar veya zarar kıst dönem beyannamesi ile beyan edilecektir. Tasfiyeye giriş tarihinden sonra ise tasfiye dönemlerine ilişkin beyannameler verilecektir. Bu nedenle tasfiye süreciyle beraber verilecek beyannameler tasfiye öncesi döneme ait ve tasfiye dönemlerine ait beyannameler olarak ikili bir sınıflandırılmaya tabi tutulabilir.

4.1.3.1. Tasfiye Öncesi Döneme Ait Beyanname

KVK'nın 14/3 maddesi kapsamında kurumlar vergisi beyannamesi hesap döneminin kapandığı ayı izleyen dördüncü ayın birinci gününden yirmi beşinci günü akşamına kadar mükellefin bağlı olduğu vergi dairesine verilmektedir.

Kurum normal hesap dönemine tabi ise bu döneme ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi nisan ayının 25 inci günü akşamına kadar, özel hesap dönemine tabi ise bu döneme ilişkin beyanname özel hesap döneminin kapanışını takip eden dördüncü ayın 25 inci günü akşamına kadar bağlı olunan vergi dairesine verilecektir.

³¹² Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s. 491

³¹³ Kavak, s.110

Tasfiyenin başlangıcı itibariyle hesap dönemi kapandığından dolayı kıst döneme ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi kıst dönemin kapanışını takip eden dördüncü ayın 25'inci günü akşamına kadar verilecektir.

4.1.3.2. Tasfiye Dönemlerine Ait Beyannameler

Tasfiyeye giren kurumlara ilişkin tasfiye beyannamelerinin ne zaman verileceği hususu tasfiyenin bir dönem içerisinde tamamlanması veya birden fazla dönemde tamamlanması hallerinde farklılık gösterebilmektedir. Konu KVK'nın 17/2 maddesinde açıklanmıştır. Buna göre;

4.1.3.2.1. Tasfiyenin Birden Fazla Dönemde Gerçekleşmesi

Tasfiyeye giriş tarihi ile tasfiyenin sona erdiği tarihin farklı takvim yıllarına rastlaması durumunda kurumun tasfiyeye girdiği tarih ile takvim yılının sonuna kadar olan dönem ilk tasfiye dönemi, sonraki her takvim yılı ayrı bir tasfiye dönemi olacaktır.

KVK 17/2'inci fıkrası kapsamında son tasfiye dönemi hariç, her bir tasfiye dönemine ait tasfiye beyannamesi tasfiye memurları tarafından tasfiye dönemlerinin sonundan itibaren KVK'nın 14 üncü maddesinde yazılı sürelerde mükellefin bağlı bulunduğu vergi dairesine verilecektir. Bu ise tasfiye döneminin kapandığı ayı izleyen dördüncü ayın birinci gününden yirmi beşinci günü akşamına kadar olan süreyi kapsamaktadır.

Tasfiyenin sona erdiği döneme ilişkin (Tasfiyenin sona erdiği takvim yılının başından tasfiye kararının ticaret siciline tescil edildiği tarihe kadar olan dönem) tasfiye beyannamesi ise tasfiyenin sonuçlandığı tarihten (tasfiye kararının ticaret siciline tescil tarihi) itibaren otuz gün içinde kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verilecektir.

Örnek: ABC A.Ş'nin hesap dönemi takvim yılıdır. Şirket 14.09.2010 tarihinde tasfiye kararı vermiş, tasfiyeye girilmesine ilişkin genel kurul kararı ise 05.11.2010 tarihinde tescil edilerek ilan edilmiştir. Tasfiye 10.08.2013 tarihinde

sonuçlandırılmış, tasfiyenin sona ermesiyle birlikte tasfiye kararı 12.08.2013 tarihinde tescil edilmiştir.

Tasfiyeye giriş tarihi genel kurul kararının tescil tarihi olan 05.11.2010 tarihidir. Tasfiyenin sonuçlandığı tarih ise tasfiye kararının tescil tarihi olan 12.08.2013 tarihidir. Bu halde kurumun tasfiye dönemleri ve tasfiye beyannamelerinin verilme tarihleri aşağıdaki gibi olacaktır.

Tablo 4: Tasfiye Sürecine İlişkin Bilgiler

DÖNEMLER	TASFİYE DÖNEMİ	BEYANNAME VERİLME TARİHİ
I.Tasfiye Dönemi	05.11.2010-31.12.2010	1-25 Nisan 2011
II.Tasfiye Dönemi	01.01.2011-31.12.2011	1-25 Nisan 2012
III.Tasfiye Dönemi	01.01.2012-31.12.2012	1-25 Nisan 2013
IV.Tasfiye Dönemi	01.01.2013-12.08.2013	30 Gün içerisinde 11.09.2013

Tasfiye dönemi 05.11.2010 tarihi itibarıyla başlamaktadır. Takvim yılı başından tasfiyeye giriş tarihine kadar olan süre bağımsız bir hesap dönemidir. Bu nedenle 01.01.2010- 05.11.2010 tarihleri arasındaki kıst faaliyet dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi KVK'nın 14'üncü maddesi gereğince hesap döneminin kapandığı ayı (tasfiyeye giriş tarihi) takip eden dördüncü ay olan Mart ayının 01-25 tarihleri arasında verilecektir.

Birden fazla yılda tamamlanan tasfiyelerde önceki dönemlere ait beyanname verme süresi dolmadan tasfiyenin sonuçlanması halinde önceki döneme ait beyannamede tasfiye sonu beyannamesinin verilme süresi içerisinde verilir³¹⁴.

4.1.3.2.2. Tasfiyenin Aynı Takvim Yılı İçerisinde Gerçekleşmesi

Tasfiyenin aynı takvim yılı içinde başlayıp sonuçlanması halinde, tasfiye beyannamesi tasfiyenin sonuçlandığı tarihten itibaren otuz gün içinde kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verilecektir³¹⁵.

³¹⁴ Özbalcı, Kurumlar Vergisi Kanunu,s. 491

³¹⁵ 1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği, Resmi Gazete NO:26482, Resmi Gazete Tarihi:03.04.2007, (1 Seri No'lu KVKGT) Bölüm17.3

Örnek: Kurumun tasfiyeye ilişkin genel kurul kararı 15.02.2010 tarihinde tescil edilmiş, tasfiye sonucu düzenlenen bilanço ve gelir tablosu genel kurulda 18.11.2010 tarihinde onaylanarak aynı gün tasfiye kararı tescil edilmiştir.

Kurumda tasfiyeye giriş tarihi 15.02.2010 ve tasfiyenin bitiş tarihi ise 18.11.2010 tarihidir. Tasfiye aynı yıl içerisinde sonuçlanmıştır. Dolayısıyla kurumda birden fazla tasfiye dönemi oluşmamıştır. Tasfiye dönemi 15.02.2010-17.11.2010 tarihleri arasında yer alan dönemdir. Tasfiye beyannamesinin ise tasfiyenin sonuçlandığı tarih olan 18.11.2010 tarihinden itibaren otuz gün içerisinde, diğer bir anlatımla 17.12.2010 tarihi akşamına kadar bağlı olunan vergi dairesine verilmesi gerekmektedir.

KVK'nın 17'inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince verilecek olan beyannamelere, bilanço ve gelir tablosu ile tasfiye bilançosuna göre ortaklara dağıtılan paralar ve diğer değerlerin ayrıntılı bir listesi de eklenecektir.

4.1.3.2.3. Tasfiyenin Bir Önceki Döneme İlişkin Kurumlar Vergisi Beyannamesinin Verilme Süresinden Önce Tamamlanması Halinde Tasfiye Beyannameleri

Tasfiye süreci bir önceki dönem kurumlar vergisi beyannamesi verilmeden sonuçlanabilir. Bu halde önceki dönem kurumlar vergisi beyannamesinin son dönem beyannamesinden sonra verilmesi mümkün değildir. Bu nedenle her iki beyannamede tasfiyenin sonuçlandığı tarihten itibaren 30 gün içerisinde verilmesi gerekmektedir.

Örnek: ABC A.Ş'nin tasfiyeye girilmesine ilişkin genel kurul kararı 05.09.2008 tarihinde tescil edilerek ilan edilmiştir. Tasfiye kararı ise 12.01.2010 tarihinde tescil edilmiştir.

Bu halde kurumun tasfiye dönemleri ve tasfiye beyannamelerinin verilme tarihleri aşağıdaki gibi olacaktır.

Tablo 5: Tasfiye Beyannamelerinin Verilme Zamanı

DÖNEMLER	TASFİYE DÖNEMİ	BEYANNAME VERİLME TARİHİ
I. Tasfiye Dönemi	05.09.2008-31.12.2008	1-25 Nisan 2009
II. Tasfiye Dönemi	01.01.2009-31.12.2009	11.02.2010
III. Tasfiye Dönemi	01.01.2010-12.01.2010	11.02.2010

Yukarıdaki örnekte de görüleceği üzere hem II. Tasfiye dönemi hem de son tasfiye dönemi beyannamesinin aynı tarihte verilmesi gerekmektedir. Gelir İdaresinin yaklaşımında bu yönde oluşmuştur³¹⁶.

4.1.4. Tasfiye Kârı ve Hesaplanması

4.1.4.1. Bilanço Esasına Göre Defter Tutan Kurumlarda Tasfiye Karının Hesaplanması

Kurumlar vergisi uygulamasında vergiye tabi tutar bir hesap dönemi içerisinde elde edilen safi kurum kazancıdır. KVK 17/4'üncü maddesine göre ise tasfiye halindeki kurumların vergi matrahı tasfiye kârıdır. Tasfiye kârı, tasfiye döneminin sonundaki servet değeri ile tasfiye döneminin başındaki servet değeri arasındaki olumlu farktır. Tasfiye karı bir anlamda kurumların tasfiye işlemleri sonucunda ortaya çıkan net varlıklardır³¹⁷.

4.1.4.1.1. Servet Değerinin Mahiyeti

Tasfiyeye giren kurumlar açısından kanun koyucu KVK'da özel düzenlemeler getirmiştir. Bunlardan biriside tasfiye karının tespitine ilişkin getirilen “servet değeri” kavramıdır³¹⁸. KVK'da tasfiye kârı, tasfiye döneminin sonundaki

³¹⁶ Bakınız İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Gelir Vergileri Grup Başkanlığı'nın 01.07.2010 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-KVK 17-221 sayılı Özelgesi.

³¹⁷ Mehmet Bingöl, A.Cihat Kumuşoğlu, Kurumlarda Tasfiye Karı ve Tespiti, Vergi Dünyası, Aralık 1983, Sayı.28

³¹⁸ Ersin Nazalı, Kurumlar Vergisi Açısından Anonim Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme ve Bölünme İşlemleri, (Anonim Şirketlerde Birleşme, 2008), Maliye Hesap Uzmanlar Derneği, Kasım 2008, s.130

servet değeri ile tasfiye döneminin başındaki servet değeri arasındaki olumlu fark olarak açıklanmıştır.

Tasfiye döneminin başındaki ve sonundaki servet değeri ise KVK'nın 17/5'inci maddesi hükmü gereğince kurumun tasfiye dönemi başındaki ve sonundaki bilançosunda görülen öz sermayesidir. Bir yıldan fazla süren tasfiyelerde izleyen tasfiye dönemlerinin başındaki servet değeri, bir önceki dönemin son bilançosunda görülen servet değeridir.

Tasfiyeye girmekle birlikte kurumlarda normal faaliyetleri sona ermekte ve bütün işlemler tasfiye amacına yönelmektedir. Kurumdaki öz sermayede eski işlevini kaybederek statik servet haline dönüşmesi nedeniyle isim değiştirerek "servet değeri" olarak ifade edilmektedir³¹⁹.

VUK 192'inci maddesinde öz sermaye tanımı yapılmıştır. Buna göre bilançoda aktif toplamı ile borçlar arasındaki fark öz sermayeyi oluşturacaktır. İhtiyatlar ve karlar ayrı gösterilseler dahi işletme öz sermayesinin bir unsuru sayılacaklardır. Öz sermayenin tespitinde analitik yöntem ve sentez yöntemi olmak üzere iki yöntem kullanılmaktadır.

Analitik yöntemde öncelikle bilançonun aktif toplamından fiktif aktifler çıkarılarak gerçek aktifler bulunmaktadır. Bulunan gerçek aktif toplamından borçlar düşülmek suretiyle öz sermaye hesaplanmaktadır. Sentez yönteminde ise analitik yöntemden farklı olarak bilançonun aktif kısmı kullanılmamakta bilançonun pasif kısmından hareket edilerek öz sermaye hesaplanmaktadır. Bu yöntemde sermayeye, ihtiyatlar, kar ve değer artış fonu gibi özsermaye unsurları eklenerek toplam öz sermayeye ulaşılmaktadır³²⁰.

Görüldüğü üzere, tasfiye karı KVK'da öz sermaye kıyaslaması yoluyla hesaplanacağı açıklanmıştır. Bu nedenle, tasfiye karının hesaplanabilmesi için, öncelikle tasfiye dönemi sonundaki ve başındaki öz sermayelerin hesaplanması gerekmektedir. Bu yapıldıktan sonra KVK'da yer alan bazı unsurların bu tutarlara ilave edilecek, bazı unsurlar ise bu tutarlardan düşülecektir.³²¹

---

³¹⁹ Bingöl, Kumuşoğlu, s.28

³²⁰ Mehmet Ali Özyer, Açıklama ve Örneklerle Vergi Usul Kanunu Uygulaması Maliye Hesap Uzmanları Derneği, Mart 2008, 4. Baskı, s.326

³²¹ Hızır Tarakçı, Vergi ve Sermaye Piyasası Mevzuatı ile Türk Ticaret Kanunu Açıklarından Kurumlarda Sona Erme, Polaris yayınları, İstanbul, Eylül 2003, s.37

KVK'nın 17/4-a maddesi kapsamında tasfiye kârı hesaplanırken;

1) Ortaklara veya kurum sahiplerine tasfiye esnasında avans olarak veya diğer şekillerde yapılan her türlü ödemeler tasfiyenin sonundaki servet değerine,

2) Mevcut sermayeye ilave olarak ortaklar veya sahipleri tarafından yapılan ödemeler ile tasfiye esnasında elde edilen ve vergiden istisna edilmiş olan kazanç ve iratlar tasfiye döneminin başındaki servet değerine eklenecektir.

KVK'nın 17/4-b maddesi uyarınca ise hisselerine mahsuben ortaklara dağıtılan, satılan, devredilen veya kurum sahibine iade olunan iktisadî kıymetlerin değerleri, KVK'nın 13 üncü maddesine göre ve dağıtımın, satışın, devrin veya iadenin yapıldığı gün itibarıyla belirlenecektir.

KVK Md.17/4-c bendine göre KVK'nın 17 inci maddesi kapsamında tasfiye kararının hesaplanması sırasında KVK'nın 8, 9, 10 ve 11 inci maddelerinde yer alan indirilecek giderler, zarar mahsubu, diğer indirimler ve kanunen kabul edilmeyen indirimlere ilişkin düzenlemelerde ayrıca dikkate alınacaktır.

Tasfiye haline girmekle birlikte kurumlarda normal faaliyetler son ermekte, bütün işlemler tasfiye amacına yönelmektedir. Tasfiye sürecine giren kurumlarda özsermaye de buna paralel olarak fonksiyonel bir değişikliğe uğramakta, tasfiye süreciyle beraber özsermaye terimi yerini “servet değeri” terimine bırakmaktadır³²².

1 Seri No'lu KVKGT'nin 17.4 bölümünde de açıklandığı üzere özel kanunlarında tasfiye işlemlerine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmayan iktisadi kamu kuruluşları ile dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmelerden tüzel kişiliği haiz olmayanların mükellefiyeti, şahıs işletmelerinde olduğu gibi işin bırakılmasıyla sona erecektir. Bu tür işletmelerde tasfiye, mevcut iktisadi kıymetler, ya satılmak ya da bağlı olduğu kurum, dernek veya vakfa fatura edilerek işletmeden çekilmek suretiyle sonuçlandırılacaktır. Bu kapsamda işi bırakan mükelleflerin ilgili döneme ait kurumlar vergisi beyannameleri ise KVK'nın 14 üncü maddesinde belirtilen sürede verilecektir³²³

³²² Beyanname Düzenleme Klavuzu,s.814

³²³ 1 Seri No'lu KVKGT. Bölüm17.4

4.1.4.1.1.1. Tasfiye Dönemi Başındaki ve Sonundaki Servet Değeri

KVK'nın 17'inci maddesinin 5'inci bendinde tasfiye dönemi başındaki ve sonundaki servet değeri öz sermayeye atıf yapılarak, tasfiye dönemi başındaki ve sonundaki bilançoda yer alan öz sermaye tutarı olduğu hükme bağlamıştır. Bir yıldan fazla süren tasfiyelerde ise izleyen tasfiye dönemlerinin başındaki servet değeri, bir önceki dönemin son bilançosunda görünen servet değeri olacaktır.

KVK 17/6 maddesinde ise aşağıda belirtilenler dışında kalan her çeşit karşılıklar ile dağıtılmamış kazançlar bu sermayeye dâhildir:

a) Vergi kanunlarına göre ayrılmış olan her türlü amortismanlar ve karşılıklar ile sigorta şirketlerinin teknik karşılıkları.

b) Hissedar veya sahip olmayan kimselere dağıtılacak olan kazanç kısmı.

Sonuçta tasfiye karının hesaplanması için öncelikle, tasfiye dönemi başındaki servet değeri ile tasfiye dönemi sonundaki servet değerinin tespit edilmesi gerekmektedir³²⁴.

4.1.4.1.1.1.1. Tasfiye Dönemi Başındaki Servet Değeri

Yukarıda da açıklandığı üzere tasfiye dönemi başındaki servet değeri kurumun dönem başı bilançosunda yer alan öz sermayesidir. Öz sermaye, Vergi Usul Kanunu'nun 192'inci maddesinde tanımlanmıştır. Bu kapsamda özsermaye aktif toplam ile borçlar arasındaki farktır. İhtiyatlar ile karların ayrı gösterilseler dahi öz sermayenin unsuru sayılacaklardır. Bu hükme paralel olarak, KVK'nın 17'inci maddesinin 6'ıncı bendinde 'her çeşit karşılıklar ile dağıtılmamış kazançların öz sermayeye dâhil oldukları' açıklanmıştır.

Karşılık kavramı VUK'un 288'inci maddesinde; "Hasıl olan veya husulü beklenen fakat miktarı katiyetle kestirilemeyen ve teşebbüs için bir borç mahiyeti arz eden belli bazı zararları karşılamak maksadıyla hesaben ayrılan meblağlar" olarak tanımlanmıştır. Yine aynı maddede karşılıkların mukayyet değerleriyle pasifleştirilmek suretiyle değerlendirileceği açıklanmıştır. Amortisman kayıtları hakkındaki özel hükümler mahfuzdur.

---

³²⁴ Kavak, s.100

Karşılık kavramının tanımı VUK'un 228'inci maddesinde yapılmakla beraber, bu tanım genel nitelikli bir tanımdır. Sadece bu tanıma bağlı olarak ayrılacak karşılıkların vergi matrahından indirilmesi kabul edilmemektedir. Ayrılacak karşılıkların mali kardan indirilebilmesi için, Vergi Usul Kanununda veya diğer vergi kanunlarında, özel bir hükmün bulunması gerekmektedir³²⁵.

Bu kapsamda vergi kanunlarında vergi matrahından gider olarak indirilebilecek özel hükümlerle düzenlenmiş karşılıklar VUK'un 323'üncü maddesinde düzenlenen şüpheli alacak karşılığı ve KVK'nın 8/e bendinde kurum kazancından indirilebileceği açıklanan sigorta şirketleri tarafından ayrılan muallak hasar ve tazminat karşılıkları, kazanılmamış pirim karşılıkları, hayat sigortalarında matematik karşılıkları ve deprem hasarları karşılıklarıdır.

4.1.4.1.1.1.1. Vergi Kanunlarına Göre Ayrılmış Olan Her Türlü Amortismanlar ve Karşılıklar ile Sigorta Şirketlerinin Teknik Karşılıkları.

Vergi kanunlarına göre ayrılan her türlü amortismanlar (Maddi duran varlıklardan ayrılan amortismanlar, gayri maddi duran varlıklardan ayrılan amortismanlar, imtiyazlı işletmelerde sermayenin itfa payları, ilk tesis ve taazzuv giderleri itfa payları, peştamallıkların itfa payları ve özel maliyet bedellerinin itfa payları) ve karşılıklar (Şüpheli alacak karşılığı) ile sigorta şirketlerinin teknik ihtiyatları (muallak hasar karşılıkları, kazanılmamış pirim karşılıkları ve hayat matematik karşılıkları) tasfiye dönemi başındaki özsermayeye dahil edilmez³²⁶.

KVK 17'inci maddesinde "*Vergi Kanunlarına göre ayrılmış her türlü amortismanlar ve karşılıklar ile sigorta şirketlerinin teknik karşılıkları*" ifadesi ile kanun koyucu bu unsurların tasfiye karına dahil ederek vergilemeyi amaçlamaktadır.³²⁷ Dolayısıyla söz konusu hüküm kapsamında amortismanlar, karşılıklar ve sigorta teknik karşılıkları tasfiye dönemi başındaki öz sermayeye dahil edilmeyecek, dönem sonundaki öz sermayeye eklenerek vergilendirilecektir³²⁸.

³²⁵ Yılmaz Özbacı, Vergi Usul Kanunu Yorum ve Açıklamaları, (Vergi Usul Kanunu), Oluş yayıncılık A.Ş, Ağustos 2004, s.704.

³²⁶ Kavak, s. 100

³²⁷ Tarakcı, s. 47, Nazalı, Anonim Şirketlerde Birleşme,2008,s.133

³²⁸ Kavak, s.101

Ancak tasfiyenin bir yıl içerisinde bitmesi halinde dönem sonu özsermaye kavramı açık iken, tasfiyenin bir yıl içerisinde bitmemesi ve sürecin birden fazla yıla yayılması halinde amortismanlar, karşılıklar ve sigorta teknik karşılıklarının hangi dönemin dönem sonu özsermaye tutarına ekleneceği hususunda kanun düzenlemesinde açıklık bulunmamaktadır.

Tasfiye sürecinin birden fazla yılı kapsamaması halinde bile, süreçte tasfiyenin başlangıcından sonuna kadar olan süreyi kapsayan tek tasfiye dönemi oluşmaktadır. Hal böyle iken yukarıda yer alan söz konusu unsurların tasfiyenin bittiği tarih itibarıyla çıkarılacak bilançodaki servet değerine eklenmesi gerekecektir. Aksi durumda birden fazla yılı kapsayan tasfiye sürecinde ilk tasfiye yılının sonundaki servet değerine eklenmesi bazı yasal sorunları ortaya çıkarabilecektir.

Öncelikle işletme bünyesinde oluşan ve tahsili şüpheli hale gelen alacaklar için ayrılan ve bilançonun pasifinde yer alan şüpheli alacaklara ilişkin karşılık tutarlarının kara aktarılması alacağın tahsili ile gerçekleşecektir. Tasfiye süreci sonlandırılmadan karşılık tutarlarının ilk yılın sonundaki servet değerine eklenmesi bu kanunun mükellefe tanıdığı imkânları ortadan kaldıracaktır. Söyle ki tasfiye henüz sonlanmamıştır. Şüpheli alacak tasfiye döneminin sonuna kadar tahsil edilip edilemeyeceği belirsizdir. Şüpheli alacağın bu süreçte tahsil edilememesi halinde VUK 322'inci madde kapsamında değersiz alacağa dönüşerek zarara aktarılacaktır.³²⁹

Sonuçta tasfiyenin başlangıcından sonuna kadar olan süreçte şüpheli alacağın tahsilâtı gerçekleşebilir. Tahsilâtın gerçekleştiği dönemde pasifte yer alan şüpheli alacak karşılığı kara aktarılacaktır. Tasfiyenin sona erdiği dönemde işletme bilançosunun pasifinde yer alan şüpheli alacaklara ilişkin karşılıklar ise dönem sonu servet değerine eklenecektir. Diğer yandan bilançonun aktifinde yer alan şüpheli alacak tutarları işletmenin tasfiyesiyle beraber tahsil olanağı ortadan kalktığından dolayı değersiz alacak olarak nitelendirilecek ve zarara aktarılacaktır.

Tasfiye haline giren sigorta şirketinin tüzel kişiliği dolayısıyla da yükümlülükleri tasfiye sonuçlanana kadar devam edecektir. Sorumluluğu karşılığında ayırdığı teknik ihtiyatlardan ne kadarının lehine kalacağı ancak tasfiye

---

³²⁹ Tarakcı, s.47

bittikten sonra anlaşılır³³⁰. Bu nedenle söz konusu ihtiyatlar tasfiyenin bittiği tarihteki servet değerine eklenecektir. Çünkü, sadece bu tarihli bilançoda görünenler kurum lehine kalmıştır³³¹.

Yine birden fazla yılda tamamlanan tasfiye sürecinde birikmiş amortismanlar, ilgili oldukları kıymetlerin satışıyla beraber, satışın yapıldığı yıla ilişkin tasfiye karına intikal ettirilecektir³³². Tasfiyenin sona ermesiyle beraber amortisman tabi iktisadi kıymetlerin tamamı elden çıkarılmış olacağından pasifte amortismanın kalması söz konusu olmayacaktır³³³. Sonuçta işletmenin pasifinde yer alan birikmiş amortisman tutarlarının tamamı ilgili iktisadi kıymetlerin elden çıkarılmasıyla birlikte kara intikal ettirileceğinden kanunda yer alan bu düzenleme anlamsız kalmaktadır³³⁴.

4.1.4.1.1.1.2. Hissedarlar veya Sahip Olmayan Kimselere Dağıtılacak Olan Kazanç Kısmı

Kurumlar kuruluş kanunu veya ana sözleşmelerindeki hükümlere dayanarak hissedar veya şirket müdürü, memur veya müstahdemleri gibi hissedar olmayan kimselere belirli koşullar altında kazanç dağıtabilirler. Dağıtmak üzere kurumların kardan ayırdıkları paralar ilgililere ödenmedikleri sürece pasifte özel bir hesapta tutulur. Safi kardan ayrılıp şirket için bir borç olan bu tutarlar da tasfiye dönemi başındaki öz sermayenin hesaplanmasında, öz sermayeye eklenmesi öngörülen ‘dağıtılmamış kazançlar’ arasında değerlendirilmeyecektir.³³⁵ Ancak tasfiye dönemi sonunda, hak sahiplerine ödenmeyen tutarlar dönem sonu servet değerine eklenerek vergilenecektir³³⁶.

³³⁰ Tarakcı, s. 47, Nazalı, Anonim Şirketlerde Birleşme, 2008, s.133

³³¹ Tarakcı, S.48

³³² Kavak, s.44

³³³ Tarakcı, s.45

³³⁴ Kavak, s.44

³³⁵ Beyanname Düzenleme Klavuzu, s.817

³³⁶ Kavak, s.102

4.1.4.1.1.2. Tasfiye Dönemi Sonundaki Servet Değeri

Tasfiye dönemi sonundaki servet değeri tasfiyenin son bulunduğu tarihteki bilançoya göre hesaplanan öz sermaye tutarı olacaktır. Tasfiyenin son bulunduğu tarihteki bilançoda tasfiye sürecinde, bilançonun aktifindeki kıymetler nakde çevrilmiş alacak ve borçlar kapatılmış olacağından bilanço sade bir görünüm arz edecektir. Bu bilanço aktifinde nakit mevcudu pasifinde ise şirket hissedarlarının cari hesabı ve ödenecek vergiler yer alacaktır³³⁷.

4.1.4.1.2. Tasfiye Karının Hesaplanması

Yukarıdaki bölümlerde de açıklandığı üzere tasfiye halindeki kurumların vergi matrahı tasfiye kârıdır. Tasfiye kârı, tasfiye döneminin sonundaki servet değeri ile tasfiye döneminin başındaki servet değeri arasındaki olumlu farktır. Bu farkı olumsuz olması halinde tasfiye zararı ortaya çıkacaktır.

KVK'nın 17/4-a maddesi kapsamında tasfiye kârı hesaplanırken tasfiye dönemi başındaki servet değerine ve tasfiye dönemi sonundaki servet değerine bir takım eklemeler yapılarak dönem başı ve dönem sonu servet değerlerinin karşılaştırılması gerekmektedir. Bu kapsamda;

1) Ortaklara veya kurum sahiplerine tasfiye esnasında avans olarak veya diğer şekillerde yapılan her türlü ödemeler tasfiyenin sonundaki servet değerine,

2) Mevcut sermayeye ilave olarak ortaklar veya sahipleri tarafından yapılan ödemeler ile tasfiye esnasında elde edilen ve vergiden istisna edilmiş olan kazanç ve iratlar tasfiye döneminin başındaki servet değerine eklenecektir.

4.1.4.1.2.1. Tasfiye Dönemi Başındaki Servet Değerine Yapılacak İlaveler

Tasfiye dönemi başındaki servet değerine eklenecek unsurlar ortaklar ve kurum sahipleri tarafından yapılan ödemeler ve vergiden müstesna bulunan kazanç ve iratlar olarak iki grupta açıklanabilir.

³³⁷ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.485-486

4.1.4.1.2.1.1. Ortaklar ve Kurum Sahipleri Tarafından Yapılan Ödemeler

Tasfiye sürecine girmiş kurumlarda ortaklar veya kurum sahipleri tarafından işletmeye yeni değerler konması normalde söz konusu olmamaktadır. Bu ancak kurumun ödenmemiş sermayesinin bulunduğu ve sermayenin ödenmiş kısmının borçların ödenmesinde yetersiz olduğu durumlarda ortaya çıkabilir³³⁸.

Tasfiye sırasında ortaklar veya kurum sahipleri tarafından sermayeye ilave olarak yapılan ödemelerin vergileme dışı bırakılması için tasfiye döneminin başındaki servet değerine eklenmesi gerekecektir³³⁹. Bunun nedeni kurumdaki özsermaye artmış olmasına rağmen kar niteliğinde olmayan bu artışın üzerinden vergileme yapılmasını önlemektir³⁴⁰. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, ilavenin, sermaye kar veya ihtiyat hesaplarına yazılmak suretiyle yapıp yapılmadığıdır. Örneğin, ortaklar tarafından kuruma yapılan ve normal bir borç alacak niteliği taşıyan ödemeler tasfiye dönemi başındaki servet değerine ilave edilmeyecektir³⁴¹.

4.1.4.1.2.1.2. Vergiden Müstesna Bulunan Kazanç ve İratlar

Kurumlar vergisinden istisna edilen kazanç ve iratların kurumun tasfiyesi sırasında elde edilmesi halinde bu kazanç ve iratlar tasfiye karı dışında tutulacaktır. İstisna kazanç tutarı tasfiye başındaki servet değerine eklenerek tasfiye karı yapılan ilave kadar eksik tespit edilecek ve bu tutar üzerinden vergileme yapılmayacaktır.

4.1.4.1.2.2. Tasfiye Dönemi Sonundaki Servet Değerine Yapılacak İlaveler

KVK'nın 17/4-a maddesi kapsamında tasfiye kârı hesaplanırken; ortaklara veya kurum sahiplerine tasfiye esnasında avans olarak veya diğer şekillerde yapılan her türlü ödemeler tasfiyenin sonundaki servet değerine eklenecektir.

³³⁸ Özbalcı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s. 487

³³⁹ Tarakcı, s.48

³⁴⁰ Özbalcı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.488

³⁴¹ Beyanname Düzenleme Klavuzu, s.817

Ödemenin avans olarak aynen veya nakden veyahut sair şekillerde yapılması arasında bir fark bulunmamaktadır. Önemli olan ödemenin, tasfiye sonundaki öz sermayeyi (serveti) azaltıcı nitelikte olup olmadığıdır. Örneğin tasfiye sürecinde ortak veya sahibi kişisel hesabına borç yazılmak suretiyle yapılan ödemenin tasfiye dönemi sonundaki servet değerine eklenmesi gerekmez. Çünkü kurum tarafından ortaklardan olan alacaklar ile üçüncü şahıslardan olan alacaklar arasında farklılık bulunmamaktadır³⁴².

4.1.4.1.3. Tasfiye Karı İle İlgili Diğer Hususlar

Aşağıda tasfiye döneminde tasfiye karını etkileyen gider ve indirimler, tasfiye karı üzerinden tarh edilen vergiler ödenmesi, vergi mahsubu, zarar mahsubu gibi diğer hususlar açıklanacaktır.

4.1.4.1.3.1. Tasfiye Sırasında Ortaya Çıkan Gider ve İndirimler

KVK'nın 8,9 ve 10'uncu maddelerinde düzenlenen indirilecek giderler, zarar mahsubu, diğer indirimlere ilişkin uygulamalar tasfiye karının hesaplanması açısından farklılık göstermemektedir. Bu gider ve indirimler normal dönem matrahının hesaplanmasında olduğu gibi ilgili maddelerdeki düzenlemeler doğrultusunda tasfiye karının hesaplanmasında da dikkate alınacaktır.

KVK'nın 11'inci maddesinde düzenlenen kabul edilmeyen giderlerin ise normal dönem matrahının hesaplanmasında olduğu gibi tasfiye karının hesaplanmasında da matrahtan indirimi kabul edilmemektedir. Sonuçta tasfiye karının hesaplanması da normal kurum kazancının tespitinde uygulanan esaslar çerçevesinde yapılacaktır.³⁴³.

4.1.4.1.3.2. Tasfiye Karı Üzerinden Tarh Edilen Vergilerin Ödenmesi

Tasfiye beyannameleri ile beyan edilen tasfiye karları kurumların normal faaliyet dönemleri içerisinde elde ettikleri kazancın tabi olduğu vergileme rejimine

³⁴² Beyanname Düzenleme Klavuzu, s.818

³⁴³ Kavak, s.104

göre vergilendirilecektir.³⁴⁴. Tasfiye karı üzerinden tarh edilen vergilerin ödenmesi ise tasfiyenin sürecine bağlı olarak farklılık gösterecektir.

Tasfiyeye giriş tarihi ile tasfiyenin sona erdiği tarih farklı takvim yıllarında gerçekleşmesi durumunda yukarıda da açıklandığı üzere her bir tasfiye dönemine ait tasfiye beyannamesi (tasfiyenin sonuçlandığı dönem hariç) tasfiye memurları tarafından tasfiye döneminin kapandığı ayı izleyen dördüncü ayın birinci gününden yirmi beşinci günü akşamına kadar mükellefin bağlı bulunduğu vergi dairesine verilecektir. Beyan edilen tasfiye karı üzerinden tarh edilen kurumlar vergisi ise KVK'nın 21'inci maddesinin 1'inci bendi kapsamında beyannamenin verildiği ayın sonuna kadar ödenecektir.

Tasfiyenin aynı takvim yılında başlayıp sonuçlanması halinde; tek tasfiye dönemine ait beyanname, tasfiyenin birden fazla yılda devam etmesi halinde ise tasfiyenin sona erdiği döneme ilişkin tasfiye beyannamesi tasfiyenin sonuçlandığı tarihten itibaren otuz gün içinde kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verilecektir.

Tasfiyenin sonuçlandığı tarihten itibaren 30 gün içerisinde verilen tasfiye beyannamelerine göre tahakkuk eden vergilerin ödenmesi ise KVK'nın 21'inci maddesinin 2'inci bendi kapsamında beyanname verme süresi içerisinde yapılacaktır. Tasfiye edilen kurumların KVK'ya göre tahakkuk etmiş olup, henüz vadeleri gelmemiş bulunan vergileri de aynı süre içinde ödenecektir.

Tasfiye karından ortaklara dağıtılan bir tutar olması durumunda ise bu tutar üzerinden GVK 94/6-b-i maddesi gereğince gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekecektir.

4.1.4.1.3.3. Tasfiye Dönemi İçerisinde Tevkif Yolu İle Ödenen Vergileri Mahsubu

Tasfiye sırasında mükellef kurumca tevkif yolu ile ödenen vergiler bulunabilir. Bu durumda, söz konusu tevkifatın yapıldığı kazanç ve iradın tasfiye beyannamesinde beyan edilmesi koşulu ile tevkif yoluyla ödenen bu vergiler beyan edilen tasfiye karı üzerinden hesaplanan kurumlar verginden mahsup edilebilecektir.

---

³⁴⁴ Kavak, s.117

Mahsup edilemeyen kısmın kalması halinde ise bu kısım mükellef kuruma iade edilecektir³⁴⁵.

4.1.4.1.3.4. Tasfiye Dönemlerinde Geçici Vergi Uygulaması

KVK'nın 32'nci maddesi uyarınca kurumlar vergisi mükellefleri cari vergilendirme döneminin kurumlar vergisine mahsup edilmek üzere, GVK'nın mükerrer 120'nci maddesinde belirtilen esaslara göre geçici vergi ödemektedirler. Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi bulunan dar mükellefiyete tabi kurumlar ise bu faaliyetleri dolayısıyla geçici vergi ödeyeceklerdir³⁴⁶.

GVK'nın mükerrer 120'inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca hesaplanan geçici vergi, altı aylık **(2000/1514 sayılı BKK ile üç aylık. Yürürlük; 01.01.2001)** dönemi izleyen ikinci ayın ondördüncü günü akşamına kadar bağlı olunan vergi dairesine beyan edilecek ve onyedinci günü akşamına kadar ödenecektir. Aynı dönem içinde tevkif edilmiş bulunan gelir vergisi ise (42 nci maddede belirtilen kazançlardan yapılan tevkifat hariç) hesaplanan geçici vergiden mahsup edilecektir.

GVK'nın mükerrer 120'nci maddesi hükmü uyarınca, işin bırakılması halinde işin bırakıldığı dönemi izleyen dönemler için geçici vergi ödenmeyeceği hükme bağlanmıştır. 217 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin ³⁴⁷ “4.10.İşi Bırakan veya Tasfiyeye Giren Mükellefler” başlıklı bölümünde konu ile ilgili olarak yapılan açıklamalar aşağıdaki gibidir;

“57. Bilindiği üzere kurumlar, yetkili organlarının veya mahkemelerin kararı ile tasfiye edilirler. Kurum yetkili organınca tasfiyeye karar verilmesi halinde tasfiyenin Ticaret Siciline tescil edilmesi gerekir. Bu şekilde tasfiyeye giren kurumlar, Ticaret Sicili Memurluğundan alacakları tasfiyeye girildiğinin tescil edildiğini belirten bir belgeyi, mahkeme kararıyla tasfiyeye giren kurumlar ise mahkemeden alacakları tasfiyeye girildiğini belirten kararı tasfiyeye giriş bilançosu ile birlikte bağlı bulundukları vergi dairesine ibraz edeceklerdir. Kurumlar, tasfiyeye girdikleri tarihi ihtiva eden geçici vergi dönem kazançları üzerinden geçici vergi ödeyecekler, bu dönemden sonra geçici vergi beyannamesi vermeyeceklerdir.

³⁴⁵ Kavak, s. 119

³⁴⁶ Kurtuluş Ozan Keser, Geçici Vergi Uygulaması ve Dönem Sonu İşlemleri, Vergi Dünyası, Sayı:364, s.27

³⁴⁷ R.G. Sayı: 23566 Tarih: 27.12.1998.

58. Tasfiye döneminde, şirket varlıklarının paraya çevrilmesi, alacaklarının tahsili, borçların ödenmesi ve artan kısmın paylaşılması esastır. Bu nedenle, tasfiyeye giren kurumlar, tasfiye döneminde geçici vergi ödemeyeceklerdir. Bununla birlikte, kurumlar tasfiye ile ilgili faaliyetleri dışında ticari faaliyette bulunmaları veya tasfiyeden vazgeçmeleri halinde, bu tarihten itibaren geçici vergi mükellefiyeti doğacaktır.

59. Geçici vergi beyannamesinin verilme süresinden önce aynı dönemi içeren gelir veya kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi halinde, bu dönem için ayrıca geçici vergi beyannamesi verilmeyecektir.

60. Örneğin, birleşme ve devir hallerinde, birleşme ve devir tarihi itibarıyla hukuki varlığı sona eren kurumların birleşme karı veya devir tarihine kadar elde ettiği kazançlar için 15 gün içinde beyanname verilmesi gerektiğinden, hukuki varlığı sona eren kurumlar, birleşme veya devir tarihinin içinde bulunduğu dönemler için geçici vergi beyannamesi vermeyeceklerdir. “

Kurumlar, tasfiyeye girdikleri tarihi ihtiva eden geçici vergi dönem kazançları üzerinden geçici vergi ödeyeceklerdir. Bu dönemden sonra ise geçici vergi beyannamesi verilmeyecektir³⁴⁸. Tasfiye sürecindeki kurumların tasfiyeden vazgeçmiş olmaları halinde geçici vergi yükümlülükleri tasfiyeden vazgeçme kararının alındığı tarihi kapsayan, geçici vergilendirme dönemi başından itibaren başlayacaktır³⁴⁹.

Örnek olarak anonim şirket tasfiye kararı 11.10.2010 tarihinde ticaret siciline tescil edilmişse, 2010/4 ekim-aralık dönemine ait (01.01.2010-10.10.2010) geçici vergi beyannamesi 14 Şubat 2011 akşamına kadar bağlı bulunulan vergi dairesine verilecek ve hesaplanan geçici vergi 17 şubat 2011 akşamına kadar ödenecektir. Sonraki dönemler için ise geçici vergi beyannamesi verilmeyecektir.

4.1.4.1.3.5. Tasfiyenin Zararla Kapanması

Tasfiyenin zararlarla kapanması kurumun tasfiyesinin tamamlandığı tarih itibarıyla, yeterli kazanç olmamasından dolayı mahsup edilemeyen ve tasfiyenin de

---

³⁴⁸ Keser, s.33

³⁴⁹ Kavak, s.120

tamamlanmış olması sebebiyle artık mahsup olanağı kalmayan bir zarar artığının mevcut olması durumunu ifade etmektedir³⁵⁰.

KVK'nın 17/1-c maddesine göre tasfiyenin zararlarla kapanması halinde tasfiye sonucu, önceki tasfiye dönemlerine doğru düzeltilir ve anılan dönemlerde fazla ödenen vergi mükellefe iade edilir.

Tasfiyenin zararlarla kapatılması ancak tasfiye döneminin sonunda ortaya çıkabilecek bir durumdur. Maddedeki 'tasfiye sonucu' ifadesi son tasfiye dönemine ait kar veya zarar değildir. Tasfiye sonucu kavramı ilk tasfiye döneminden sonuncuya kadar tüm dönemlerde oluşan kar ve zarar tutarlarının net sonucunu ifade etmektedir. Tasfiyeye girişten önceki dönemlerde hasıl olup da Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 9'uncu maddesi uyarınca mahsup hakkı henüz kaybolmamış zararlar da bu sonuca dahildir³⁵¹.

KVK'nın 17'inci maddesinin 1-c bendinde yer alan zarar mahsubu ile ilgili düzeltme sadece önceki tasfiye dönemlerine doğru yapılacaktır. Bu düzeltme sonucunda kapatılmayan zarar kısmı olması halinde tasfiyeden daha önceki hesap dönemlerine ait sonuçlar düzeltmeye konu edilmeyecektir³⁵².

Son tasfiye döneminde matrah beyan edilmesi halinde, önceki dönemlerde oluşan ve mahsup imkânı bulunan zarar tutarları bu dönem beyanında dikkate alınacağından önceki tasfiye dönemlerinin düzeltilmesi söz konusu olmaz. Bir başka ifade ile nihai tasfiye sonucunda matrah beyan edilmesi halinde önceki tasfiye dönemlerinin düzeltilmesi söz konusu olmayacaktır³⁵³.

Diğer yandan tasfiye işlemleri sürerken vergi oranında meydana gelecek değişimler söz konusu düzeltme işleminin yapılmasını gerektirmeyecektir. Sonuç olarak tasfiyede düzeltme ancak son tasfiye döneminin zararlarla sonuçlanması halinde yapılacaktır³⁵⁴.

---

³⁵⁰ Nazalı, Anonim Şirketlerde Birleşme, 2008, s.150

³⁵¹ Beyanname Düzenleme Klavuzu, s.812.

³⁵² Beyanname Düzenleme Klavuzu, s.812.

³⁵³ Mehmet Tahir Ufuk, Kurumların Tasfiyesinde Özellik Arz Eden Durumlar, (Tasfiyede Özellik Arz Eden Durumlar), Yaklaşım, Nisan 2010, sayı, 208, s97

³⁵⁴ 1 Seri No'lu KVK Genel Tebliği Bölüm 17.1.1

Örnek 1:³⁵⁵: ABC A.Ş 15.06.2008 tarihinde tasfiyeye girmiş tasfiye süreci 11.04.2011 tarihinde tamamlanmıştır. Mükellef kurumun hesap dönemi takvim yılıdır.

Bu verilere göre ABC AŞ'nin tasfiye dönemleri aşağıdaki gibi oluşacaktır;
15.06.2008-31.12.2008 tarihleri arasındaki dönem birinci tasfiye dönemini,
01.01.2009-31.12.2009 tarihleri arasındaki dönem ikinci tasfiye dönemini,
01.01.2010-31.12.2010 tarihleri arasındaki dönem üçüncü tasfiye dönemini,
Ve 01.01.2011-11.04.2011 tarihleri arasındaki dönem ise dördüncü tasfiye dönemi olacaktır.

Bu bilgiler ışığında mükellef kurumun tasfiye dönemleri itibariye bildirmiş olduğu farklı beyanlar kapsamında konu aşağıdaki örnekler yardımıyla açıklanacaktır.

Örnek 1/a: Kurumun tasfiye dönemleri itibariye bildirmiş olduğu beyanlar aşağıdaki tabloda olduğu gibidir.

Tablo 6: Tasfiye Dönemlerine İlişkin Beyanlar (1/a)

TASFİYE DÖNEMLERİ	TASFİYE BEYANI	MATRAH	HESAPLANAN K.VERGİSİ(% 20) ³⁵⁶
I. Tasfiye dönemi 15.06.2008-31.12.2008	Kar	80.000.-TL	16.000.- TL
II. Tasfiye dönemi 01.01.2009-31.12.2009	Kar	100.000.-TL	20.000.- TL
III. Tasfiye dönemi 01.01.2010-31.12.2010	Zarar	(60.000.-TL)	0
IV: ve son tasfiye dönemi 01.01.2011-11.04.2011	Zarar,	(40.000.-TL)	0

Kurumun tasfiye beyannameleri incelendiğinde birinci ve ikinci dönemlerde kazanç beyan etmiş ve bu beyanlar üzerinden iki dönemde toplamda göre ilk iki dönemde (16.000 + 20.000 =) 36.000.- TL kurumlar vergisi ödenmiştir. Oysa

³⁵⁵ 1 Seri No'lu KVK Genel Tebliği 17.1.1Bölümünde yer alan örnekten uyarlanmış ve güncelleştirilmiştir.

³⁵⁶ 5520 sayılı KVK'nun 32'inci maddesi kapsamında kurumlar vergisi bu yıllar içi kurum kazancı üzerinden % 20 oranındadır.

tasfiyenin kesin ve nihai sonucuna göre kâr; $[(80.000 + 100.000) - (60.000 + 40.000)] = 80.000$.- TL olacaktır. Bu matrah üzerinden ödenmesi gereken kurumlar vergisi ise 16.000.- TL olacaktır.

Bu durumda mükellef tarafından fazladan ödenen $(36.000 - 16.000 =) 20.000$.- TL kuruma iade edilmesi gerekmektedir.

Örnek 1/b: Kurumun tasfiye dönemleri itibariye bildirmiş olduğu beyanlar aşağıdaki tabloda olduğu gibidir.

Tablo 7: Tasfiye Dönemlerine İlişkin Beyanlar (1/b)

TASFİYE DÖNEMLERİ	TASFİYE BEYANI	MATRAH	HESAPLANAN K.VERGİSİ(%20)
I. Tasfiye dönemi 15.06.2008-31.12.2008	Kar	50.000.- TL	10.000.- TL
II. Tasfiye dönemi 01.01.2009-31.12.2009	Zarar	(60.000.- TL)	0
III. Tasfiye dönemi 01.01.2010-31.12.2010	Kar	110.000.- TL	10.000.- TL
IV: ve son tasfiye dönemi 01.01.2011-11.04.2011	Zarar,	(80.000.- TL)	0

Kurumun tasfiye beyannameleri incelendiğinde birinci ve üçüncü dönemde kar ikinci ve son dönemde zarar beyan ettiği görülmektedir. Kurum adına ilk dönemde 10.000,-TL kurumlar vergisi tarhiyatı yapılmıştır. Üçüncü dönemde ise ikinci dönem tasfiye zararı mahsup edilerek kalan $(110.000.- TL - 60.000.- TL =) 50.000$.-TL üzerinden 10.000,-TL kurumlar vergisi tarhiyatı yapılmıştır. Dördüncü tasfiye dönemi ise zararla sonuçlanmıştır.

Tasfiye sürecinde ödenen toplam kurumlar vergisi 20.000.-TL'dir. Oysa tasfiyenin kesin ve nihai sonucuna göre kâr; $[(50.000 + 110.000) - (60.000 + 80.000)] = 20.000$.- TL olacaktır. Bu matrah üzerinden ödenmesi gereken kurumlar vergisi ise 8.000.- TL olacaktır.

Bu durumda mükellef tarafından fazladan ödenen $(20.000 - 8.000 =) 12.000$.- TL kuruma iade edilmesi gerekmektedir.

Örnek 1/c: Kurumun tasfiye dönemleri itibariye bildirmiş olduğu beyanlar aşağıdaki tabloda olduğu gibidir.

Tablo 8: Tasfiye Dönemlerine İlişkin Beyanlar (1/c)

TASFİYE DÖNEMLERİ	TASFİYE BEYANI	MATRAH	HESAPLANAN K.VERGİSİ(%20)
I. Tasfiye dönemi 15.06.2008-31.12.2008	Zarar	(40.000.- TL)	0
II. Tasfiye dönemi 01.01.2009-31.12.2009	Zarar	(70.000.- TL)	0
III. Tasfiye dönemi 01.01.2010-31.12.2010	Zarar	(30.000.- TL)	0
IV: ve son tasfiye dönemi 01.01.2011-11.04.2011	Kar	200.000.- TL	12.000.- TL

Kurumun tasfiye beyannameleri incelendiğinde birinci, ikinci ve üçüncü dönemde zarar son dönemde ise kar beyan ettiği görülmektedir. Kurum adına son dönem birinci, ikinci ve üçüncü dönem tasfiye zararları mahsup edilerek kalan (200.000.- TL-40.000.- TL-70.000.- TL 30.000.- TL =) 60.000.-TL üzerinden 12.000.-TL kurumlar vergisi tarhiyatı yapılmıştır.

Tasfiye dönemi net karla kapandığından tasfiyenin kesin ve nihai sonucuna göre ödenecek vergi son dönem ödenen 12.000.- TL olacaktır. Sonuçta herhangi bir vergi iadesi ortaya çıkmayacaktır.

Örnek 1/d: Kurumun tasfiye dönemleri itibariye bildirmiş olduğu beyanlar aşağıdaki tabloda olduğu gibidir.

Tablo 9: Tasfiye Dönemlerine İlişkin Beyanlar (1/d)

TASFİYE DÖNEMLERİ	TASFİYE BEYANI	MATRAH	HESAPLANAN K.VERGİSİ(%20)
I. Tasfiye dönemi 15.06.2008-31.12.2008	Kar	200.000.- TL	40.000.- TL
II. Tasfiye dönemi 01.01.2009-31.12.2009	Kar	100.000.- TL	20.000.- TL
III. Tasfiye dönemi 01.01.2010-31.12.2010	Kar	300.000.- TL	60.000.- TL
IV: ve son tasfiye dönemi 01.01.2011-11.04.2011	Zarar	(800.000.TL)	0

Kurumun ilk üç tasfiye döneminde kazanç beyan ederek toplamda 120.000.- TL kurumlar vergisi ödemiştir. Ancak kurumun son tasfiye döneminde tasfiye zararı bulunmaktadır. Bu zarar tutarı önceki dönemlerde beyan edilen tasfiye karlarını aşmakta tasfiyenin kesin ve nihai sonucuna göre (200.000.- TL+100.000.- TL+300.000.- TL- 800.000.- TL =) 200.000.-TL tasfiye zararı oluşmaktadır.

Bu durumda mükellef tarafından önceki dönemlerde ödenen kurumlar vergilerinin tamamı kuruma iade olunacaktır.

4.1.4.1.4. Tasfiyede Zamanaşımı

Genel olarak zamanaşımı, bir hakkın kazanılması veya kaybedilmesi için kanunda belirtilen sürenin geçmiş olması olarak tanımlanabilir³⁵⁷ Süre geçmesi sebebiyle alacağın ifasını talep etme veya dava etme yolunun tıkanması durumunda özel hukukta zamanaşımı ve hak düşürücü süreler kavramları kullanılmaktadır³⁵⁸. Hak düşürücü sürelerin geçmesiyle hak ortadan kalkmaktadır. Zamanaşımında ise hak ortadan kalkmamakta dava ve talep hakkı ortadan kalkmaktadır³⁵⁹.

Zamanaşımını hakim tarafından kendiliğinden dikkate alınmaz. Bu konuda tarafların talebinin bulunması gerekmektedir. Hak düşürücü süre ise zamanaşımının aksine talep olmaksızın dikkate alınması zorunludur. Hak düşürücü sürenin geçmesi

³⁵⁷ Özbalcı, Vergi Usul Kanunu, s.355

³⁵⁸ Özyer, s. 201

³⁵⁹ Özbalcı, Vergi Usul Kanunu, s.355

alacağı ortadan kaldırmaktadır. Vergi hukukunda yer alan zamanaşımı kavramı özel hukuktaki hak düşürücü süre kavramına uymaktadır. Zaman aşımı süreleri içerisinde tahakkuk ettirilmeyen vergi borcu ortadan kalkmaktadır³⁶⁰.

Vergi hukukunda temelde iki tür zamanaşımı bulunmaktadır. Bunlardan ilki 213 sayılı VUK'da, düzenlenen tarh (tahakkuk) zamanaşımıdır. Bir diğeri ise 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da (AATUHK) düzenlenen tahsil zamanaşımıdır.

4.1.4.1.4.1. Tasfiyede Tarh Zamanaşımı

Tarh zamanaşımı VUK'un 113 ve 114'üncü maddelerinde açıklanmıştır. VUK'un 113. Maddesine göre zamanaşımı, belli sürelerin geçmesi nedeniyle, vergi alacağının ortadan kalkması olarak belirtilmiştir. Zamanaşımı mükellefin bu hususta bir başvurusu olup olmadığına bakılmaksızın hüküm ifade edecektir³⁶¹. Bu ise vergi hukukunda hak düşürücü süreye ilişkin esasların benimsenmiş olduğunu göstermektedir³⁶².

VUK'un 114'üncü maddesi kapsamında vergi alacağının doğduğu takvim yılını takip eden yılın başından başlayarak beş yıl içinde tarh ve mükellefe tebliğ edilmeyen vergiler zamanaşımına uğrayacağı hükme bağlanmıştır.

KVK'nın 17/1-ç maddesinde tasfiye ile ilgili özel bir zamanaşımı süresi belirlenmiştir. Bu kapsamda bir yıldan fazla süren tasfiyelerde tarh zamanaşımı, tasfiyenin sona erdiği dönemi izleyen yıldan itibaren başlayarak beşinci yılın sonunda bitecektir. Tasfiyenin başlangıç tarihi zamanaşımı açısından önemli değildir. Tasfiye ne kadar süre sürerse sürsün zamanaşımı süresinin başlangıcı tasfiyenin sonuçlandığı tarihi takip eden yılın başından itibaren başlayacaktır.

Birden fazla dönemi kapsayan tasfiyelerde, tasfiye karı dönemler itibariyle ayrı ayrı vergilendirilmekle beraber tasfiye bir bütün olarak kabul edilmekte ve nihai vergileme tasfiye sonucunda gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle tarh zamanaşımının tasfiyenin tamamlandığı tarihi takip eden takvim yılından başlatılması

---

³⁶⁰ Özyer, s.201

³⁶¹ Mehmet Tosuner, Zeynep Arıkan, "Vergi Usul Hukuku", Kanyılmaz Matbaacılık, 2009, s.139.

³⁶² Özyer, s.201

amaçlanmıştır³⁶³. Burada esasında tasfiye süreci tek bir dönem olarak dikkate alınmaktadır³⁶⁴. Dolayısıyla tasfiyenin bir yıldan fazla sürmesi halinde zamanaşımı süresi özellik arz etmektir. Diğer yandan başladığı takvim yılında biten tasfiyelerde genel hükümler geçerli olacaktır³⁶⁵. Tasfiye tasfiyenin başladığı takvim yılında bitmesi halinde tarh zamanaşımı süresi ertesi yılın başından itibaren başlayarak beşinci yılın sonunda bitecektir.

Örnek 1³⁶⁶: ABC AŞ'nin 17.4.2007 tarihi itibarıyla tasfiyeye girmiştir. Tasfiye süreci 07.05.2011 tarihinde sonuçlanmıştır. Bu durumda tarh zamanaşımı 01.01.2012 tarihinden itibaren başlayacak ve 31.12.2016 tarihinde sona erecektir. Vergi idaresi 31.12.2016 tarihine kadar 17.4.2007-07.05.2011 arasında yer alan tasfiye dönemlerine ilişkin vergi tarhiyatı yapabilir.

Örnek 2: ABC AŞ'nin 12.2.2007 tarihi itibarıyla başlayan tasfiyesi 07.12.2007 tarihinde sonuçlanmıştır. Bu durumda tasfiye aynı yıl içerisinde başlayıp aynı yıl içerisinde sonuçlandığından dolayı tarh zamanaşımı süresi 01.01.2008 tarihinde başlayacak ve 31.12.2012 tarihinde sona erecektir.

4.1.4.1.4.2. Tasfiyede Tahsilât Zamanaşımı

KVK'da tahsilât zamanaşımı ilgili olarak tarh zamanaşımına paralel bir hüküm konmuş değildir³⁶⁷. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un (AATUHK) 102'inci maddesinde amme alacağı, vadesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl içinde tahsil edilmezse zamanaşımına uğrayacağı hükme bağlanmıştır. Para cezalarına ait hususi kanunlardaki zamanaşımı hükümleri mahfuzdur. Zamanaşımından sonra mükellefin rıza en yapacağı ödemeler kabul olunacaktır.

KVK'nın 17/1-ç bendinde yer alan hüküm, sadece tarh zamanaşımı ile ilgilidir. Tahsilât zamanaşımı bakımından genel hükümler uygulanacaktır³⁶⁸. Dolayısıyla tasfiye eden kurumlarda tahakkuk eden amme alacağı, vadesinin

³⁶³ Kavak, s.123

³⁶⁴ Tarakçı, s.57

³⁶⁵ Kavak, s.122

³⁶⁶ 1 Seri No'lu KVK Genel Tebliği Bölüm 17.1.2 Örnek 4 ten uyarlanmıştır.

³⁶⁷ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.510

³⁶⁸ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.510.

rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl içinde tahsil edilmezse zamanaşımına uğrayacaktır.

Örnek 1: XYZ AŞ'nin 15.3.2006 tarihi itibariyle tasfiyeye girmiştir. Tasfiye 16.03.2008 tarihinde sonuçlanmıştır. Bu durumda mükellef kurumda tahakkuk eden vergilerin vade tarihleri dikkate alındığında tasfiye dönemleri itibariyle oluşan tahsil zamanaşımı süreleri aşağıdaki gibi olacaktır.

Vadesi I. Tasfiye Dönemi (15.03.2006-31.12.2006) içerisinde biten vergilerde tahsil zamanaşımı 01.01.2007 tarihinde başlayacak 31.12.2011 tarihinde bitecektir.

Vadesi II. Tasfiye Dönemi (01.01.2007-31.12.2007) içerisinde biten vergilerde tahsil zamanaşımı 01.01.2008 tarihinde başlayacak 31.12.2012 tarihinde bitecektir.

Vadesi III. Ve son Tasfiye Dönemi (01.01.2008-16.03.2008) içerisinde biten vergilerde tahsil zamanaşımı 01.01.2009 tarihinde başlayacak 31.12.2013 tarihinde bitecektir. Bu süreler içerisinde tahsil edilemeyen vergiler zamanaşımına uğrayacaktır. Ancak bu süreler geçtikten sonra mükellef veya vergi sorumluları tarafından rızaen ödenen vergiler vergi daireleri tarafından tahsil edilecektir.

Örnek 2³⁶⁹: XYZ AŞ'nin 15.3.2007 tarihi itibariyle tasfiyeye girmiştir. Tasfiye 14.08.2010 tarihinde sonuçlanmıştır. Mükellef kurumun 15.03.2007-31.12.2007 tasfiye dönemine ilişkin olarak yapılan inceleme sonucunda şubat 2013 tarihinde tarhiyat yapılmış yapılan tarhiyat dava konusu yapılmamış ve aynı yıl kesinleşmiştir.

Burada 15.03.2007-31.12.2007 tasfiye dönemine ilişkin tarh zamanaşımı 31.12.2015 tarihinde sona erecektir. Bu döneme ilişkin tarhiyat zamanaşımı süresi içerisinde yapılmıştır. Bu tarhiyatla ilgili tahsilat zamanaşımı ise 01.01.2014 tarihinde başlayacak 31.12.2018 tarihinde bitecektir.

Düzeltilme zamanaşımı ise tarh zamanaşımına bağlı olarak düzenlenmiş ve VUK'un 126' ıncı maddesinde; VUK'un 114'üncü maddesinde belirtilen tarh zamanaşımı süresi dolduktan sonra meydana çıkan vergi hatalarının düzeltilmeyeceği hüküm altına alınmıştır³⁷⁰. Tasfiye sürecinde ise düzeltme zamanaşımı tasfiyenin sona erdiği tarihi takip eden yılın başından başlayacak, beşinci yılın sonunda bitecektir.

³⁶⁹ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.510 yeralan örnekten uyarlanmıştır.

³⁷⁰ Kavak, s.124

4.1.4.1.5. Tasfiye Dönemlerinde Defter Tasdiki

Tasfiyenin başladığı tarih ile aynı takvim yılı sonuna kadar olan süre ve bu dönemden sonraki her takvim yılı ayrı bir dönem olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle tasfiye dönemleri için kayıtların yeniden açılması gerekeceğinden her döneme ait kanuni defterlerin tasdiki zorunludur³⁷¹.

4.1.4.1.6. Tasfiyeden Vazgeçilmesi

KVK 17/1-d maddesi gereğince tasfiyeden vazgeçilmesi halinde, kurum hakkında tasfiye hükümleri uygulanmaz. Böyle bir durumda, tasfiyeden vazgeçme kararı, bu kararın alındığı dönemin başından itibaren geçerli olur. Tasfiyeden vazgeçme kararının alındığı tarihe kadar verilen tasfiye dönemi beyannameleri, normal faaliyet beyannamelerinin yerine geçer. Tasfiyesinden vazgeçilen kurumun geçici vergiyle ilgili yükümlülükleri, tasfiyeden vazgeçilmesine ilişkin kararın alındığı tarihi kapsayan geçici vergilendirme dönemi başından itibaren başlar.

Örnek 1: Tasfiye sürecinde olan XYZ AŞ’de tasfiyeden vazgeçmeye kararı alınmıştır. Tasfiyeye ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.³⁷²

Tablo 10: Tasfiyeden Vazgeçme Tasfiyeye İlişkin Bilgiler

Kurumun Tasfiyeye Giriş Tarihi	16.02.2007
Tasfiyeden Vazgeçme Tarihi	17.04.2009
I. Tasfiye Dönemi	16.02.2007-31.12.2007
II. Tasfiye Dönemi	01.01.2008-31.12.2008
Normal Beyan Dönemi	01.01.2009-31.12.2009

Örnekten de anlaşılacağı üzere, tasfiyeden vazgeçme kararının alındığı tarihin içinde bulunduğu yıl başı itibarıyla normal beyan dönemine geçilmekte ve söz konusu tasfiyeden vazgeçme kararına ilişkin tarihin (17/4/2009) içinde bulunduğu üç

³⁷¹ Tarakçı, s.66, Beyanname Düzenleme Klavuzu, s.825

³⁷² 1 Seri No’lu KVK Genel Tebliği Bölüm17.2’de yer alan örnekten uyarlanmıştır.

aylık geçici vergi döneminin başından (1/4/2009) itibaren geçici vergi yükümlülüğü başlamaktadır.

4.1.4.1.7. Vergi Kanunları Kapsamında Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu

Tasfiye memurlarının vergi kanunları kapsamındaki sorumlulukları Vergi Usul Kanunu, Amme Alacakları Tahsil Usulu Hakkındaki Kanun ve Kurumlar Vergisi Kanunu açısından ayrı ayrı incelenebilir.

4.1.4.1.7.1. Vergi Usul Kanunu

Vergi ödevlerinde esas olan bu ödevlerin bizzat mükellefler tarafından yerine getirilmesidir. Ancak bu her zaman mümkün olmamaktadır³⁷³. Bu nedenle VUK'un 10 uncu maddesindeki düzenleme ile tüzel kişilikler ile küçükler ve cemaatler gibi tüzel kişiliği bulunmayan kuruluşların yükümlü veya sorumlu olmaları halinde bunlara düşen ödevlerin kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği olmayan kuruluşları idare edenler ve varsa bunların temsilcileri tarafından yerine getirileceği belirtilmektedir³⁷⁴. Vergilendirme ile ilgili bu ödevleri yerine getirmekle yükümlü olan kanuni temsilciler bu ödevleri yerine getirmemeleri halinde, vergi asılı gecikme faizi gibi vergi aslına bağlı alacak ve cezalardan belli şartlarla sorumlu tutulacaklardır³⁷⁵.

Dolayısıyla kanuni temsilcilerin vergilendirmeden doğan ödevleri yerine getirmemeleri halinde temsil ettikleri kişilerin mal varlığından kısmen veya tamamen alınamayan vergi ve vergiye bağlı alacaklar bunların malvarlığından tahsil edilecektir³⁷⁶. VUK'nun 333 üncü maddesinde bu esasın vergi cezaları içinde geçerli olduğu belirtilmiştir.

Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus alacağın kanuni temsilcinin malvarlığından alınabilmesi için alacağın mükellefin veya vergi sorumlularının malvarlığından tamamen veya kısmen alınamamış olması ve tahsil edilemeyen bu

---

³⁷³ Özyer s.50

³⁷⁴ Tosuner, Arıkan, s. 48

³⁷⁵ Özbacı, Vergi Usul Kanunu s,136

³⁷⁶ Tosuner, Arıkan, s. 48

alacağın kanuni temsilcilerin vergileme ile ilgili ödevleri yerine getirmemelerinden kaynaklanıyor olması gerekmektedir³⁷⁷.

Kurumlarda tasfiye, yetkili organlar tarafından görevlendirilen veya ana sözleşme veya kanunla tasfiye konusunda görevli ve sorumlu sayılan tasfiye memurları tarafından yürütülmektedir. İflas durumunda ise tasfiye iflas masası yetkilisi tarafından gerçekleştirilecektir³⁷⁸.

Kurumların tasfiyeye girmesi tüzel kişiliklerinin kaybına yol açmaz mükellefiyetleri tüzel kişilikleri ile birlikte devam eder. Bu dönem içerisinde kanuni temsilci tasfiye memurlarıdır³⁷⁹. Tasfiye memurlarının görevlerini yaparken kasıt veya ihmallerinin olup olmadığına bakılmaksızın vergileme ile ilgili ödevlerini yerine getirmemeleri halinde kurumun varlığından alınamayan vergi aslı ve cezaları için sorumlulukları ortaya çıkmaktadır³⁸⁰. Kurumun varlığından tahsil edilemeyen bu mahiyetteki tutarlar için tasfiye memurlarının şahsi malvarlıklarına başvurulabilir³⁸¹. Kanuni temsilcilerin sorumluluğu vergi aslı ve cezaları ile birlikte vergi aslına bağlı alacak olan gecikme faizi ve gecikme zammı da tasfiye memurlarından kanuni temsilci sıfatıyla istenilebilmektedir³⁸². Temsilciler ve teşekkülü idare edenler bu suretle ödedikleri vergiler için asıl mükellefe rücu edebilmektedirler³⁸³.

Tasfiye halindeki bir kurumun önceki dönemlerine ilişkin vergileme sorunlarıyla ilişkin ödevleri de kanuni temsilci olan tasfiye memurları tarafından yerine getirilecektir. VUK'nun 10 uncu maddesinde "Tüzel kişilerin tasfiye haline girmiş veya tasfiye edilmiş olmaları, kanuni temsilcilerin tasfiyeye giriş tarihinden önceki zamanlara ait sorumluluklarını da kaldırmaz." Hükmü yer almaktadır. Bu kapsamda eğer kurumun yeterli varlığı yoksa VUK 10 uncu ve 333 üncü maddeleri uyarınca vergi ve cezaların tahsili için önceki dönemin kanuni temsilcilerine başvurulabilir³⁸⁴.

³⁷⁷ ErenYeşilyurt, Şebnem Pınar Gürgür, Vergi Hukukunda Kanuni Temsilcilikler ve Sorumlulukları-I, Yaklaşım, Yıl 11, sayı 130, Ekim 2003, s.130

³⁷⁸ Özbalcı,Kurumlar Vergisi Kanunu, s.492

³⁷⁹ Özbalcı Kurumlar Vergisi Kanunu, s.494

³⁸⁰ Tarakçı, s,50

³⁸¹ Tarakçı, s,51

³⁸² Özbalcı Kurumlar Vergisi Kanunu, s.494

³⁸³ Tahir Ufuk, Vergi Hukukunda Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu, (Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu),Yaklaşım, Ocak 2009, sayı 193, s.61

³⁸⁴ Mustafa Bulut, Melih Diril, Tasfiye Memurlarının Sorumluluk Sınırı, Yaklaşım, Ekim 2006, sayı 166, s.86

4.1.4.1.7.2. Amme Alacakları Tahsil Usulu Hakkındaki Kanun

AATUHK'nun 32'nci maddesinde tüzel kişilerin tasfiyesinde bunların borçlu bulundukları amme alacaklarının ödenmesi ve bu kanun hükümlerinin uygulanması ile ilgili ödevlerin tasfiye memurlarına geçeceği belirtilmiştir. Tasfiye memurları veya tasfiyeyi yürütenlerin sorumluluklarının kapsamı ise 33'üncü maddede açıklanmıştır. “ Tasfiye halinde mesuliyet” başlığı taşıyan 33'üncü madde hükmü şu şekildedir³⁸⁵.

“Tasfiye memurları veya tasfiyeyi yürütenler, tasfiyenin başladığını üç gün içinde ilgili tahsil dairelerine bildirmek mecburiyetindedirler.

Tasfiye memurları veya tasfiyeyi yürütenler, amme idarelerinin her türlü alacaklarını ödemedi veya ödemek üzere ayırmadan önce tasfiye sonucunda elde edileni dağıtamazlar veya bunlar üzerinde herhangi bir şekilde tasarrufta bulunamazlar. Aksi halde tahakkuk etmiş ve edecek amme alacaklarından tasfiye memurları veya tasfiyeyi yürütenler şahsen ve müteselsilen mesul olurlar. Bu mesuliyet yapılan tasarrufların ifade ettiği para miktarını geçemez.

Bunların ödedikleri borçlar için amme alacağı ödenmeden kendilerine dağıtım yapılmış olanlara rücu hakları mahfuzdur.”

AATUHK'da yer alan sorumlulukta sınır, yapılan tasarrufların ifade ettiği para miktarıdır. Bu kapsamda AATUHK'da yer alan sorumluluk KVK 17'inci madde kapsamındaki sorumluluktan ayrılmaktadır. KVK'da yer alan sorumlulukta böyle bir sınırlama bulunmamaktadır. Diğer yandan KVK'da yer alan sorumluluk yalnızca kuruma ait vergi, ceza, faiz, gecikme zammına ilişkin olmasına karşın AATUHK'da düzenlenen sorumluluğun kapsamı daha geniş olup; kuruma yönelik tüm amme alacaklarını kapsamaktadır³⁸⁶.

Yukarıdaki maddede yer alan yükümlülüklerin yerine getirilmesi hususunda tasfiye memurları şahsi ve müteselsilen sorumlu tutulmuşlardır³⁸⁷. Müteselsilen sorumlu tutulmalarının anlamı ilgili alacaklı amme idaresinin alacağını çeşitli

³⁸⁵ Selçuk Tekin, Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu, Vergi Sorunları Dergisi, Haziran 2007, sayı 255, s.57

³⁸⁶ Tarakçı, s.55

³⁸⁷ Tarakçı, s. 54

yollarla alabilmesine olanak bulunmasına karşın, doğrudan tasfiye memurlarının kişisel malvarlıklarına başvurma yolunun açık tutulmak istenmesidir³⁸⁸.

4.1.4.1.7.3. Kurumlar Vergisi Kanunu

Kurumlarda tasfiye, yetkili organlar tarafından görevlendirilen veya ana sözleşme veya kanunla tasfiye konusunda görevli ve sorumlu sayılan tasfiye memurları tarafından yürütülmektedir. İflas durumunda ise tasfiye iflas masası yetkilisi tarafından gerçekleştirilecektir³⁸⁹.

KVK'nın tasfiye memurlarının sorumluluğunu düzenleyen 17'inci maddesini 7'inci bendinde;

“Tasfiye memurları, kurumun tahakkuk etmiş vergileri ile tasfiye beyannamelerine göre hesaplanan vergiler ve diğer itirazlı tarhiyatlar için, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 207 nci maddesine uygun bir karşılık ayırmadan aynı Kanunun 206 ncı maddesinin dördüncü sırasında yazılı alacaklılara ödeme ve ortaklara paylaşırma yapamazlar. Aksi takdirde bu vergilerin asıl ve zamları ile vergi cezalarından şahsen ve müteselsilen sorumlu olurlar.

a) Yukarıda belirtilen vergiler ile sekizinci fıkra uyarınca tasfiye işlemlerinin incelenmesi sonucu tarh edilecek vergilerin asılları ve zamları, tasfiye sırasında dağıtım, devir, iade veya satış gibi yollarla kendisine bir iktisadî kıymet aktarılan ya da tasfiye kalanı üzerinden kendisine paylaşırma yapılan ortaklardan da aranabilir. Ortaklardan tahsil edilmiş olan vergi asılları için ayrıca tasfiye memurlarına başvurulmaz.

b) Tasfiye memurları, bu madde gereğince ödedikleri vergilerin asıllarından dolayı, yukarıda belirtilen yollarla kendisine bir iktisadî kıymet aktarılan veya tasfiye kalanından pay alan ortaklara ya da ortakların aldıkları bu değerler vergileri karşılamaya yetmezse İcra ve İflas Kanununun 207 nci maddesine uygun oranlar dahilinde aynı Kanunun 206 ncı maddesinin dördüncü sırasında yazılı alacaklılarını tamamen veya kısmen tahsil eden alacaklılara rücu edebilirler.” Hükmü yer almaktadır.

³⁸⁸S.Tekin, s.58

³⁸⁹Özbalcı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.492

Bu kapsamda tasfiye memurları tasfiye öncesi dönemlere ilişkin tahakkuk etmiş vergileri ödemedi veya verilen tasfiye beyannameleri üzerine hesaplanan vergileri ödemedi veya yukarıda belirtilen vergiler ile diğer itirazlı tarhiyatlar için karşılık ayırmadan, İİK'nun 206'ncı Maddesinin 4'üncü sırasında yazılı alacaklara ödeme ve ortaklara paylaşırma yaptıkları takdirde vergi asılları ile zamlarından ve vergi cezalarından şahsen ve müteselsilen sorumlu olurlar³⁹⁰.

İflas nedeniyle infisah eden kurumun bütün alacak ve borçları bir masa teşkil eder ve borçların ödenmesine tahsis olunur. İİK'nun 206'ncı maddesi kapsamında alacaklılar öncelik sırasına göre dört sıra halinde iflas masasına iştirak ederler. Bunlar;

Birinci sıra:

A) İşçilerin, iş ilişkisine dayanan ve iflasın açılmasından önceki bir yıl içinde tahakkuk etmiş ihbar ve kıdem tazminatları dahil alacakları ile iflas nedeniyle iş ilişkisinin sona ermesi üzerine hak etmiş oldukları ihbar ve kıdem tazminatları,

B) İşverenlerin, işçiler için yardım sandıkları veya sair yardım teşkilatı kurulması veya bunların yaşatılması maksadıyla meydana gelmiş ve tüzel kişilik kazanmış bulunan tesislere veya derneklere olan borçları,

C) İflasın açılmasından önceki son bir yıl içinde tahakkuk etmiş olan ve nakden ifası gereken aile hukukundan doğan her türlü nafaka alacakları.

İkinci sıra:

Velayet ve vesayet nedeniyle malları borçlunun idaresine bırakılan kimselerin bu ilişki nedeniyle doğmuş olan tüm alacakları;

Ancak bu alacaklar, iflas, vesayet veya velayetin devam ettiği müddet yahut bunların bitmesini takip eden yıl içinde açılırsa imtiyazlı alacak olarak kabul olunur. Bir davanın veya takibin devam ettiği müddet esaba katılmaz.

Üçüncü sıra:

Özel kanunlarında imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklar.

Dördüncü sıra:

İmtiyazlı olmayan diğer bütün alacaklardır.

Alacaklılara yapılacak ödemeler bu sıraya uyularak yapılacaktır. İİK'nın 207'inci maddesi gereğince her sıranın alacaklıları aralarında eşit hakka sahiptirler.

---

³⁹⁰ S.Tekin, s.59

Bir sırada yer alan alacaklıların alacaklarının tamamı ödenmedikçe sonraki sıradakiler alacaklarını alamazlar³⁹¹. Vergi alacağı sıra cetvelinin üçüncü sırası olan “Özel kanunlarında imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklar” kapsamına girmektedir³⁹².

Amme alacağı imtiyazsız alacaklara göre önceliklidir. Bu nedenle tasfiye memurları tarafından devlet alacağı ödenmeden dördüncü sırada yer alan imtiyazlı olmayan alacaklara ödeme ve ortaklara paylaşırma yapılmamalıdır. Tasfiye memurlarınca bu zorunluluğa uyulmaması halinde, sözkonusu vergilerin asıl ve zamlarından ve cezalarından şahsen ve müteselsilen sorumlu olurlar³⁹³.

Böyle bir ödeme yapılmamış ise tasfiye dönemine ilişkin vergi eksikliği tespit edildiğinde bu vergi gecikme zam ve cezaları kurum tüzel kişiliğinden alınabilir³⁹⁴. Dolayısıyla KVK kapsamında tasfiye memurlarının sorumluluğu İİK’nun 206’ncı maddesinin dördüncü sırasında yer alan alacaklılara ödeme ve ortaklara paylaşırma yapılmışsa söz konusu olacaktır³⁹⁵.

Yukarıda belirtilen vergiler ile tasfiye işlemlerinin incelenmesi sonucu tarh edilecek vergilerin asılları ve zamları, tasfiye sırasında dağıtım, devir, iade veya satış gibi yollarla kendisine bir iktisadî kıymet aktarılan ya da tasfiye kalanı üzerinden kendisine paylaşırma yapılan ortaklardan da aranabilir. Ortaklardan tahsil edilmiş olan vergi asılları için ayrıca tasfiye memurlarına başvurulmaz. Ancak bu gibi hallerde tasfiye dönemine ilişkin vergi cezaları yine tasfiye memurlarından alınacaktır³⁹⁶. Bunun nedeni cezaların kişiselliği ilkesidir. Tasfiye memurlarının vergi ile ilgili ödevleri eksik yerine getirmesinden yada hiç yerine getirmemesinden kaynaklanan vergi cezalarında cezanın muhatabı doğrudan tasfiye memurları olacaktır³⁹⁷.

Vergi aslı ve zammı, paylaşırma yapılan ortaklardan talep edilmesi vergi idaresinin yetkisindedir. İdare alacağı bu yetki kullanılmadan doğrudan tasfiye memurlarından da talep edebilir³⁹⁸. Bu takdir yetkisi kullanılmayıp alacağın tasfiye

---

³⁹¹ S.Tekin, s.225

³⁹² Nazalı, Anonim Şirketlerde Birleşme,2008, s.142

³⁹³ Bulut,Diril, s.87

³⁹⁴ Mehmet Maç, Kurumlar Vergisi, 3. Baskı, Denet Yayıncılık A.Ş, 1999, s.958

³⁹⁵ Bulut,Diril, s.87

³⁹⁶ Ufuk, s.61(Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu)

³⁹⁷ S.Tekin, s.60

³⁹⁸ S.Tekin, s.60

memurundan talep edilmesi yasaya uygundur. Tasfiye memurunun aksi yönde itirazı dikkate alınmaz³⁹⁹.

Ancak limited şirket ortakları için AATUHK'nın 35'inci maddesinde farklı bir düzenleme bulunmaktadır. Bu madde kapsamında Limited şirket ortakları, şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacağından sermaye hisseleri oranında hiçbir şart aranmaksızın doğrudan doğruya sorumludurlar⁴⁰⁰. Dolayısıyla limited şirket ortakları şirketin vergi borçlarından ötürü sınırsız, ancak şirketteki payları oranında sınırlı sorumluluk yüklenmişlerdir⁴⁰¹.

Yine KVK 17'inci maddeye eklenen 9⁴⁰²,uncu bente Limited şirket ortakları, tasfiye öncesi dönemlerle ilgili bu kapsamda doğacak amme alacaklarından şirkete koydukları sermaye hisseleri oranında sorumlu olacakları ve tasfiye memurlarının sorumluluğunun, tasfiye sonucu dağıtılan tutarla sınırlı olacağı hükme bağlanmıştır.

KVK'nın 17'inci maddesinin dokuzuncu bendinde *“Tasfiye edilerek tüzel kişiliği ticaret sicilinden silinmiş olan mükelleflerin tasfiye öncesi ve tasfiye dönemlerine ilişkin olarak salınacak her türlü vergi tarhiyatı ve kesilecek cezalar, müteselsilen sorumlu olmak üzere; tasfiye öncesi dönemler için kanuni temsilcilerden, tasfiye dönemi için ise tasfiye memurlarından herhangi biri adına yapılır.* Hükümü yer almaktadır.

Bu sorumluluk 03.07.2009 tarihinden önce yapılan her türlü tarhiyat ve kesilen cezalar hakkında uygulanmayacağı KVK'nın geçici 6⁴⁰³,ıncı maddesinde hükme bağlanmıştır⁴⁰⁴.

Tasfiyeye girmeden önce dağıtım kararına bağlanmış birikmiş karların, tasfiye döneminde ortaklara dağıtılması paylaştırma anlamına gelmeyecektir. Söz konusu karlar dönem başı servet değerine dahil edilmeyecektir.⁴⁰⁵.

---

³⁹⁹ Kavak, s.127

⁴⁰⁰ Kavak, s.128

⁴⁰¹ S. Tekin, s.60 Kavak, s.128

⁴⁰² 5904 sayılı Kanunun 6 ıncı maddesiyle eklenen fıkra. Yürürlük; 03.07.2009)

⁴⁰³ 5904 sayılı Kanunun 7 inci maddesiyle eklenen madde Yürürlük; 03.07.2009 *“Geçici Madde 6: Kanunun 17 nci maddesinin dokuzuncu fıkrası hükümleri, bu geçici maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılan her türlü vergi tarhiyatı ve kesilen cezalar hakkında uygulanmaz.”*

⁴⁰⁴ Kavak, s.128

⁴⁰⁵ Bulut,Diril, s.86 Beyanname Düzenleme Klavuzu, s.823

4.1.4.1.8. Tasfiye Memurlarına Rücu Hakkı

Tasfiye memurları, KVK 'nın 17'inci maddesinin 7 ve 8'inci fıkralarında belirtilen sorumlulukları çerçevesinde kendi varlıklarından ödedikleri vergi asılları için öncelikle paylaşırma yaptıkları ortaklara, ortaklara yapılan paylaşırma⁴⁰⁶ vergi aslını karşılamadığı zaman, ödemede bulunan alacaklılara rücu edebileceklerdir⁴⁰⁷.

Tasfiye memurlarının bu kapsamda rücu hakkını kullanabilmeleri için aşağıdaki şartların oluşmuş olması gerekmektedir.

-Tasfiye memurlarının KVK 17'inci maddesinde yazılı sorumlulukları nedeniyle vergi ceza ve zamları kendi varlıklarından ödemiş olmalıdırlar⁴⁰⁸.

-Tasfiye memurları kendi varlıklarından ödedikleri sadece vergi asılları için rücu hakkını kullanabilirler⁴⁰⁹. Diğer yandan cezaların kişiselliği gereği vergi cezalarını rücu edemeyecekleri gibi vergiye bağlı zamları da yasa gereği rücu edemezler⁴¹⁰. Gecikme faizinin de bu kapsamda değerlendirilmesi gerekmektedir⁴¹¹.

-Rücu hakkının kullanımı için ortaklara dağıtım devir, iade veya satış gibi yollarla iktisadi kıymet aktarılmış olmalı veya ortakların tasfiye kalanından pay almış olması gerekmektedir. Aksi halde ortakların tasfiyeden pay almamışlarsa, vergi aslında olsa sorumluluk dönemlerini içermediğinden bu ortaklara karşı rücu hakkı kullanılmaz⁴¹².

-Tasfiye memurları ortaklara paylaşırma yapılmış veya iktisadi kıymet aktarılmış olması halinde kendi varlıklarından ödedikleri vergi aslını rücu edebilirler. Ancak bu tutarlar vergi aslından doğan borcu karşılamaya yetecek tutarda ise alacaklılara rücu edilmeyecektir⁴¹³. Kendilerine paylaşırma yapılan veya iktisadi

---

⁴⁰⁶ Tasfiye memurlarının ortaklara rücu edebilmelerinin temel şartı olan paylaşırma kavramı olağanüstü veya kanuni yedek akçelerden pay verilmesi, sermaye payları karşılığında ödeme yapılması ve tasfiye işlemlerinden oluşan karın dağıtılmasıdır. Tasfiyeden önce dağıtım kararı alınmış birikmiş karların tasfiye sırasında dağıtımı paylaşırma sayılmamaktadır. Bunun nedeni dağıtım kararıyla bu karların ortakların şahsi alacakları haline gelmesidir

⁴⁰⁷ S.Tekin, s.62 Kavak, s.129

⁴⁰⁸ Nazal, Anonim Şirketlerde Birleşme,2008,s.143

⁴⁰⁹ Nazal, Anonim Şirketlerde Birleşme,2008,s.143

⁴¹⁰ S.Tekin, s.62

⁴¹¹ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu,s. 501

⁴¹² Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.502, S.Tekin, s.62

⁴¹³ Kavak, Anonim Şirketlerde Birleşme,2008,s.129, Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s502

kıymet aktarılan ortakların sonradan acze düşüp ödeme gücünü kaybetmeleri halinde dahi alacaklılara başvurulmayacaktır⁴¹⁴.

Ortaklara yapılan paylaştırma vergi aslını karşılamadığı takdirde, tasfiye memurları tarafından bu kez vergi aslını karşılayacak tutar için kısmen veya tamamen kendilerine ödeme yapılmış alacaklılara karşı rücu hakkı kullanılabilir. Ancak alacaklılara karşı rücu hakkı vergi aslı ile sınırlı olup ceza ve zamlar rücu edilemez⁴¹⁵.

Tasfiye memurları tarafından rücu edilecek alacaklılar İİK'nın 206'ncı maddesinin 4'üncü sırasında yer alan ve kendilerine kısmen veya tamamen ödeme yapılan alacaklılardır. Dolayısıyla kendisine ödeme yapılmayan alacaklıya karşı rücu hakkı kullanılmayacaktır⁴¹⁶. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus alacaklılara rücu edilebilmesi için ortaklara hiç paylaştırma yapılmamış veya iktisadi kıymet intikal ettirilmemiş olması veya paylaştırma yapılan veya intikal ettirilen tutarın vergi borcunu karşılamayacak tutarda olması gerekmektedir. Sonuç olarak kendilerine daha önce kısmen veya tamamen ödeme yapılmış alacaklılara sadece vergi borcunun ortaklara paylaştırılan tutarı aşan kısmı için başvurulabilir⁴¹⁷.

4.1.4.1.9. Tasfiye Memurlarının Değişmesi Hali

6102 sayılı yeni TTK'nın 537'inci maddesinde tasfiye memurlarının görevden alınması düzenlenmiştir. Söz konusu madde hükmü aşağıdaki gibidir⁴¹⁸.

“(1) Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla atanmış tasfiye memurları ve bu görevi yerine getiren yönetim kurulu üyeleri, genel kurul tarafından her zaman görevden alınabilir ve yerlerine yenileri atanabilir.

(2) Pay sahiplerinden birinin istemiyle ve haklı sebeplerin varlığında, mahkeme de tasfiyeye memur kişileri görevden alabilir ve yerlerine yenilerini

⁴¹⁴ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.502

⁴¹⁵ Kavak, s.129, S.Tekin, s.62

⁴¹⁶ Kavak, s130

⁴¹⁷ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s502

⁴¹⁸ Mülga 6762 sayılı TTK'nın 442'inci maddesi “Madde 442 - Esas mukavele veya umumi heyet kararıyla tayin edilmiş olan tasfiye memurları yahut bu vazifeyi ifa eden idare meclisi azası umumi heyet tarafından her zaman azil ve yerlerine yenileri tayin olunabilir.

Pay sahiplerinden birinin talebiyle mahkeme dahi haklı sebepler dolayısıyla tasfiyeye memur kimseleri azil ve yerlerine yenilerini tayin edebilir. Bunlar kendilerini tescil ve ilan ettirirler.”

atayabilir. Bu yolla atanan tasfiye memurları, mahkeme kararına dayanılarak tescil ve ilan olunurlar.

(3) Şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbiri Türk vatandaşı değilse ve hiçbirinin Türkiye’de yerleşim yeri bulunmuyorsa, mahkeme pay sahiplerinden veya alacaklılardan birinin veya Sanayi ve Ticaret Bakanlığının istemiyle, söz konusu şarta uygun birini tasfiye memuru olarak atar. “

Genel kurulun tasfiye memurlarını azil yetkisi emredici bir kuraldır ve şirket ana sözleşmesine konulacak aksine bir hükümle bu yetki genel kurulun elinden alınamaz. Tasfiye memurlarının mahkeme tarafından tayin edilmiş olması durumunda genel kurulun azil yetkisi bulunmamaktadır. Pay sahiplerinin birinin talebiyle haklı sebeplerin varlığı halinde mahkeme tasfiye memurlarını azlederek yerine yenilerini tayin edebilir⁴¹⁹.

Tasfiye memurlarının değişmesi halinde her tasfiye memuru VUK’un 10 ve 333’üncü maddeleri ile KVK’nın 17’inci maddesi kapsamında sorumlulukları kendi dönemleriyle sınırlıdır. Konu ile ilgili olarak Danıştay 7. Dairesi, 27.02.1973 tarih ve E:1971/1744, K:1973/532 sayılı Kararında; “ Tasfiye memurunun ölmesi ve yerine yeni tasfiye memurunun tayin edilmemiş olması halinde, tasfiye işleri yönetim kurulu tarafından yürütülür, durum Ticaret Siciline tescil ve ilan olunur. (6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu Madde 552,441). Bu durumda tasfiye memurunun sorumluluğu yönetim kurulu tarafından yüklenilmiş sayılır.” Sonucuna varmıştır.

Tasfiye memurunun ölümü halinde cezaların kişiselliği gereği yapılan vergi incelemeleri sonucunda ölen tasfiye memurunun sorumlu olduğu döneme ilişkin bir tarhiyat ve ceza uygulaması halinde kesilecek cezanın muhatabı bulunamayacağından VUK’ 372’inci maddesi kapsamında vergi cezası düşeceğinden ceza uygulanmayacaktır⁴²⁰.

4.1.4.1.10. Tasfiyeye Tabi Kurumun Ortağı veya Sahibi Arasındaki İlişkiler

KVK’nın 17’inci maddesinin 4/b bendinde tasfiye sürecinde hisselerine mahsuben ortaklara dağıtılan, satılan, devredilen veya kurum sahibine iade olunan

⁴¹⁹ Beyanname Düzenleme Klavuzu, s.826

⁴²⁰ S.Tekin, s.63

iktisadî kıymetlerin değerleri, KVK'nın 13 üncü maddesinde yer alan transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı hükümlerine göre ve dağıtımın, satışın, devrin veya iadenin yapıldığı gün itibarıyla belirlenecektir.

6102 sayılı yeni TTK'nın 543'üncü maddesinde “ (1) *Tasfiye hâlinde bulunan şirketin borçları ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlığı, esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa pay sahipleri arasında, ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılır. Tasfiye payında imtiyazın varlığı hâlinde esas sözleşmedeki düzenleme uygulanır.*

(2) *Alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe kalan varlık dağıtılamaz. Şu kadar ki, hâl ve duruma göre alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadığı takdirde mahkeme bir yıl geçmeden de dağıtmaya izin verebilir.*” Hükmü yer almaktadır⁴²¹.

Tasfiye sürecinde ortakların işletmeden aldıkları iktisadi kıymetler tasfiye sonucunda kendilerine düşen tasfiye paylarına mahsup edilecektir. Kurum tarafından bu tutarlar tasfiye payına mahsup edilmek üzere borçlandırılacaklardır. Bu hallerde devredilen kıymetlerin bedelleri devrin yapıldığı gün itibarıyla KVK 13'üncü maddesi kapsamındaki düzenlemelere göre belirlenecektir.

Bu halde tasfiye payından mahsubun yapılması için devrin bedelsiz yapılması gerekmektedir. Aksi halde kurum tarafından tasfiye paylarına ilişkilendirilmeksizin ortaklara yapılan satışlar genel hükümlere tabi olacaktır. Bu tür satışlarında KVK 13'üncü maddesinde düzenlenen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı ile ilgili düzenlemelere aykırılık teşkil etmemesi gerekmektedir⁴²².

⁴²¹ Mülga 6762 sayılı TTK'nun 447'inci maddesi “*Tasfiye halinde bulunan şirketin borçları ödendikten sonra kalan mevcudu, esas mukavelede aksine bir hüküm olmadıkça, pay sahipleri arasında ödedikleri sermayeler ve paylara bağlı olan imtiyaz hakları nispetinde dağıtılır. Alacaklıları üçüncü defa davetten itibaren bir yıl geçmedikçe kalan mevcut dağıtılamaz. Şu kadar ki; hal ve duruma göre alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadığı takdirde mahkeme bir yıl geçmeden dahi dağıtmaya izin verebilir.*

Esas mukavelede ve umumi heyet kararında aksine hüküm bulunmadıkça dağıtım para olarak yapılır.”

⁴²² Beyanname Düzenleme Klavuzu, s.826

4.1.4.1.11. Tasfiye İşlemlerinin İncelenmesi

Tasfiye sürecinin sona ermesiyle birlikte, tasfiye memurları tasfiyenin sona erdiği döneme ilişkin tasfiye beyannamesini tasfiyenin sonuçlandığı tarihten itibaren otuz gün içinde kurumun bağlı olduğu vergi dairesine vereceklerdir.

KVK 17'inci maddesinin 8'inci bendi kapsamında tasfiye beyannamesinin verilmesiyle birlikte tasfiye memurları, işlemlerinin vergi kanunları yönünden incelenmesini bir dilekçe ile isterler. Dilekçenin verilmesinden itibaren en geç üç ay içinde vergi incelemelerine başlanarak aralıksız devam edilir. Vergi incelemesinin bitmesini izleyen otuz gün içinde vergi dairesi sonucu tasfiye memurlarına yazı ile bildirir. Buna göre kurumdan aranan vergilerin sonucu alınıncaya kadar tasfiye memurlarının, KVK'nın 17'inci maddesinin yedinci fıkrasında yazılı sorumluluğu devam eder.

Maddede öngörülen üç aylık süre içerisinde incelemeye başlanılmaması halinde tasfiye memurlarının sorumlulukları ortadan kalkacaktır⁴²³. İncelemeye başlama tarihi mükellefin incelemeye başlama tutanağını imzaladığı tarihtir^{424 425 426}.

Tasfiye memurları tarafından en son tasfiye beyannamesi ile birlikte tasfiye işlemlerinin incelenmesine yönelik dilekçenin verilmemesinin ne gibi sonuçlar doğuracağı hususunda açıklık bulunmamaktadır⁴²⁷. Bu nedenle yasada geçen dilekçenin verilmesinden itibaren en geç üç ay içerisinde vergi incelemesine başlanacağı hükmü farklı değerlendirmelere yol açmaktadır⁴²⁸.

Bu değerlendirmelerden ilki tasfiye memuru beyanname ile birlikte tasfiye incelemesi için dilekçe ile talepte bulunmamış olsa bile beyanname yazılı talep

⁴²³ Tarakçı, s.55

⁴²⁴ VUK 140'ıncı maddeye **6009 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle eklenen bent kapsamında (Yürürlük; 01.01.2011)** Vergi incelemesine başlanıldığı hususunu bir tutanağa bağlanacak bir örneğini nezdinde vergi incelemesi yapılana verilecektir. Ayrıca, tutanağın bir örneğini bağlı olduğu birime, diğer örneğini de ilgili vergi dairesine gönderilecektir.

⁴²⁵ VUK 140'ıncı maddenin 6'inci bendine **6009 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle eklenen bent kapsamında ise (Yürürlük; 01.01.2011)** İncelemeye başlanıldığı tarihten itibaren, tam inceleme yapılması halinde en fazla bir yıl, sınırlı inceleme yapılması halinde ise en fazla altı ay içinde incelemeleri bitirmeleri esas olduğu açıklanmıştır. Bu süreler içinde incelemenin bitirilememesi halinde ek süre talep edilebilir. Bu talep vergi incelemesine yetkili olanların bağlı olduğu birim tarafından değerlendirilir ve altı ayı geçmemek üzere ek süre verilebilir.

⁴²⁶ Vergi Denetim Kurulu tarafından tasfiye birleşme, devir, bölünme ve hisse değişimi incelemeleri "Tam inceleme" kapsamında değerlendirilmektedir.

⁴²⁷ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.505

⁴²⁸ Kavak, s. 131

olarak değerlendirilecektir.⁴²⁹ Dilekçenin tamamen şekilsel bir işlem olarak ele alınması gerekir. Önemli olan tasfiye beyannamesinin verilmesidir. Tasfiye beyannamesinin alınmasıyla birlikte vergi idaresi dilekçe aramadan sözkonusu süreler içerisinde vergi incelemesine başlaması gerekmektedir⁴³⁰

Konu ile ilgili diğer görüş ise; vergi idaresi açısından öngörülen süreler içerisinde incelemeye başlama mükellefiyetinin doğması inceleme dilekçesinin verilmesi gerekmektedir. Aksi halde inceleme tasfiye beyannamesi verilmiş olsa bile 3 aylık süreye bağlı olmaksızın vergi idaresi tarafından tarh zamanaşımı süresi içerisinde başlanabilecektir⁴³¹.

Tasfiye memurlarının sorumluluklarının sona erebilmesi için tasfiye işlemlerinin incelenmesi gerekmektedir. Tasfiye memurları da tasfiye işlemlerinin vergi kanunları yönünden incelenmesini bir dilekçe ile talep etme zorunluluğu getirilmiştir. Kanun lafzı açıktır. Her ne kadar bir şekil unsuru olsa da idarenin öngörülen süreler içerisinde incelemeye başlama yükümlülüğünün oluşabilmesi için tasfiye memurları tarafından dilekçe verilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Aynı maddenin 10'uncu bendinde ise Maliye Bakanlığı, mükelleflerin hukukî statülerini, faaliyet gösterdikleri alanları ve tasfiyeye giriş tarihindeki aktif büyüklüklerini dikkate almak suretiyle tasfiye işlemlerine yönelik inceleme yaptırmamaya yetkili olduğu açıklanmıştır.⁴³²

Tasfiye işlemlerinin incelenmesi sonucunda; tasfiye işlemleri vergi kanunları yönünden uygun bulunabilir, ödenmesi gereken vergiler ödenmeden ortaklara paylaşırma yapılmış olabilir. İhtilaflı tarhiyatlar nedeniyle tasfiye memurları tarafından karşılık ayrılmadığı tespit edilebilir ya da tasfiye işlemleri ile ilgili matrah ve/veya vergi farkı tespit edilebilir. Bütün bunların tasfiye memurlarına incelemenin bitiminden itibaren 30 gün süre içerisinde bildirilmesi zorunludur⁴³³.

---

⁴²⁹ Maç, Kurumlar Vergisi s.959

⁴³⁰ Kavak, s.132

⁴³¹ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.505

⁴³² (5904 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle 9 uncu fıkrası iken 10 uncu fıkra olarak teselsül ettirilen fıkra. Yürürlük; 03.07.2009)

⁴³³ Kavak, s.134

İnceleme sonucu bulunan matrah farkları üzerinden tarh edilen vergilerin tamamen ödenmiş olması halinde ve ihtilaflı olanlar için ise karşılık ayrılması ile birlikte tasfiye memurlarının sorumlulukları sona erecektir⁴³⁴.

4.1.4.1.12. Tasfiye Edilerek Ticaret Sicilinde Tüzel Kişiliği Sona Eren Kurumlar Vergisi Mükellefleri Hakkında Yapılacak Tarhiyatlar

Tasfiye edilerek tüzel kişiliği ticaret sicilinden silinmiş olan mükelleflere yönelik olarak daha sonradan, tasfiye öncesi ve tasfiye dönemlerine ilişkin olarak vergi farkı tespit edilebilmektedir. Bu durumda vergi ve cezaların kimin adına tarh edileceği, kimlerin bu vergi ve cezalardan sorumlu tutulacağı uygulamada tereddütlere yol açmıştır⁴³⁵. Konu ile ilgili olarak tasfiye edilmiş şirketin hukuken var olmadığından bahisle hiçbir işlem yapılamayacağı vergi tarh edilemeyeceği ceza kesilemeyeceği ve ödeme emri tebliğ edilemeyeceği ileri sürülmekteydi⁴³⁶. Vergi idaresi ise tasfiyesi tamamlanmış şirketler adına yapılan vergi tarhiyatlarını borçlu şirket ve temsilci/ortaklar adına ödeme emri düzenleyerek amme alacağının tahsilatını yapmaya çalışmaktaydı. Ancak tebliğ edilen ödeme emirlerine karşı açılan davalarda verilen kararların birçoğu hazine aleyhine sonuçlanmakta ve amme alacağı tahsil edilememekteydi⁴³⁷.

Bu kapsamda KVK'nın 17'inci maddesine eklenen dokuzuncu fıkra ile bu konu açıklığa kavuşturulmuştur. Buna göre tasfiye edilerek tüzel kişiliği ticaret sicilinden silinmiş olan mükelleflerin tasfiye öncesi ve tasfiye dönemlerine ilişkin olarak salınacak her türlü vergi tarhiyatı ve kesilecek cezalar, müteselsilen sorumlu olmak üzere; tasfiye öncesi dönemler için kanuni temsilcilerden, tasfiye dönemi için ise tasfiye memurlarından herhangi biri adına yapılacaktır. Limited şirket ortakları, tasfiye öncesi dönemlerle ilgili bu kapsamda doğacak amme alacaklarından şirkete koydukları sermaye hisseleri oranında sorumlu olurlar. Şu kadar ki, bu fıkra uyarınca tasfiye memurlarının sorumluluğu, tasfiye sonucu dağıtılan tutarla sınırlıdır⁴³⁸.

⁴³⁴ Kavak, s.135

⁴³⁵ Beyanname Düzenleme Kılavuzu, s.824

⁴³⁶ Bekir Baykara, Tasfiye Edilmiş Şirket Adına Düzenlenen İhbarname ve Ödeme Emirlerinin Hukuki Durumu Yaklaşım, Kasım 2007, sayı:179, s.262

⁴³⁷ Yakup Tokat, Şirketlerde Tasfiye Sonrasında Kanuni Temsilcilerin ve Ortakların Kamu Alacağına İlişkin Sorumluluğu, Yaklaşım, Kasım 2009, Sayı 203, s. 106

⁴³⁸ (5904 sayılı Kanunun 6 ıncı maddesiyle eklenen fıkra. Yürürlük; 03.07.2009)

Anılan hüküm, maddenin yürürlüğe girdiği 3.7.2009 tarihinden itibaren konu ile ilgili olarak yapılan her türlü vergi tarhiyatı ve kesilen cezalar hakkında uygulanacaktır⁴³⁹. Bu tarihten önce yapılan vergi tarhiyatı ve kesilen cezalar hakkında uygulanmayacaktır.

Konu ile ilgili olarak yayımlanan 2009/2⁴⁴⁰ sayılı Kurumlar Vergisi İç Genelgesinde aşağıdaki açıklama yapılmıştır;

“Ticaret sicilinden silinmek suretiyle tüzel kişiliği sona eren kurumlar vergisi mükellefleri hakkında 5904 sayılı Kanunun yayımı tarihinden itibaren, kesilecek vergi cezaları dahil kurumlar vergisi, katma değer vergisi, damga vergisi vb. her türlü vergi tarhiyatı,

- Tasfiye öncesi dönemler için, müteselsilen sorumlu olmak üzere kanuni temsilcilerden herhangi biri adına,

- Tasfiye dönemleri için tasfiye memuru veya birden fazla tasfiye memuru varsa müteselsilen sorumlu olmak üzere bunlardan herhangi biri adına,
yapılacaktır.

5904 sayılı Kanunun yayımlandığı tarihten önce tasfiye edilerek tüzel kişiliği ticaret sicilinden silinmiş olan kurumlar hakkında daha önce yapılmış tarhiyatlar ile kesilen cezalar, bu kapsamda değerlendirilmeyecektir.

Diğer taraftan, limited şirket ortakları tasfiye öncesi dönemlere ilişkin olarak yapılacak tarhiyat sonrası doğacak amme alacaklarından, şirkete koydukları sermaye hisseleri oranında sorumlu olacaklardır. Münfesihi anonim şirketlerde ise sadece ortak sıfatı olanların bu kapsamda bir sorumluluğu bulunmamaktadır.

Münfesihi şirketin tasfiye dönemleri ile ilgili olarak yapılmış tarhiyatlarda ise tasfiye memurlarının sorumluluğu, tasfiye sonucu dağıtılan tutarla sınırlı olacaktır.”

Diğer yandan tarh edilen vergilerin tebliği tasfiyesi tamamlanan şirketin VUK 101’inci maddesi kapsamında bilinen adresi bulunmayacağından, VUK 10’uncu maddede sayılan kanuni temsilcilerin adreslerine yapılacaktır⁴⁴¹.

⁴³⁹ 1 Seri No’lu KVK Genel Tebliği Bölüm 17.8 (4 Seri No’lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği’nin 2. maddesiyle eklenen bölüm)

⁴⁴⁰ 13.08.2009 tarih ve B.07.1.GİB.0.03.50/5038-1-78000 sayılı Kurumlar Vergisi İç Genelgesi.

⁴⁴¹ Fazlı ÇİLİNGİR, Tasfiyesi Tamamlanmış Şirket Adına Tasfiye Döneminden Önceki Dönemlere İlişkin Tarhiyat Yapılabilir mi?, Vergi Dünyası, Nisan 2009, Sayı 332, s.83

4.1.4.1.13. Tasfiye Sürecinde Özellik Gösteren Hususlar

4.1.4.1.13.1. Tasfiyede Yenileme Fonu

VUK'un 328'inci maddesinde amortismanına tabi iktisadi kıymetleri satılması halinde alınan bedel ile kayıtlı değerleri arasındaki fark 329'uncu madde kapsamında ise tamamen veya kısmen ziya uğrayan amortismanına tabi iktisadi kıymetler için alınan sigorta tazminatları ile bu kıymetlerin kayıtlı değeri arasındaki fark bu kıymetlerin yenilenmesi, işin mahiyetine göre zaruri bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa bu takdirde, yenileme giderlerini karşılamak üzere, pasifte geçici bir hesapta azami üç yıl süre ile tutulabilecektir.

VUK'un 328'inci ve 329'uncu maddeleri aşağıdaki gibidir.

“Md.328 :(2365 sayılı Kanunun 56'ncı maddesiyle değişen fıkra)

Amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin satılması halinde alınan bedel ile bunların envanter defterinde kayıtlı değerleri arasındaki fark kar ve zarar hesabına geçirilir. İşletme hesabı esasında defter tutan mükelleflerle serbest meslek kazanç defteri tutan mükellefler bu farkı defterlerinde hasılat veya gider kaydederler.

Amortisman ayrılmış olanların değeri ayrılmış amortismanlar düşüldükten sonra kalan meblağdır.

Devir ve trampa satış hükmündedir.

(2365 sayılı Kanunun 56'ncı maddesiyle değişen fıkra) *şu kadar ki, satılan iktisadi kıymetlerin yenilenmesi, işin mahiyetine göre zaruri bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa bu takdirde, satıştan tahassül eden kar, yenileme giderlerini karşılamak üzere, pasifte geçici bir hesapta azami üç yıl süre ile tutulabilir. Her ne sebeple olursa olsun bu süre içinde kullanılmamış olan karlar üçüncü yılın vergi matrahına eklenir. Üç yıldan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi halinde bu karlar o yılın matrahına eklenir.*

Yukarıdaki esaslar dahilinde yeni değerlerin iktisabında kullanılan kar, yeni değerler üzerinden bu kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlara mahsup edilir. Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur.”

“Md:329: Yangın, deprem, sel, su basması gibi afetler yüzünden tamamen veya kısmen ziyaa uğrıyan amortismanla tabi iktisadi kıymetler için alınan sigorta tazminatı bunların değerinden (Amortismanlı olanlarda ayrılmış olan amortisman çıktıktan sonra kalan değerden) fazla veya eksik olduğu takdirde farkı kar veya zarar hesabına geçirilir.

şu kadar ki, alınan sigorta tazminatı ile ziyaa uğrıyan malların yenilenmesi işin mahiyetine göre zaruri bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa bu takdirde tazminat fazlası, yenileme giderlerini karşılamak üzere, pasifte geçici bir hesapta azami üç yıl süre ile tutulabilir. Bu süre içinde kullanılmamış olan tazminat farkları kara ilave olunur.

(2365 sayılı Kanunun 57'nci maddesiyle eklenen fıkra) Üç yıldan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi halinde bu tazminat fazlası, o yılın matrahına eklenir.

(2365 sayılı Kanunun 57'nci maddesiyle eklenen fıkra) Yukarıdaki esaslar dahilinde yeni değerlerin iktisabında kullanılan tazminat fazlası, yeni değerler üzerinden bu kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlara mahsup edilir. Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur.”

Her ne sebeple olursa olsun üç yıl içerisinde kullanılmamış olan karlar üçüncü yılın vergi matrahına eklenecek. Üç yıldan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi halinde ise bu karlar o yılın matrahına eklenecektir.

İşletmenin tasfiye süreci ile beraber iktisadi kıymetlerin yenilenmesi işin mahiyetine göre zorunlu olmaktan çıkmaktadır. İşletme bir bütün olarak iktisadi faaliyetlerini sonlandırmaktadır. Bu nedenle kurumlarda tasfiyeye giriş tarihinden önce yenileme fonuna aktarılan tutarlar tasfiyeye giriş tarihi itibarıyla çıkarılacak bilançodaki kıst döneme ilişkin kurum kazancına ilave edilecektir. Burada dikkat edilmesi gereken husus yenileme fonunda yer alan tutarlar tasfiye dönemi kar veya zararına değil tasfiyeye girmeden önceki kıst dönem matrahına ilave edileceği hususudur.

Ancak amortisman tabi iktisadi kıymet tasfiye döneminden önce yenilenmiş ve yenileme fonunda yer alan tutarlar satın alınan iktisadi kıymetin amortismanına mahsup ediliyor ise yenileme fonunda kalan tutar kurum kazancına dahil

edilmeyecektir. Bu tutarlar iktisadi kıymetin tasfiye dönemi boyunca oluşan amortisman tutarlarına mahsup edilmesine devam edilecektir⁴⁴².

Normal faaliyet döneminde satın alınan ve amortismanları yenileme fonunda yer alan tutardan mahsup edilen bir iktisadi kıymet tasfiye döneminde satıldığında, yenileme fonunda satış tarihi itibariyle iktisadi kıymetin amortismanlarına mahsup edilmeyen tutar, bu tarih itibariyle tasfiye karına eklenecektir⁴⁴³.

4.1.4.1.13.2. Tasfiyede Yeniden Değerleme Değer Artış Fonu

VUK'un 5024 sayılı Kanunun 2'inci maddesiyle değiştirilmeden önceki "Yeniden değerlendirme" başlıklı mükerrer 298'inci maddesi hükmü uyarınca amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin yeniden değerlemeye tabi tutulması sonucu oluşan maddi duran varlık yeniden değerlendirme artış fonu ile iştirakler yeniden değerlendirme artış fonu, sermayeye ilave dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, bu işlemin yapıldığı dönem kazancı ile ilişkilendirilmeksizin o dönemde vergileme konusu olacaktır⁴⁴⁴.

Bu kapsamda yeniden değerlendirme değer artış fonunun tasfiye sürecinde başka bir hesaba nakledilmesi veya işletmeden çekilmesi halinde, bu işlemin yapıldığı dönem kazancı ile ilişkilendirilmeksizin kurumlar vergisine tabi tutulacak ve ayrıca, işletmeden çekme durumunda çekilen tutar üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır⁴⁴⁵.

4.1.4.1.13.3. Tasfiyede Katma Değer Vergisi Uygulaması

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nuda tasfiye kurumuna ilişkin olarak ayrıntılı düzenlemeler yer almakla birlikte, diğer temel kanun olan Katma Değer Vergisi Kanun'unda tasfiye ve tasfiye dönemlerinde yapılan işlemlerle ilgili olarak özel bir düzenleme bulunmamaktadır⁴⁴⁶.

---

⁴⁴² Tarakçı, s.68

⁴⁴³ Tarakçı, s.68

⁴⁴⁴ Süleyman Güçlü, Tasfiye Halinde Bazı Öz Sermaye Kalemleri Yönünden Yapılacak İşlem, Vergi Sorunları Dergisi, Mayıs 2009,Sayı:248, s.32

⁴⁴⁵ Güçlü, s.32

⁴⁴⁶ Okan Netek, Tasfiye Olan Kurumlarda Devreden KDV'nin Akıbeti, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Nisan 2012, Sayı.100, s.60.(Devreden KDV)

Kurumların tasfiye dönemlerinde de normal faaliyet dönemlerinde olduğu gibi katma değer vergisi mükellefiyetleri aynen devam eder. Tasfiye dönemi sonunda verilen en son katma değer vergisi beyannamesinde “Sonraki Döneme Devreden KDV” kalması halinde söz konusu tutar kuruma iade edilmeyecektir. Ancak 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu’nun 58’inci maddesi hükmünün mefhumu muhalifinden hareketle, mükellef kurum tarafından indirim konusu yapılmayan katma değer vergisi tasfiye karının tespitinde gider olarak dikkate alınabilecektir⁴⁴⁷.

Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunun İzmir 2. Vergi Mahkemesinin 22.6.1992 günlü ve E. 1992/455, K. 1992/650 sayılı ısrar kararına karşılık oyçokluğu⁴⁴⁸ ile verdiği 30.04.1993 tarih ve K.1993/68, E.1992/296 sayılı kararında aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır.

“Ortaklık tarafından taşeronla yaptırılan işler nedeniyle 1985 yılının K.ve Aralık aylarında düzenlenen faturalarda gösterilen ancak, aynı aylarda ortaklığa herhangi bir ödeme yapılmadığı ve esasen 31.12.1985 tarihi itibarıyla işin terki sebebiyle indirim veya izleyen döneme devir işlemi de yapılamayan katma değer vergisinin red ve iadesi istemiyle yapılan başvurunun reddi yolundaki vergi dairesi müdürlüğü işlemini iptal eden vergi mahkemesi ısrar kararı temyiz edilmiştir.

Katma Değer Vergisi Kanunu’nun 29 uncu maddesinde, mükelleflerin yaptıkları vergiye tabi işlemler üzerinden hesaplanan katma değer vergisinden, kendilerine yapılan teslim ve hizmetler dolayısıyla hesaplanarak düzenlenen fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen katma değer vergisini indirebilecekleri, bir vergilendirme döneminde indirilebilecek vergi toplamının, hesaplanacak vergi

⁴⁴⁷ Beyanname Düzenleme Klavuzu s.827

⁴⁴⁸ “**KARŞI OY** :Katma değer vergisini diğer muamele vergilerinden ayıran özelliği, indirim mekanizmasına yer vermiş olmasıdır. Amaç, mal ve hizmetlerin her el değiştirmesinde, o safhada yaratılan katma değer vergilendirilmesidir. Bu amacı sağlamanın yolu ise, bir önceki safhada meydana gelen artı değere ait olup da ödenmiş bulunan vergi miktarının indirilmesine imkan sağlamaktan ibarettir. Açıklanan amaç ve verginin kendine özgü bu yapısı hem yasa maddeleri arasındaki ilişkinin böylece kurulmuş olmasından, hem de yasa daha meclise sevk edilirken yazılan gerekçelerinde pek açıklıkla yer alan anlatımlardan anlaşılmaktadır. Hatta o kadar ki, gerekçelerde; vergi ile nihai aşamada milli gelirin tüketime ayrılan kısmının vergilendirilmesinin hedeflendiği belirtilmiştir. Bununla da yetinilmemiş "teoriye göre bu uygulamada net milli hasıla ile vergi matrahı, makro düzeyde eşittir" denmiştir. Böyle bir eşitlikten söz edilebilmesi için sadece belli bir safhaaki artı değer vergilendirilmesi lazımdır. Sadece belli bir safhadaki artı değer vergilendirilebilmesi için ise bir önceki safhaya ait artı değere isabet eden verginin indirilebilmesi gerekir. Karşımızda şelale tipi bir vergi yoktur. Fiilen ödendiği halde indirim yapamazsınız dersek, anılan verginin adı artık katma değer vergisi olmaktan çıkar. Vergi mahkemesi kararı, 3065 sayılı Yasa’nın esprisine de, bütünlüğüne de uygundur.

“Açıklanan nedenlerle bozma kararına karşıyız.”

toplamından fazla olması halinde aradaki farkın, sonraki dönemlere devrolunması öngörülerek, nisbeti indirilen temel gıda maddeleriyle ilgili olan dışında bu farkın iade edilemeyeceği kurala bağlanmıştır. Kanun katma değer vergisinde iadeyi, 32 nci maddesinde düzenlenmiş ve vergiden müstesna işlemlere özgülemiştir.

*Kanunda açıkça anılan durumlar dışında iade değil, indirim yöntemi benimsenerek, sistem buna göre oluşturulduğundan, 29 ve 32 nci maddelerin kapsamadığı durumlarda verginin iade edilmesine olanak bulunmadığı gibi **faaliyetin bırakılması da yasa yapıcı tarafından iade yönteminin kabulü için yeterli bir neden olarak kabul edilmemiştir.***

Ancak “Sonraki Döneme Devreden KDV” nin iadeye konu edilmeyerek gider olarak dikkate alınması için devreden KDV tutarı içerisinde iadeye konu kısmın bulunmaması gerekmektedir. Devreden KDV içerisinde indirimli orana tabi mal teslimi veya hizmet ifasından kaynaklanan kısmın bulunması halinde, söz konusu mal teslimi ve hizmet ifası nedeniyle yüklenilen ve indirilemeyen verginin Katma Değer Vergisi Kanunu’nun 29/2’inci maddesindeki şartlar çerçevesinde mahsubu veya yılı içinde mahsubunun mümkün olmaması halinde talebe bağlı olarak izleyen yıl içerisinde nakden iadeye konu edilebilmesi gerekir⁴⁴⁹.

Benzer şekilde “Devreden KDV” tutarının KDVK’nun 11,13,14,15 ve 17/4-g maddeleri kapsamında yapılan mal teslimleri veya hizmet ifalarından nedeniyle yüklenilen KDV’den kaynaklı ise söz konusu mal teslimi veya hizmet ifaları dolayısıyla yüklenilen ancak hesaplanan verginin indirilecek vergiden az olması sebebiyle indirilemeyen vergiler KDVK’nun 32’inci maddesi kapsamında nakden veya mahsuben iadeye konu edilebilecektir⁴⁵⁰.

Konu ile ilgili bir diğer görüş ise sonraki döneme devreden KDV tutarının tasfiye karının tespitinde indirim olarak dikkate alınamayacağıdır⁴⁵¹. Bunun nedeni ise tasfiye olan kurum tasfiye sonucunda bilançonun aktifinde yer alan indirilecek katma değer vergisi açısından nihai tüketici konumunda olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla KDV yükü tasfiye olan kurum üzerinde kalmaktadır⁴⁵².

---

⁴⁴⁹ Netek, Devreden KDV, s.61

⁴⁵⁰ Netek, Devreden KDV, s.61

⁴⁵¹ Tarakçı, s.66

⁴⁵² Yıldırım, Kolotoğlu, s.70

4.1.4.1.13.4. 5811 Sayılı Kanun Kapsamında Yasal Defterlere İntikal Ettirilen Varlıkların Durumu

5811 sayılı Bazı Varlıkların Milli Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Kanun uyarınca, 01.06.2009 tarihi itibarıyla yurtdışında sahip olunan varlıklardan bildirilen veya beyan edilen varlıklar, Vergi Usul Kanunu uyarınca defter tutan mükelleflerce, istenilmesi halinde, yasal defterlere kaydedilebilecektir.

Bilanço esasına göre defter tutan mükellefler, bu kanun hükümleri uyarınca yasal defterlerine kaydettikleri kıymetler için pasifte özel fon hesabı açacaklardır. Sözkonusu hesap sermayenin cüz'ü addolunacak ve sermayeye ilave dışında başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Fon hesabında tutulan bu tutarlar, işletmenin tasfiye edilmesi halinde vergilendirilmeyeceği gibi Gelir Vergisi Kanununun 81'inci maddesi ile Kurumlar Vergisi Kanununun 19 ve 20'nci maddeleri uyarınca gerçekleşecek devir ve bölünme hallerinde de vergilendirilmeyecektir⁴⁵³.

Bununla birlikte Türkiye'de bulunan; ancak, 01.06.2009 tarihi itibarıyla Vergi Usul Kanunu uyarınca defter tutma yükümlülüğü bulunan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin öz kaynaklarında yer almayan varlıklarını yasal defterlerine kaydetmeleri zorunluluktur. Bilanço esasına göre defter tutan mükellefler, kanun hükümlerine göre yasal defterlerine kaydettikleri varlıklar için pasifte özel bir fon hesabı açacaklardır. Bu fon hesabı, sermayenin cüz'ü addolunacak ve beyan tarihinden itibaren altı ay içerisinde sermayeye ilave edilecektir⁴⁵⁴.

Tasfiye edilerek tüzel kişiliği ticaret sicilinden silinen şirketlerin şirket adına 5811 sayılı kapsamından yararlanması mümkün değildir. Ancak kanuni temsilci veya tasfiye memurlarının kendi adlarına bildirim ve beyanda bulunmaları mümkündür. Bu kapsamda tasfiye memurları tarafından yapılan beyanlar tasfiyesi sona ermiş şirket nezdinde daha sonra yapılan incelemelerde bulunabilecek matrah farklarından mahsubu imkan dahilindedir⁴⁵⁵.

⁴⁵³ Beyanname Düzenleme Klavuzu, s.827

⁴⁵⁴ Beyanname Düzenleme Klavuzu, s.827

⁴⁵⁵ Mahmut Tayyar Ergül, Tasfiye Edilerek Tüzel Kişiliği Sona Eren Mükelleflerin Varlık Barışı Kanunu'ndan Yararlanmasındaki Özel Durumlar, Yaklaşım, Kasım 2009, Sayı:203

4.1.4.1.13.5. Tasfiyede İlk Tesis ve Taazzuv Giderleri ve Peştemallıklar

VUK'un 282'nci maddesinde ilk tesis ve taazzuv giderleri kurumun tesis olunması veya yeni bir şubenin açılması veyahut da işlerin devamlı bir surette genişletilmesi için yapılan ve karşılığında maddi bir kıymet iktisap olunmayan giderler olarak tanımlanmıştır. Peştemallık kavramı ise vergi kanunlarında tanımlı yapılan bir kavram değildir. Peştemallık bir ticari işletmenin, bulunduğu yerin önemi, sahip olduğu şöhret, tutmuş olduğu müşteri kitlesi ve benzeri unsurlara bağlı olarak, bilanço değerlerine ilave olarak sahip olduğu değeri ifade eder⁴⁵⁶.

İlk tesis ve taazzuv giderlerinin ve peştemallıkların itfasını düzenleyen VUK'un 326'ncı maddesi uyarınca kurumlar aktifleştirdikleri ilk tesis ve taazzuv giderleri ile peştemallıkları mukayyet değerleri üzerinden eşit miktarlarda ve beş yıl içinde itfa edeceklerdir.

Bir kurumun, ister ilk kuruluş isterse işlerinin genişletilmesi maksadıyla olsun, yapmış olduğu ilk tesis ve taazzuv giderlerinin itfa süresi dolmadan, tasfiyeye girmesi normal olarak sözkonusu olmaz. Bununla beraber, istisnaen kurumun beş yıllık sürenin dolmasından önce tasfiyeye girmesi halinde, henüz itfa edilmemiş giderler, tasfiyeye giriş tarihinden önceki dönemde gider yazılır⁴⁵⁷.

4.1.4.1.13.6. Taşınmaz, İştirak Hisseleri, Kurucu Senetler, İntifa Senetleri ve Rüçhan Haklarının Satışından Doğan Kazanç İstisnası

KVK'nın 5'inci maddesinin 1/e bendinde Kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançların % 75'lik kısmı kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

İstisna, satışın yapıldığı dönemde uygulanacak ve satış kazancının istisnadan yararlanan kısmı satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar pasifte özel bir fon hesabında tutulacaktır. Ancak satış bedelinin, satışın yapıldığı yılı izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar tahsil edilmesi şarttır. Bu süre içinde tahsil edilmeyen satış bedeline isabet eden istisna nedeniyle zamanında tahakkuk

⁴⁵⁶ Özbalcı, Vergi Usul Kanunu, s. 699

⁴⁵⁷ Özbalcı, Vergi Usul Kanunu, s.858

ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır. **(6111 Sayılı Kanunla eklenen parantez içi hüküm Yürürlük; 25.02.2011)**(Taşınmazların kaynak kuruluşlarca kira sertifikası ihracı amacıyla varlık kiralama şirketlerine satışı ile bu varlıkların varlık kiralama şirketlerince taşınmazın devralındığı kuruma satışından doğan kazançlar için bu oran %100 olarak uygulanır ve bu taşınmazlar için en az iki tam yıl süreyle aktifte bulunma şartı aranmaz.)

İstisna edilen kazançtan beş yıl içinde sermayeye ilave dışında herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilen veya işletmeden çekilen ya da dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılan kısım için uygulanan istisna dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılarak vergi ziyai cezasıyla birlikte tahsili yoluna gidilecektir.

KVK'ya göre yapılan devir ve bölünmeler hariç kurumların istisna uygulamasından itibaren beş yıllık süre içerisinde tasfiye edilmeleri halinde kurumlar vergisinden istisna edilen ve bilançonun pasifinde özel bir fon hesabında tutulan gayrimenkul ve iştirak satış kazançları tasfiye karına eklenerek vergilenecektir⁴⁵⁸.

Konu ile ilgili olarak 1 seri nolu KVKGT'nin 5.6.2.3.3. bölümünde aşağıdaki açıklama yapılmıştır.

“Bu istisnanın amacı kurumların sermaye yapılarının güçlendirilmesi, finansman sıkıntılarının giderilmesi ve bağlı değerlerinin ekonomik faaliyetlerinde daha etkin bir şekilde kullanılmasına imkan sağlamak ve işletmelerin finansal bünyelerini güçlendirmektir. Tasfiyeye giren şirketlerde ise böyle bir amacın olamayacağı açıktır. Bu nedenle, istisna uygulamasında satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar tasfiyeye girilmiş olması halinde, fon hesabında tutulması gereken kazancın işletmeden çekildiği kabul edilecektir.”

Konu ile ilgili olarak ileri sürülen bir diğer görüşte ise tasfiye belirli bir süreci ifade etmektedir. Tasfiye süreci sonuçlanmadan tasfiyeye giren işletmeler tasfiyeden vazgeçmeleri mümkündür. Dolayısıyla tebliğde açıklanan işletmelerin tasfiye haline girmeleriyle birlikte fon hesabında yer alan tutarın işletmeden çekildiğinin kabulü yerinde bir düzenleme değildir. Sonuçta tasfiye bir süreçtir ve istisna şartlarının ihlal edildiği dönemin tasfiyeye giriş tarihi değil, tasfiyenin kapandığı tasfiye dönemine isabet eden dönem olarak kabul edilmesi daha doğru bir uygulama olacaktır. Aksi

---

⁴⁵⁸ Kavak, s. 108.

halde uzun dönemleri kapsayan tasfiyelerde tasfiyeye girişle birlikte matraha eklenen bu tutarla tasfiyeden vazgeçilmesi halinde istisna kazançlar üzerinde haksız vergileme yapılmasına neden olacaktır⁴⁵⁹.

Diğer yandan tasfiye sürecinde taşınmaz ve iştirak hisselerinin satışından kazanç elde edilmesi halinde bu kazançlar istisna kapsamında değerlendirilmeyecektir. Bunun nedeni istisnanın amacı kurumların finansman sıkıntılarının giderilmesi ve bağlı değerlerin ekonomik faaliyete katılmasıdır. Tasfiyeye giren şirket açısından bu amaçlardan söz etmek güçtür. Tasfiyeye giren kurumda temel amaç varlığını sona erdirmektir⁴⁶⁰. Keza gelir idareside benzer gerekçelerle verdiği özeltede⁴⁶¹, kazancın kurumlar vergisinden istisna edimesinin mümkün bulunmadığını bildirmiştir.

4.1.5. Tasfiye Payının Vergilendirilmesi

TTK'nın 508'inci maddesinde esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa kar ve tasfiye payı pay sahibinin sermaye payı için şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edileceği açıklanmıştır. Diğer yandan 507'inci madde kapsamında her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem karına, payı oranında katılma hakkını haizdir. Şirketin sona ermesi halinde her pay sahibi, esas sözleşmede sona eren şirketin mal varlığının kullanılmasına ilişkin, başka bir hüküm bulunmadığı takdirde, tasfiye sonucunda kalan tutara payı oranında katılır.

Bu noktada tasfiye karı ve tasfiye payı kavramları birbirinden farklı kavramlar olarak ortaya çıkmaktadır. Tasfiye karı KVK'da ayrıntılı olarak açıklandığı üzere tasfiyeye giren kurumun dönem başı ve dönem sonu servet değeri arasındaki farktır. Ancak tasfiye payı KVK'da tanımlanmış bir kavram değildir. Tasfiye payı tasfiye süreci sonunda tasfiyeye giren kurumun ortaklarına dağıtılacak kalan tutarıdır.

⁴⁵⁹ Erdem Erdoğan, Tasfiyeye Girmek Tasfiye Edilmek Değildir., Vergi Dünyası, Ağustos 2013, Sayı 384, s.36-39

⁴⁶⁰ Ali Ayaz, Tasfiye Halinde Gayrimenkul ve İştirak Hisseleri Satış Zararlarının Kurumlar Vergisi Matrahından İndirimi, Vergi Dünyası, Şubat 2012, sayı 158, s.162

⁴⁶¹ Antalya Vergi Dairesi Başkanlığı, Mükellef Hizmetleri Grup Müdürlüğü'nün 01.03.2013 tarih ve 49327596-125(KVK.2012.ÖZ.43)-50 sayılı Özeltesi

Tasfiye karı zarar ortaya çıkmadığı sürece her tasfiye döneminde oluşmaktadır. Tasfiye payı ise şirket malvarlığının nakde dönüştürülüp, borçların ödenmesinden sonra kalan öz sermaye tutarlarından oluşmaktadır⁴⁶². Tasfiye sonucunda ortaklara ödenecek tutarın bir kısmı kar payı bir kısmı ise tasfiye payından oluşacaktır⁴⁶³. Kar payı ise şirketler tarafından elde edilen kazançlardan yasal yükümlülükler düşüldükten sonra şirket genel kurulu tarafından dağıtımına karar verilen ve ortaklar tarafından elde edilen kazanç tutarıdır⁴⁶⁴. Tasfiye dönemi sonunda dağıtılacak kar payı cari yıl karından kaynaklanabileceği gibi geçmiş yıl karlarından da kaynaklanabilir.

Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendi, Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci maddesinin ikinci fıkrası ile 30 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında kâr payları üzerinden yapılacak vergi kesintisine ilişkin hükümlere yer verilmiştir. 03.02.2009 tarih ve 2009/14592, 14593 ve 14594 sayılı Bakanlar Kurulu Kararları uyarınca kâr payları üzerinden yapılacak vergi kesintisi oranları %15 olarak belirlenmiştir.

Tasfiye sonucu dağıtılacak tasfiye payı kar payı kabul edilerek stopaja tabi tutulamaz tasfiye payı içerisinde ortağın işletmeye koyduğu sermaye kar payı olarak değerlendirilemez. Bu halde tasfiye payı içerisinde stopaja tabi tutulacak menkul sermaye iradı nasıl tespit edilecektir. İlk olarak nominal sermayeyi aşan tutar kar payı olarak kabul edilerek vergilendirilebilir. Bu durumda tasfiye payını oluşturan ve nominal sermaye dışındaki tüm özsermaye kalemleri vergilendirilmektedir. Ancak bu şekilde stopaja tabi tutulan özsermaye kalemleri arasında kar yedekleri veya geçmiş yıl karları gibi kar nitelikli unsurların yanı sıra öz sermaye kalemlerine ilişkin enflasyon düzeltme farkları veya sermaye yedekleri gibi esas olarak kar mahiyeti taşımayan unsurlarda bulunabilir. Dolayısıyla tasfiye halinde nominal sermayeyi aşan öz sermaye kalemlerinin tamamının kar payı kabul edilerek stopaja tabi tutulamaz⁴⁶⁵.

⁴⁶² Muhammed Metin, Anonim Şirket Ortağı Gerçek Kişilere Dağıtılan Tasfiye Paylarının Vergi Kesintisi Karşısındaki Durumu, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 360, Ağustos 2011, s.155

⁴⁶³ Erdoğan Öcalan, Tasfiye Payının Vergisel Niteliği ile Payı Oluşturan ve Sermayeye İlave Edilen Değerlerin Vergilendirilmesi Esasları I, Yaklaşım Dergisi, Ağustos 2011, Sayı 224, s.109

⁴⁶⁴ Tarakçı, s.73

⁴⁶⁵ Metin, s.157

Dolayısıyla tasfiye payının vergilendirilmesinde tasfiye payını oluşturan öz sermaye kalemlerinin nitelikleri dikkate alınarak kar payı stopajının yapılması gerektiği açıktır.

Sermaye şirketlerinin sermayesi ya ortaklarca nakden veya aynen konulan değerlerden ya da şirketin yürüttüğü ticari faaliyetlerden oluşturduğu içsel kaynaklardan meydana gelir. Şirketler tarafından nakit dışında gerek ilk kuruluşta gerekse daha sonraki dönemlerde şirket sermayesine ilave edilecek unsurlar şunlardır⁴⁶⁶.

- Ticari sermaye
- Ayn olarak gayrimenkul ve/veya nakil vasıtası
- Hisse senetleri,
- Şirket ortaklarının şirketten olan alacakları,
- Değer artış fonları,
- İştiraklerden gelen değer artış fonları,
- Maliyet artış fonları,
- İştirak hisseleri ve taşınmaz satış karları,
- Fevkalade ihtiyatlar,
- Dağıtılmayan geçmiş yıl karları

Yukarıda sayılan unsurlar dışında sermayeye eklenmesine izin verilen içsel kaynaklar ise şunlardır.

➤ 31.12.2003 tarihli bilançolar üzerinde yapılan enflasyon düzeltmesi sonucunda oluşan enflasyon farkları (enflasyon düzeltmesinden kaynaklanan geçmiş yıl karları ile sermaye enflasyon düzeltmesi olumlu farkları)

➤ 31.12.2004 tarihli bilançoların düzeltmesi sonucu hesaplanan öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farkları,

➤ Tübitak ve benzeri kuruluşlar tarafından ödenen hibeler (devlet yardımları),

➤ İşletmeye iade edilen kazanç farkları,

➤ Hisse senedi ihraç primleri (emisyon primleri)

Tasfiyeye girmeden önce sermayeye ilave edilen olağanüstü yedekler ile tasfiye sonunda kalan yasal yedeklerin ortaklara dağıtımında kar payı stopajı yapılp

---

⁴⁶⁶ Öçalan, Tasfiye Payının Vergisel Niteliği I, s.111

yapılmayacağı, tasfiye zararının yedek akçelere mahsubu işleminin kar dağıtımı sayılıp sayılmayacağı ve bu mahsup işleminden sonra kalan yedek akçelerin ortaklara dağıtımının ne şekilde vergilendirileceği konusunda verilen bir özelgede⁴⁶⁷ aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır.

“Daha önceki yıllarda şirket sermayesine eklenmiş olan geçmiş yıl karlarının ve/veya yedek akçelerin, şirketin tasfiyesi sebebiyle ortaklara dağıtılması durumunda elde edenin hukuki kişiliğine göre kar dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılması gerekmektedir.

- Şirketinizin tasfiyesi sonucu oluşan zararın geçmiş yıl kârlarına ve/veya yasal yedeklere mahsup edilmesi işleminde, nakden veya hesaben bir ödeme bulunmamaktadır. Bu nedenle, geçmiş yıl kârlarının ve/veya yasal yedeklerin geçmiş yıl zararlarına mahsup edilmesi işlemi, kar payı dağıtımı olarak değerlendirilmeyecek ve kar payı dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılmayacaktır.

- Öte yandan, tasfiye sonucu oluşan zararın yasal yedeklere mahsubundan sonra kalan ve ortaklara dağıtılan tutarların ise elde edenin hukuki kişiliğine göre stopaja tabi tutulması gerekeceği tabiidir.”

Sermaye hesabının hissedarlara dağıtımında kurumlar vergisi ve stopaj gelir vergisi açısından değerlendirilen bir başka özelgede⁴⁶⁸ de aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır.

“5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 15'inci maddesinin ikinci fıkrasında ise vergiden muaf olan kurumlara dağıtılan (kârın sermayeye eklenmesi kâr dağıtımı sayılmaz.) Gelir Vergisi Kanununun 75'inci maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kâr paylarından (2009/14594 sayılı BKK ile 3.2.2009 tarihinden geçerli olmak üzere % 15), 30'uncu maddesinin üçüncü fıkrasında da tam mükellef kurumlar tarafından, Türkiye'de bir iş yeri veya daimi temsilci aracılığıyla kâr payı elde edenler hariç olmak üzere dar mükellef kurumlara veya kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan (Kârın sermayeye eklenmesi kâr dağıtımı sayılmaz.) ve Gelir Vergisi Kanununun 75'inci maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kâr payları üzerinden

⁴⁶⁷ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 23.02.2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-GVK 94-723 sayılı Özelgesi

⁴⁶⁸ İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 24.08.2011 tarih ve B.07.1.GİB.4.35.16.01-176300-413 özelgesi

(2009/14593 sayılı BKK ile 3.2.2009 tarihinden geçerli olmak üzere % 15) bu Kanunun 15'inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca vergi kesintisine tabi tutulanlar hariç olmak üzere vergi kesintisi yapılacağı,

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendinde ise, tam mükellef kurumlar tarafından; tam mükellef gerçek kişilere, gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara ve bu vergilerden muaf olanlara, dar mükellef gerçek kişilere, dar mükellef kurumlara (Türkiye'de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kâr payı elde edenler hariç) gelir ve kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan, 75'inci maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bendlerinde yazılı kâr paylarından (2009/14592 sayılı BKK ile 3.2.2009 tarihinden geçerli olmak üzere % 15) birinci fıkra da belirtilenler tarafından tevkifat yapılacağı,

hükme bağlanmıştır.

Aynı Kanun'un 4842 sayılı Kanun'un 17'nci maddesi ile eklenen Geçici 62'nci maddesinde; " 1. Kurumlar vergisi mükelleflerinin;

a) 31.12.1998 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançlarının,

b) (a) bendi kapsamı dışında kalan ve 31.12.2002 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen, kurumlar vergisinden istisna edilmiş kazançlarının,

c) Geçici 61 inci madde kapsamında tevkifata tâbi tutulmuş kazançlarının,

Dağıtımı halinde 94 üncü madde uyarınca tevkifat yapılmaz....." hükümlerine yer verilmiştir.

Konu ile ilgili açıklamaların yer aldığı 1 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin "15.6.3. Gelir Vergisi Kanununun geçici 62 nci maddesi uygulaması" başlıklı bölümünde;

".....

Söz konusu geçici maddede yer alan düzenleme uyarınca, kurumlar vergisi mükelleflerinin 31/12/1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kârlarının dağıtımı halinde, bu kâr payları üzerinden vergi kesintisi yapılmayacaktır.

Aynı şekilde 1/1/1999 ve 31/12/2002 tarihleri arasındaki hesap dönemlerinde elde edilen kurumlar vergisinden istisna kazançlar ile Gelir Vergisi Kanununa 4842 sayılı Kanunla eklenen geçici 61'inci madde kapsamında vergi kesintisine tabi tutulacak kazançların dağıtılması halinde ayrıca vergi kesintisi yapılmayacaktır.

Bu madde hükmüne göre, dağıtılan kâr 31/12/2002 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen ve Kurumlar Vergisi Kanunu veya özel Kanunları uyarınca kurumlar vergisinden istisna edilen kazançla ilişkin ise (serbest bölge kazancı, teknoloji geliştirme bölge kazancı, Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin işletilmesinden ve devrinden elde edilen kazanç, mülga 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun geçici 24 ve geçici 28 inci maddelerinde düzenlenen istisna kazançlar gibi) dağıtılan kârın bu kazançlara isabet eden kısmı üzerinden dağıtım sırasında vergi kesintisi yapılmayacaktır.

....

Ancak, 2003 ve müteakip yıllardaki hesap dönemlerinde elde edilen söz konusu istisna kazançların dağıtılması halinde, dağıtılan bu tutarlar üzerinden kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisinin yapılması gerekecektir.

Diğer taraftan, 1/1/1999-31/12/2002 tarihleri arasındaki hesap dönemlerine ilişkin normal kazançların dağıtımına tabi tutulması halinde ise dağıtılan bu kâr payları üzerinden, kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılacaktır" açıklamalarına yer verilmiştir.

Bu hüküm ve açıklamalar uyarınca, tasfiye sonucunda düzenlenecek olan kesin bilançoda yer alan, ödenmiş sermaye dışındaki, öz sermaye hesaplarının (net tasfiye karı dahil) ortaklara dağıtılması durumunda, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 15'inci ve 30'uncu maddeleri ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 94/6-b maddesi hükümleri uyarınca, Geçici 62'nci madde hükümleri de göz önünde bulundurularak, kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılması gerekmekte olup, ödenmiş sermayenin ortaklara dağıtılması durumunda ise, vergi kesintisi yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

Öte yandan, daha önce sermayeye eklenmiş olan pasif kalemlere ait enflasyon fark hesaplarının, şirketin tasfiye edilmesi sebebiyle ortaklara dağıtılması halinde, işletmeden çekilen tutarların öncelikle kurumlar vergisine tabi tutulması,

vergi sonrası dağıtılan kazancın da kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisine tabi tutulması gerekmektedir.”

Tasfiye payı yukarıda da açıkladığımız üzere vergi kanunlarında açıklanmış bir kavram değildir. Bu sebeple tasfiye payının vergilendirilmesinde farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Bu görüşlerden biride tasfiye payının değer artış kazancı olarak değerlendirilmesi gerektiğini ileri süren görüştür.

GVK'nın “Değer Artış Kazançları” başlıklı 80'inci maddesinin birinci fıkrasında ivazsız olarak iktisap edilenler ile tam mükellef kurumlara ait olan ve iki yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar. Dördüncü fıkrasında ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar değer artış kazancı olarak sayılmıştır. Elden çıkarma kavramı aynı ise maddede yazılı mal ve hakların satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temlik, trampa edilmesi, takası, kamulaştırılması, devletleştirilmesi, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasını ifade eder şeklinde açıklanmıştır.

Tasfiye payının değer artış kazancı olarak değerlendirilmesinin gerekçesi olarak; tasfiye sonucunda tasfiye payını alan ortaklar bu payın karşılığında ellerindeki ortaklık payını elden çıkarmaktadırlar⁴⁶⁹. Elden çıkarma sonucunda ise değer artış kazancı oluşmaktadır. Diğer bir anlatımla ortak sahibi bulunduğu hisse senedini, kurum tarafından kendisine ödenen tasfiye sonu mevcudundan hissesine isabet eden tutar karşılığında elden çıkarmaktadır^{470 471}. Değer artış kazancı ise hissenin maliyeti ile elde edilen tasfiye payı arasındaki olumlu fark olacaktır.

4.1.5.1. Enflasyon Düzeltmesinden Kaynaklanan Olumlu Farklar

VUK'un mükerrer 298'inci ve geçici 25'inci maddeleri uyarınca işletmelerin vergiye tabi kazançlarının enflasyonun etkisinden arındırılması için 2003 ve 2004 yılları bilançoları enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuştur⁴⁷². Enflasyon düzeltmeleri

---

⁴⁶⁹ Metin, s.156

⁴⁷⁰ Öçalan, Tasfiye Payının Vergisel Niteliği I, s.111

⁴⁷¹ Mahir Aydoğan Araz, Tasfiye halinde KVK Geçici 23. Madde Uygulaması ve Tasfiye Payının Vergilendirilmesi, Vergi Dünyası Dergisi, Nisan 1996,Sayı.176,s.163

⁴⁷² Ramazan ORUÇ, Tasfiyesi Sona Eren Şirketlerde Öz sermaye Kalemlerine Ait Enflasyon Farklarının Durumu, Vergi Dünyası Dergisi, 2010, Sayı:342, s.63

ilgili kıymetlere ait enflasyon fark hesaplarına ve enflasyon düzeltme hesaplarına kaydedilmiştir⁴⁷³.

VUK'un mükerrer 298' inci maddesinin 5'inci bendi hükümlerine göre; pasif kalemlere ait enflasyon fark hesapları herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde işlemin yapıldığı dönemdeki faaliyet sonucu zararlı dahi olsa dönem sonundan bağımsız olarak vergilendirilecektir. Ancak öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farkları düzeltme sonucu oluşan geçmiş yıl zararlarına mahsubu veya kurumlar vergisi mükelleflerince sermayeye ilave edilmesi kâr dağıtımı sayılmayacaktır.

Bilanço varlığının işletmeden çekilmesi ifadesi ise sözü edilen değerlerin başka hesaba nakledilme dışında hesabın azaltılması ve/veya tamamen tasfiyesi sonucunu doğuracak işlemleri ifade etmektedir. Bu işlemler; devir, temlik, tasfiye, trampa, takas, kar dağıtımı, satış, sermaye olarak konulmasını da kavrayan geniş kapsamlı bir ifadedir⁴⁷⁴.

Bilançonun pasifinde, "sermaye düzeltmesi olumlu farkları" hesabında yer alan tutar, varsa enflasyon düzeltmesi sonucu oluşan geçmiş yıl zararları mahsup edilerek, sermayeye ilave edilecektir. Sermaye düzeltmesi olumlu farklarının sermayeye ilave edilmesi tescile tabi bir işlemdir⁴⁷⁵.

Maliye idaresi konu ile ilgili olarak verdiği İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Usul Grup Müdürlüğüne ait 04.07.2006 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.19.02/VUK-1/mük 298-5007 sayılı muktezada⁴⁷⁶ ikili bir ayrıma gitmiştir. Özetle öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farkları tasfiyeye girmeden önce sermayeye ilave edilmesi halinde işlem kar dağıtımı sayılmamakta ve vergiye tabi tutulmamaktadır. Diğer yandan öz sermaye kalemlerine ilişkin enflasyon farkları

⁴⁷³ Hasan Zeki Süzen, Ekrem Kayı, Enflasyon Düzeltmesinden Kalan Bilanço Kalemleri, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Özel S.,2010, s.469

⁴⁷⁴ C.Okan Bahar, "Enflasyon Düzeltmesi Olumlu Farklarının Tasfiye-Birleşme-Devir-Bölünme Ve Tür Değiştirme Hallerinde Vergilendirme Olasılığı", Vergi Dünyası Dergisi, 2008, Sayı:317, s.120

⁴⁷⁵ Oruç.,64

⁴⁷⁶ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Usul Grup Müdürlüğü 04.07.2006 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.19.02/VUK-1/mük 298-5007 sayılı muktezası ".....Bu nedenle de ; şirketinizin tasfiyeye girmeden önce öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farklarını sermayeye ilave etmeleri durumunda, bu işlemler kâr dağıtımı sayılmayacağından, her hangi bir süre tahdidi olmaksızın vergiye de tabi tutulmayacaktır. Ancak, şirketinizin öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farklarını sermayeye eklemeyen tasfiyeye girmesi durumunda, , öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farklarının başka bir hesaba nakledilen veya işletmeden çekilen değer olarak addedilmek suretiyle vergiye tabi tutulması gerekmektedir."

tasfiyeye girildikten sonra ve tasfiye dönemi içerisinde sermayeye ilave edilmesi halinde bu tutarlar başka bir hesaba nakledilen veya işletmeden çekilen değer olarak addedilmek suretiyle vergilemeye konu olacağı belirtilmiştir⁴⁷⁷.

Diğer yandan daha sonra İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Gelir Vergileri Grup Müdürlüğüne ait 19.02.2008 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01/GVK-94/6-B/12744 sayılı⁴⁷⁸ bir muktezalarda ise öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farklarının tasfiyeden önce sermayeye eklenmiş olması durumunda dahi şirketin sermaye azaltımı yapması veya tasfiye edilmesi halinde ortaklara dağıtılması durumunda, işletmeden çekilen tutar olarak değerlendirilecektir. Bu tutarlar öncelikle kurumlar vergisine tabi tutulacağı, kar dağıtımına bağlı vergi kesintisine tabi tutulması gerektiği belirtilmiştir⁴⁷⁹.

Sermaye azaltımı ile ilgili olarak verilen bir başka özalgede⁴⁸⁰ ise “*şirket sermayesine eklenmiş olan geçmiş yıl kârlarının, şirketin sermaye azaltımı yapması veya tasfiye edilmesi sebebiyle ortaklara dağıtılması durumunda, kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılması, sermayeye eklenmiş olan pasif kalemlere ait enflasyon fark hesaplarının, şirketin sermaye azaltımı yapması veya tasfiye edilmesi sebebiyle ortaklara dağıtılması halinde, işletmeden çekilen tutarların öncelikle kurumlar vergisine tabi tutulması, vergi sonrası dağıtılan kazancın da kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisine tabi tutulması gerek*” açıklaması yapılmıştır.

Gelir idaresinin özelge bazında verdiği farklı görüşler uygulamada da farklı yaklaşımlarla karşılık bulmuştur. Konu ile ilgili bir görüş öz sermaye kalemleri arasında yer alan enflasyon düzeltme farklarının tasfiye ile beraber işletmeden çekiş olarak değerlendirilip kar payı dağıtımına bağlı vergileme yapılması gerektiğidir⁴⁸¹. Bir diğer görüş ise sermaye azaltımında veya kurumun tasfiyesinde ortağa geri

⁴⁷⁷ İ.Halil Bağdınli, TasfiyeDöneminde Enflasyon Düzeltme Farklarının Sermayeye İlavesi, Vergi Sorunları Dergisi, Kasım 2007, Sayı:230, s.110, Oruç, s.66

⁴⁷⁸ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Gelir Vergileri Grup Müdürlüğü 19.02.2008 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01/GVK-94/6-B/12744 sayılı muktezası “.....Bu hüküm ve açıklamalar uyarınca, daha önceki yıllarda şirket sermayesine eklenmiş olan geçmiş yıl karlarının, şirketin sermaye azaltımı yapması veya tasfiye edilmesi sebebiyle ortaklara dağıtılması durumunda, kar dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılması gerekmektedir.

Öte yandan, daha önce sermayeye eklenmiş olan pasif kalemlere ait enflasyon fark hesaplarının, şirketin sermaye azaltımı yapması veya tasfiye edilmesi sebebiyle ortaklara dağıtılması halinde, işletmeden çekilen tutarların öncelikle kurumlar vergisine tabi tutulması, vergi sonrası dağıtılan kazancın da kar dağıtımına bağlı vergi kesintisine tabi tutulması gerekmektedir. ...”

⁴⁷⁹ Oruç, s.66

⁴⁸⁰ Gelir İdaresi Başkanlığının 01.02.2008 tarih ve B.07.1.GİB.0.02.29 Sayılı Özelgesi

⁴⁸¹ Oruç, s.66

verilen sermaye payı içinde fonlara ilişkin kısımlar olsa bile, bunların ortağa dağıtılan kar payı olarak kabul edileceği yönünde yasa hükmü bulunmadığından, ortada muvazaa emaresi olmadığı sürece, geri verilen sermaye paylarının bu fonlardan kaynaklanan kısımları üzerinden kar payı dağıtımına bağlı vergileme yapılamayacağıdır⁴⁸². Daha önceki dönemlerde sermaye ye ilave edilmiş olan ve iç kaynaklardan oluşan değerler sermayenin dışındaki bir değer olarak kabul edilemez. Aksi halde içsel kaynakların tasfiye karına ilave edilmesi mükerrer vergilemeye neden olacağı gibi bu içsel kaynakların “sermayeye ilave edilmesi kar dağıtımı sayılmaz” veya “enflasyon farkları sermayeye ilave edilebilir ve bu işlem kar dağıtımı sayılmaz” şeklindeki kanun hükümlerine aykırı olacaktır⁴⁸³.

Konu ile ilgili olarak bizim görüşümüz ise tasfiye öncesi dönemlerde sermayeye ilave edilen öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farklarının şirketin tasfiyesinde ortaklara dağıtılması durumunda, vergiye tabi tutulması gerektiği yönündedir.

Diğer yandan tasfiye sırasında sermayeye eklenmesinde ise bu tutarlar başka bir hesaba nakledilen ve işletmeden çekilen değer olarak nitelendirilecektir. Keza VUK’un mükerrer 298’inci maddesini değiştiren 5024 sayılı kanunun gerekçesinde öz sermaye kalemlerine ait enflasyon fark hesaplarının kurumlar vergisi mükelleflerince sermayeye ilave edilebileceği ve bu işlemlerin kâr dağıtımı sayılmayacağı öngörüldüğü belirtilmiş. Bu düzenleme ile enflasyon düzeltmesiyle gerçekleştirilmek istenen amaçlardan birisinin işletmelerin öz sermayeleri ile çalışmaya teşvik edilmesi ve sermaye birikiminin sağlanarak uzun vadede istihdamın artırılmasının hedeflenmekte olduğu açıklanmıştır. Tasfiye sürecine giren kurumlarda bu amaçlardan bahsedilmeyeceği açıktır. Bu nedenle tasfiye sırasında farkların sermayeye ilave edilmesi durumunda bu farklar işletmeden çekilen değer olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Tasfiye süreci içerisinde enflasyon düzeltmesi olumlu farklarının tasfiyeden vazgeçilmesi olasılığı dikkate alınarak, tasfiye sonunda tasfiye karına eklenmesi daha uygun olacaktır⁴⁸⁴.

---

⁴⁸² Akif Akarca, Mehmet Şafak, Dünya Gazetesi, 30 Ağustos 2012, Sermaye Azaltımında veya Tasfiyede Yeniden Değerleme Fonu veya Enflasyon Düzeltmesi Olumlu Farklarının Vergisel Durumu

⁴⁸³ Erdoğan Öcalan, Tasfiye Payının Vergisel Niteliği ile Payı Oluşturan ve Sermayeye İlave Edilen Değerlerin Vergilendirilmesi Esasları II, Yaklaşım Dergisi, Eylül 2011, Sayı 225, s. 132

⁴⁸⁴ Kavak s. 109

4.1.5.2. Tasfiyede Geçmiş Yıl Zararlarının Mahsubu

KVK'nın 17/4-c bendinde kapsamında tasfiye kârının hesaplanması sırasında, KVK'nın 9'uncu maddesinde yer alan zarar mahsubuna ilişkin hükümlerin de ayrıca dikkate alınacaktır. KVK'nın 9'uncu maddesinde kurumlar vergisi mükellefleri tarafından matrahın tespitinde, kurumlar vergisi beyannamesinde her yıla ilişkin tutarlar ayrı ayrı gösterilmek ve beş yıldan fazla nakledilmemek şartıyla geçmiş yılların beyannamelerinde yer alan zararlar indirim konusu yapılabilecektir.

Sermaye şirketleri tasfiye öncesi normal faaliyet dönemlerine ilişkin mali bilanço zararlarını beş yıldan fazla nakledilmemek şartıyla, tasfiye karının tespitinde indirim olarak dikkate alacaklardır⁴⁸⁵. Tasfiye durumunda tasfiyenin özelliğinden dolayı beş yıllık zarar mahsup süresi uygulaması da farklı olacaktır.

Tasfiye süreci birden fazla yılı içerse de esasında tüm süreç tek bir dönem kabul edilmektedir. Her yılın karının ayrı ayrı beyan ettirilmesi, vergi tahsilatını öne almak amacıyla oluşturulmuş bir çeşit geçici vergilemedir⁴⁸⁶. Birden fazla yıl süren tasfiyelerde, tüm tasfiye dönemi tek dönem olarak kabul edildiğinden tasfiye öncesi dönemlere ait zararların mahsubuna ilişkin 5 yıllık zamanaşımı süresinin hesaplanmasında da, tasfiye kaç yıl sürerse sürsün, bir yıl (bir hesap dönemi) olarak dikkate alınmalıdır⁴⁸⁷. Diğer bir anlatımla tasfiyenin birinci döneminde indirim konusu yapılan geçmiş yıl zararı, tasfiyenin nihayet bulmaması durumunda nihai tasfiye sonucundan da indirim yapılmalıdır⁴⁸⁸.

Örneğin bir kurum 2005 takvim yılında tasfiyeye girmiş ve tasfiyesi 2015 yılında tamamlanmışsa, bu kurumun 2000, 2001, 2002, 2003 ve 2004 takvim yıllarına ait mali zararları 2015 takvim yılında elde ettiği tasfiye karından indirebilmelidir⁴⁸⁹. Burada beş yıllık zarar mahsubu süresi her bir tasfiye dönemi itibariyle aranmamaktadır. Tasfiye 2005-2015 yılları arasında sürmesine rağmen bu dönem tek dönem olarak kabul edilmekte, tasfiyeye giriş tarihi olan 2005 tarihi

---

⁴⁸⁵ Kavak, s. 105

⁴⁸⁶ Tarakçı, s.58

⁴⁸⁷ Tarakçı, s.59

⁴⁸⁸ Nazalı, Anonim Şirketlerde Birleşme, s.151

⁴⁸⁹ Tarakçı,s.59

itibariyle indirim konusu yapılabilecek geçmiş yıl zararları tasfiye dönemleri içerisinde yeterli kazanç olması halinde indirim konusu yapılabilecektir⁴⁹⁰.

Ancak Gelir İdaresinin konuya bakış açısı farklılık arz etmektedir. Gelir idaresi verdiği özetlerde beş yıllık zarar mahsubu süresini hesap dönemleri itibariyle dikkate alma eğilimindedir.

4.1.5.3. Tasfiyede Özel Maliyet Bedelleri

Özel maliyet bedeli, iktisadi bir faaliyetin icrası için kiralanan gayrimenkullerde, bizzat kiracı tarafından gayrimenkulü genişletmek ve iktisadi kıymetini devamlı olarak artırmak için yapılan değer artırıcı giderler ile kiracının faaliyetlerini yürütebilmek için oluşturduğu tesisata ait gideri ifade etmektedir⁴⁹¹.

VUK'un 327'inci maddesinde özel maliyet bedelleri, kira veya işletme hakkı süresine göre eşit yüzdelerle itfa edilir. Kira veya işletme hakkı süresi dolmadan, kiralanan veya işletme hakkı alınan şeyin boşaltılması veya işletme hakkının herhangi bir sebepten sona ermesi halinde henüz itfa edilmemiş olan giderler, boşaltma veya hakkın sona erdiği yılda bir defada gider yazılacaktır.

Tasfiye süreci sonunda kurum iktisadi faaliyetlerini sonlandırmaktadır. Tasfiye süreci tamamlandığında özel maliyetlerde yer alan tutarlar dönem giderlerine aktarılacaktır.

4.2. BİRLEŞME

Birleşme temelde iki türlü ortaya çıkabilmektedir. Bunlardan birincisi birden fazla şirketin birleşerek yeni bir şirket oluşturmaları, diğeri ise bir veya birden fazla şirketin bir diğer şirket bünyesine dahil olmalarıdır.

Devir yoluyla birleşmelerde devralan şirket mevcudiyetini ve tüzel kişiliğini devam ettirmektedir. Devrolan şirket veya şirketler ise infisah ederek ortadan kalkmakta ve tüzel kişilikleri sona ermektedir. Yeni bir şirket bünyesinde birleşmede

---

⁴⁹⁰ Ersin Nazal, Kurumlar Vergisi Kanunu'na Göre Tasfiye Döneminde Zarar Mahsubu Süresi ve Tasfiyenin Zararla Kapanması Durumunda Düzeltme, (Zarar Mahsubu) Vergi Dünyası, Sayı:330, S.106

⁴⁹¹ Özyer,s.506

ise birleşen şirketlerin tamamı infisah ederek ortadan kalkmakta ve tüzel kişiliklerini yitirmektedirler⁴⁹².

TTK' 136'ncı maddesinde şirketlerle ilgili olarak iki çeşit birleşmeden söz edilmektedir. Bunlardan birincisi *“devralma şeklinde birleşme”* diğeri ise *“yeni kuruluş şeklinde birleşme”*dir. Devralma şeklindeki birleşmede bir şirketin diğerini devralması yoluyla gerçekleşmektedir. Yeni kuruluş şeklinde birleşmede ise birden fazla şirket yeni bir şirket için bir araya gelmektedir.

Devir ve birleşme ile ilgili olarak KVK'da yer alan düzenlemeler TTK'da yer alan düzenlemelerden birtakım farklılıklar göstermektedir. Bunlardan ilki KVK'da birleşme tasfiye hükmünde kabul edilerek birleşme karı tasfiye karı gibi hesaplanarak vergiye tabi tutulmaktadır. Oysa TTK birleşmeyi tasfiyesiz infisah hali olarak kabul etmektedir⁴⁹³.

Diğer yandan devir yoluyla birleşmelerde bazı şartların gerçekleşmesi halinde vergileme yapılmamaktadır⁴⁹⁴. Uygulamada devir yoluyla yapılan birleşmeler *“vergisiz birleşme”* olarak adlandırılmaktadır⁴⁹⁵. Devir ile ilgili koşulların yerine getirilmemesi halinde vergisiz birleşme hakkı ortadan kalkacak, devralınan kurum açısından birleşmeye ilişkin hükümler geçerli olacaktır⁴⁹⁶.

KVK'nun birleşmeyi düzenleyen 18'inci maddesi hükmü aşağıdaki gibidir.

“(1) Bir veya birkaç kurumun diğer bir kurumla birleşmesi, birleşme nedeniyle infisah eden kurumlar bakımından tasfiye hükmündedir. Ancak, birleşmede tasfiye kârı yerine birleşme kârı vergiye matrah olur.

(2) Tasfiye kârının tespiti hakkındaki hükümler, birleşme kârının tespitinde de geçerlidir. Şu kadar ki, münfesi kurumun veya kurumların ortaklarına ya da sahiplerine birleşilen kurum tarafından doğrudan doğruya veya dolaylı olarak verilen değerler, kurumun tasfiyesi halinde ortaklara dağıtılan değerler yerine geçer. Birleşilen kurumdan alınan değerler Vergi Usul Kanununda yazılı esaslara göre değerlendirilir.

---

⁴⁹² Maç, Kurumlar Vergisi, s.962,963

⁴⁹³ Tarakçı, s.138

⁴⁹⁴ Tarakçı, s.138

⁴⁹⁵ Ersin Nazalı, Vergisel ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Yönüyle Anonim ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme, Bölünme ve Tür Değişimi İşlemleri, (Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme), Yaklaşım Yayıncılık, Ekim 2012, S.123

⁴⁹⁶ Gökbel, s.33

(3) Kanunun 17 nci maddesine göre tasfiye memurlarına düşen sorumluluk ve ödevler, birleşme halinde birleşilen kuruma ait olur.”

Birleşme tanımı TTK’da olduğu gibi KVK’da da yer almamaktadır. Buna karşın birleşme nedeniyle infisah eden kurumlar bakımından tasfiye hükmünde olduğu ve vergilemenin KVK’da düzenlenen tasfiye hükümleri çerçevesinde yapılacağı ancak, birleşmede tasfiye kârı yerine birleşme kârı vergiye matrah olacağı açıklanmıştır.

Birleşmede birleşen şirketlerin yasal kayıtlarında yer alan kıymetler VUK’un değerlendirme hükümleri çerçevesinde yapılan değerlendirme işlemi sonucunda tespit edilen yeni değerleri ile yeni kurumun aktifinde yer alacaktır⁴⁹⁷. Dolayısıyla, birleşme tarihine kadar, birleşen kurumda ortaya çıkan faaliyet kârları ile birlikte değer artışlarının da vergilendirilmesi gerekecektir.

Tasfiye kârının tespiti hakkındaki hükümler, birleşme kârının tespitinde de geçerli olacaktır. Ancak münfesihi kurumun veya kurumların ortaklarına ya da sahiplerine birleşilen kurum tarafından doğrudan doğruya veya dolaylı olarak verilen değerler, kurumun tasfiyesi halinde ortaklara dağıtılan değerler yerine geçecektir. Birleşilen kurumdan alınan değerler Vergi Usul Kanununda yazılı esaslara göre değerlendirilir.

Birleşme kârının hesaplanması sırasında, birleşen kurumların ortaklarına birleşilen kurum tarafından verilen değerlerin, transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı hükümlerine göre belirlenmesi gerekeceği tabiidir.

KVK’nın 18’inci maddesinin 3’üncü bendinde, KVK’ın 17 nci maddesine göre tasfiye memurlarına düşen sorumluluk ve ödevler, birleşme halinde birleşilen kuruma ait olacağı hükme bağlanmıştır.

4.2.1. Birleşme Dönemi

Tasfiyede vergilendirme tasfiye dönemleri itibariyle yapılmaktadır. Tasfiye kârı ise tasfiye dönemi sonundaki servet değeri ile tasfiye dönemi başındaki servet

---

⁴⁹⁷ Nazal, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme, s.123

değeri arasındaki olumlu farktır. Birleşme halinde ise birleşme karı birleşme dönemleri itibariyle tespit edilerek vergilendirilecektir⁴⁹⁸.

Tasfiye halinde tasfiyenin başlangıcı şirketin infisahının tescil tarihidir. Tasfiyenin bitim tarihi ise tasfiye kararının ticaret siciline tescil edildiği tarihtir. Birleşmede ise KVK'da birleşmenin başlangıcı ve bitişi için belirlenmiş bir dönem bulunmamaktadır⁴⁹⁹.

Birleşme dönemi ve bu dönemlerin başlangıç ve bitişi konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bunlardan ilki KVK'da “birleşme” müessesesine ilişkin hükümler “Tasfiye” müessesesine yapılan atıflarla düzenlenmiştir. Bu nedenle birleşmede tasfiyede olduğu gibi bir başlangıç ve bitişinin olması gerekmektedir. bu kapsamda birleşme başlangıç tarihinin tespit edilmesi, başlangıç tarihine kadar olan kıst dönem kazancının vergilendirilmesidir. Bu kapsamda birleşmenin sona erdiği tarih önem kazanmaktadır⁵⁰⁰.

Birleşme halinde ön tescil bulunmamaktadır. Bu nedenle birleşmenin başlangıcı genel kurulun ilk toplantı ve karar tarihine bağlanamaz. Çünkü bunlar hazırlayıcı işlemlerdir. Genel kurullar ilk toplantıda birleşme sözleşmesinin yapılmasına izin verirler⁵⁰¹. Birleşme dönemini tasfiye döneminin başlangıcı ve bitişine bağlı olarak birleşme sözleşmesinin ilgili genel kurullarda tasdik tarihi olarak belirlenebilir⁵⁰². Birleşme sonu ise birleşilen şirketin sermaye artırımına ilişkin esas sözleşme değişikliğinin tescil ve ilan edildiği tarihtir. Bu iki dönem arasındaki dönem birleşme dönemi olacak ve bu döneme ilişkin kar ve zarar tasfiye karının tespitine göre hesaplanacaktır⁵⁰³.

Birleşmede bir dönemden değil de birleşme anından bahsedilebileceğini kabul eden görüşe göre ise; TTK kapsamında birleşmeye ilişkin yapılan düzenlemelerde bir birleşme döneminden bahsedilmemektedir. Gerçek mahiyeti bu olan birleşmeyi vergi kanunları uygulamasında başlangıcı ve bitişi olan iki tarih olarak dikkate alıp bu tarihler arasında gerçekleşen bir olay olarak görmek

---

⁴⁹⁸ Kavak, s.152

⁴⁹⁹ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.515

⁵⁰⁰ Tarakçı, s.140

⁵⁰¹ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s. 516

⁵⁰² Kavak, s.153, Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.516

⁵⁰³ Tarakçı, s.141

zorlamadır⁵⁰⁴. Birleşme müzakerelerinin yapılması, sözleşmeleri hazırlanması bilançoların düzenlenmesi genel kurul onayı gibi diğer hazırlık işlemleri nedeniyle birleşmenin tescil ve ilanına kadar geçen süre bir yıldan fazla sürebilmektedir. Ancak bu halde de bağımsız birleşme döneminden bahsedilemez⁵⁰⁵. Birleşme birleşme kararının tescili ile hukuki geçerlilik kazanmaktadır. Dolayısıyla tasfiye hükümlerine tabi kılınmasına rağmen tasfiye dönemleri kavramı gibi birleşme dönemlerinden söz edilemez⁵⁰⁶.

Birleşmede birleşmenin başlangıç tarihi net olarak saptanamamaktadır. Birleşmeye konu bilançoların çıkarıldığı tarihi birleşmenin başlangıcı olarak almak bu bilançoların sistemdeki mahiyetini göz ardı etmek demektir. Bu bilançolar taraf genel kurullarına birleşmeye taraf şirketler hakkında bilgi vermek ve değiştirme biriminin hesaplanmasında dikkate alınmak amacıyla çıkarılırlar. Bu bilançoların çıkarılma tarihleri birleşme kararından önce de olabilir. Bu nedenle bilanço tarihinin birleşmenin başlangıcı olarak kabul edilerek birleşmeyi bir dönem içerisinde gerçekleşen bir olay olarak kabul etmek mümkün değildir⁵⁰⁷.

Birleşme birleşilen şirketin sermaye artırımına ilişkin kararının tescil ve ilan tarihinde sonuçlanan bir olaydır. Dolayısıyla birleşme dönemi kavramı tasfiye dönemi gibi uzun süreye yayılı bir dönemden ziyade bir anı ifade etmektedir⁵⁰⁸. Esasında bu tarih aynı zamanda birleşmenin başlangıç tarihidir. Sonuçta birleşme olayı sermaye artırımına ilişkin kararının tescil ve ilan tarihinde başlamakta ve bitmektedir. Bu nedenle bir birleşme döneminden ziyade bir birleşme anından bahsetmek daha doğrudur⁵⁰⁹.

4.2.2. Birleşme Karının Hesaplanması

Birleşme karı KVK 18'inci maddesi kapsamında tasfiye karının tespitine ilişkin esaslara göre hesaplanacağı belirtilmiştir. Tasfiye karı ise tasfiye dönemi sonundaki servet değeri ile tasfiye dönemi başındaki servet değeri arasındaki olumlu

---

⁵⁰⁴ Tarakçı, s.156

⁵⁰⁵ Göktuna, s.181

⁵⁰⁶ Kocaer, s.177

⁵⁰⁷ Tarakçı, s.156

⁵⁰⁸ Göktuna, s.181

⁵⁰⁹ Tarakçı, s.156

farktır. Birleşme halinde ise birleşme karı söz konusu olacaktır. Birleşme karı ise birleşmede esas alınan servet değeri ile birleşme öncesi servet değerinin kıyaslanması suretiyle bulunacaktır⁵¹⁰.

Birleşme öncesi servet değeri, birleşme dolayısıyla infisah eden kurumun birleşmeden önceki mali bilançosuna göre tespit edilen özsermayesidir. Bu bilançoda birleşilen kuruma intikal edecek varlıklar VUK'un iktisadi işletmelere dahil kıymetlerin değerlendirilmesi ile ilgili hükümlerine göre tespit edilen değerlerdir.⁵¹¹ Bu değerler birleşilen kurumun VUK'a göre tespit edilen ve yasal kayıtlarda yer alan değer olarak ifade edilebilir⁵¹².

Birleşme anında birleşmeye esas alınan servet değeri ise birleşme tarihinde birleşilen kuruma ait iktisadi varlıkların cari değerleri ile değerlemeye tabi tutulması sonucu oluşan özsermayedir. Bu değer tarafların karşılıklı iradesi ile tespit edilmektedir. Muvazaa hali hariç bu değerler vergi uygulaması bakımından da esas alınacaktır⁵¹³.

Bu kapsamda birleşen kuruma ait cari değerle değerlendirilen varlıklar karşılığında birleşilen kurumdan pay alınacaktır⁵¹⁴. Birleşen kurum tarafından devredilen değerler karşılığında birleşilen kurumdan alınan paylarda VUK hükümlerine göre alış bedeli üzerinden değerlendirileceğinden bu yöntemle de birleşme anındaki servet değeri belirlenmiş olacaktır⁵¹⁵. Birleşme karı ise birleşme sonucunda birleşilen şirketten alınan pay değerleri ile birleşme öncesi servet değeri arasındaki fark olacaktır.

KVK'nın 18'inci maddesinin 2'inci bendi kapsamında birleşen kurumun veya kurumların ortaklarının ya da sahiplerinin birleşilen kurumdan doğrudan doğruya veya dolaylı olarak aldıkları değerler, kurumun tasfiyesi halinde ortaklara dağıtılan değerler olarak kabul edilecek birleşme dönemi sonundaki servet değerine ve dolayısıyla birleşme karına ayrıca ilave edilecektir.

Birleşme sonucunda oluşan birleşme karı temelde üç kaynaktan oluşmaktadır. Bunlardan ilki birleşme nedeniyle infisah eden kurumda birleşme olayının

⁵¹⁰ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s. 516,517

⁵¹¹ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s. 517

⁵¹² Nazal, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme, s. 125

⁵¹³ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s. 517

⁵¹⁴ Özbacı, Kurumlar vergisi Kanunu, s.517

⁵¹⁵ Kavak, s.154

tamamlandığı tarihe kadar devam eden ticari veya sınai faaliyetlerden, ikincisi ise birleşen şirketin aktif kıymetlerinin içerdiği gizli yedeklerin birleşme nedeniyle realize edilmesinden, üçüncüsü ise birleşilen şirketin muhasebe kayıtlarında görünmeyen, ancak iktisadi anlamda bir değer olduğu açık olan şerefiyesinin realize edilmesinden kaynaklanır⁵¹⁶.

Sonuçta birleşme karı birleşme nedeniyle infisah eden kurumun birleşmeden önceki mali bilançosuna göre tespit edilen özsermayesi ile emsal bedel ile değerlemeden oluşan değer arasındaki olumlu fark olacaktır⁵¹⁷.

4.2.3. Birleşme Beyannamesi

Birleşme karı temelde birleşen şirketin aktif değerlerindeki gizli yedeklerin realizasyonundan kaynaklanmaktadır. Emsal bedel ile değerlendirme ile birlikte bu değerler realize olacak ve vergilendirilecektir⁵¹⁸. Birleşme ile münfesi olan kurumun birleşme tarihine kadar olan faaliyet karları değerlendirme işleminden kaynaklanan birleşme karı ile birlikte tek bir beyanname ile beyan edilerek vergilendirilecektir.

Beyanname KVK'nın 17'inci maddesinin 2'inci bendi kapsamında tasfiye beyannamelerine ilişkin düzenlemelere paralel olarak birleşme ile ilgili olarak şirket genel kurul kararının tescil tarihinden itibaren otuz gün içerisinde münfesi kurumun bağlı olduğu vergi dairesine beyan edilecektir. Birleşme karı üzerinden tarh edilen kurumlar vergisi KVK 21'inci madde kapsamında birleşilen kurum tarafından beyanname verme süresi içerisinde ödenecektir. Birleşen kurumların KVK kapsamında daha önce tahakkuk etmiş olup henüz vadeleri gelmemiş vergilerde aynı süre içerisinde ödenecektir.

4.2.4. Değişirme Biriminin Tespiti

Birleşmenin gerçekleştirilmesinde önemli hususlardan bir diğeri ise değişirme biriminin tespiti. Birleşmede birleşme dolayısıyla infisah eden

---

⁵¹⁶ Tarakçı, s.141,142

⁵¹⁷ Yıldırım, Kolotoğlu, s. 136

⁵¹⁸ Göktuna, s.181

ortaklara devralan ya da yeni kurulan ortaklığın payları “değiştirme birimi” olarak adlandırılan ölçüye göre verilir⁵¹⁹.

Değiştirme birimi genel anlamı ile birleşilen kurum hisse senetlerinin cari değeri ile birleşen kurum hisse senetlerinin cari değerinin birbirine oranıdır. Değiştirme biriminin belirlenebilmesi için hem birleşilen hemde birleşen kurumun mal varlığının cari değerinin bilinmesi gerekir cari değer ise bilanço değerinden çok farklı bir değerdir⁵²⁰.

4.2.5. Birleşme Primi

Birleşme işleminde değiştirme birimi saptanırken şirketlerin cari değerleri dikkate alınacaktır. Şirketlerin cari değerleri ise genellikle hisselerinin nominal değerlerinden farklı bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir şirketin diğer bir şirkete devredilmesi sonucu oluşan birleşmelerde birleşilen şirket hissesi devrolan şirket ortaklarına verilecektir.

Burada birleşilen şirketin hisse senetlerinin nominal değeri genellikle rayiç değerinin altında kalmaktadır⁵²¹. Birleşme sonucu, birleşilen şirketin özsermayesi birleşen şirketin sözleşmeye göre tespit edilen cari değeri kadar artmaktadır⁵²². Bu takdirde birleşilen kurumun yapacağı sermaye artırımını devir alacağı servetten daha az olacaktır. Sonuçta ortaya bir birleşme primi çıkacaktır⁵²³.

Birleşme primi mevcut bir şirketin bünyesinde gerçekleşen birleşmelerde birleşen şirketin cari değeri ile birleşilen şirketin nominal sermayesindeki artış arasındaki fark olarak tanımlanabilir⁵²⁴.

Birleşme primi temelde emisyon primi hükmündedir. Kurumlar Vergisi Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi ile anonim şirketlerin gerek kuruluşlarında gerekse sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları payların, itibari değer üzerinde bir bedelle elden çıkarılması halinde oluşan kazançlar kurumlar

---

⁵¹⁹ Tarakçı, s.122

⁵²⁰ Özbalcı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.520

⁵²¹ Kavak, s.160

⁵²² Yıldırım, Kolotoğlu, s.303

⁵²³ Özbalcı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.523

⁵²⁴ Yıldırım, Kolotoğlu, s.303

vergisinden istisna edilmektedir. Emisyon primi devir şeklindeki birleşmelerde ortaya çıkmaktadır.

Yeni kurulan şirket bünyesinden yapılan birleşmelerde yeni kurulan şirketin esas sermayesi devrolunan şirketlerin özvarlıkları toplamı kadar olacağından dolayı, birden fazla şirketin yeni bir şirket bünyesinde birleşmesinde emisyon primi ortaya çıkmayacaktır⁵²⁵.

4.2.6. Birleşme Halinde Sorumluluk

Birleşmede KVK 18/3 kapsamında KVK'nın 17 nci maddesine göre tasfiye memurlarına düşen sorumluluk ve ödevler, birleşme halinde birleşilen kuruma ait olacaktır ve bu sorumluluk ve ödevler birleşilen kurum tarafından yerine getirilecektir.

Devirde münfesi kurumun vergi borçlarından dolayı kurumlar vergisi beyannamesinin ekinde birleşilen kurum tarafından taahhütname verilmektedir. Birleşmede devirden farklı olarak taahhütname verilmemekte, birleşilen kurumun sorumluluğu tasfiye memurlarının sorumluluğuna paralel olarak düzenlenmektedir⁵²⁶.

Bu dönemlere ait olarak yapılacak tarhiyatlar birleşen kurumun infisah ederek ticaret sicilinden silindiğinden dolayı birleşilen kurum adına yapılacaktır. Bu tarhiyatlarda her ne kadar infisah eden kurumun sorumluluğunda olsada hukuken olmayan bir kurum adına işlem yapılamayacağı için bu durumda tüm işlemler birleşilen kurum adına yapılacaktır⁵²⁷. Dolayısıyla birleşilen kurum sona eren kurumun tüm vergi borçlarından sorumlu olacaktır. Bu borçlar için ayrıca ortaklara başvurulamaz⁵²⁸.

4.2.7. Birleşmede Zarar Mahsubu

Birleşmede birleşilen şirkete zarar devri yapılamayacaktır. Birleşen şirketler bünyesinde oluşan zararlar 5 yıllık zarar mahsup süresi dikkate alınarak mali kardan

---

⁵²⁵ Göktuna, s.185

⁵²⁶ Kocaer, s.219

⁵²⁷ Nazalı, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme, s.128

⁵²⁸ Kocaer, s.219

mahsup edebileceklerdir. Birleşmeye konu şirketlerin geçmiş yıllardan gelen zarar tutarları birleşme karından mahsup edilebilecektir. Bu mahsup sonrası halen mahsup edilemeyen geçmiş yıl zararlarının olması halinde bu zararların mahsup imkanı ortadan kalkmaktadır. Diğer bir anlatımla mahsup edilemeyen geçmiş yıl zararları birleşilen şirkette ortaya çıkan karlardan mahsup edilemeyecektir.

4.2.8. Birleşmede Katma Değer Vergisi Uygulaması

KDVK'nun 1'nci maddesinin 1 nolu bendinde hükmü gereği ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler katma değer vergisine tabidir. Teslim kanunun 2. maddesinin 1. Bendinde, bir mal üzerindeki tasarruf hakkının malik veya onun adına hareket edenlerce, alıcıya veya adına hareket edenlere devredilmesi olarak tanımlanmıştır.

Bu hükümler bir arada değerlendirildiğinde, birleşme işlemi (gerek yeni kuruluş yoluyla ve gerekse devir suretiyle yapılan birleşmeler) katma değer vergisinin konusuna girmektedir. Birleşme halinde birleşen şirket veya şirketlerin malları, birleşilen şirkete devredilmekte yani bu mallar üzerindeki tasarruf hakları aktarılmaktadır. Birleşme işlemlerinin KDV' ye tabi olduğu konusunda, gerek teorik ve gerekse uygulamada herhangi bir tartışma bulunmamaktadır⁵²⁹. Birleşme işleminin katma değer vergisine tabi olduğunu tespit ettikten sonra tespit edilmesi gereken bir diğer husus birleşmede katma değer vergisinin matrahının ne olacağıdır⁵³⁰.

KDVK'nun 27/1. maddesine göre "Bedeli bulunmayan veya bilinmeyen işlemler ile bedelin mal, menfaat hizmet gibi paradan başka değerler olması halinde matrah işlemin mahiyetine göre emsal bedeli veya emsal bedeli veya emsal ücretidir." Bu madde hükmü gereği birleşme halinde birleşen şirketlerin aktif kıymetleri, birleşilen şirkete satılmayıp ona sermaye olarak konduğundan bedelleri bilinmemektedir. Dolayısıyla, bunların katma değer vergisi matrahları emsal bedelleri olacaktır. Emsal bedeli ise V.U.K.'nun 267. maddesinde "Emsal bedeli, gerçek bedeli olmayan veya bilinmeyen veyahut doğru olarak tespit edilemeyen bir

⁵²⁹ C.Tolga Şimşek, Murat Dayanç, Kurumlar Vergisi Kanununa Göre Birleşme Devir ve Nev'i Değiştirme İşlemlerinin Katma Değer Vergisi Kanunu Karşısındaki Durumu, Vergi Dünyası, Temmuz 1998, Sayı:203, s.98

⁵³⁰ Göktuna, s.195

malın, değerleme gününde satılması halinde emsaline nazaran haiz olacağı değerdir." şeklinde tanımlanmaktadır. Emsal bedelin nasıl hesaplanacağı da VUK'un bahsi geçen maddesinde belirtilmektedir⁵³¹.

Sonuçta birleşme halinde, bileşilen şirkete devreden iktisadi kıymetlere ilişkin katma değer vergisi matrahının bu kıymetlerin VUK çerçevesinde tespit edilecek emsal bedelleri olacaktır. Bu bedeller üzerinden fatura düzenlenecektir. Faturada yer alan katma değer vergisi ise birleşilen şirket bünyesinde indirim konusu olabilecektir.

Birleşme, devir veya nevi değişikliği suretiyle ortadan kalkacak olan şirketin çıkaracağı son bilanço, bu şirket tarafından son olarak verilen KDV beyannamesinin tahakkukunu da içerir. Bu beyannamede görülen devralan KDV, sadece indirim konusu edilen KDV alacağıdır. Külli halefiyet gereği tüm borç ve alacaklar devralan, birleşilen veya tür değiştiren yeni şirkete geçtiğine göre bu şirket,söz konusu işlem gerçekleşikten sonra vereceği ilk KDV beyannamesinde,önceki dönemden devren gelen KDV olarak gösterebilmelidir⁵³².

4.3. DEVİR

Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkrası, birleşmenin özel bir türünü devir olarak tanımlamakta, tam mükellef kurumlar arasında kayıtlı değerler üzerinden ve kül halinde devralma suretiyle gerçekleştirilen işlemler devir olarak nitelendirilmektedir⁵³³. TTK'da vergi hukukunda yer aldığı şekilde birleşme ve devir ayrımı bulunmamaktadır. Sadece bir şirketin başka bir şirkete katılması suretiyle meydana gelen birleşmeler için devir sözcüğü kullanılmaktadır⁵³⁴. Ticaret hukuku bakımından bir birleşme işlemi ister yeni şirket kuruluşu şeklinde isterse katılma şeklinde gerçekleşsin vergi hukuku bakımından devir hükmünde olabilir⁵³⁵. KVK'da yapılan devir birleşme ayrımı belli koşullar

⁵³¹ Hızır Tarakçı, Kurumların Birleşme ve Nev'i Değiştirme Hallerinde Kurumlar Vergisi Uygulaması, Vergi Dünyası Dergisi, Temmuz 1991, sayı.119, s.25

⁵³² Mehmet Maç, KDV Uygulaması" Denet Yayıncılık A.Ş., 3.Baskı.İstanbul.1995.Sayfa.29.6

⁵³³ 1 Seri No'lu KVK Genel Tebliği Bölüm19/1

⁵³⁴ Özbalcı Kurumlar Vergisi Kanunu, s.549

⁵³⁵ Kocaer, s.180

altında devir işleminin vergisiz birleşme özelliği taşımasındandır. Bu sebeble devir işlemi vergisiz birleşme olarak adlandırılabilir.

KVK md. 19/1’de yer alan devir işleminde devralan kuruma devrolan kurumun aktiflerinin gizli yedekler realize edilmeksizin bilanço değerleri üzerinden geçirilmesine ve dolayısıyla bu işlemin vergisiz gerçekleştirilmesine imkan sağlayan bir düzenlemedir. Bu haliyle devir işlemi bir vergi istisnası olmayıp vergi ertelemesine olanak sağlayan bir işlemdir⁵³⁶. Bunun nedeni ise aktifler üzerindeki değer artışları daha sonra devralan kurum bünyesinde bu kıymetlerin satışıyla beraber realize olacak ve vergilenecektir.

4.3.1. Devir İşleminin Şartları

Devir KVK’nın 19 ve 20’inci maddelerinde düzenlenmiştir. Birleşme işleminin devir sayılabilmesi için KVK 19/1’inci bendinde birleşmenin aşağıdaki şartlar dahilinde gerçekleşmesi gerektiği açıklanmıştır.

a) Birleşme sonucunda infisah eden kurum ile birleşilen kurumun kanunî veya iş merkezlerinin Türkiye’de bulunması.

b) Müfesihi kurumun devir tarihindeki bilanço değerlerinin, birleşilen kurum tarafından bir bütün halinde devralınması ve aynen bilançosuna geçirilmesi.

Yukarıda açıklandığı üzere birleşme işleminin devir sayılarak vergisiz birleşme kapsamında değerlendirilebilmesi için bu şartların gerçekleşmesi gerekmektedir. Vergisiz birleşmenin gerçekleşmesi için gerekli şartlar daha ayrıntılı bir şekilde aşağıda açıklanmıştır.

4.3.1.1. Birleşen Kurum ile Birleşilen Kurumun Kanunî veya İş Merkezlerinin Türkiye’de Bulunması

Birleşme işleminin KVK kapsamında devir sayılabilmesi için gerekli olan ilk şart birleşen ve birleşilen kurumların kanuni ve iş merkezinin Türkiye’de bulunmasıdır. Bilindiği gibi kanuni merkezi veya iş merkezi⁵³⁷ Türkiye’de bulunan

⁵³⁶ Göktuna, s.197

⁵³⁷ KVK’ 3’üncü maddesinin 5’inci bendinde Kanunî merkez: “Vergiye tâbi kurumların kuruluş kanunlarında, tüzüklerinde, ana statülerinde veya sözleşmelerinde gösterilen merkezdir.” 6’ıncı

kurumlar tam mükellefiyet esasına göre ve KVK 3'üncü madde kapsamında gerek Türkiye içinde gerekse Türkiye dışında elde ettikleri kazançların tamamı üzerinden vergilendirilmektedirler.

Dolayısıyla birleşme işleminin devir olarak nitelendirilebilmesi için birleşme işleminin taraflarının tam mükellef kurum olmaları gerekmektedir. Taraflardan her ikisinin veya birisinin dar mükellefiyet kapsamında vergilendirilmesi halinde birleşme devir olarak nitelendirilemez.

Devir şeklinde birleşmelerde devir şartlarının gerçekleşmesi şartıyla devir alınan kurumun bilançosunda yer alan değerler rayiç bedelle değerlemeye tabi tutulmayarak kayıtlı değerleriyle devralan kuruma intikal edecektir. Dolayısıyla devrolan kurumdaki aktif değerlerin değer artışından oluşan gizli yedekler vergilendirilmeyecektir. Bu gizli yedekler devralan kuruma aktarılarak realize olacağı tarihe kadar ertelenmiş olacaktır⁵³⁸. Bu yedekler devralan kurum bünyesinde daha sonraki tarihlerde satış vb yollarla elden çıkarılma sırasında realize olacak ve bu tarihte vergilendirilebilecektir.

AB Birleşme direktifi ve KVK kapsamındaki devirle ilgili düzenlemeler karşılaştırıldığında her iki düzenlemede de devir yoluyla birleşmelere vergi erteleme tanıma şeklindedir⁵³⁹.

Dar mükellefiyette kurumlar sadece Türkiye'de elde ettikleri kazançları üzerinden vergilendirilmektedirler. Devralan kurumun dar mükellef olması halinde devrolan kurumdaki vergilendirilmeyen gizli yedekler, ülke dışında realize olduğunda vergilendirilme imkanı olmayacaktır. Bu nedenle birleşmede ortaya çıkacak değer artışlarının vergilendirilmesi ertelenemez. Diğer yandan devir alınan kurumun dar mükellefiyete tabi olması halinde birleşme nedeniyle devralan kuruma geçecek gizli yedeklerin Türkiye'de vergileme hakkı bulunmamaktadır. Vergileme devir alınan kurumun tam mükellefiyete tabi olduğu ülkede yapılacaktır. Dolayısıyla dar mükellef kurumdan devir yoluyla tam mükellef kuruma aktarılan değer artışları devralan tam mükellef kurumda vergilemeye konu olmayacak değerlerdir⁵⁴⁰.

---

bendinde ise iş merkezi: *"İş bakımından işlemlerin fiilen toplandığı ve yönetildiği merkezdir."* Şeklinde tanımlanmıştır.

⁵³⁸ Özbalcı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s. 550

⁵³⁹ Yavaşlar, s.125

⁵⁴⁰ Özbalcı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s. 551

KVK, tam mükellef şirketlere vergisiz devir yoluyla birleşme imkanını tanıırken, Direktif bu imkanı sadece AB'ye üye ülke şirketlerinin AB içinde devir yoluyla birleşmelerine sunmaktadır. Bunun nedeni ise, KVK'nın ulusal bir alanı, Direktif'in ise AB gibi "uluslarüstü" bir kuruluşa üye ülkelerin oluşturduğu uluslararası bir alanı düzenlemekte olmasında yatmaktadır⁵⁴¹.

Burada dikkate alınması gereken bir diğer husus dar mükellef bir kurumun tam mükellef bir kurumla birleşmesinde birleşen kurum bilançosunda yer alan kıymetlerin cari değerlerinin üzerinde değerlendirilmemesi gerektiğidir. Cari değerler üzerinde yapılan değerlendirme sonraki dönemlerde tam mükellef kurum bünyesindeki vergilemeyi olumsuz etkileyebilmektedir⁵⁴².

Ancak devir için geçerli olan bu şart KVK kapsamındaki birleşmeler için geçerli değildir. Dar mükellef kurumlar birleşme işleminin tarafı olabilirler. KVK'da tanımlanan birleşme işleminde değerlendirme yapılmakta ve birleşme karı üzerinden vergileme yapılmaktadır. Dolayısıyla birleşmede bir vergi erteleme söz konusu olmamaktadır.

4.3.1.2. Devrolunan Kurumun Devir Tarihindeki Bilânço Değerlerinin, Birleşilen Kurum Tarafından Bir Bütün Halinde Devralınması ve Aynen Bilânçosuna Geçirilmesi

Birleşmenin devir kapsamında değerlendirilebilmesi için birleşmeye taraf olan kurumların tam mükellef olmalarının yanında, birleşen kurumun devir tarihindeki bilanço değerlerinin birleşilen diğer bir tanımlamayla devir alan tarafından bir bütün halinde devir alınması ve aynen birleşilen kurum (Devir alan) bilançosuna geçirilmesi gerekmektedir.

Devir halinde, değerlemenin yapılmaması devrolan şirketteki gizli yedeklerin birleşmede ortaya çıkmaması, dolayısıyla vergilendirilmemesi anlamına gelmektedir. İktisadi kıymetler devralan kurum tarafından elden çıkarıldığında içerdikleri gizli yedekler kurum kazancına dahil edilerek vergilendirilecektir. Dolayısıyla iktisadi kıymetlerin kayıtlı değerleri ile devri dolayısıyla devir tarihinde ortaya çıkmayan birleşme karı sonraki dönemlerde devralan kurum bünyesinde ortaya çıkarak

⁵⁴¹ Yavaşlar, 125

⁵⁴² Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s. 551

vergilenecektir. Bu nedenle devir bir istisna veya bir muafiyet niteliği taşımamakta, vergi erteleme müessesesi olarak değerlendirilmesi gerekmektedir⁵⁴³.

4.3.2. Devir Tarihi

Devir tarihi, şirket yetkili kurulunun devre ilişkin kararının Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarihtir. Uygulamada her iki şirketin genel kurul kararı aynı tarihte tescil edilmesi halinde devir tarihinin tespitinde herhangi bir zorluk oluşmayacaktır. Devir alan ve devrolan kurumların genel kurul kararlarının farklı tarihlerde ticaret siciline tescil edilmesi halinde devir tarihi hangi tarih olacaktır.

TTK kapsamında devir tarihi tescil tarihidir. Devir olan şirket açısından genel kurul kararının tescili ile birlikte şirket hukuken ortadan kalkmakta ve tüzel kişiliği sona ermektedir. Devir alan şirket ise devre ilişkin şirket genel kurul kararının tescili ile devir olan şirketi bir bütün olarak devralmakta ve tüm alacak, borçlar ve yükümlülükler devir alan şirkete geçmektedir. Bu kapsamda devir alan ve devir olan şirketlerin devre ilişkin genel kurul kararlarının farklı tarihlerde ticaret siciline tescil edilmesi halinde devir olan şirketin genel kurul kararının ticaret siciline tescil tarihi devir tarihi olarak dikkate alınması gerekir⁵⁴⁴.

Diğer yandan tam bölünme halinde de benzer sonuca varılabilir. Tam bölünme halinde de bölen ve bölünen kurumların genel kurul kararlarının tescil tarihleri farklı olabilir. Bu durumda, bölünen kurumun genel kurul kararının tescil tarihinin esas alınması gerekir⁵⁴⁵.

4.3.3. Devir halinde vergilendirme ve beyan

KVK'nın 19'uncu maddesi kapsamında yapılan devirlerde devir alınan kurumda değerlendirme yapılmadığından dolayı kar doğmayacaktır. Ancak devre bağlı olarak kar ortaya çıkmaması vergileme yapılmaması için yeterli değildir. KVK'nın 20'inci maddesinde yer alan bazı şekil şartlarına da uyulması gerekmektedir. Ancak bu şartların yerine getirilmesi halinde münfesihi kurumun sadece devir tarihine kadar

---

⁵⁴³ Tarakçı, s.246,247

⁵⁴⁴ Nazalı, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme, s.131,132

⁵⁴⁵ Nazalı, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme ,s.132

elde ettiği kazançlar vergilendirilecek, birleşmeden doğan kârlar ise hesaplanmayacak ve vergilendirilmeyecektir⁵⁴⁶.

KVK'nın 20'inci maddesi kapsamında devir işleminin vergilendirilmemesi için belirlenen şartlar aynı maddede aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

“a) Şirket yetkili kurulunun devre ilişkin kararının Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarih, devir tarihidir. Münfesih kurum ile birleşilen kurum;

1) Devir tarihi itibarıyla hazırlayacakları ve müştereken imzalayacakları münfesih kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesi ile,

2) Devir işleminin hesap döneminin kapandığı aydan kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar geçen süre içerisinde yapılması halinde, münfesih kurumun önceki hesap dönemine ilişkin olarak hazırlayacakları ve müştereken imzalayacakları münfesih kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesini,

birleşmenin Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde münfesih kurumun bağılı bulunduğu vergi dairesine verirler.

b) Birleşilen kurum, münfesih kurumun tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarını ödeyeceğini ve diğer ödevlerini yerine getireceğini münfesih kurumun birleşme sebebiyle verilecek olan kurumlar vergisi beyannamesinin ekinde vereceğı bir taahhütname ile taahhüt eder. Mahallin en büyük mal memuru, bu hususta birleşilen kurumdaki ayrıca teminat isteyebilir.”

Hesap dönemi başından devir tarihine kadar olan ve devir tarihi itibarıyla hesaplanan kazanç bu tarihleri kapsayan kıst dönem beyannamesi ile beyan edilecektir. Bu tarihten sonraki dönemlerdeki faaliyetlerden elde edilen kazanç ise devir alan kurumca beyan edilip vergilendirilecektir.

Devir işleminin hesap döneminin kapandığı aydan kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar geçen süre içerisinde yapılması halinde, münfesih kurumun önceki hesap dönemine ilişkin olarak hazırlanacak kurumlar vergisi beyannamesi de devre ilişkin kurumlar beyannamesi ile birlikte verilecektir. Söz konusu beyannamelerin de münfesih kurum ve birleşen kurum tarafından müştereken imzalanarak münfesih kurumun bağılı bulunduğu vergi dairesine verilmesi gerekmektedir.

⁵⁴⁶ Özbalcı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.571

4.3.3.1. Devir Halinde Kurumlar Vergisi Beyannamelerinin Verilmesi

KVK 20'inci madde kapsamında münfesi kurum ile birleşilen kurum tarafından devir tarihi itibarıyla hazırlayacakları ve müştereken imzalayacakları münfesi kuruma ait kıst dönem kurumlar vergisi beyannamesi birleşmenin Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde münfesi kurumun bağlı bulunduğu vergi dairesine verilecektir. Devir tarihi aynı madde kapsamında Şirket yetkili kurulunun devre ilişkin kararının Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarih olarak açıklanmıştır. Bu tarihin yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere münfesi kurumun devre ilişkin genel kurul kararının tescil edildiği tarih olarak dikkate alınması gerekmektedir.

Her ne kadar devir işlemi devir alan kurumun genel kurul kararının ilan edildiği tarih itibarıyla tekemmül etmiş olsa da kanunda konu ile ilgili olarak açık bir belirleme yapılmamıştır. Bu nedenle beyannamenin devir alan kurumun genel kurul kararının ticaret siciline tescil tarihi esas alınarak verilmesi halinde vergi idaresi ile uyumsuzluk çıkma ihtimali bulunmaktadır⁵⁴⁷.

Yeni TTK'da devir tarihi ticaret siciline tescil tarihi olarak hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda TTK ve KVK arasında bir uyum bulunmaktadır. Bu tarih itibarıyla devralınan kurum infisah etmiş olacak ve tüzel kişiliği sona erecektir. Dolayısıyla münfesi kuruma ait kıst dönem kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği sırada devralınan şirketin hukuki varlığı ortadan kalkmıştır. Bu nedenle beyannamenin hem devir alan hemde devralınan kurum tarafından imzalanması hukuken mümkün bulunmamaktadır. Sadece devralan kurum tarafından beyannamenin imzalanmasını yeterli kabul etmek gerekecektir⁵⁴⁸.

Diğer yandan KVK 20/1-a/2'inci bendi uyarınca devir işleminin hesap döneminin kapandığı aydan kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar geçen süre içerisinde yapılması halinde, münfesi kurumun önceki hesap dönemine ilişkin olarak hazırlayacakları ve müştereken imzalayacakları münfesi kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesi de birleşmenin Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde münfesi kurumun bağlı bulunduğu vergi dairesine verilecektir.

⁵⁴⁷ Nazal, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme, s. 135

⁵⁴⁸ Nazal, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme ,s. 143,144

Bu hükümle devir halinde verilecek kıst dönem kurumlar vergisi beyannamesi ile önceki dönem kurumlar vergisi beyannamesinin verilme tarihlerinin farklı olması engellenmiştir. Aksi halde devir tarihine göre önceki dönem kurumlar vergisi beyannamesi kıst dönem beyannamesinden daha sonraki bir tarihte verilmesi gibi bir durum ortaya çıkabilir. Aşağıdaki örneklerde durum açıklanacaktır.

Örnek 1: XYZ Ltd.Şti devir yoluyla ABC AŞ ile birleşmiştir. XYZ Ltd. Şti'nin hesap dönemi takvim yılıdır. Kurumların devre ilişkin genel kurul kararları 30.07.2012 tarihinde ticaret sicil gazetesinde ilan edilmiştir.

Bu durumda

Kıst dönem beyannamesinin kapsadığı aralık 01.01.2012-30.07.2012 tarihleri arasında yer alan dönem olacaktır. Kıst dönem kurumlar vergisi beyannamesi ise 29.08.2012 tarihi mesai saati bitimine kadar münfesihi kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verilmesi gerekecektir.

Örnek 2: Yukarıda yer alan devir işleminde Kurumların devre ilişkin genel kurul kararlarının 12.03.2012 tarihinde ticaret siciline tescil edildiğini varsayarsak,

Bu durumda devir işlemi önceki dönem kurumlar vergisi beyannamesi verilmeden yapılmıştır. Bu nedenle 01.01.2012-12.03.2012 tarihleri arası kıst döneme ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi, 2011 hesap dönemi kurumlar vergisi beyannamesi ile birlikte 11.04.2012 tarihi mesai saati sonuna kadar münfesihi kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verilmesi gerekmektedir.

Kurumların birleşmelerinde belirli şartların sağlanması halinde birleşme devir hükmünde sayılacak ve birleşme karı hesaplanmayacak ve vergilendirilmeyecektir. Dolayısıyla münfesihi kurumun devir tarihine kadar olan faaliyetlerine ilişkin kazançlarını kapsayan kıst dönem kurumlar vergisi beyannamesi dışında devir hükmünde sayılmayan birleşmelerde olduğu gibi bir devir beyannamesi verilmeyecektir. Kıst dönem kurumlar vergisi beyannamesinin zamanında verilmemesi halinde ise devir işlemi geçersiz olacak ve birleşme karı hesaplanarak vergilendirilecektir.

4.3.3.2. Birleşilen Kurum Tarafından Taahhütname Verilmesi

KVK'nın 20'inci maddesinde yer alan birleşmeden doğan karların hesaplanmaması ve vergilendirilmemesi için gerekli olan bir diğer şart ise birleşilen kurum tarafından münfesihi kurumun tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarını ödeyeceğini ve diğer ödevlerini yerine getireceğini münfesihi kurumun birleşme sebebiyle verilecek olan kurumlar vergisi beyannamesinin ekinde vereceği bir taahhütname ile taahhüt edilmesidir.

Mahallin en büyük mal memuru, bu hususta birleşilen kurumdan ayrıca teminat isteyebilecektir. KVK'nın uygulanmasında, mahallin en büyük mal memuru vergi dairesi başkanlığının bulunduğu illerde vergi dairesi başkanları, diğer illerde ise defterdarlardır⁵⁴⁹.

Verilecek beyannamelerin ekine söz konusu taahhütname ile devre ilişkin bilançonun ve gelir tablosunun bağlanması gerekmektedir.

Öte yandan, geçici vergi beyannamesinin verilme süresinden önce aynı döneme ilişkin olarak devir işlemleri nedeniyle kurumlar vergisi beyannamesi verilmesi halinde, bu dönem için ayrıca geçici vergi beyannamesi verilmeyecektir. Devir nedeniyle münfesihi hale gelen kurumun, devir tarihine kadar ödediği geçici vergiler, devir dolayısıyla vergilenecek devir öncesi kazanç üzerinden hesaplanacak kurumlar vergisinden mahsup edilebilecektir. Mahsup edilemeyen tutarın kalması halinde, bu tutar birleşilen kurumun kurumlar vergisinden mahsup edilecektir.

4.3.3.3. Devir Halinde Şartlara Uyulmamasının Sonuçları

Yukarıda da açıklandığı üzere bir birleşme işleminin devir hükmünde sayılması için birleşmenin KVK' 19 ve 20'inci maddesinde açıklanan şartlar dahilinde gerçekleşmesi gerekmektedir. devirde birleşmeden doğacak karlar hesaplanmayacak ve vergilendirilmeyecektir. KVK'da düzenlenen şartlara uyulmaması halinde birleşme devir hükmünde sayılmayacak ve birleşme karı hesaplanacaktır.

---

⁵⁴⁹ 1 Seri No'lu KVK Genel Tebliği Bölüm20.1

Vergisiz birleşme (devir) işlemlerinde daha sonraki dönemlerde devir şartlarına uyulmadığının tespit edilmesi halinde, iktisadi kıymetler birleşilen kuruma takdir komisyonu tarafından tespit edilecek cari değerleri ile aktarılabacak değerleme farkları re'sen tarh edilerek birleşilen kurumdan aranacaktır⁵⁵⁰. Bu kapsamda takdir komisyonunun sadece birleşme nedeniyle oluşacak kazancı değil aynı zamanda bilanço değerlerinin de cari değerini takdir etmesi gerekir. Aksi halde birleşilen kurumun bu değerleri bilançosuna cari değerler üzerinden geçirmemesi halinde devir işleminin birleşme kapsamında değerlendirilerek tarhiyata tabi tutulan değer artışlarından kaynaklanan kazanç tutarı hem birleşme sırasından hem de birleşilen kurumun bu değerleri elden çıkarması sırasında vergilendirilmiş olacaktır⁵⁵¹.

Devir tarihi öncesi dönemlere ilişkin olarak devralınan kurum adına yapılacak tarhiyatlar ve diğer vergisel işlemler devir alan kurum adına yapılacaktır. Bunun nedeni ise devralınan şirketin hukuken var olmaması, dolayısıyla bu şirket adına geriye dönük olarak işlem tesis etmenin mümkün olmamasıdır⁵⁵².

4.3.3.4. Devir Dolayısıyla Tahakkuk Eden Vergilerin Ödenmesi

KVK'nın 14'üncü maddesi kapsamında kurumlar vergisi beyannamesi hesap döneminin kapandığı ayı takip eden dördüncü ayın birinci gününden yirmibeşinci günü akşamına kadar mükellefin bağlı olduğu vergi dairesine verilmektedir. Beyan edilen verginin ödemesi ise beyannamenin verildiği ayın sonuna kadar yapılmaktadır.

Vergisiz birleşme olarak da adlandırılan devir şartlarına uygun olarak yapılan birleşmelere ilişkin olarak tahakkuk edecek vergilerin ödeme süreleri KVK'nın 21'inci maddesinin 3'üncü bendinde açıklanmıştır. Buna göre;

-Münfesihi kurumun(devralınan) hesap dönemi başından devir tarihine kadar oluşan kıst dönem karına ilişkin, kıst dönem kurumlar vergisi beyannamesi ile beyan edilen matrah üzerinden tahakkuk eden kurumlar vergisi, devralan kurumun devir işleminin gerçekleştiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar ödenecektir.

⁵⁵⁰ Nazal, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme, s.137

⁵⁵¹ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.574

⁵⁵² Nazal, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme, s.137

Dolayısıyla bu kurumların, münfesiş kurumlara ait vergileri de kendi vergileri ile birlikte aynı sürede ödemeleri gerekecektir. Özel hesap dönemi tayin edilen kurumların ise kurumlar vergisi beyannamelerini verdikleri ayın sonuna kadar münfesiş kuruma ait tahakkuk eden vergileri ödemeleri gerekmektedir.

Örnek 1: XYZ Ltd.Şti devir yoluyla ABC AŞ ile birleşmiştir. XYZ Ltd. Şti'nin hesap dönemi takvim yılıdır. Kurumların devre ilişkin genel kurul kararları 17.09.2012 tarihinde ticaret sicil gazetesinde ilan edilmiştir.

XYZ Ltd.Şti'nin 01.01.2012-17.09.2012 tarihleri arası kıst dönem kurumlar vergisi beyannamesi devir tarihi olan 17.09.2012 tarihinden itibaren 30 gün içerisinde münfesiş kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verilmesi gerekir. Tahakkuk eden vergiler ise devralan ABC AŞ tarafından 2012 yılı kazançlarına ilişkin beyannamenin verileceği 2012 yılı Nisan ayının sonuna kadar ödenmesi gerekmektedir.

Yukarıda da açıklandığı üzere, devir işlemi hesap döneminin kapandığı aydan kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar geçen süre içerisinde yapılabilir. Bu halde münfesiş kurumun önceki hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi ile devir işlemine ilişkin kıst dönem kurumlar vergisi beyannamesi devir gerçekleştiği tarihi takip eden otuz gün içinde verilmesi gerekmektedir.

1 seri no.lu KVK Genel Tebliğinde verilen beyannameler kapsamında tahakkuk eden vergilerin ödemesini farklı sürelerle bağlanmıştır. Tebliğde önceki hesap dönemine ilişkin tahakkuk eden vergilerin beyanname verme süresi içerisinde, kıst döneme ilişkin tahakkuk eden vergilerin ise devralan kurumun devir işleminin gerçekleştiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar ödenmesi gerektiği açıklanmıştır.

Örnek 2

Yukarıda yer alan devir işleminde Kurumların devre ilişkin genel kurul kararlarının 09.01.2012 tarihinde ticaret siciline tescil edildiğini varsayarsak,

Bu durumda devir işlemi önceki dönem kurumlar vergisi beyannamesi verilmeden yapılmıştır. Bu nedenle 01.01.2012-09.01.2012 tarihleri arası kıst döneme ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi, 2011 hesap dönemi kurumlar vergisi

beyannamesi ile birlikte 08.02.2012 tarihi mesai saati sonuna kadar münfesi kurumun bağı olduğı vergi dairesine verilmesi gerekmektedir.

2011 hesap dönemine ilişkin tahakkuk eden vergilerin beyannamenin verilme süresi olan 08.02.2012 tarihine kadar ödenmesi gerekecektir. Kıst döneme ilişkin tahakkuk eden vergiler ise 2012 yılı Nisan ayının sonuna kadar devralan kurum tarafından ödenmesi gerekmektedir.

4.3.4. Değıştirme Biriminin Hesaplanması

Değıştirme birimi genel anlamda birleşilen kurum hisse senetlerinin cari değeri ile birleşen kurum hisse senetlerinin cari değerinin birbirine oranıdır. Değıştirme biriminin belirlenmesi için, hem birleşilen hemde birleşen kurumun mal varlığının cari değerinin bilinmesi gerekmektedir. Cari değer ise bilanço değeri kavramından farklı bir kavramdır⁵⁵³.

KVK'nın 19'uncu maddesinin birinci bendinde devrolan şirket ortaklarına, devralan şirkete verilecek hisse konusunda herhangi bir belirleme yapılmamıştır. TTK kapsamında ise birleşmelerde birleşen ve birleşilen şirketlerin cari değerleri tespit edilerek, bu değerler kullanılarak değıştirme birimi hesaplanmaktadır. Değıştirme birimi taraflar arasında birleşme sözleşmelerinde hüküm altına alınmaktadır. Devirde devrolunan şirket ortaklarına verilecek hissenin hesaplanmasında TTK'daki düzenlemeler esas alınacaktır⁵⁵⁴.

1 seri nolu KVK Genel Tebliğinin 19.3.1 bölümünde alınan hisse senetlerinin durumu ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Adı geçen tebliğde devre konu iktisadi kıymetlerin kayıtlı değeri üzerinden devralan kuruma aktarılmasının, devralınan şirket ortaklarına kayıtlı değerler dikkate alınarak hisse verilmesi anlamına gelmediğı açıklanmıştır.

KVK 19'uncu maddesindeki şartlara uyularak yapılan devirlerde devralınan kurum ortaklarına verilecek devralan kurum hisse senedi miktarı devralan kurum ve devralınan kurumun cari değerlerine göre hesaplanacaktır. Bu kapsamda verilecek hisse senetlerinin devralınan kurum ortaklarına dağıtımı ise ortakların devralınan kurumda sahip oldukları hisse payları dikkate alınarak hesaplanacaktır.

⁵⁵³ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.520

⁵⁵⁴ Tarakçı, s.257

Ancak değişim oranı hesaplanması sırasında devralınan ve devralan kurumların cari değerleri belirlenmesi sırasında bu değerlerin gerçek değerlere uygun şekillerde saptanması, ve değişim oranının gerçek değerler üzerinden hesaplanarak devralınan şirketin haklarının azami şekilde korunması amaçlanmalıdır. Diğer yandan devralınan şirkete ortaklarına verilecek hisse senetlerinin de şirket ortaklarına devralınan şirketteki hisselerine isabet eden servet değeriyle orantılı olarak dağıtılmalıdır.

Bir şirketin cari değeri temelde üç unsurdan oluşur. Bunlarda ilki şirketin bilançosunda yer alan kayıtlı özsermaye tutarıdır. İkincisi ise şirket bilançosunda yer alan iktisadi kıymetlerin kayıtlı değerleri ile değerleme tarihinde piyasada oluşan değerleri arasındaki farktır, bu farklar gizli yedek olarak adlandırılır. Son olarak ise şirket müşteri portföyü, faaliyette bulunduğu yer vb nedenlerle peştemallığa sahip olabilir. Şirketin cari değeri tüm bu unsurların toplamından oluşacaktır. Cari değer hesaplanırken bu unsurların tamamı dikkate alınacaktır⁵⁵⁵.

Sonuçta devralınan şirketin cari değerinin mevcut ekonomik koşullar çerçevesinde gerçek değerler dışında tespit edilmesi ve bu değerler dikkate alınarak değiştirme biriminin hesaplanması veya devralınan şirket ortaklarına verilecek hisse senetlerinin ortaklık payları dikkate alınmadan dağıtım yapılması halinde devir şartları ihlal edilmiş olacaktır.

Diğer yandan devir işleminde devre konu şirketlerin gerçek değerleri üzerinden belirlenecek bir değişim oranına göre devralan şirketin sermaye paylarının ortaklara verilmesinde, ortakların servet değerlerinde meydana gelecek ve izah edilemeyecek farkların transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı veya değer artış kazancı açısından tenkit edilecektir.

4.3.5. Devirde Elde Edilen Hisselerin İktisap Tarihi

1 seri no.lu KVK Genel Tebliğinin 19.3.3 bölümünde KVK'nın 19 ve 20 nci maddeleri kapsamında gerçekleştirilen devir ve bölünme (kısmi bölünme dahil) hallerinde, devir olan veya bölünen şirketin ortaklarına verilen hisselerin iktisap

---

⁵⁵⁵ Tarakçı, s. 257,258

tarihi olarak, bu yeni hisselerin verilmesine neden olan devir olan veya bölünen şirketin hisselerinin iktisap edildiği tarihin esas alınması gerektiği açıklanmıştır.

4.3.6. Devirde Ortaya Çıkabilecek Birleşme Primi

Devirde devrolan şirketin aktif değerleri herhangi bir değerleme işlemi yapılmadan kayıtlı değerleri ile devralan şirket bilançosuna aktarılmaktadır. Devir işlemi devralan şirket açısından bir sermaye artırımı işlemidir⁵⁵⁶. Dolayısıyla devir alınan varlıklar karşılığında devralan şirket devralınan şirket ortaklarına hisse senedi verecektir.

Devir işlemi nedeniyle oluşacak birleşme oranının birebir olması oldukça güçtür. Bu nedenle devir alınan varlıklar karşılığında devralan şirkette artırılan nominal sermaye hesabının yanında aktifte bir birleşme farkı adı altında bir denkleştirme hesabı pasif tarafta ise bir birleşme priminin ortaya çıkması gerekmektedir. Bu hesapların nasıl bir işleme tabi tutulacağına ilişkin gerek kanunda gerekse tebliğde herhangi bir belirleme yapılmamıştır⁵⁵⁷.

Devir alan kurumun pasif tarafında oluşan bu birleşme primi esasında devir alınan iktisadi kıymetlerin mukayyet değerleri ile cari değerleri arasında oluşan farktır. Birleşme primi artırılan sermayenin bir cüzü niteliğindedir. Bu fark sermayeye ilave dışında başka bir hesaba aktarılamaz ve işletmeden çekilemez. Bu hallerde bu tutar devir alan şirkette vergilemeye konu olacaktır. Bilançonun aktif tarafında birleşme primi karşılığında oluşan değer ise aktifte yer alacak, gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınmayacaktır⁵⁵⁸.

4.3.7. İştirak İlişkisi Bulunan Kurumlar Arasındaki Devirler

Devir işleminin tarafları arasında iştirak ilişkisi bulunabilir. Bu ilişki devralan kurumun devralınan kurumda ortaklığı olabileceği gibi devralınan kurumun devralan kurumda da ortaklığı bulunabilir. Bu hallerde devralınan kurum ortaklarına verilecek hisse senedi miktarında farklılıklar oluşacaktır.

---

⁵⁵⁶ Tarakçı, s.273

⁵⁵⁷ Nazalı, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme, s.142

⁵⁵⁸ Nazalı, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme ,s.142

Devralan ve devrolunan şirketler arasında iştirak ilişkisinin varlığı devir yoluyla birleşmeye engel değildir⁵⁵⁹. İştirak ilişkisi bulunan kurumlar arasında yapılacak devirlerde ortaklar arasında orantının bozulmaması koşuluyla eksik sermaye artırımına gidilmesi devrin koşullarının ihlali olarak değerlendirilmeyecektir.

Konu ile ilgili 1 no.lu KVK Genel tebliğinde bir kurumun kendisinde iştiraki bulunan veya iştirak ettiği başka bir kurumu kül halinde devralması nedeniyle kurum bünyesinde yapacağı sermaye artışının söz konusu iştirak paylarına isabet eden tutardan daha az gerçekleşmesinin KVK'nın 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen şartların ihlali anlamına gelmeyeceği açıklanmıştır.

İştirak ilişkisi dolayısıyla devralan şirketin bilançosunda iktisap bedeli ile kayıtlı değere karşılık olarak devrolunan şirketin bilançosunda yeralan sermaye hesabında devralan şirkete ait nominal sermaye payı mevcuttur. Devralan şirketin aktifinde yer alan iştirakin iktisap bedeli ile nominal sermaye tutarı birbirine eşit ise devir işlemi sonrası iki tutar karşılıklı olarak kapatılacaktır. Ancak çoğu zaman bu iki tutar birbirine eşit olmaz. Örneğin iştirakin üçüncü kişilerden nominal bedelin üzerinde bir bedelle alınması halinde iştirakin iktisap bedeli ile nominal sermaye birbirine eşit olmayacaktır ve iştirak ve sermaye hesaplarının karşılıklı kapatılması sonucu aktifte bir bedel kalması kaçınılmazdır⁵⁶⁰.

İştirakler hesabında yer alan değer, iştirak hisselerinin itibari değerine eşit olmaması halinde aradaki müspet veya menfi farkın kurumun vergiye tabi kazancının tespiti ile ilgilendirilmeksizin geçici hesaplarda izlenmesi mümkün olup bu geçici hesapların vergiye tabi kurum kazancının tespiti ile ilişkilendirilmeksizin kurum kayıtlarında sona erdirilmesi de mümkün bulunmaktadır⁵⁶¹.

Konu ile ilgili olarak verilen bir özeldede de itibari değer ile iştirakler hesabında kayıtlı değer arasındaki farkın şirketin vergiye tabi kazancı ile ilişkilendirilemeyeceği açıklanmıştır. Bu farklar geçici hesaplarda izlenebilecek ve

⁵⁵⁹ Nevzat Tüfekçioğlu, Şirketlerin Birleşmesi ve İştirak İlişkisi, Vergi Dünyası Dergisi, Kasım 2002, Sayı 255, S.4

⁵⁶⁰ Tüfekçioğlu, s.4

⁵⁶¹ 1 Seri No'lu KVK Genel Tebliği Bölüm 19.1

kurum kayıtlarında sona erdirilecek olup söz konusu farkın kurum kazancınızdan gider olarak indirilmesi mümkün bulunmadığı açıklanmıştır⁵⁶².

Yine aynı konu ile ilgili olarak verilen bir diğer özalgede kayıtlı değeri ile bilirkışı tarafından tespit edilen değeri arasındaki farkın şerefiye ya da peştamallık olarak kabul edilip edilmeyeceğine ilişkin olarak aşağıdaki açıklama yapılmıştır⁵⁶³.

“İştirak ettiğiniz ... San. ve Tic. A.Ş.'yi kül halinde devralmanız nedeniyle yapacağınız sermaye artışının söz konusu iştirak paylarına isabet eden tutarda daha az gerçekleşmesi 5520 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen şartların ihlali anlamına gelmeyecektir.

- İştirakler hesabında yer alan değeri ile iştirak hisselerinin itibari değerinin eşit olmaması nedeniyle oluşan farkın ise kurumun vergiye tabi kazancının tespiti ile ilgilendirilmeksizin geçici hesaplarda izlenmesi ve vergiye tabi kurum kazancının tespiti ile ilgilendirilmeksizin kurum kayıtlarında sona erdirilmesi mümkündür.

- Dolayısıyla, şirketinizin iştirakler hesabında kayıtlı değeri ile iştirak hisselerinin itibari değeri arasındaki farkın, şerefiye olarak nitelendirilmesi ve kurum kazancı ile ilgilendirilerek kurumlar vergisi matrahından indirim konusu yapılması mümkün bulunmamaktadır.”

Bu noktada önem arz eden bir diğer husus söz konusu denkleştirme hesabının öz sermaye tespitinde aktif toplamı içinde dikkate alınıp alınmayacağıdır. Zira ilgili tutarın aktif toplamına dahil edilip edilmemesine göre öz sermaye tutarı değişecek bu durum ise vergisel açıdan başta örtülü sermaye müessesesi olmak üzere birçok kurumun uygulamasına etki ederek dönem mali karının oluşumunda rol oynayacaktır⁵⁶⁴.

Sonuç olarak devralan kurumun devrolunan kurumda ortaklık payının bulunduğu durumlarda iştirak paylarının kayıtlı değerleri ile itibari değerleri farklılık gösterebilmektedir. Zira çoğu durumda itibari değeri kayıtlı değerden daha düşük bir değeri olmaktadır. Bu durum ise devir sonrası dönemde devralan kurumun iştirakler

⁵⁶² İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Gelir Grup Müdürlüğü'nün 24.02.2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-KVK 8-729 sayılı özalgisi.

⁵⁶³ Antalya Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Gelir Grup Müdürlüğü'nün 23.02.2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.07.16.01-KVK.ÖZ.2011.48-133 sayılı özalgisi

⁵⁶⁴ Ender İnelli , İştirak Ettiği Şirketi Devralan Kurumlarda Devir Sonrası Bilançoda Öz Sermayenin Tespitine İlişkin Özellikli Bir Durum, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 351, s.90

ya da bağılı ortaklıklar hesabında kapanmamış bakiye bir değerin kalmasına neden olacaktır.

Söz konusu bakiye değeri kurum kazancı ile doğrudan ve dolaylı hiçbir şekilde ilişkilendirilmeksizin geçici hesaplarda izlenecek ve söz konusu geçici hesapta izlenen tutar öz sermaye tespitinde aktif toplamına dahil edilmeyecektir⁵⁶⁵. Geçici hesabın sona erdirilmesi ise devralan şirket bünyesinde sermaye azaltımı yoluyla yapılabilir⁵⁶⁶.

4.3.8. Devir ile İlgili Diğer Hususlar

4.3.8.1. Devir Giderleri

Devralan kurumun devir dolayısıyla yaptığı giderler, faaliyetin devamlı olarak genişletilmesi ile ilgili giderlerdir. Faaliyetin devamlı olarak genişletilmesi nedeniyle yapılan bu giderler karşılığında maddi bir unsur elde edilmesi halinde maliyet unsurudur. Maddi bir kıymet iktisap edilmemesi halinde devir dolayısıyla devralan kurum tarafından yapılan giderler VUK 282'inci maddesinde açıklanan ilk tesis ve taazzuv gideri (Kuruluş ve örgütlenme gideri) olarak dikkate alınacaktır⁵⁶⁷. Bu giderler seçimlik hak kapsamında aktifleştirilebilir veya doğrudan gider olarak sonuç hesaplarına aktarılabilir.

4.3.8.2. Amortisman Uygulaması

Devir ve bölünme neticesinde devre konu iktisadi kıymetler, mukayyet değerleri üzerinden; aktif ve pasifi düzenleyici hesaplar, ilgili olduğu aktif ve pasif hesaplarla birlikte devrolunacağından, söz konusu iktisadi kıymetlerin devir işleminin amortisman uygulamaları bakımından ilk iktisap olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle devralan kurumda devir ve bölünme işlemi nedeniyle devrolan amortisman tabi iktisadi kıymetlerin bakiye

---

⁵⁶⁵ İnelli, s.91

⁵⁶⁶ Kocaer, s.183

⁵⁶⁷ Özbacı Kurumlar Vergisi Kanunu, s. 565

değerleri üzerinden kalan amortisman süreleri dikkate alınarak amortisman ayrılmaya devam edilecektir⁵⁶⁸.

Bu kapsamda devrolan kurumun bilançosunda yer alan amortisman tabi iktisadi kıymetler için devir tarihine kadar devrolan kurum, bu tarihten yılsonuna kadar olan süre için ise devralan kurum tarafından kıst amortisman tabi tutulacaktır. Ancak 01.01.2004 tarihinden sonra yapılan devirlerde devrolan kurum ile devralan kurumun farklı sektörlerde faaliyette bulunması veya iktisadi kıymetin farklı aşamalarda kullanılması halinde amortisman oranlarında farklılıklar oluşabilecektir. Bunun nedeni ise her bir iktisadi kıymetin sektörel bazda faydalı ömürlerinin farklı olabilmesidir⁵⁶⁹.

4.3.8.3. Yenileme Fonu

Yenileme fonu devir alan ve devir alınan kurum bütünlüğü içerisinde değerlendirilerek, devir alınan kurum bilançosunda yer alan yenileme fonu tutarının devir alan kurum bünyesinde kullanılabilir. Yenileme fonunun kullanım süresi olan üç yıllık süre ise devir alınan kurumdaki fonun oluştuğu tarihten itibaren hesaplanacaktır⁵⁷⁰.

4.3.8.4. Zarar Mahsubu

Genel anlamda zarar; işletmenin bir faaliyet dönemi içinde yaptığı işlemler nedeniyle, bu faaliyet döneminin sonunda malvarlığında meydana gelen azalma olarak tanımlanabilir⁵⁷¹.

Söz konusu bu zarar; ya meydana geldiği yıldan önceki yılların karları, ya da izleyen yıllarda elde edilecek karlarla tasfiye edilir. Zararın birinci şekilde tasfiyesi için, zararın doğduğu yıldan önce teşebbüste bu amaçla alıkonulmuş karların bulunması gerekir. İkinci tasfiye şeklinde ise, gelecek yıllarda kar elde edilmesini

⁵⁶⁸ 1 Seri No'lu KVK Genel Tebliği Bölüm 19.3.2.

⁵⁶⁹ Cem Tekin, Yeni Sistem Uyarınca Birleşme ve Devir Durumunda Amortisman Uygulaması, Yaklaşım Dergisi, Ocak 2005, s. 145

⁵⁷⁰ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu s. 568

⁵⁷¹ İsmail Ergüneş, Mehmet Sarıtaş, Birleşme, Devir ve Bölünme Müesseselerinin Zarar Mahsubu Açısından Değerlendirilmesi, Vergi Dünyası Dergisi, Ekim 2001, sayı 242, s. 145

beklemek gerekir. Vergi hukukumuzda öngörülen zarar mahsubu müessesesi ileriye dönüktür. Yani vergi sistemimiz zararların kapatılmasında ikinci yolu benimsemiştir⁵⁷².

KVK'nın 9'uncu maddesinde kurum matrahının tespitinde zarar mahsubuna ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Söz konusu maddede devir ve bölünme hallerinde zarar mahsubu belirli şartlara bağlanmıştır. Konu ile ilgili KVK 9'uncu maddede yer alan düzenleme aşağıdaki gibidir.

“Kurumlar vergisi matrahının tespitinde, kurumlar vergisi beyannamesinde her yıla ilişkin tutarlar ayrı ayrı gösterilmek şartıyla aşağıda belirtilen zararlar indirim konusu yapılır:

a) Beş yıldan fazla nakledilmemek şartıyla geçmiş yılların beyannamelerinde yer alan zararlar.

Kanunun 20 nci maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde devralınan kurumların devir tarihi itibarıyla öz sermaye tutarını geçmeyen zararları ile 20 nci maddenin ikinci fıkrası kapsamında gerçekleştirilen tam bölünme işlemi sonucu bölünen kurumdaki öz sermayesinin devralınan tutarını geçmeyen ve devralınan kıymetle orantılı zararların indirilmesinde aşağıdaki şartlar ayrıca aranır:

1) Son beş yıla ilişkin kurumlar vergisi beyannamelerinin kanunî süresinde verilmiş olması.

2) Devralınan kurumun faaliyetine devir veya bölünmenin meydana geldiği hesap döneminden itibaren en az beş yıl süreyle devam edilmesi.

Bu şartların ihlâli halinde, zarar mahsupları nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler için vergi ziyayı doğmuş sayılır. “

Mükelleflerce bir hesap dönemi içerisinde oluşan zararın, müteakip 5 hesap döneminde oluşacak kârlarla mahsup edilememesi halinde mahsup imkanı ortadan kalkmaktadır.

Devir veya tam bölünme hallerinde, varlıkları devralan kurumlar, devralınan veya bölünen kurumların zararlarını maddede belirtilen şartlar ve sınırlamalar çerçevesinde mahsup imkanına sahiptirler. Birleşme ve kısmi bölünme işlemlerinde ise zarar mahsubu imkanı bulunmamaktadır. Buna göre devralan kurumlar, kendi bünyelerinde oluşan zararların yanı sıra; devir halinde devralınan kurumların devir

---

⁵⁷² Ergüneş, Sarıtaş, s.146

tarihi itibarıyla öz sermaye tutarını geçmeyen zararları ile tam bölünme işlemi sonucu bölünen kurumun öz sermaye tutarını geçmeyen zararlarını kazançlarından indirebileceklerdir.

Devir ve bölünme hallerinde devreden zarar tutarları, devralınan veya bölünen kurumun öz sermayesi ile sınırlıdır. Tam bölünme işleminde, bölünen kurumun zararlarından, söz konusu kurumun öz sermayesinin devralınan tutarını geçmeyen ve devralınan kıymetle orantılı zarar kısmı mahsup edilebilecektir. Devralınan veya bölünen kurumun öz sermaye tutarının sıfır veya negatif olması halinde bu kurumların zararlarının mahsubu mümkün değildir.

Öz sermaye, kurumun Vergi Usul Kanunu uyarınca devir veya bölünme tarihi itibarıyla tespit edilmiş olan öz sermayesidir. Vergi Usul Kanununun 192 nci maddesi uyarınca, aktif toplamı ile borçlar arasındaki fark öz sermayeyi teşkil etmektedir.

4.3.8.4.1. Zarar Mahsubunun Şartları

Devir ve bölünme halinde zarar mahsubunun yapılabilmesi için;

- Devralınan veya bölünen kurumların son 5 yıla ilişkin kurumlar vergisi beyannamelerinin kanuni süresinde verilmiş olması,
- Devir veya bölünme neticesinde zarar mahsubu yapacak kurumun, aynı faaliyete devir veya bölünmenin meydana geldiği hesap döneminden itibaren en az 5 yıl süreyle devam etmesi gerekmektedir.

Şartların ihlali halinde zarar mahsubu olanağı ortadan kalkacağından, gerekli düzeltme işlemi yapılacaktır; yersiz zarar mahsubu nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler için vergi ziyayı doğmuş sayılacaktır.

Devir ve bölünme halinde mahsup edilebilecek zararlar, hangi hesap dönemine ait olduğu devralan kurumların beyannameleri ekinde ayrıca bildirilmek şartıyla, mükelleflerce serbestçe belirlenebilecektir. Öz sermaye sınırlamasını aşan zarar tutarları ise iptal edilecektir.

4.3.8.4.1.1. Son Beş Yıla İlişkin Kurumlar Vergisi Beyannamelerinin Kanunî Süresinde Verilmiş Olması

Devralan kurum tarafından devralınan kurum zararının mahsup edilebilmesi için devralınan kurumun son beş yıla ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin kanuni süreler içerisinde verilmiş olması gerekir. Bu beyannamelerin herhangi birisinin kanuni süresi içerisinde verilmemesi devralınan kurum zararlarının devralan kurum tarafından mahsubu imkânı ortadan kalkacaktır. Beyannamenin zamanında verilmemesi birleşmenin devir hükmünde olmasına engel değildir. Ancak devralan kurum zarar mahsup imkânını yitirecektir.

Bu koşul yukarıda da belirtildiği gibi sadece münfesi kurum için aranacaktır. Kanuni süresinde verilmesi gereken beyanname de kurumlar vergisi beyannamesidir. Diğer beyannameler (KDV, Muhtasar, Geçici Vergi) için bu şart aranmayacaktır⁵⁷³.

4.3.8.4.1.2. Devralınan Kurumun Faaliyetine Devir veya Bölünmenin Meydana Geldiği Hesap Döneminden İtibaren En Az Beş Yıl Süreyle Devam Edilmesi

Zarar mahsubu için bir diğer şart devralınan kurumun faaliyetine devir veya bölünmenin meydana geldiği hesap döneminden itibaren en az beş yıl süreyle devam edilmesidir. Bu şartın gerçekleşmemesi halinde zarar mahsubu nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler için vergi ziyayı ortaya çıkmış olacaktır. Bu vergiler cezalı olarak geri alınacaktır⁵⁷⁴. Buradaki aynı faaliyetten kasıt, münfesi kurumun faaliyetidir. Yoksa devralan kurumun kendi faaliyetini bırakması/değiştirmesi önem arz etmemektedir⁵⁷⁵.

KVK'nın 9'uncu maddesinde yer alan devir ve bölünme işlemlerinde zarar mahsubu yapılabilmesi için "aynı faaliyete devam" şartı mülga 5422 sayılı Kanunun mükerrer 14 üncü maddesinde yer alan "aynı sektörde faaliyet gösterme" şartından daha dar kapsamlı bir şart olup devralan kurumların devir veya bölünmenin meydana

⁵⁷³ Ramazan Yakışıklı, Devir İşlemi Sonucu Zarar Mahsup Süresi Uzatılabilir mi?, Vergi Dünyası Dergisi, Ağustos 2010, sayı.348, s.28

⁵⁷⁴ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.308-309

⁵⁷⁵ Yakışıklı, s.28

geldiği tarihten itibaren en az 5 yıl süreyle, devralınan veya bölünen kurumların faaliyetlerini devam ettirme zorunluluğu bulunmaktadır.

Vergiden kaçınma amacına yönelik olarak ekonomiye kazandırılması mümkün olmayan kurumların devir veya bölünme suretiyle devralınması ya da devralınan veya bölünen kurumların faaliyetinin 5 yıllık süre içinde arızı hale getirilerek kısmen durdurulması veya sona erdirilmesi gibi ekonomik olmayan sebeplerle devir ve bölünme işleminin yapılması halinde zarar mahsubu mümkün değildir.

Kanun metninde “aynı faaliyete devam” şartı getirilerek kurumlar arası devirlerle zarar satın alınması, sırf zarar mahsup hakkı elde etmek amacıyla kurum devralınmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Bu şartla devralınan kurumun faaliyetleri yeni kurum bünyesinde teknik ve dar anlamda işletme faaliyeti olarak sürdürülecektir. Devralınan kurum faaliyetlerinin zarar indiriminden sonra herhangi bir şekilde sınırlandırılması, arızı hale getirilmesi veya sonlandırılması halinde ise zarar indirimi yapılamayacaktır⁵⁷⁶.

Devralınan kurum faaliyetlerinin yeni bünyede en beş yıl süre ile devam edilmesi şartı ile amaçlanan zararlı kurumların ekonomiye kazandırılmasıdır. Bununla kurumun tüzel kişiliği ortadan kalkmakla birlikte ekonomik varlığı yeni kurum bünyesinde devam etmektedir⁵⁷⁷. Diğer yandan vergiden kaçınma amacıyla ekonomiye kazandırılması mümkün olmayan kurumların zararlarının devir yoluyla diğer kurumlara aktarılması önlenmektedir⁵⁷⁸.

Ancak, gayrifaal bir kurumun devralınıp faaliyetine, 5 yıl devam edilmesi durumunda zarar mahsup imkânının bulunmalıdır⁵⁷⁹. Konu ile ilgili olarak verilen bir özelgede aşağıdaki açıklama yapılmıştır⁵⁸⁰.

“Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 20.maddesi kapsamında kurumların, devraldıkları kurumun geçmiş yıl zararlarını, münfesi kurumun faaliyetine devir veya bölünmenin meydana geldiği hesap döneminden itibaren en az beş yıl süreyle devam edilmesi şartıyla kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirim konusu

⁵⁷⁶ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.309

⁵⁷⁷ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.309

⁵⁷⁸ Nazal, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme, s.153

⁵⁷⁹ Yakışıklı, s.28

⁵⁸⁰ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Gelir Vergileri Grup Müdürlüğü’nün 2007 yılı, B.07.1.GİB.4.34.16.01/KVK-19-7445- sayılı özelgesi

yapmaları mümkün olup, gayrifaal olarak devir alınsa bile şirketinizce faaliyete geçirilerek, bu faaliyetine devir tarihinin içinde bulunduğu hesap döneminden itibaren en az beş yıl süreyle devam edilmesi şartıyla devraldığınız şirketin devir tarihi itibarıyla özsermaye tutarını geçmeyen geçmiş yıl zararlarını Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 9.maddesi hükümleri doğrultusunda kurum matrahınızın tespitinde indirim konusu yapmanız mümkündür.”

Devralan ve devralınan kurumların aynı sektörde faaliyette bulunma zorunluluğu yoktur. Devralınan kurum zararının mahsubu devralınan kurum faaliyetlerinden elde edilen kazançla da sınırlı değildir. Yeterli kazancın bulunması halinde zarar devralma yılında indirilebilecektir.

4.3.8.5. Devir Halinde Geçici Vergi Uygulaması

Devir kapsamındaki birleşmelerde devralınan kurumun devir tarihi itibarıyla tüzel kişiliği sona ermekte ve hukuki kişiliği ortadan kalmaktadır. Devir tarihine kadar olan döneme ilişkin olarak ise devir tarihinden itibaren 30 gün içerisinde kıst kurumlar vergisi beyannamesi verilmektedir. Bu nedenle devralınan kuruma ilişkin olarak bu dönem için geçici vergi beyannamesi verilmeyecektir.

4.3.8.6. Devir Halinde KVK'nın 5/1-e Bendinde Yer Alan İstisna Uygulaması

KVK'nın 5'inci maddesinin 1-e bendinde kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançların % 75'lik kısmı kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

İstisna satışın yapıldığı dönemde uygulanacak ve satış kazancının istisnadan yararlanan kısmı satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar pasifte özel bir fon hesabında tutulacaktır. İstisna edilen kazançtan beş yıl içinde sermayeye ilave dışında herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilen veya işletmeden çekilen ya da dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılan kısım için uygulanan istisna dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır. Aynı

süre içinde işletmenin tasfiyesi (bu Kanuna göre yapılan devir ve bölünmeler hariç) halinde de bu hüküm uygulanır.

Devir kapsamındaki birleşmelerde istisna uygulaması karşımıza iki şekilde çıkabilir. Bunlardan ilki istisnanın devralınan şirket bünyesinde devir tarihinden önce ortaya çıkmasıdır. Bu halde devralınan kurumda istisna şartlarının sağlanması halinde satış kazancının % 75'i kurumlar vergisinden istisna edilecektir.

Bir diğer durum ise devralınan kurumdaki devralan kuruma geçen taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının devralan kurum tarafından satışından doğan kazançta yönelik istisna uygulamasıdır. KVK'nın 5'inci maddesinin 1-e bendi kapsamında devir veya bölünme suretiyle devralınan taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının satışında iki yıllık sürenin hesabında, devir olunan veya bölünen kurumda geçen süreler de dikkate alınacaktır. Bu kapsamda maddede yer alan şartların sağlanması halinde satış kazancının yine % 75'i istisna kapsamında değerlendirilecektir. İki yıllık sürenin başlangıcının hesabında devralınan kurumun aktifine giriş tarihi dikkate alınacaktır.

4.3.8.7. Devralınan Şirket Bünyesinde Mahsup ve İade Konusu Yapılacak Vergiler

Devralınan kurum tarafından devir tarihine kadar mahsup ve iade konusu yapılmamış vergilerin devralan kurum bünyesinde mahsup ve iade olanağının olup olmadığı kanunda açıkça hükme bağlanmamıştır. Devirle birlikte devralınan kurumun hukuki varlığı sona ermekle birlikte devralan kurum bünyesinde ekonomik varlığı devam etmektedir. Bu nedenle devir tarihi itibarıyla devralınan kurum bünyesinde mahsup ve iade edilmemiş vergilerin devralan kurum bünyesinde mahsup ve iade imkânı tanınması gerekir⁵⁸¹.

Bu kapsamda verilen bir özelge⁵⁸² de konu ile ilgili aşağıdaki açıklama yapılmıştır;

⁵⁸¹ Nazal, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme s. 140

⁵⁸² İVDB, Mükellef Hizmetleri Gelir Vergileri Grup Müdürlüğü'nün B.07.1.GİB.4.34.16.01/KVK-19-7400 sayılı özelgesi.

“Bu itibarla Daireniz mükelleflerinden ..... A.Ş. nin 29.08.2006 tarihli olağan üstü genel kurul kararıyla 31.08.2006 tarihinde tescil ve 05.09.2006 tarih ve 6635 sayılı Ticaret Sicil Gazetesi ile ilan olunan tüm aktif ve pasifleri ile .....A.Ş. ile devir yolu ile birleşmesini takiben 01.10.2005 – 31.08.2006 özel hesap dönemine ait devir kurumlar vergisi beyanı neticesinde hesaplanan kurumlar vergisinden yıl içerisinde tevkif suretiyle ödenen vergilerin mahsubundan arta kalan tutarların, ... A.Ş. nin münfesi kurumun tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarını ödeyeceğini ve diğer ödevlerini yerine getireceğini münfesi kurumun birleşme sebebiyle verilecek olan kurumlar vergisi beyannamesinin ekinde vereceği bir taahhütname ile taahhüt etmesi halinde genel hükümler çerçevesinde ..... A.Ş. nin diğer vergi borçlarına mahsuben iadesi olanaklı bulunmaktadır.”

4.3.8.8. Devirde Katma Değer Vergisi Uygulaması

KDV'nin 17'inci maddesinin 4-c bendi hükmü aşağıdaki gibidir.

“Gelir Vergisi Kanununun 81 inci maddesinde belirtilen işlemler ile Kurumlar Vergisi Kanununa göre yapılan devir ve bölünme işlemleri (Bu kapsamda vergiden istisna edilen işlemler bakımından Katma Değer Vergisi Kanununun 30 uncu maddesinin (a) bendi hükmü uygulanmaz. İşlem sonunda faaliyetini bırakan, bölünen veya infisah eden mükelleflerce yüklenilen ve indirilemeyen vergiler, faaliyete başlayan veya devir ve bölünme sonrasında devredilen veya bölünen kurumların varlıklarını devralan mükellefler tarafından mükerrer indirimde yol açmayacak şekilde indirim konusu yapılır.)”

KDVK kapsamında bir veya birden fazla şirket diğer bir şirkete devir edilmesi yoluyla yapılan birleşmelerde devredilen değerler temelde ticari faaliyet kapsamında yapılan bir teslim kapsamında değerlendirilerek KDVK'nın 1/1 ve 2/1 maddeleri uyarınca KDV'nin konusuna girmektedir⁵⁸³.

KDVK 17'inci maddesinin 4-c bendinde KVK 19'uncu maddesi çerçevesinde yapılan devir sayılan birleşmelerde, devralınan kurum tarafından devralan kuruma aktarılan değerler katma değer vergisinden istisna edilmiştir.

---

⁵⁸³ Şimşek,Dayanç, s.99

Devralan kuruma aktarılan iktisadi kıymetler üzerinden istisna kapsamında KDV hesaplanmaması bu kıymetlerin iktisabında yüklenilen KDV'nin ne tür bir işleme tabi tutulacağı sorusunu akla getirmektedir⁵⁸⁴. Keza KDVK'nın 30'uncu maddesinin a bendinde Vergiye tabi olmayan veya vergiden istisna edilmiş bulunan malların teslimi ve hizmet ifası ile ilgili alış vesikalarında gösterilen veya bu mal ve hizmetlerin maliyetleri içinde yer alan katma değer vergisinin mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanan katma değer vergisinden indirilemeyeceği açıklanmıştır.

Konu ile ilgili olarak KDVK 17'inci maddesinin 4-c bendinin parantez içi hükmünde Kurumlar Vergisi Kanununa göre yapılan devir ve bölünme işlemlerinde KDVK'nın 30 uncu maddesinin (a) bendi hükmünün uygulanmayacağı açıklanmıştır.

İşlem sonunda faaliyetini bırakan, bölünen veya infisah eden mükelleflerce yüklenilen ve indirilemeyen vergiler, faaliyete başlayan veya devir ve bölünme sonrasında devredilen veya bölünen kurumların varlıklarını devralan mükellefler tarafından mükerrer indirim yol açmayacak şekilde indirim konusu yapılacaktır. Devrolan kurumda KDV iade hakkının bulunması halinde devir alan kurum tarafından bu tutarların iadesinin talep edilmesi mümkün bulunmaktadır.

4.4. TÜR DEĞİŞTİRME

KVK'nın 19'uncu maddesinin 2'inci fıkrasında maddenin 1'inci fıkrasında yer alan birleşme işleminin devir sayılması için gerekli olan şartların sağlanması halinde tür değiştirme işlemlerinin de KV açısından devir kapsamında değerlendirileceği açıklanmıştır. KVK'nın 20'inci maddesinde yer alan şartlara uyulması halinde devirlerde, münfesi kurumun sadece devir tarihine kadar elde ettiği kazançlar vergilendirilecek, birleşmeden doğan kârlar ise hesaplanmayacak ve vergilendirilmeyecektir.

Devir kapsamında değerlendirilen tür değiştirme işlemlerinde tür değiştirilmesi anında tür değiştiren kurumun bilançosunda yer alan iktisadi kıymetler değerlemeye tabi tutulmayacaktır. Tür değiştirmelerde tür değiştirme tarihine kadar

---

⁵⁸⁴ Şimşek,Dayanç, s.98

olan kazanç vergilendirilecek ancak tür değişimi nedeniyle tür değiştiren kurumda yer alan gizli yedekler hesaplanmayacak dolayısıyla vergilendirilmeyecektir.

KVK'nın 19'uncu maddesinin 1'inci fıkrasında yer alan birleşmenin devir hükmünde sayılarak vergilendirilmemesi için gerekli şartlar şunlardır;

1) Birleşme sonucunda infisah eden kurum ile birleşilen kurumun kanunî veya iş merkezlerinin Türkiye'de bulunması ve

2) Müfeseh kurumun devir tarihindeki bilânço değerlerinin, birleşilen kurum tarafından bir bütün halinde devralınması ve aynen bilânçosuna geçirilmesidir.

Tür değiştirme devirden çok farklı bir işlemdir. Devre bağlı olarak ortaya çıkan hususlar tür değiştirmede gerçekleşmesi söz konusu olmaz. Tür değiştirmede devir şartlarına uyulması gereği tür değiştirme ile kurumların tam mükellefiyete tabi olmaktan çıkarak dar mükellefiyet kapsamına girmelerini önlemek ve tür değiştirmeden önceki bilanço kalemleri üzerinden dolaylı veya dolaysız değerlendirilerek aktarılmasının önlenmesidir⁵⁸⁵.

Tür değiştirme şirket hukuki şeklinin kendisinin devamı olacak şekilde değiştirmektedir. Tür değiştirme bir şirketin satışı tasfiyesinden ziyade adını ve türünü değiştirerek ticari faaliyetlerine devam etmektedir⁵⁸⁶.

Tür değiştirmede devir şartlarına uyulması halinde tür değişimi nedeniyle herhangi bir vergileme yapılmayacak (vergisiz tür değişimi), şartlara uyulmaması halinde ise bu işlem birleşmede olduğu gibi (vergili tür değişimi) tasfiye hükümleri uygulanarak gizli yedekler vergilendirilecektir⁵⁸⁷.

4.4.1. Tür Değiştirme İşleminin Şartları

Tür değişiminin vergisiz olması için ilk şart tür değişimi öncesinde mevcut kurumun ve tür değişimi sonrası oluşacak kurumun tam mükellef bir kurum olmasıdır. Bunun nedeni ise vergisiz tür değişiminde vergilendirilmeyen gizli yedekler bir vergi istisnası olmayıp vergi ertelemesine tabi tutulmasıdır. Bu ise bu yedeklerin daha sonra tür değiştiren kurum bünyesinde vergilendirilebilmesiyle

⁵⁸⁵ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.570

⁵⁸⁶ Genç, s.32

⁵⁸⁷ Nazal, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme, s.158

mümkündür. Tür değişimi sonrası kurumun dar mükellefiyete tabi olması bu vergilendirme imkanını ortadan kaldıracaktır.

Tür değiştirme işleminin vergisiz yapılabilmesi için gerekli olan diğer şart ise tür değiştirme öncesi mevcut kurumun bilançosunda yer alan değerlerin tür değiştirme sonrası ortaya çıkan kurumun bilançosuna kül halinde aktarılmasıdır.

Tür değiştirmede tür değiştiren kurumun veya bilanço kalemlerini devralan kurumun herhangi birisinin tam mükellef kurum olmaması ya da tür değiştiren kurumdaki bilanço değerlerinin yeni kurum tarafından bir bütün halinde devralınmaması ve aynen bilânçosuna geçirilmemesi halinde, tür değişimi işleminde birleşme işleminde olduğu gibi değerlendirilecek ve tür değişiminden doğan karlar vergilendirilecektir.

4.4.2. Tür Değiştirme İşleminde Vergilendirme

Tür değiştirme işleminde tür değiştiren şirketteki bilanço kalemleri yeni şirkete değerlendirilmeden aktarılabileceğinden dolayı tür değiştirme işleminden kaynaklanan herhangi bir kar oluşmayacaktır. Tür değiştirme işleminde vergileme yapılmaması için KVK'nın 20'inci maddesinde yer alan şartlara uyulması gerekmektedir. Bu şartlara uyulmaması halinde tür değiştirme işlemi sırasında değerlendirilecek ve değerlendirme işlemi sonucu ortaya çıkan kar vergilemeye tabi tutulacaktır.

KVK'nın 20'inci maddesi kapsamında şirket yetkili kurulunun tür değişimine ilişkin kararının Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarih itibarıyla hazırlanacak ve imzalanacak kıst dönem kurumlar vergisi beyannamesi otuz gün içinde tür değişimi öncesi var olan kurumun bağlı bulunduğu vergi dairesine verilecektir. Kıst dönem kurumlar vergisi beyannamesinde tahakkuk edecek kurumlar vergisi ise tür değişikliği sonrası oluşacak yeni şirket tarafından tür değişiminin yapıldığı hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar ödenecektir.

Tür değiştirme işlemi hesap döneminin kapandığı aydan kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar geçen süre içerisinde yapılması halinde, tür değişimi öncesi var olan kurumun önceki hesap dönemine ilişkin olarak

hazırlayacakları ve müştereken imzalayacakları tür değişikliği öncesi kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesi ile kıst dönem kurumlar vergisi beyannamesi tür değişimine ilişkin kararının Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde birlikte verilecek ve vergilerin ödenmesi de beyanname verme süresi içerisinde yapılacaktır.

Diğer yandan tür değişimi sonrası oluşan kurum, tür değişimi öncesi var olan kurumun tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarını ödeyeceğini ve diğer ödevlerini yerine getireceğini tür değişimi öncesi var olan kuruma ait tür değişimi sebebiyle verilecek olan kurumlar vergisi beyannamesinin ekinde vereceği bir taahhütname ile taahhüt edecektir. Mahallin en büyük mal memuru, bu hususta yeni oluşan kurumdan ayrıca teminat isteyebilecektir.

4.4.3. Tür Değiştirmede Hisselerin İktisap Tarihi

1 Seri No.lu KVKGT'nin "19.3.3. Devir ve bölünmelerde elde edilen hisselerin iktisap tarihi" başlıklı bölümünde, KVK'nın 19 ve 20 nci maddeleri kapsamında gerçekleştirilen devir ve bölünme (kısmi bölünme dahil) hallerinde, devir olan veya bölünen şirketin ortaklarına verilen hisselerin iktisap tarihi olarak, bu yeni hisselerin verilmesine neden olan devir olan veya bölünen şirketin hisselerinin iktisap edildiği tarihin esas alınması gerektiği açıklanmıştır.

KVK açısından şirketlerde tür değişikliği devir hükmündedir. KVK'ya göre yapılan tür değişikliğinde tür değişimi sonucu devrolan şirket ortaklarına verilen devralan şirket hisse senetlerinin ilk iktisap tarihi olarak nevi değiştiren şirketin sermayesine iştirak tarihinin dikkate alınması gerekir.

4.4.4. Tür Değiştirmede Katma Değer Vergisi Uygulaması

KDV'nin 17'inci maddesinin Diğer İstisnalar başlıklı 4-c bendi hükmü aşağıdaki gibidir.

“Gelir Vergisi Kanununun 81 inci maddesinde belirtilen işlemler ile Kurumlar Vergisi Kanununa göre yapılan devir ve bölünme işlemleri (Bu kapsamda vergiden istisna edilen işlemler bakımından Katma Değer Vergisi Kanununun 30

uncu maddesinin (a) bendi hükmü uygulanmaz. İşlem sonunda faaliyetini bırakan, bölünen veya infisah eden mükelleflerce yüklenilen ve indirilemeyen vergiler, faaliyete başlayan veya devir ve bölünme sonrasında devredilen veya bölünen kurumların varlıklarını devralan mükellefler tarafından mükerrer indirim yol açmayacak şekilde indirim konusu yapılır.)”

Madde hükmünde KVK’ya göre yapılan devir şeklindeki birleşmeler KDV’den istisna edilmiştir. Devir şartlarının sağlanması halinde tür değiştirme işlemleri devir kapsamında değerlendirilecektir. Dolayısıyla KVK’ya göre yapılan tür değiştirme işlemleri de katma değer vergisinden istisna olacaktır. Tür değişikliği sonucunda tür değiştiren şirkete ait bütün yükümlülük ve haklar külli halefiyet yoluyla yeni şirket bünyesine geçecektir.

Tür değişikliği sonucu devrolunan şirketin bilançosunda yer alan ve sonraki döneme devreden KDV devralan şirket tarafından indirim konusu yapılabilecektir. Devrolan şirket bünyesinde bir KDV alacağının doğması halinde bu alacak tür değiştirme sonrası devralan şirket tarafından iade talebine konu olabilecektir.

Konu ile ilgili olarak bir diğer görüş ise tür değiştirme işleminde ekonomik ve hukuki ayniyet durumunun dikkate alınması halinde, bir teslimin gerçekleşmediği bu nedenle KDV’ne tabi olmayacağıdır⁵⁸⁸. KDVK’nun 17/4-c bendinde tür değiştirme işlemlerinin istisna kapsamına alınmamasının nedenide bu işlemlerin KDV istisnasından faydalanmayacağı anlamında değil, tür değiştirme işleminin vergiye tabi olmamasından kaynaklanmaktadır⁵⁸⁹.

4.5. BÖLÜNME

KVK’da düzenlenen ve vergisiz birleşme olarak da adlandırılan devir müessesesi ile şirketler arası devir kapsamındaki birleşmeler vergileme dışına çıkarılmıştır. Bundaki temel amaç şirket birleşmeleri ile birlikte ölçek ekonomileri yaratılarak verimliliğin artırılmasıdır. İşletmelerde verimliliğin artırılması her zaman ölçek ekonomiler yaratılarak oluşturulmaz. Küçük işletmelerin birleşmeler yoluyla verimlilikleri artırılabilirken, büyük işletmeler açısından organizasyonun hantal

⁵⁸⁸ Nihat Uzunoglu, Herkes İçin Katma Değer Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayını, Ocak 2014, Cilt 1, s.364

⁵⁸⁹ Uzunoglu, s.365

yapısından kurtarılması işletmeler bazında uzmanlıkların güçlendirilmesi vb nedenlerle tersi durumlar yani bölünmeler gerekebilir. İşletme bölünmeleriyle üretim süreçleri daha dinamik ve yönetim süreci daha operasyon el hale getirilerek verimlilik artırılabilir. Dolayısıyla birleşme sürecine sağlanan vergisel avantajlar aynı nedenlerden ötürü işletme bölünmelerine de sağlanmalıdır.

Vergi mevzuatımıza 4684⁵⁹⁰ sayılı kanunla giren tam bölünmeye ilişkin kanun gerekçesinde, getirilen bu düzenleme ile sağlanmak istenen amaçlar hakkında aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır.⁵⁹¹

“Hazırlanan tasarı şirketlerin ekonomik amaçlara uygun olarak;

- Ortaklık yapılarını değiştirmelerine,

- Aynı şirket bünyesinde yürütülen birden çok hizmet veya üretim faaliyetinin ayrıştırılarak her birinin ayrı ayrı şirket bünyesinde yürütülmesine,

-İştirakler, üretim ve hizmet işletmeleri ve gayrimenkullerin ayrıştırılarak mevcut veya yeni kurulacak şirketlere aynı sermaye olarak konulmasına,

imkân sağlamak suretiyle, şirketlerin yeniden yapılanmalarının önünü açmaktadır.”

01.01.2006 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nda mülga 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nda yer alan bölünme ve hisse değişimi ile ilgili hükümler aynı gerekçelerle korunmuştur⁵⁹².

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nda bölünme kanunun 19’uncu maddesin 3’üncü bendinde düzenlenmiştir. Maddenin 3-a bendinde tam bölünme 3-b bendinde ise kısmi bölünme açıklanmıştır. Tam bölünmede bölünen kurumun tüzel kişiliği sona ermektedir. Kısmi bölünmede ise bölünen kurumun hukuki varlığı ve tüzel kişiliği sona ermemektedir.

⁵⁹⁰ 4684 sayılı Kanun 03.07.2001 tarih ve 24451 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

⁵⁹¹ Tarakçı, s. 462,463

⁵⁹² Kavak, s.194

4.5.1. Tam Bölünme

4.5.1.1. Tanımı ve Kapsamı

KVK'nın 19/3-a bendinde düzenlenen tam bölünme madde metninde aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

“Tam mükellef bir sermaye şirketinin tasfiyesiz olarak infisah etmek suretiyle bütün mal varlığını, alacaklarını ve borçlarını kayıtlı değerleri üzerinden mevcut veya yeni kurulacak iki veya daha fazla tam mükellef sermaye şirketine devretmesi ve karşılığında devredilen sermaye şirketinin ortaklarına devralan sermaye şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisseleri verilmesi, Kurumlar Vergisi Kanunu uygulanmasında tam bölünme hükmündedir. Devredilen şirketin ortaklarına verilecek iştirak hisselerinin itibarî değerinin % 10'una kadarlık kısmının nakit olarak ödenmesi, işlemin bölünme sayılmasına engel değildir.”

Tam bölünmede, bölünen şirketin tüm mal varlığı iki veya daha fazla şirkete geçmekte ve bölünen şirketin ortakları devralan şirketlerin ortaklık paylarını iktisap etmektedir. Bölünen şirketin bölünme sonrası tüzel kişiliğide ortadan kalkmaktadır. Ayrıca, bölünme işlemi sonucu devreden şirketin ortaklarına verilecek iştirak hisselerinin itibari değerinin %10'una kadarlık kısmının nakit olarak ödenmesine imkan verilmiştir. Böylelikle hesapların kapatılması amacıyla yapılacak küçük miktarlardaki nakit ödemelerin, işlemin bölünme sayılmasını engellememesi sağlanmaktadır⁵⁹³.

Tam bölünmede bölünen kurumun bilanço değerleri kayıtlı değerleri ile devredilmekte, bölünmeyle birlikte kurum münfesi hale gelmektedir. Bu haliyle devir kapsamındaki birleşme işlemine benzer bir işlemdir. Temel farklılık ise bilanço değerleri tek bir kurum yerine birden fazla kuruma intikal etmesidir⁵⁹⁴.

4.5.1.2. Tam Bölünme İşleminin Şartları

Bölünme işleminin tam bölünme kapsamında değerlendirilebilmesi için iki temel şartın gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunlardan ilki bölünen şirket ve devralan

⁵⁹³ 1 Seri No'lu KVK Genel Tebliği Bölüm 19.2.1

⁵⁹⁴ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.576

şirket tam mükellef bir sermaye şirketi olmalıdır. Bir diğeri ise bölünen şirketin bütün mal varlığının, alacakların ve borçların kayıtlı değerler üzerinden devredilmesi gerekmektedir.

4.5.1.2.1. Bölünen Şirket ve Devralan Şirketler Tam Mükellef Sermaye Şirketi Olması

Tam bölünmede gerek bölünerek tüzel kişiliği ortadan kalkacak şirketin gerekse devralan şirketlerin tam mükellefiyete tabi kurum olması gerekmektedir. Bölünen şirketin veya devralan şirketlerin herhangi birisinin dar mükellefiyete tabi olması halinde tam bölünme şartları ihlal edilmiş olunacaktır.

Bunun temel nedeni devir başlıklı bölümde de açıklandığı üzere bölünme işleminde, iktisadi kıymetler kayıtlı değerleriyle devralan şirkete aktarılmakta ve gizli yedekler hesaplanmayarak vergilendirilmemektedir. Ancak bu iktisadi kıymetlerin cari değerleri ile kayıtlı değerleri arasındaki farkın hiçbir zaman vergilendirilmeyeceği anlamına gelmemektedir. Bu anlamı ile işlem bir vergi istisnası olmaktan öte vergi erteleme müessesesidir. Ertelenen bu vergiler devralan kurum nezdinde iktisadi kıymetlerin elden çıkarıldıkları tarihte realize olan karlar üzerinden hesaplanacak ve tahsil edilecektir. Bu değerlerin dar mükellef kuruma kayıtlı değerleri üzerinden aktarılması ise gizli yedeklerin ortaya çıktıkları tarihte vergileme dışına çıkmalarına yol açabilmektedir.

KVK'nın 3'üncü maddesinin 1'inci bendinde Tam mükellefiyet aynı kanunun 1 inci maddesinde sayılı kurumlardan kanunî veya iş merkezi⁵⁹⁵ Türkiye'de bulunanlar olarak tanımlanmıştır. Tam mükellef kurumların ise gerek Türkiye içinde gerekse Türkiye dışında elde ettikleri kazançların tamamı üzerinden vergilendirileceği açıklanmıştır.

Dolayısıyla kanunî ve iş merkezlerinin her ikisi de Türkiye'de bulunmayan sermaye şirketleri ile Türkiye'de Kurumlar vergisine tabi tutulan ancak sermaye

---

⁵⁹⁵ KVK Md. 3/5 “Kanunî merkez: Vergiye tâbi kurumların kuruluş kanunlarında, tüzüklerinde, ana statülerinde veya sözleşmelerinde gösterilen merkezdir.”

KVK Md. 3/6 “İş merkezi: İş bakımından işlemlerin fiilen toplandığı ve yönetildiği merkezdir.”

şirketi sayılmayan diğer kurum ve kuruluşların tam bölünme hükmünden yararlanma imkanları bulunmamaktadır⁵⁹⁶.

Sermaye şirketininin kapsamı KVK'nın 2'inci maddesinin 1'inci bendinde açıklanmıştır. Buna göre 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş olan anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile benzer nitelikteki yabancı kurumlar sermaye şirkettir. KVK uygulanmasında, Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tâbi fonlar ile bu fonlara benzer yabancı fonlar sermaye şirketi sayılacağı açıklanmıştır.

Bununla beraber yürürlüğe giren yeni TTK'nın 124'üncü kapsamında ticaret şirketleri; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibaret olduğu, kanun kapsamında kollektif ile komandit şirket şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket sermaye şirketi sayılacağı hükmüne bağlanmıştır. Geçerli bölünmeler başlıklı 160'ıncı maddesinde ise sermaye şirketleri ve kooperatifler sermaye şirketlerine ve kooperatiflere bölünebilirleceği açıklanmıştır.

Bu kapsamda bir sermaye şirketinin bölünerek malvarlığını iki veya daha fazla kooperatife devretmesi ya da bir kooperatifin bölünerek malvarlığını iki veya daha fazla sermaye şirketine devretmesi yeni TTK hükümleri çerçevesinde mümkün iken, KVK'da yer alan bölünme ile ilgili düzenlemelerde tarafların sermaye şirketi olması şartı nedeniyle KVK'da yer alan vergisel avantajlardan yararlanamayacaktır⁵⁹⁷. Kooperatiflerin bölünmesi halinde devredilen malvarlığı satış hükmünde kabul edilerek işlemler yürütülecektir. TTK ve KVK kapsamında kooperatifler açısından oluşan bu farklılık yasa düzenlemesi ile giderilmelidir⁵⁹⁸.

Diğer yandan tam bölüme yoluyla bölünen şirketin mevcut veya yeni kurulacak iki veya daha fazla tam mükellef sermaye şirketine devredilmesi gerekmektedir. Diğer bir anlatımla devralacak tam mükellef sermaye şirketi birden fazla olmalıdır. Devralan şirketlerin daha önce kurulmuş mevcut şirketler olması veya yeni kurulacak şirketler olması tam bölünme açısından önem arz etmemektedir.

---

⁵⁹⁶ Kavak, s. 198

⁵⁹⁷ Göktuna, s. 215

⁵⁹⁸ Kocaer, s.188

4.5.1.2.2. Bölünen Şirketin Bütün Mal Varlığı, Alacakları ve Borçları Kayıtlı Değerler Üzerinden Devredilmesi

Bölünen şirketin varlıkları, kayıtlı değer (mukayyet değer) üzerinden devralan şirketlere aktarılabak devralan şirkette bu değerleri kayıtlı değer üzerinden bilançosuna geçirecektir. Vergi Usul Kanununun 265 inci maddesinde bu değer, bir iktisadi kıymetin muhasebe kayıtlarında yer alan hesap değeri olarak tanımlanmıştır.

Bölünen şirkette yer alan iktisadi kıymetlerin kayıtlı değerleri ile devredilmesi devir sırasında değerleme yapılmaması, devralan şirket tarafından da kayıtlı değerleriyle kendi kayıtlarına intikal ettirilmesi gizli yedeklerin hesaplanmaması ve vergilendirilmemesi sonucunu doğuracaktır.

Bölünmede değerleme işleminin yapılmaması bir istisna uygulaması değildir. Bölünme işlemiyle devredilen iktisadi kıymetlere ait gizli yedekler daha sonraki yıllarda devralan şirket tarafından elden çıkarılması sırasında realize olacak ve bu varlıkların satış bedeliyle kayıtlı bedel arasındaki fark kurum kazancına dahil edilecektir. Tam bölünme işleminde, bilançoda yer alan aktif ve pasif hesapların yanı sıra aktif ve pasif düzenleyici hesaplarda ilgili olduğu aktif veya pasif hesapla birlikte devrolunacaktır.

4.5.1.3. Devredilen Şirket Ortaklarına Verilecek İştirak Hissesi

Tam bölünmede bölünme sonucu devredilen kıymetler karşılığında devralan şirketin sermayesini teşkil eden paylar verilmektedir. Devir karşılığında edimin pay yerine para ile yapılması halinde satıştan sözedilecek ve vergisiz devir imkanı olmayacaktır⁵⁹⁹. Bölünen şirketin devralan şirketlere devri karşılığında devredilen sermaye şirketinin ortaklarına devralan sermaye şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisseleri verilecektir. Bununla beraber bölünme yoluyla devrolan şirketin ortakları devralan şirketlerde ortaklık payına sahip olacaklardır.

Devredilen şirketin ortaklarına verilecek iştirak hisselerinin itibarî değerinin % 10'una kadarlık kısmının nakit olarak ödenmesi, işlemin bölünme sayılmasına engel olmayacaktır. Kanunda yer alan kısmi nakit ödemeye imkan sağlanmasındaki

---

⁵⁹⁹ Göktuna, s.218

amaç, hesapların kapatılması amacıyla yapılacak küçük miktarlardaki nakit ödemelerin, işlemin bölünme sayılmasını engellememesini sağlamaktır

KVK kapsamında yapılabilecek nakit ödeme tutarı iştirak hisselerinin itibarı değerinin % 10'una kadarlık kısmı ile sınırlandırılmışken, TTK'nın 140'ıncı maddesi kapsamında yapılabilecek denkleştirme ödemesi payların gerçek değerinin %10'una kadar yapılabileceği hükme bağlanmıştır.

1 seri no.lu KVGT'nin alınan hisselerin durumu başlıklı 19.3.1. bölümünde bölünen şirketin varlıkları kayıtlı değer üzerinden diğer şirketlere intikal etmesi bölünen şirket ortaklarına kayıtlı değerler dikkate alınarak hisse verilmesi anlamına gelmeyeceği açıklanmıştır. Bölünen ve devralan şirket ortakları karşılıklı olarak devre konu varlıkların değerini belirleyecekler ve bölünen şirket ortaklarının haklarını koruyacak bir değişim oranı tespit edeceklerdir. Değiştirme oranı bölünen ve devralan şirketlerin hisselerinin gerçek değeri üzerinden belirlenecektir.

Bu kapsamda idare bölünme işleminin eşdeğer-simetrik olmasını aramamaktadır. Dolayısıyla oranın korunmadığı bölünmelerde bazı ortaklar devralan veya yeni kurulan şirkette pay iktisap ederek bölünen şirketten tamamen ayrılabilirler⁶⁰⁰.

Devralan şirketler tarafından bölünmeye konu edilen varlıklara karşılık bölünen şirket ortaklarına verilecek iştirak hisseleri ise bölünen şirket ortaklarının bölünen şirketteki hisselerine isabet eden servet değeri ile orantılı olarak dağıtılması gerekmektedir. Aksi halde yapılan işlem Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca tam bölünme işlemi sayılmayacaktır.

Örneğin⁶⁰¹; sermayesi 1.000.000.- YTL olan ve aktifinde 200.000.- YTL ve 800.000.- YTL'lik iki adet taşınmazı bulunan (Z) Ltd. Şti.'nin %60 hissesi Ortak (A)'ya, % 20 hissesi Ortak (B)'ye, %10 hissesi Ortak (C)'ye ve %10 hissesi de Ortak (D)'ye ait bulunmaktadır. (Şirketin aktifinde yer alan taşınmazların cari değerlerinin de aynı olduğu varsayılmıştır.)

(Z) Ltd. Şti.'nin tasfiyesiz infisah etmek suretiyle bölünmesi sonucu;

200.000.- YTL'lik taşınmazı aynı sermaye olarak mevcut (Y) Ltd. Şti'ye konulmuş ve (Y) Ltd. Şti.'den alınan iştirak hisselerinin tamamı Ortak (B)'ye verilmiştir.

⁶⁰⁰ Göktuna, s.219

⁶⁰¹ 1 Seri No'lu KVK Genel Tebliği Bölüm19.2.2.1

800.000.- YTL'lik taşınmaz aynı sermaye olarak konularak (K) Ltd. Şti. kurulmuş ve yeni kurulan şirketin iştirak hisselerinin %75'i Ortak (A)'ya, %12,5'u Ortak (C)'ye ve %12,5'u da Ortak (D)'ye verilmiştir.

Bölünen (Z) Ltd. Şti.'nin ortaklarına verilen devralan şirketlerin hisseleri, ortakların bölünen (Z) Ltd. Şti.'deki hisselerine isabet eden değerle orantılı dağıtılmış ve ortakların servet değerlerinde bir artış meydana gelmemiştir. Bu çerçevede, söz konusu bölünme işleminin Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesi kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmaktadır.

Anılan örnekte;

- 200.000.- YTL'lik taşınmaz aynı sermaye olarak mevcut (Y) Ltd. Şti.'ye konulmuş ve (Y) Ltd. Şti.'den alınan iştirak hisselerinin tamamının Ortak (A)'ya verilmiş olması ve/veya
- 800.000.- YTL'lik taşınmazın aynı sermaye olarak konularak (K) Ltd. Şti. kurulmuş ve yeni kurulan şirketin hisselerinin %50'sinin Ortak (A)'ya, %45'inin Ortak (C)'ye ve %5'inin de Ortak (D)'ye verilmiş olması halinde,

bölünen (Z) Ltd. Şti.'nin ortaklarına verilen devralan şirketlerin hisseleri, ortakların bölünen (Z) Ltd. Şti.'deki hisselerine isabet eden değerle orantılı dağıtılmadığından, söz konusu bölünme işleminin Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesi kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır.

Öte yandan, bölünme işlemi sonucunda devre konu şirketlerin gerçek değerleri üzerinden belirlenecek bir değişim oranına göre devralan şirketlerin sermaye paylarının ortaklara verilmesinde, ortakların servet değerlerinde meydana gelecek ve izah edilemeyecek farkların transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı veya değer artış kazancı açısından tenkit edilebileceği tabiidir.

4.5.1.4. Bölünmelerde Elde Edilen Hisselerin İktisap Tarihi

KVK'nın 19 ve 20 nci maddeleri kapsamında gerçekleştirilen bölünme (kısmi bölünme dahil) işleminde, bölünen şirketin ortaklarına verilen hisselerin iktisap tarihi olarak, bu yeni hisselerin verilmesine neden olan bölünen şirketin hisselerinin iktisap edildiği tarihin esas alınması gerekmektedir.

4.5.1.5. Tam Bölünme Halinde Vergileme ve Beyan

KVK'nın 20'inci maddesinin 2'inci bendinde KVK'nın 19 uncu maddesinin 3'üncü fıkrasının (a) bendine göre gerçekleştirilen bölünmelerde vergilendirme ile ilgili olarak aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır.

“2) Kanunun 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendine göre gerçekleştirilen bölünmelerde, aşağıdaki şartlara uyulduğu takdirde bölünme suretiyle münfesi kurumun sadece bölünme tarihine kadar elde ettiği kazançlar vergilendirilir; bölünmeden doğan kârlar ise hesaplanmaz ve vergilendirilmez:

a) Şirket yetkili kurulunun bölünmeye ilişkin kararının Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarih, bölünme tarihidir. Bölünen kurum ile bu kurumun varlıklarını devralan kurumlar,

1) Bölünme tarihi itibarıyla hazırlayacakları ve müştereken imzalayacakları bölünen kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesi ile,

2) Bölünme işleminin hesap döneminin kapandığı aydan kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar geçen süre içerisinde yapılması halinde, bölünen kurumun önceki hesap dönemine ilişkin olarak hazırlayacakları ve müştereken imzalayacakları bölünen kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesini,

bölünmenin Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bölünen kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verirler.

b) Bölünen kurumun varlıklarını devralan kurumlar, bölünen kurumun bölünme tarihine kadar tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarından müteselsilen sorumlu olacaklarını ve diğer ödevlerini yerine getireceklerini, bölünen kurumun bölünme nedeniyle verilecek olan kurumlar vergisi beyannamesine ekleyecekleri bir taahhütname ile taahhüt ederler. Mahallin en büyük mal memuru, bu hususta bölünen kurum ile bu kurumun varlıklarını devralan kurumlardan teminat isteyebilir.”

Maddede bölünme tarihi, şirket yetkili kurulunun bölünmeye ilişkin kararının Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarih olarak tespit edilmiştir. Madde kapsamında bölünen kurumun sadece bölünme tarihine kadar olan kazançların vergilendirilmesi bölünmeden doğan kazançların vergilendirilmemesi için aşağıdaki şartların oluşması gerekmektedir. Bunlar;

-Bölünen kurumun hesap dönemi başından tam bölünme tarihine kadar olan kıst döneme ait hesaplanan kazanca ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi, bölünmenin Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bölünme suretiyle infisah eden (bölünen) kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verilecektir. Beyanname bölünen kurum ile bu kurumun varlıklarını devralan kurumlar tarafından bölünme tarihi itibarıyla hazırlanacak ve müştereken imzalanarak verilecektir. Bölünme tarihinden sonraki işlemlerden doğan kazanç devralan kuruma ait olacak ve kazancın beyanı yine bu kurum tarafından yapılacaktır.

-Bölünme işleminin hesap döneminin kapandığı aydan kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar geçen süre içerisinde yapılması halinde, bölünen kurumun önceki hesap dönemine ilişkin olarak hazırlanacak kurumlar vergisi beyannamesi de bölünmeye ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi ile birlikte verilecektir. Söz konusu beyannamenin de bölünen kurum ve bu kurumun varlıklarını devralan kurumlar tarafından müştereken imzalanarak münfesihi kurumun bağlı bulunduğu vergi dairesine verilmesi gerekmektedir.

-Bölünen kurumun varlıklarını devralan kurumlar, bölünen kurumun tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarını ödeyeceğini ve diğer ödevlerini yerine getireceğini, bölünen kurumun bölünme sebebiyle verilecek olan kurumlar vergisi beyannamesinin ekinde verecekleri bir taahhütname ile taahhüt edeceklerdir. Mahallin en büyük mal memuru, bu hususta bölünen kurum ile bu kurumun varlıklarını devralan kurumlardan ayrıca teminat isteyebilecektir.

Tam bölünme sonucu bölünen şirketin varlıklarını devralan şirketlerin sorumluluğunun sınırına ilişkin olarak bir belirleme yapılmamıştır. Dolayısıyla tam bölünme sonucunda bölünen şirketin varlık ve borçlarının bir kısmını devralan şirketler bölünen şirketin vergi borçlarından dolayı müteselsilen sorumlu olacaklardır⁶⁰².

-Bölünme beyannamesine, ayrıca bölünme bilançosu ve gelir tablosu, bölünme sözleşmesi ve bölünen kurumun varlıklarını devralan kurumların yeni sermaye yapısını gösteren Ticaret Sicil Müdürlüğü yazısının birer örneği eklenecektir.

---

⁶⁰² Nazalı, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme, s.168

Geçici vergi beyannamesinin verilme süresinden önce aynı döneme ilişkin olarak tam bölünme işlemleri nedeniyle kurumlar vergisi beyannamesi verilmesi halinde, bu dönem için ayrıca geçici vergi beyannamesi verilmeyecektir.

4.5.1.5.1. Tam Bölünmede Kurumlar Vergisinin Ödenmesi

Tam bölünme halinde verilecek beyannameler üzerinden tarh edecek vergilerin ne zaman ödeneceği hususu KVK'nın 21'inci maddesinin 3'üncü fıkrasında açıklanmıştır. Madde metni aşağıda yer almaktadır.

“(3) Kanunun 20 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına göre gerçekleştirilen devir ve bölünmelerde münfesi kurum adına tahakkuk eden vergilerden;

a) Bu fıkraların (a) bentlerinin (1) numaralı alt bentlerine göre münfesi veya bölünen kurum adına tahakkuk edenler, devralan veya birleşilen kurumun devir veya bölünmenin gerçekleştiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar,

b) Diğer hallerde ise beyanname verme süresi içerisinde, devralan veya birleşilen kurumlarca ödenir.”

Madde kapsamında bölünen kurum adına bölünme tarihine kadar tahakkuk eden kurumlar vergisi devralan kurumun bölünmenin gerçekleştiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar devralan kurum tarafından ödenecektir.

Bölünme işleminin hesap döneminin kapandığı aydan kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar geçen süre içerisinde yapılması halinde, bölünen kurumun önceki hesap dönemine ilişkin olarak hazırlanacak kurumlar vergisi beyannamesi de bölünmeye ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi ile birlikte verilecektir. Tahakkuk eden kurumlar vergisi ise beyanname verme süresi içerisinde devralan kurum tarafından ödenecektir.

4.5.1.5.2. Tam Bölünmede İktisadi ve Teknik Bütünlük Aranıp Aranmayacağı

Tam bölünme işleminde devir kapsamındaki birleşmelerden farklı olarak bölünme sonucu infisah eden şirketin bilanço değerleri kayıtlı değerleri üzerinden bir yerine iki ve daha fazla şirkete devredilmektedir. Birden fazla şirkete devredilecek bilanço değerleri bu şirketlere aktarılırken paylaşırma nasıl yapılacaktır. Konu madde metninde açıkça belirtilmemiştir. Bölünen şirketin bilanço değerleri devralan şirketlere aktarılırken dar ve teknik anlamda işletmeyi teşkil edecek bütünlüğün aranıp aranmayacağı belli değildir⁶⁰³.

Örneğin faaliyet alanı gayrimenkul inşaatı ve inşaat malzemeleri alım satımı olan bir şirketin tam bölünme yoluyla infisah ederek bilanço değerlerini iki ayrı şirkete devredildiğini varsayalım. Bütünlük şartı arandığında bilançoda yer alan ve iki ayrı şirkete devredilecek bilanço değerlerinin gayrimenkul inşaat faaliyeti ve alım satım faaliyetine bağlı olarak ayrıma tabi tutulması ve devredilecek bilanço değerlerinin şirketler arasında dağılımının dar ve teknik anlamda işletme itibarıyla bir bütünlük aranarak yapılması gerekmektedir⁶⁰⁴. Diğer yandan zarar mahsubu için aranan devralınan kurumun faaliyetine beş yıl süre ile devam edilmesi koşulu da işletme bütünlüğünün arandığına dayanak teşkil etmektedir⁶⁰⁵.

Dar ve teknik anlamda bütünlük aranması tam bölünme işleminin kanuna konuş amacıyla da uyushmaktadır. Keza kanun gerekçesinde bölünme müessesesinin getiriliş amaçlarından birinin aynı şirket içerisinde yürütülen birden çok hizmet veya üretim faaliyetinin ayrıştırılarak her birinin ayrı ayrı şirket bünyesinde yürütülmesine imkan sağlamak olarak açıklanmıştır.

Ancak iktisadi ve teknik anlamda bir bütünlüğün ne anlama geldiği konusunda bir tanımlama yapmak kolay olmayacaktır. Bu değerlendirmenin şirket bazında ayrı ayrı yapılması ve her durumun kendi özel koşullarında değerlendirilerek bir sonuca varılması daha doğru olacaktır⁶⁰⁶.

⁶⁰³ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.581

⁶⁰⁴ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu ,s.581.

⁶⁰⁵ Göktuna, s.222

⁶⁰⁶ Nazal, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme s.177

Tam bölünme işleminde iktisadi ve teknik bütünlük aranması gerektiği devir ve bölünmede zarar mahsubunun düzenlendiği KVK'nın 9'uncu maddenin düzenleniş biçiminden de ortaya çıkmaktadır. Keza maddede bölünmede bölünerek infisah eden şirketten intikal eden zarar tutarı zarar dışındaki aktif toplamını geçmeyen kısmı devralan şirket bünyesinde indirilebilecektir. Bu bölünme ile devredilecek kıymetlere ilişkin zarar devride yapılacağı anlamına gelmektedir. Devredilen kıymetlere ilişkin zarar devri ise ancak dar ve teknik anlamda ki işletme bütünlüğü içerisinde mümkündür. 9'uncu maddenin 1/a bendine göre mahsup edilecek zararın devralınan kıymetlere orantılı olacağının belirtilmiş olması da farklı bir değerlendirmeye imkan vermeyecektir. Zarar mahsubunun bir diğer şartı olan bölünen kurumun beş yıl süre ile faaliyetlerine devam etmesi şartı da belli bir bütünlüğün aranacağının bir diğer dayanağı olarak görülebilir.⁶⁰⁷.

Bununla beraber KVK'nın 19'uncu maddesinde kısmi bölünme bakımından işletme bütünlüğü şartına yer verildiği halde, tam bölünmede aynı şarttan söz edilmemiş olması farklı değerlendirmelere yol açabilecektir.⁶⁰⁸.

4.5.1.5.3. Tam Bölünmede Zarar Mahsubu

KVK'nın 9'uncu maddesinde kurum matrahının tespitinde zarar mahsubuna ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Söz konusu maddede devir ve bölünme hallerinde zarar mahsubu belirli şartlara bağlanmıştır. KVK 20'inci madde kapsamındaki tam bölünmelerde bölünen kurumun öz sermayesinin devralınan tutarını geçmeyen ve devralınan kıymetle orantılı zararlar devralan kurumlarca indirim konusu yapılabilecektir. Ancak zararın indirim konusu yapılabilmesi için aşağıdaki şartlar ayrıca aranır:

1) Bölünen şirkete ait son beş yıla ilişkin kurumlar vergisi beyannamelerinin kanunî süresinde verilmiş olması gerekir. Bu beyannamelerin herhangi birinin verilmemiş olması devralan kurumlar açısından zarar mahsup imkânını ortadan kaldırır.

2) Devralınan kurumun faaliyetine devir veya bölünmenin meydana geldiği hesap döneminden itibaren en az beş yıl süreyle devam edilmesi gerekmektedir. Bu

⁶⁰⁷ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu,s.581

⁶⁰⁸ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu,s.582

süre içerisinde devralınan kurumun faaliyetinin sona erdirilmesi azaltılması halinde devralan kurum zarar indiriminden yararlanmayacaktır.

Bu şartların ihlâli halinde, zarar mahsupları nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler için vergi ziyai doğmuş sayılacaktır.

Tam bölünmede indirim konusu yapılabilecek zarar tutarı devralınan kurum öz sermaye tutarı ile sınırlıdır. Bu tutarı aşan zarar indirim konusu yapılamayacaktır. Diğer yandan devralan kurumlar tarafından indirilebilecek zarar tutarı ise her bir kurum tarafından devralınan özsermaye ve devralınan kıymetlerle orantılı olacaktır.

4.5.1.5.4. Tam Bölünmede Amortisman Uygulaması

Tam bölünmede bölünen şirketten devralınan iktisadi kıymetler kayıtlı değerleriyle devralınacaktır. Diğer yandan aktif ve pasifi düzenleyici hesaplar ilgili oldukları aktif ve pasifi düzenleyici kalemlerle birlikte devrolunacaktır.

Bölünen kurumun aktifinde yer alan amortismana tabi iktisadi kıymetler, devralan kuruma aktarılırken bu kıymetlerin kayıtlı değerlerinin yanı sıra bu kıymetlere ait birikmiş amortisman ve diğer aktif düzenleyici kalemler de aktarılacaktır. Bu durumda tam bölünen kurum bu iktisadi kıymetler üzerinden hesap dönemi başından tam bölünme tarihine kadar olan süre için kıst amortisman ayıracaktır. Devralan kurum ise aktifine kaydettiği amortismana tabi iktisadi kıymetler üzerinden bölünme tarihinden hesap dönemi sonuna kadar olan süre için kıst amortisman ayıracaktır.

4.5.2. Kısmi Bölünme

4.5.2.1. Genel Açıklamalar

Bölünme müessesesi 5422 sayılı mülga Kurumlar Vergisi Kanunu'na 3.7.2001 tarihli resmi gazetede yayımlanan 4684 sayılı kanunla eklenmiştir. Bölünmenin vergi kanunlarına getirilmesinde Avrupa Birliği Direktifleri de önemli

olmuş ve düzenleme ile mevzuatımızın Avrupa Birliği ülkeleri ile uyumlaştırılması hedeflenmiştir⁶⁰⁹.

Kanunun gerekçesinde düzenleme ile şirketlerin ortaklık yapılarını değiştirmeleri, aynı şirket bünyesinde yürütülen birden çok faaliyet alanının ayrıştırılması, faaliyetlerine tahsis edilen varlıklarını kısmen veya tamamen elden çıkarmak suretiyle verimli olmayan alanlardan çıkmaları, ölçeklerini istedikleri şekilde ayarlayarak içsel ve dışsal ekonomilerden yararlanmaları ve belirli faaliyet alanlarında yoğunlaşarak uzmanlaşmalarının amaçlandığı belirtilmiştir⁶¹⁰.

Kısmi bölünme 21.06.2006 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda bazı farklılıklarla yeniden düzenlenmiştir.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun gerekçesinde konu ile ilgili açıklamalar aşağıdaki gibidir;

"Maddenin üçüncü fıkrasının (b) bendinde kısmî bölünme öngörülmektedir. Buna göre, tam mükellef bir sermaye şirketi veya sermaye şirketi niteliğindeki yabancı bir kurumun Türkiye'deki iş yeri ya da daimi temsilcisinin bilançosunda yer alan taşınmazlar ile bilançoda yer alan ve en az iki tam yıl süreyle elde tutulan iştirak hisseleri ya da sahip oldukları üretim veya hizmet işletmelerinin bir veya bir kaçının mevcut veya yeni kurulacak tam mükellef bir sermaye şirketine kayıtlı değerleri üzerinden aynı sermaye olarak konulması mümkündür.

Bentte yer alan düzenleme ile iştirak hisselerinin kısmî bölünme kapsamında değerlendirilebilmesi için, Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendindeki iştirak hisselerinin satışından doğan kazanç istisnası ile paralel düzenleme yapılmış ve 5 inci maddenin üçüncü fıkrasında yer alan hükmün bu iştirak hisseleri açısından da uygulanması sağlanmıştır. Düzenleme ile aktifte yer alan bu kıymetlerin en az iki tam yıl süreyle elde tutulması şart koşulmuştur. Dolayısıyla, kısmî bölünme nedeniyle vergilendirilmeyecek olan ve istisna kapsamında bulunan bu kıymetlerin alımı ile ilgili finansman giderlerinin kurum kazancından indirim konusu yapılmaması gerekmektedir. İki yıldan az süreyle elde tutulan iştirak hisselerinin elden çıkarılması ya da bir başka kuruma devredilmesi durumunda, söz konusu iştirak hisseleri vergilendirme kapsamında olduğundan bunlara ilişkin

⁶⁰⁹ Aykut Bakırcı, Kısmi Bölünme, Vergi Dünyası Dergisi, Mart 2003 Sayı 259, s. 145

⁶¹⁰ Bakırcı, s.145

giderlerin de ilgili kurum kazancından indirim konusu yapılması mümkün bulunmaktadır.

Aynı sermaye olarak konulan varlıklar karşılığında devralan şirket kendi hisse senetlerini, aynı sermaye koyan şirkete veya bunun ortaklarına verecektir. Hisselerin, şirketin hisselerini devreden ortaklarına verilmesi halinde, aynı sermaye olarak aktifinden bir varlık çıkan şirketin bilançosunun, sermaye azaltılmasıyla dengelenmesi mümkün olabilecektir. Ayrıca söz konusu taşınmazlar ile iştirak hisselerinin bu bent kapsamında devredilmesi durumunda, devralan şirketin hisselerinin devreden şirketin ortaklarına verilmesi aşamasında, devredilen taşınmazlara ya da iştirak hisselerine ilişkin borçların da devrinin zorunlu olduğu belirtilmektedir."

16.09.2003 tarihli ve 25231 sayılı Resmi Gazete'de Maliye Bakanlığı ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca yayımlanan "Anonim ve limited Şirketlerin kısmi bölünme işlemlerinin usul ve esaslarının düzenlenmesi hakkında tebliğ"de 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunun 38. maddesine göre, anonim ve limited şirketlerce gerçekleştirilecek "kısmi bölünme" lere ilişkin usul ve esasları düzenlemiştir. 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununa göre gerçekleştirilecek kısmi bölünme işlemlerine ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi yine Maliye Bakanlığı'na verilmiştir⁶¹¹.

Kısmi bölünme kavram olarak şirketlerin bilançolarında yer alan bazı varlık ve borçların, bir başka şirkete veya yeni kurulacak bir şirkete vergisiz devrini, veya aynı sermaye olarak konmasını ifade etmektedir⁶¹².

Şirketlerin bölünmeye gitme kararlarında etkili olan muhtemel faktörler ve amaçlar ise aşağıdaki gibi sayılabilir⁶¹³:

- Bölünerek yeniden yapılanmaya olanak sağlamak,
- Uluslararası düzeyde rekabet edebilmek,
- Ekonomik gelişmelere ayak uydurabilmek,
- Kıt kaynakları daha verimli bir şekilde kullanabilmek ve karlılığı artırmak,
- Aynı şirket bünyesinde yürütülen birden çok hizmet veya üretim faaliyetlerini ayırıştırarak işletmelerin mevcut hantal yapılarından kurtarılması,

⁶¹¹ Gültekin Aydın, Kısmi Bölünme, Vergi Dünyası Dergisi, Kasım 2006, Sayı 303, s.91

⁶¹² Aydın, s.90

⁶¹³ Aydın, s.90

-Anlayış ve görüş farklılığı olan ortakların ortaklıklarının ayrıştırılması ve uzmanlaşmanın önündeki engellerin kaldırılması, vb. gibi.

4.5.2.2. Tanımı ve Kapsamı

Kısmi bölünme KVK'nın 19'uncu maddesinin 3/b bendinde düzenlenmiştir. Madde hükmü aşağıdaki gibidir.

“b) Kısmî bölünme: Tam mükellef bir sermaye şirketinin veya sermaye şirketi niteliğindeki bir yabancı kurumun Türkiye'deki iş yeri veya daimî temsilcisinin bilânçosunda yer alan taşınmazlar ile en az iki tam yıl süreyle elde tutulan iştirak hisseleri ya da sahip oldukları üretim veya hizmet işletmelerinin bir veya birkaçını kayıtlı değerleri üzerinden aynı sermaye olarak mevcut veya yeni kurulacak tam mükellef bir sermaye şirketine devretmesi, bu Kanunun uygulanmasında kısmî bölünme hükmündedir. Ancak, üretim veya hizmet işletmelerinin devrinde, işletme bütünlüğü korunacak şekilde faaliyetin devamı için gerekli aktif ve pasif kalemlerin tümünün devredilmesi zorunludur. Kısmî bölünmede devredilen varlıklara karşılık edinilen devralan şirket hisseleri, devreden şirkette kalabileceği gibi doğrudan bu şirketin ortaklarına da verilebilir. Taşınmaz ve iştirak hisselerinin bu bent kapsamında devrinde, devralan şirketin hisselerinin devreden şirketin ortaklarına verilmesi halinde, devredilen taşınmaz ve iştirak hisselerine ilişkin borçların da devri zorunludur. “

Madde kapsamında kısmî bölünmede devredilen varlıklara karşılık edinilen devralan şirket hisseleri, devreden şirkette kalabileceği gibi doğrudan bu şirketin ortaklarına da verilebilecektir. Taşınmaz ve iştirak hisselerinin devrinde, devralan şirketin hisselerinin devreden şirketin ortaklarına verilmesi halinde, devredilen taşınmaz ve iştirak hisselerine ilişkin borçların da devri zorunludur.

Kısmi bölünme işleminde, aktif ve pasif düzenleyici hesaplar, ilgili olduğu aktif veya pasif hesapla birlikte devrolunmak zorundadır.

Tam bölünmeden farklı olarak kısmi bölünmede bölünen şirketin tüzel kişiliği ortadan kalkmamakta iktisadi faaliyetine devam etmektedir. Bu nedenle kısmi bölünmeye konu şirketin bölünme tarihine kadar olan süreyi kapsayan kıst

dönem kazancının tespit edilmesinin de gereği kalmamaktadır. Bu mükellefin iktisadi faaliyeti ve dolayısıyla vergi mükellefiyeti devam etmektedir.

4.5.2.3. Kısmi Bölünmenin Şartları

Kısmi bölünme işleminde bölünen ve devralan şirketlerin her ikisinde sermaye şirketi olması ve devralan şirketin tam mükellef kurum olması şarttır.

4.5.2.3.1. Bölünen ve Devralan Kurumun Sermaye Şirketi Olması

Kanun hükmünde kısmi bölünmenin sermaye şirketleri arasında gerçekleşebileceği belirtilmiştir. Bu nedenle kısmi bölünmenin gerçekleşebilmesi için hem bölünen hem de devralan kurumların tamamının sermaye şirketi olmaları gerekmektedir⁶¹⁴. KVK'nın 2'nci maddesinde TTK hükümlerine göre kurulmuş olan anonim, eshamlı komandit ve limited şirketler ile aynı mahiyetteki yabancı kurumlar sermaye şirkettir. Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan yatırım fonları da KVK'na göre sermaye şirketi sayılır.

4.5.2.3.2. Bölünen ve Devralan Şirketin Tam/Dar Mükellef Olması

Genel anlamda bölünme, özü itibariyle bir vergi istisnası değil vergi erteleme müessesesidir. Bu nedenle bölünme neticesinde bölünme anında olmasa da daha sonra vergi alınacaktır⁶¹⁵. Tam bölünmede hem bölünen kurumun hemde devralan kurumların tam mükellefiyete tabi sermaye şirketi olmaları şarttır. KVK'da yer alan kısmi bölünme ile ilgili düzenlemede tam bölünmede olduğu gibi bölünen ve devralan kurumların tamamının tam mükellef olmaları zorunluluğu bulunmamaktadır. Sermaye şirketi niteliğinde dar mükellef bir kurum Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisinin bilançosunda yer alan taşınmazmallar, iştirak hisseleri, üretim veya hizmet işletmelerini kısmi bölünme yoluyla devredebilecektir⁶¹⁶ Türkiye'de işyeri veya daimi temsilci bulunmaksızın

---

⁶¹⁴ Bakırcı, s.145

⁶¹⁵ Bakırcı, s.146

⁶¹⁶ Göktuna, s.230

Türkiye’de kazanç elde eden dar mükellef kurumlar kısmi bölünmeye taraf olamazlar⁶¹⁷. Buna göre kısmi bölünmede tam mükellefiyete tabi kurumlar ile dar mükellefiyete tabi kurumlar kısmi bölünme hükmünden yararlanabileceklerdir. Ancak tam veya dar mükellefiyete tabi kurumların kısmi bölünmeleri sonucunda bu kurumların varlıklarını devralan mevcut veya yeni kurulacak şirketin sermaye şirketi olması yanında bu sermaye şirketinin mutlaka tam mükellefiyete tabi olması zorunludur⁶¹⁸.

Devralan tam mükellef sermaye şirketlerinin mukayyet değerleriyle devralmış oldukları kıymetleri elden çıkardıkları anda gizli yedekler açığa çıkmaktadır. Bunun yanında yalnızca Türkiye’de elde ettikleri gelirler nedeniyle vergiye tabi olan dar mükellef sermaye şirketleri açısından bu gizli yedeklerin açığa çıkmama ihtimali nedeniyle devralan kurumların tam mükellef olması gerekmektedir⁶¹⁹. Sonuçta devralan kurum açısından tam mükellefiyet şartı aranmakla beraber devreden kurumun tam veya dar mükellef olması önem arzetmeyecektir.

4.5.2.4. Kısmi bölünme Halinde Vergileme

KVK’nın 19’ uncu maddesine göre gerçekleşen kısmi bölünme işlemlerinden doğan kârlar KVK’nın 20’inci maddesinin 3’üncü bendi uyarınca hesaplanmayacak ve vergilendirilmeyecektir. Kısmi bölünme işleminde bölünmeye konu değerler kayıtlı değerleri ile devredilmekte değerlendirilmemektedir. Bu nedenle değer artışı hesaplanmamakta ve vergilendirilmemektedir. Ancak kısmi bölünme sırasında devre konu değerlerin kayıtlı değerlerinin dikkate alınması değer artışının hesaplanmaması bir vergi istisnası olmayıp nitelik olarak bir vergi erteleme işlemidir. Devre konu bu iktisadi kıymetlere ilişkin değer artışları elden çıkarıldıkları sırada realize olacak ve vergilendirilecektir.

KVK’nın 19’uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendine göre gerçekleştirilen kısmî bölünme işlemlerinde, bölünen kurumun bölünme tarihine kadar tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarından bölünen kurumun varlıklarını

---

⁶¹⁷ Kocaer, s.193

⁶¹⁸ Kavak, s.200

⁶¹⁹ Bakırcı, s.146

devralan kurumlar, devraldıkları varlıkların emsal bedeli ile sınırlı olarak müteselsilen sorumlu olacaklardır.

KVK’ da kısmi bölünmeye konu edilebilecek iktisadi kıymetler sayılmıştır. Bu kıymetler dışındaki iktisadi kıymetler kısmi bölünmeye konu edilemeyecektir. Bu kapsamda kısmi bölünmeye konu iktisadi kıymetler;

- Taşınmazlar
- İştirak hisseleri (en az iki tam yıl süreyle elde tutulan⁶²⁰)
- Üretim veya hizmet işletmeleridir.

4.5.2.4.1. En Az İki Tam Yıl Süreyle Elde Tutulan İştirak Hisselerinin Ayni Sermaye Olarak Konulması

Düzenlemede iştirak hisselerinin kısmi bölünme kapsamında ayni sermaye olarak konulabilmesi için aktifte yer alan bu kıymetlerin en az iki tam yıl süreyle elde tutulması şartına yer verilmiştir.

İştirak hisseleri deyimi, menkul değerler portföyüne dahil hisse senetleri ile ortaklık paylarını ifade etmektedir.

Bunlar,

- Anonim şirketlerin ortaklık payları veya hisse senetleri (Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım ortaklıkları hisse senetleri dahil),
  - Limited şirketlere ait iştirak payları,
  - Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komanditer ortaklarına ait ortaklık payları,
  - İş ortaklıkları ile adi ortaklıklara ait ortaklık payları,
  - Kooperatiflere ait ortaklık payları
- olarak sıralanabilir.

Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi fonların katılma belgeleri ise iştirak hissesi olarak değerlendirilmeyecektir.

---

⁶²⁰ İştirak hisselerinin iki yıl süre ile elde tutulması mülga 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nda bulunmayıp, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanun’unda getirilen bir düzenlemedir.

Üretim ve hizmet işlemleri bakımından kısmi bölünmede bütünlüğün korunması aranmaktayken iştirak hisseleri açısından iştirak hissesinin tamamının bir bütün olarak kısmi bölünmeye tahsis edilmesi şartı aranmamaktadır⁶²¹.

Buna karşın gelir idaresi kısmi bölünme işleminde temel amacın şirketlerin yeniden yapılanma yoluyla verimliliklerini ve karlılıklarını artırmak olduğu ve bunun bir şirkete ait iştirak hisselerinin kısım kısım elden çıkarılması sonucunu doğurmaması gerektiği gerekçesiyle iştirak hisselerinin bir bütün halinde kısmi bölünme işlemine tabi tutulması doğrultusunda özelgeler^{622 623} vermektedir. Gelir idaresinin bu görüşü doğrultusunda şirket aktifinde yer alan iştirak hisseleri iştirak edilen her şirket itibarıyla bir bütün halinde kısmi bölünmeye konu edebilecektir.

1 Seri No.lu KVGT’nde iştirak hisselerinin iktisap tarihleri ile ilgili olarak birtakım belirlemeler yapılmıştır. söz konusu tebliğin ilgili bölümleri aşağıdaki gibidir.

“5.6.2.3.1.1. Bedelsiz olarak veya rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle elde edilen hisse senetlerinde iktisap tarihi

Kurumların mevcut hisse senetleri dolayısıyla ellerinde bulunan rüçhan hakkı kuponları karşılığında itibari değeriyle yeni hisse senedi iktisap etmeleri halinde, yeni iktisap edilen söz konusu hisse senetleri açısından iktisap tarihi olarak, eski hisse senetleri ya da iştirak hissesinin iktisap tarihi esas alınacaktır. Aynı durum, iştirak edilen kurumun nedeni ne olursa olsun yapmış olduğu sermaye artışı dolayısıyla bedelsiz olarak iktisap edilen hisse senetleri açısından da geçerli olacaktır.

Bunun dışında, rüçhan hakkı dolayısıyla itibari değerinden farklı bir değerle hisse senedi iktisap edilmesi durumunda; bu hisse senetlerinin iktisap tarihi olarak, eski hisse senetleriyle ilişkilendirilmeksizin, fiilen kurumun aktifine girdikleri tarih esas alınacaktır.

---

⁶²¹ Kocaer, s.196

⁶²² İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı’nın 02.12.2010 tarih ve 534 sayılı Özelgesi.

⁶²³ Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı, Mükellef Hizmetleri Usul Grup Müdürlüğü’nün, 06.09.2013 tarih ve 27575268-105(Mük257-2012-9388)-949 tarihli Özelgesi.

5.6.2.3.1.2. Devir ve bölünme hallerinde iktisap tarihi

Kurumlar Vergisi Kanununun 19 ve 20 nci maddeleri kapsamında gerçekleştirilen devir, tam ve kısmi bölünme hallerinde, devir veya bölünme suretiyle devralınan taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının iktisap tarihi olarak, devir alınan veya bölünen kurumdaki iktisap tarihi esas alınacaktır.

5.6.2.3.1.4. Aynı Kuruma ait İştirak Hisselerinin İktisabında 2 Yıllık Sürenin Tespiti

Kurumlar vergisi mükelleflerinin, aynı kuruma ait değişik tarihler itibarıyla iktisap ettikleri iştirak hisselerinin bir kısmını satmaları durumunda, söz konusu iştirak hisselerinin iki tam yıl aktifte yer alma şartını sağlayıp sağlamadığının tespitinde ilk giren ilk çıkar (FİFO) yönteminin kullanılması gerekmektedir.”

KVK kapsamında yapılacak kısmi bölünme işleminde iştirak hisselerinin aynı sermaye olarak konulmasında iştirak hisselerinin rüçhan hakkı kullanılarak iktisap edilmesi halinde iktisap tarihi olarak eski hisse senetleri ya da iştirak hissesinin iktisap tarihi esas alınacaktır.

4.5.2.4.2. Taşınmaz malların Aynı Sermaye Olarak Konulması

5422 sayılı Mülga KVK'nın 38'inci maddesinde “Gayrimenkul” olarak tanımlanan kavram 5520 sayılı KVK'nın 19'uncu maddesinde yerini “Taşınmazmal” kavramına bırakmıştır. Dolayısıyla kısmi bölünmeye konu değerler için medeni kanundaki tanımla paralellik sağlanmıştır.⁶²⁴.

Türk Medeni Kanununda “Taşınmaz” esas niteliği bakımından bir yerden başka bir yere taşınması mümkün olmayan, dolayısıyla yerinde sabit olan mallardır. Taşınmaz mülkiyetinin konusunu düzenleyen Türk Medeni Kanunu'nun 704'üncü maddesi aşağıdaki gibidir.

---

⁶²⁴ Tolga Kalkan, Kısmi Bölünmede “Taşınmaz” tanımına dahil olan haklar, Yaklaşım Dergisi, Aralık 2010, sayı 216.

“A. Taşınmaz mülkiyetinin konusu

MADDE 704.- *Taşınmaz mülkiyetinin konusu şunlardır:*

1. *Arazi,*
2. *Tapu kütüğünde ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar,*
3. *Kat mülkiyeti kütüğüne kayıtlı bağımsız bölümler.”*

Aynı kanunun 705’inci maddesinde taşınmaz mülkiyetinin kazanılmasının tescille olacağı hükme bağlanmıştır.

Taşınmaz tanımına, taşınmazın bütünleyici parçası niteliğinde olan unsurları da girecektir. Bütünleyici parça, Türk Medeni Kanununun 684 üncü maddesinde, *“Bir şeye malik olan kimse, o şeyin bütünleyici parçalarına da malik olur. Bütünleyici parça, yerel âdetlere göre asıl şeyin temel unsuru olan ve o şey yok edilmedikçe, zarara uğratılmadıkça veya yapısı değiştirilmedikçe ondan ayrılmasına olanak bulunmayan parçadır.”* şeklinde tanımlanmıştır.

Taşınmaz tanımına, taşınmazın eklentisi niteliğinde olan unsurlar girmeyecektir. Eklenti, Türk Medeni Kanununun 686 ncı maddesinde; *“Bir şeye ilişkin tasarruflar, aksi belirtilmedikçe onun eklentisini de kapsar. Eklenti, asıl şey malikinin anlaşılabilen arzusuna veya yerel âdetlere göre, işletilmesi, korunması veya yarar sağlaması için asıl şeye sürekli olarak özgülünen ve kullanılmasında birleştirme, takma veya başka bir biçimde asıl şeye bağlı kılınan taşınır maldır. Eklenti, asıl şeyden geçici olarak ayrılmakla bu niteliğini kaybetmez.”* şeklinde tanımlanmıştır.

Tapu sicili tüzüğünün 10’uncu maddesinde bağımsız ve sürekli hakların süresiz veya en az otuz yıl süreli olan ve tasarrufları kısıtlamayan veya izne tabi kılmayan bağımsız ve sürekli irtifak hakları olduğu açıklanmıştır. Bunlar tapu kütüğünün ayrı bir sayfasına taşınmaz mal olarak tescil edilir. Tapu kütüğüne taşınmaz mal olarak tescil edilen bağımsız ve sürekli haklar, üçüncü kişilere devir olunabilir, mirasçılara geçebilir ve üzerinde her türlü ayni ve kişisel hak kurulabilir.

Bu kapsamda değerlendirilen “Üst hakkı” Türk Medeni Kanunu’nun 826’ıncı maddesinde “kaynak hakkı” ise 837’inci maddesinde aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

“Madde 826- *Bir taşınmaz maliki, üçüncü kişi lehine arazisinin altında veya üstünde yapı yapmak veya mevcut bir yapıyı muhafaza etmek yetkisi veren bir irtifak hakkı kurabilir.*

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça bu hak, devredilebilir ve mirasçılara geçer.

Üst hakkı, bağımsız ve sürekli nitelikte ise üst hakkı sahibinin istemi üzerine tapu kütüğüne taşınmaz olarak kaydedilebilir. En az otuz yıl için kurulan üst hakkı, sürekli niteliktedir.”

“Madde 837- *Başkasının arazisinde bulunan kaynak üzerinde irtifak hakkı, bu arazinin malikini suyun alınmasına ve akıtılmasına katlanmakla yükümlü kılar.*

Bu hak, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, başkasına devredilebilir ve mirasçıya geçer.

Kaynak hakkı, bağımsız nitelikte ve en az otuz yıl için kurulmuş ise tapu kütüğüne taşınmaz olarak kaydedilebilir.”

Dolayısıyla 30 yıldan fazla süreli (genelde 49 yıl) irtifak hakları yoluyla yapılan kiralamalarda;

- Kamuya ait arazi üzerinde faaliyet göstermek üzere okul, hastane, fuar, otel, orman işletmesi, maden işletmesi şeklindeki bazı yatırımlar için edinilen irtifak hakları,

- Hazine’nin özel mülkiyetinde bulunan taşınmazlar ile kıyı kenar çizgisinin deniz yönünde (kıyıda) bulunan Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerler ve deniz, göl ve akarsularda doldurma veya kurutma yoluyla elde edilen alanlar üzerinde, tersane, yat limanı, kurvaziyer limanı, dolfen, iskele, dolgu, rıhtım, boru hattı, şamandıra, platform ve benzeri kıyı yapıları yapılmak amacıyla lehlerine irtifak hakkı tesis edilen kuruluşların söz konusu hakları,

- Özel sözleşmelerle ve tapuya tescil yoluyla edinilmiş, “taşınmaz” niteliğindeki diğer irtifak hakları

kısmi bölünmeye konu olabilecektir⁶²⁵.

Konu ile ilgili olarak arsa üzerine 72 yıllık bağımsız ve sürekli olarak tesis edilen üst hakkının Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 19 uncu maddesi kapsamında kısmi bölünmeye konu edilip edilemeyeceği hususunda verilen bir özalgede, gayrimenkul olarak tapu kütüğüne tescil edilmiş olan üst hakkının kısmi bölünmeye konu edilebileceğine ilişkin aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır⁶²⁶.

⁶²⁵ Kalkan, s.3

⁶²⁶ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı’nın 01.02.2011 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-KVK 19-84 sayılı özalgesi.

“Türk Medeni Kanununun 826 ncı maddesine göre; 30 yıldan daha uzun bir süre için tesis edilen irtifak hakkı sürekli niteliktedir. Müstakil ve daimi hakların vücut bulmaları tapu siciline tescil edilmelerine bağlıdır. Tapu Sicili Tüzüğü ile bu hakların gayrimenkul olarak muamele görebilmeleri için tapu siciline kendilerine ayrı bir sayfanın açılması zorunlu kılınmıştır. Dolayısıyla tapu siciline kayıt edilen irtifak haklarının gayrimenkul olarak nitelendirilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle, alışveriş merkezi inşa edilmesi planlanan arsa üzerine 72 yıllık daimi ve müstakil olarak sahip olduğunuz üst hakkının tapu kütüğünde gayrimenkul olarak tescil edilmiş olması halinde, kayıtlı değerleri üzerinden aynî sermaye olarak mevcut veya yeni kurulacak tam mükellef bir sermaye şirketine devrinin Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesi kapsamında kısmi bölünmeye konu edilmesi mümkün bulunmaktadır. Söz konusu daimi ve müstakil üst hakkının şirketiniz adına tapuya tescil edilmemiş olması halinde ise kısmi bölünmeye konu edilemeyeceği tabiidir.”

Diğer yandan taşınmazların kısmi bölünmeye konu olması durumunda düzenleyici hesapların da (amortisman hesapları) ilgili aktif hesapla beraber devir edilmesi ve amortisman süresinde kalan sürenin dikkate alınması gerekir. Taşınmaza ilişkin borçların devri ise, ancak devralan şirketin hisselerinin devreden şirketin ortaklarına verilmesi halinde zorunlu olacaktır⁶²⁷.

4.5.2.4.3. Üretim ve Hizmet İşletmelerinin Ayni Sermaye Olarak Konulması

Kısmi bölünme kapsamında değerlendirilecek iktisadi kıymetler madde metninde sayılmıştır. Bunların dışında kalan iktisadi kıymetler kısmi bölünmeye konu edilmeyecektir. Diğer yandan 5520 sayılı kanun kapsamında yapılan düzenlemelerden önce üretim ve hizmet işletmelerinin yanı sıra bu tesis ve işletmelere bağlı gayrimaddi haklar, hammadde yarı mamül ve malların kısmi bölünme kapsamında vergisiz olarak devredilebileceği hüküm altına alınmışken yeni uygulamada üretim ve hizmet işletmelerine bağlı anılan iktisadi kıymetlere ilişkin herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Bununla birlikte, bu işletme ve tesislerin

---

⁶²⁷ Kalkan, s.4

devrinde işletme bütünlüğü korunacak şekilde faaliyetin devamı için gerekli olan bütün aktif ve pasif kalemlerin devrinin zorunlu olduğu hükme bağlanmıştır⁶²⁸.

4.5.2.4.3.1. Üretim ve Hizmet İşletmesi Kavramı ve Kısmi Bölünmenin Kapsamı

Kanun kapsamında üretim ve hizmet işletmelerinin ayrıntılı tanımı yapılmamıştır. Konu çıkarılan tebliğlerde de yeterli düzeyde açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu nedenden dolayı uygulamada hangi şirketlerin kısmi bölünmeye konu olacağı hususunda farklı görüşler ortaya çıkmıştır.

Bu görüşlerden ilki KVK 19'uncu maddesi kapsamında kısmi bölünmeye konu olacak işletmeler “üretim ve hizmet işletmeleri” olarak belirlendiğinden kanun koyucu devre konu iktisadi işletmeler bakımında sınırlı bir düzenleme yapmıştır. Bu sebeble üretim ve hizmet işletmeleri kapsamında değerlendirilmeyen holding işletmeleri ve alım satım faaliyetinde bulunan işletmelerin kısmi bölünmeye konu edilemeyeceğidir⁶²⁹. Yine pazarlama işletmesinde niteliği gereği bir hizmet işletmesi değildir ve kısmi bölünmeye konu edilemez. Çünkü pazarlama işletmesinde bir hizmet üretimi bulunmamaktadır⁶³⁰.

Ticaret işletmeleri; üretici işletmelerin mallarını tüketicilere aktaran toptancı, yarı toptancı, perakendeci işletmelerdir. Mal alım-satımı yapan ticaret işletmelerini, Türk Ticaret Kanununda tanımı yapılan ticari işletme ile karıştırmamak gerekmektedir. Anılan Kanunda tanımı yapılan ticari işletme kavramı, ticaret işletmelerinin yanısıra üretim yapanlar ile hizmet sağlayanları da kapsama almaktadır⁶³¹.

Üretim işletmelerinde olduğu gibi ticaret işletmeleri de içinde bir miktar hizmet unsuru barındırmaktadır. Alım satım faaliyetinde bulunan ticaret işletmeleri için sattıkları ürünlerin depolanması, dağıtımı, tanıtımı işlemleri faaliyetlerinin gereğidir. Ancak bu husus, bu şirketlerin üretim işletmesi veya ticaret işletmesi

⁶²⁸ İsmail Barınır, Kısmi Bölünme Müessesesine İlişkin Değerlendirmeler ev Özellik Arz Eden Bir Durum, Vergi Dünyası Dergisi, Temmuz 2009, Sayı 355, s. 161

⁶²⁹ Barınır, s.164

⁶³⁰ Nazal, Anonim ve Limited Şirketlerde Birleşme, s.203

⁶³¹ Şeçkin Altınır, Ender İnelli, Ticaret İşletmelerinin Kısmi Bölünmeye Konu Edilmesi Mümkün Müdür? Vergi Dünyası Dergisi, Ekim 2011, Sayı 362, S.105

olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Asıl faaliyet konusu mal alım satım olan işletmelerin, asıl faaliyet konuları ile bağlantılı olarak hizmet ifasında bulunmaları bu işletmeleri hizmet işletmesi hüviyetine sokmaz⁶³².

Yukarıda da açıkça ifade edildiği üzere, KVK’da kısmi bölünmeye konu edilebilecek ekonomik değerler tahdidi olarak sayılmıştır. Bu kapsamda düzenlemede üretim ve hizmet işletmelerine yer verilmiş olup ticaret işletmelerine ise yer verilmemişti Ticaret işletmeleri, mal veya hizmet üretmeyen ve ölçek ekonomisinden yararlanma potansiyeli olmayan şirketler olduklarından kısmi bölünme kapsamına girmesi söz konusu müessesesinin amacıyla da örtüşmemektedir⁶³³.

Konu ile ilgili bir diğer görüş ise kısmi bölünmeye konu olmayacak işletme türü bulunmadığıdır. Bu görüşe göre yasa metninde, gerekçede tebliğlerde ve özgelelerde alım satım işletmelerinin kısmi bölünmeye konu olamayacağına dair herhangi bir ifade bulunmamaktadır. Diğer yandan bölünme kurumu Avrupa Birliği mevzuatı dikkate alınarak vergi mevzuatımıza aktarılmıştır. Avrupa Birliği mevzuatında yer alan birleşme ve kısmi bölünme işlemlerini düzenleyen 2009/133/EC sayılı konsey direktifinde faaliyet alanı bir şirketin operasyonel anlamda bağımsız bir işletme oluşturan ve başlı başına işlevlerini yerine getirebilme potansiyeline sahip bölümlerin tüm aktif ve pasifleri şeklinde tanımlanmıştır. Mal alım satım faaliyetinde bulunan toptancılar perakendeciler, ithalatçılar ve ihracatçılar bu tanıma dahildir. ⁶³⁴.

Konu ile ilgili olarak bizim görüşümüz ise; maddede yer alan ibarede “üretim ve hizmet hizmet işletmeleri” kavramı yer almaktadır. Gerekçeler ve diğer düzenlemelere bakılarak amaçsal yorum yapılabilmesi için kanun lafzının açık olmaması gerekmektedir. Kanunda üretim ve hizmet işletmeleri tabiri kullanılarak işletme bazında sınırlama getirilmektedir. İmalat faaliyeti dışındaki tüm faaliyetlerin hizmet faaliyeti kapsamında değerlendirilmesi de zorlama bir yorum olacaktır.

---

⁶³² Altınar, İnelli, s.106

⁶³³ Altınar, İnelli, s.105

⁶³⁴ Mehmet Maç, Kısmi Bölünmeye Konu Olamayacak Bir İşletme Türü Yoktur, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Ocak 2011, Sayı 85.

4.5.2.4.3.2. Üretim ve Hizmet İşletmelerinin Ayni Sermaye Olarak Konulması

KVK'nın 19' uncu maddesine göre gerçekleşen kısmi bölünme işlemlerinde üretim veya hizmet işletmelerinin devrinde, işletme bütünlüğü korunacak şekilde faaliyetin devamı için gerekli aktif ve pasif kalemlerin tümünün devredilmesi zorunlu olduğu açıklanmıştır. Kısmi bölünme sonucu hem bölünen işletmenin hem de bölünme sonucunda varlıkları devralan işletmenin faaliyetine devam etmesi esastır. Bu kapsamda, söz konusu işletmelerin devrinde, işletme bütünlüğü korunacak şekilde faaliyetin devamı için gerekli taşınmaz, her türlü tesis, makine ve teçhizat, alet, edevat, taşıtlar, gayrimaddi haklar ile hammadde, mamul, yarı mamul mallar gibi aktif kıymetler ile ilgili pasif kıymetlerin tümünün devredilmesi zorunludur.

Öte yandan, 1 Seri No'lu KVK Genel Tebliği Bölüm 19.2.2.1 bölümünde yapılan açıklamalar çerçevesinde kurum bilançosunda yer alan devredilen üretim ve hizmet işletmeleri ile doğrudan ilgili olan nakit, alacaklar, menkul kıymetler ve borçların da devri zorunludur. Bu kıymetlerden nakit, alacaklar ve menkul kıymetlerin devredilen işletme ile doğrudan bağının kurulamaması halinde ise bu kıymetlerin devri ihtiyaridir.

Devredilecek söz konusu kıymetlerin tutarının mükellefçe belirlenmesi esastır. Mevcut kayıtlardan bu kıymetlerin devredilen işletme ile ilgili olanların tespit edilebilmesi halinde, bu tutar; kayıtlardan devredilen işletme ile ilgili olanların tespit edilememesi halinde ise mükellefin belirleyeceği uygun dağıtım anahtarlarına göre hesaplanan tutar dikkate alınacaktır.

Devredilen üretim ve hizmet işletmeleriyle doğrudan ilgili olan borçların mükellef tarafından tespit edilememesi halinde, devredilecek işletmenin aktif içerisindeki payı üzerinden bir dağıtım anahtarı tespit edilmesi ve buna göre devredilecek borçların tutarının hesaplanması mümkündür.

Yukarıda yer alan Tebliğ kapsamındaki açıklamalarda esas alınan mantık, “işletme ile doğrudan ilgili” olan bütün kalemlerin devrinin gerektiğidir. Ancak kanun metninde bu yönde bir belirleme bulunmamaktadır. Kanun düzenlemesinde işletme bütünlüğü ve faaliyetin devamlılığı için gereklilik esasları yer almaktadır.

Tebliğde yer alan “işletme ile doğrudan ilgili olma” esası işletme bütünlüğü esasının yerine kullanıldığı anlaşılmakta, işletme bütünlüğünün de işlevini yerine getirebilme değil, muhasebe bütünlüğü olarak yorumlandığı anlaşılmaktadır⁶³⁵.

Dolayısıyla, borçlara ilişkin ifadenin de, Tebliğ’e egemen olan mantığın işletmenin devrinde işletmenin “işletme ile doğrudan ilgili olan” her şeyin devrinin gerektiği olmasının doğal uzantısıdır. Oysa işletme bütünlüğünün işletmenin tedarik, üretim ve satış işlevlerinin tümünü yerine getirebilecek durumu olarak anlaşılması durumunda bu karışıklık ortadan kalkacaktır⁶³⁶.

Taşınmaz ve iştirak hissesi devri ve devralan şirketlerin hisselerin ortaklara verilmesi durumunda bunlara ilişkin borçların devri öngörülmüştür. Bunlara ilişkin borçlar bunların alımları için kullanılan borçlardır. Bunların alımları için borç kullanılmadı ise devreden şirketin borçları bulunsada dahi bu borçlardan pay verilmesi öngörülmemiştir⁶³⁷. Hatta taşınmaz veya iştirak edinilmesi ile birebir ilişkili borçlar dahi, aynı sermaye teşkil edilen şirkete intikal etmeyecektir. 19. maddenin 3/b bendinde, taşınmaz veya iştirak hissesi devri karşılığı alınan hisselerin ortaklara verilmesi halinde, bunlara ilişkin borçların da devredileceğinin öngörülmüş olması bunun göstermektedir⁶³⁸.

Kanun kapsamında borç devrini zorunlu kılındığı durumda dahi borçlardan pay verilmesi söz konusu değildir. Dolayısıyla borç devrinin zorunlu kılınmadığı durumda borçlardan pay verilmesi gerektiği ileri sürülemeyecektir⁶³⁹.

Örneğin; aktif toplamı 2000 birim olan şirketin aktif içindeki payı 500 birim olan cam üretim işletmesinin kısmi bölünme kapsamında devredilmesi ancak, mevcut kayıtlardan da bu işletme ile doğrudan ilgili nakit, alacaklar, menkul kıymetler ve borçların tutarlarının gerçek durumunun tespitinin mümkün olamaması halinde, dağıtım anahtarı %25 olarak dikkate alınacak ve buna isabet eden borç tutarı devre konu olacaktır.⁶⁴⁰

Bununla birlikte, kısmi bölünmede borçların da devredilmesi halinde aynı sermaye tutarının devredilen borç tutarı kadar eksik gerçekleşeceği tabiidir.

⁶³⁵ Kazım Yılmaz, Kısmi Bölünmede Borçların Devri Zorunlu mu, Yaklaşım Dergisi, Aralık 2008, Sayı 192

⁶³⁶ Yılmaz, s.3

⁶³⁷ Yılmaz, s.4

⁶³⁸ Özbalcı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.589

⁶³⁹ Yılmaz, s.4

⁶⁴⁰ 1 Seri No’lu KVK Genel Tebliği Bölüm19.2.2.1

Örnek:(A) Kurumunun cam ve porselen üretimi yapan iki üretim işletmesi bulunmaktadır. İşletmenin mevcut bilançosu aşağıdaki gibidir.⁶⁴¹

AKTİF		PASİF	
Kasa	100	Borçlar	100
Alacaklar	130	Sermaye	300
Devreden KDV	20	Yedekler	150
Cam İşletmesi	100	Geçmiş Yıl	(50)
Makine	20		
Taşınmaz	50		
Hammadde	30		
Porselen	150		
Makine	50		
Taşınmaz	80		
Hammadde	20		
TOPLAM	500		500

(A) Kurumu, cam işletmesini kısmi bölünme yoluyla yeni kurulacak (B) Kurumuna aynı sermaye olarak devretmek istemektedir.

a) İşletme kayıtlarından borç toplamının 50 biriminin, kasa ve alacaklardan da 20’şer birimin cam işletmesi ile doğrudan ilgili olduğunun belirlenebilmesi durumunda, cam işletmesinin kısmi bölünme suretiyle devredilmesi sonucunda $[(100+20+20)-50=]$ 90 birim aynı sermaye konulmuş olacaktır.

Kısmi bölünme sonrası (A) Kurumunun bilançosu aşağıdaki gibi olacaktır.

AKTİF		PASİF	
Kasa	80	Borçlar	50
Alacaklar	110	Sermaye	300
İştirakler	90	Yedekler	150
Devreden KDV	20	Geçmiş Yıl	(50)

⁶⁴¹ 1 Seri No’lu KVK Genel Tebliği Bölüm 19.2.2.1

Porselen	150		
TOPLAM	450		500

b) İşletme kayıtlarından nakit ve alacaklar ile borç toplamının ne kadarının cam işletmesi ile ilgili olduğunun belirlenememesi durumunda, cam işletmesinin aktif toplamı içerisindeki %20'lik payı dikkate alınacak ve buna ilişkin $(100 \times \%20 =)$ 20 birim nakit, $(130 \times \%20 =)$ 26 birim alacak ile $(100 \times \%20 =)$ 20 birim borç tutarı devre konu olacaktır. Bu durumda $(100 + 20 + 26 - 20 =)$ 126 birim aynı sermaye konulmuş olacaktır.

c) Kurum, cam işletmesine ait taşınmaz ve hammadde'nin tamamı ile makinelerin 10 birimlik kısmını devretmek istemektedir. Kısmi bölünmede, üretim ve hizmet işletmelerinin belli bir kısmının sermaye şirketlerine aynı sermaye olarak konulması mümkün olmayıp işletme bütünlüğünün korunması gerekmektedir. Bu nedenle, cam işletmesini devrederken cam işletmesine ait makine, taşınmaz ve hammadde kalemlerinin tamamının devredilmesi gerekmektedir.

4.5.2.4.3.3. Devredilen İktisadi Kıymetlerle Birlikte Bunlara Ait Borçların da Devredilmesi Halinde Devre Konu Net Değerin Sıfır veya Negatif Olması Durumu

Kısmi bölünmeye konu olan iktisadi kıymetlerle birlikte bunlara bağlı borçların da devredilmesi sonucu devre konu iktisadi kıymetlerin kayıtlı değerlerinin sıfır veya negatif olması durumunda, devredilen iktisadi kıymetler defter değerleri üzerinden devredilecek, ancak devredilen iktisadi kıymetler karşılığında alınan iştirak hisselerinin bilançoda iz bedeli ile takip edilmesi gerekecektir.

Örnek 1⁶⁴²: Bir üretim ve bir de hizmet işletmesi bulunan Kurum (A), aktifinde kayıtlı değeri 100 birim olan üretim işletmesi ile bu işletmeyle ilgili 100 birimlik borcunu kayıtlı değeri üzerinden kısmi bölünme suretiyle Kurum (B)'ye aynı sermaye olarak koymuştur. Devre konu üretim işletmesinin gerçek değeri 1000 birim olup karşılığında gerçek değeri 900 birimlik iştirak hissesi alınmış olması söz konusu iştirak hisselerinin Kurum (A)'nın aktifine bu değer üzerinden

⁶⁴² 1 Seri No'lu KVK Genel Tebliği Bölüm 19.2.2.1.1

kaydedilmesini gerektirmeyecektir. Söz konusu iştirak hisseleri kayıtlarda iz bedeliyle takip edilecek, elden çıkartılması halinde kâr realize edilmiş olacaktır.

Kısmi bölünme öncesi durum:

Kurum A

<i>Kurum A</i>			
<i>AKTİF</i>		<i>PASİF</i>	
Kasa	100	Borçlar	100
Hizmet İşletmesi	50	Sermaye	150
Üretim İşletmesi	100		
<i>TOPLAM</i>	250		250

Kurum B

<i>Kurum B</i>			
<i>AKTİF</i>		<i>PASİF</i>	
Kasa	30	Sermaye	50
Alıcılar	20		
<i>TOPLAM</i>	50		50

Kısmi bölünme sonrası durum :

<i>Kurum A</i>			
<i>AKTİF</i>		<i>PASİF</i>	
Kasa	100	Sermaye	150
Hizmet İşletmesi	50		
İştirakler	0,01		
<i>TOPLAM</i>	150		150

Kurum B

<i>Kurum B</i>			
<i>AKTİF</i>		<i>PASİF</i>	
Kasa	30	Borç	100
Alıcılar	20	Sermaye	50
Üretim İşletmesi	100		
<i>TOPLAM</i>	150		150

Söz konusu kısmi bölünme işlemi sonucu Kurum (B)'ye pozitif değerli bir aynı sermaye konulmaması nedeniyle Kurum (A)'nın devrettiği üretim işletmesinin rayiç değerinden kaynaklanan iştirak hisselerinin iz bedeli ile bilançoda takip edilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, devre konu net değer negatif olması durumunda ise bu negatif farkın geçici bir hesapta izlenmesi gerekmektedir. İktisadi kıymetler karşılığında alınan ve kayıtlarda iz bedeliyle takip edilecek iştirak hisselerinin, elden çıkartılması halinde ise bu geçici hesap kapatılarak vergilendirilecek kârlar hesabına aktarılacaktır.

Örnek 2⁶⁴³: Kurum (A)'nın, aktifinde kayıtlı değeri 50 birim, gerçek değeri 500 birim olan hizmet işletmesini devrettiğini ve 100 birimlik borcun hizmet işletmesi ile ilgili olduğu varsayıldığında ise kısmi bölünme öncesi ve sonrasındaki durum aşağıdaki gibi olacaktır.

Kısmi bölünme öncesi durum :

Kurum A

<i>Kurum A</i>			
<i>AKTİF</i>		<i>PASİF</i>	
Kasa	100	Borçlar	100
Hizmet İşletmesi	50	Sermaye	150
Üretim İşletmesi	100		
<i>TOPLAM</i>	250		250

Kurum B

<i>Kurum B</i>			
<i>AKTİF</i>		<i>PASİF</i>	
Kasa	30	Sermaye	50
Alıcılar	20		
<i>TOPLAM</i>	50		50

⁶⁴³ 1 Seri No'lu KVK Genel Tebliği Bölüm 19.2.2.1.1

Kısmi bölünme sonrası durum :

Kurum A			
AKTİF		PASİF	
Kasa	100	Sermaye	150
Üretim İşletmesi	100	Geçici Hesaplar	50
İştirakler	0,01		
TOPLAM	200		200

Kurum B

Kurum B			
AKTİF		PASİF	
Kasa	30	Borç	100
Alıcılar	20	Sermaye	50
Hizmet İşletmesi	50		
Geçici Hesaplar	50		
TOPLAM	150		150

Söz konusu kısmi bölünme işlemi sonucu Kurum (B)'ye pozitif değerli bir aynı sermaye konulmaması nedeniyle Kurum (A)'nın devrettiği hizmet işletmesinin rayiç değerinden kaynaklanan iştirak hisselerinin iz bedeli ile Kurum (A)'nın bilançosunda takip edilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, devre konu net değer negatif olması nedeniyle de bu fark gerek Kurum (A)'nın gerekse Kurum (B)'nin bilançosunda geçici bir hesapta izlenecektir. Kurum (A)'nın kayıtlarda iz bedeliyle takip edilecek söz konusu iştirak hisselerinin elden çıkarılması halinde ise bu geçici hesap kapatılarak vergilendirilecek kârlar hesabına aktarılacaktır.

Kurum (A)'nın hizmet işletmesinin devir kaydı aşağıdaki gibidir.

	Açıklama	Borç	Alacak
	...../..... BORÇLAR HS. İŞTİRAKLER HS. (Kurum B) HİZMET İŞLETMESİ GEÇİCİ HESAP ...../.....	100,00.-TL 0,01.-TL	50,00.-TL 50,01.-TL

Kayıtlarda iz bedeliyle takip edilen iştirak hisselerinin satış kaydı ise aşağıdaki gibidir.

	Açıklama	Borç	Alacak
	...../..... KASA HS. GEÇİCİ HESAP İŞTİRAKLER HS. MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLAR ...../.....	400,00.-TL 50,01.-TL	0,01.-TL 450,00.-TL

Aynı sermaye konulması sonucu elde edilen söz konusu iştirak hisselerinin Kurum (A)'nın ortaklarına verilmesi halinde de pasifte oluşan geçici hesabın vergilendirilecek kârlar hesabına aktarılarak kapatılması gerekecektir.

Kısmi bölünme sonucu elde edilen iştirak hisselerinin Kurum (A)'nın ortaklarına verilmesi durumunda muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

	Açıklama	Borç	Alacak
	...../..... GEÇİCİ HESAP İŞTİRAKLER HS. DÖNEM KAR/ZARAR HS. ...../.....	50,01.-TL	0,01.-TL 50,00.-TL

4.5.2.4.3.4. Üretim ve Hizmet İşletmelerine Bağlı Taşınmazların Durumu

Üretim ve hizmet işletmeleri ile fiziki veya teknik bütünlük arz eden ve bu işletmelerden ayrılması mümkün olmayan binalar, arsa ve araziler de bu işletmelere dahil taşınmazlar olarak kabul edilecektir. Ancak, bir fabrika binasının içinde iki ayrı üretim işletmesi bulunması halinde üretim işletmelerinden birinin devri fabrika binasının da bölünüp devredilmesini gerektirmeyecektir.

Örneğin⁶⁴⁴, sahip olduğu taşınmazda un ve yem imal eden bir şirketin, un imaline ilişkin üretim işletmesini mevcut veya yeni kurulacak bir sermaye şirketine aynı sermaye olarak koyması halinde, bu işletmeye bağlı aktif ve pasif kıymetlerin işletme bütünlüğü oluşturacak şekilde devredilmesi zorunlu olup un üretim işletmesinin bulunduğu taşınmazın, üretim işletmesi ile birlikte kısmi bölünmeye konu edilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır.

Gelir idaresi tarafından taşımacılık ve lojistik hizmetler alanında faaliyet gösteren bir şirketin aktifinde kayıtlı bulunan ve esas faaliyetlerde depolama ve terminal alanı olarak kullanılan taşınmazların Kurumlar Vergisi Kanununun 19/3-b maddesi kapsamında mevcut veya yeni kurulacak bir şirkete aynı sermaye olarak konulmak suretiyle kısmi bölünme yoluyla devredilip devredilemeyeceği hususunda vermiş olduğu bir özalgde konu ile ilgili aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır⁶⁴⁵.

“kısmi bölünme müessesesinin temel amacı, şirketlerin yeniden yapılanma yoluyla verimlilik ve karlılıklarını artırmalarına imkan sağlamak olup, kısmi bölünme bir üretim tesisinin veya hizmet işletmesinin parça parça elden çıkarılması

⁶⁴⁴ 1 Seri No’lu KVK Genel Tebliği Bölüm 19.2.2.1.2

⁶⁴⁵ Gelir İdaresi Başkanlığının 30.05.2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.99.16.02-KVK/19-3-123 sayılı özalgesi.

sonucunu doğurmaması gerekmektedir. Dolayısıyla üretim tesisi ve hizmet işletmelerinin devrinde, işletme bütünlüğü korunacak şekilde faaliyetin devamı için gerekli aktif ve pasif kalemlerin tümünün devredilmesi zorunludur.

Bu hüküm ve açıklamalara göre, şirketinizin aktifinde kayıtlı bulunan ve depolama ve terminal alanı olarak kullanılan taşınmazların, taşımacılık ve lojistik faaliyetlerinizi sona erdirmeyecek şekilde 5520 sayılı Kanunun 19 uncu maddesi ve Tebliğde yapılan açıklamalar çerçevesinde kısmi bölünmeye konu edilmesi mümkündür.”

4.5.2.4.3.5. Üretim ve Hizmet İşletmelerinin Belli Bir Kısımının Kısmi Bölünmeye Konu Edilmesi

Üretim ve hizmet işletmelerinin belli bir kısmının sermaye şirketlerine aynı sermaye olarak konulması mümkün olmayıp işletme bütünlüğünün korunması gerekmektedir.

Örneğin ⁶⁴⁶; kısmi bölünme kapsamında bir şirketin cam işletmesini devrederken bu işletmeye ait makine, taşınmaz ve hammadde kalemlerinin tamamını devretmesi gerekmektedir. Cam işletmesine ait üç üretim bandının bulunması halinde ise bunların birbirinden bağımsız olarak ticari faaliyeti devam ettirebilecek niteliği haiz olması halinde, bu üretim bantlarının sadece ikisinin kısmi bölünme kapsamında diğer işletmeye devredilmesi, bir adet üretim bandının cam işletmesinde bırakılması mümkün olup bu üretim bantlarında kullanılan makinelerin bir kısmının devredilmesi bir kısmının ise işletmede bırakılması söz konusu olamayacaktır.

Tek bir üretim veya hizmet işletmesi bulunan kurumun, taşınmazlar ve iştirak hisselerini kısmi bölünmeye konu etmesi mümkün olup anılan işletmeyi ise kısmi bölünme kapsamında devretmesi mümkün değildir.

Birbirinden ayrı varlık ifade eden ve birbirinden ayrı olarak bir ticari faaliyeti devam ettirebilecek nitelikte olan varlıklardan oluşan işletmelerin, bu varlıkları kısmi bölünmeye konu edilebilecektir.

Örneğin; iplik ve kumaş üretiminden konfeksiyon imalatına kadar tüm aşamaları ihtiva eden üretim işletmesinin, iplik veya kumaş üretimi ya da

---

⁶⁴⁶ 1 Seri No’lu KVK Genel Tebliği Bölüm 19.2.2.1.3

konfeksiyon imalatına ait bölümlerinin ayrı ayrı bölünebilmesi mümkünken, kumaş üretimine ilişkin kasarlama veya apre bölümlerinin kısmi bölünmeye konu edilmesi mümkün olmayacaktır.

Kısmi bölünme müessesesi ile getirilmek istenen temel amaç şirketlerin faaliyetlerini yeniden yapılanma yoluyla daha verimli hale getirmektir. Kısmi bölünme yoluyla üretim ve hizmet işletmelerinin faaliyet bütünlüğü ihlal edilerek elden çıkarılması uygun görülmemektedir. Bu nedenle kısmi bölünmede faaliyet bütünlüğünü ortadan kaldıran devirler ve bu bütünlüğü ortadan kaldıracak aktif ve pasif kalemlerin devredilmesi KVK kapsamında kısmi bölünme olarak nitelendirilemez. Üretim tesisi ve hizmet işletmelerinin devrinde mutlaka faaliyet bütünlüğü çerçevesinde faaliyetin devamını sağlayacak aktif ve pasif kalemlerin tümünün devri şarttır. Bu şart sağlanamıyorsa işlem kısmi bölünme kapsamında değerlendirilemez.

Konu ile ilgili olarak verilen bir özalgede⁶⁴⁷ rüzgar enerji üretimi ile hidroelektrik santrali enerji üretimlerini birbirinden ayırarak iki farklı şirket bünyesinde sürdürmek amacıyla, henüz inşaatına başlanılmamakla beraber proje ve etüt çalışması tamamlanan Hidroelektrik Santrali ve buna ilişkin üretim lisansının Lisans Yönetmeliğine uygun olarak ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu çerçevesinde "kısmi bölünme" yoluyla yeni kurulacak bir şirkete devredilmesi halinde vergilendirmenin nasıl yapılacağı hususunda aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır.

“.....kısmi bölünmeye konu edilebilecek varlıklar, taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile işletme bütünlüğü çerçevesinde üretim veya hizmet işletmeleri olup yapılmakta olan yatırımların müstakilen kısmi bölünmeye konu edilmesi mümkün değildir.

Dolayısıyla, şirketinizce henüz inşaatına başlanılmayan, proje ve etüt çalışması tamamlanan ... Hidroelektrik Santrali ve buna ilişkin üretim lisansının, 5520 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendi çerçevesinde tam mükellef bir sermaye şirketine aynı sermaye olarak konulması mümkün bulunmamaktadır.”

---

⁶⁴⁷ Antalya Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Gelir Grup Müdürlüğü 16.11.2011 tarih ve B.07.1.GİB.4.07.16.01-KVK.ÖZ.2011.56.-396 sayılı özalgesi.

Yine verilen bir başka özelgede⁶⁴⁸ dış ticaret sermaye şirketinin lojistik faaliyeti ayrı bir hizmet işletmesi olarak değerlendirilerek kısmi bölünmeye konu edilip edilemeyeceği hususunda aşağıdaki açıklama yapılmıştır.

“.....Dış ticaret sermaye şirketleri, kendi nam ve hesaplarına yurt içinden bizzat satın aldıkları veya tedarik ettikleri malları ihraç edebileceği gibi, aracılı ihracat sözleşmesine dayanarak imalatçı veya tedarikçi şirketlerin ürettikleri malları şirketleri üzerinden ihraç etmelerine de aracılık edebilmektedirler.

Bu çerçevede, esas itibariyle dış ticaret sermaye şirketlerinin faaliyet konuları arasında yer alan bahse konu faaliyetlerin ve bu faaliyetlere yönelik depolama, nakliye, dağıtım ve benzeri lojistik faaliyetlerin ayrı ayrı hizmet işletmesi olarak değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır. Bu nedenle, şirketiniz bünyesinde gerçekleştirilen, yurt dışından alınan siparişlerin yerli ve yabancı firmalara üretimin tüm aşamalarında kontrolünün şirketinizce gerçekleştirildiği üretim ve ihraç faaliyetlerinin Kurumlar Vergisi Kanununun 19 ve 20 nci maddeleri kapsamında kısmi bölünme işlemine tabi tutulması mümkün bulunmamaktadır.”

Kısmi bölünme sonucu hem bölünen işletmenin hem de bölünme sonucunda varlıkları devralan işletmenin faaliyetine devam etmesi esastır. Tek bir üretim veya hizmet işletmesi bulunan kurumun, taşınmazlar ve iştirak hisselerini kısmi bölünmeye konu etmesi mümkün olup anılan işletmeyi ise kısmi bölünme kapsamında devretmesi mümkün değildir. Konu ile ilgili olarak verilen bir özelgede⁶⁴⁹ tek bir üretim işletmesi olan ve diğer üretim işletmeleri proje aşamasında olan mükellefin kurulu üretim işletmesinin kısmi bölünmeye konu edilmesi uygun görülmemiştir. Özelge kapsamında aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır.

“.....İlgide kayıtlı özelge talep formunuzun tetkikinden; şirketinizin uhdesinde bulunan üç adet hidroelektrik santrali projesinden ... Hidroelektrik Santralinin yapım işinin 2008 Eylül ayında tamamlandığı ve üretim işletmesine dönüştüğü, henüz yatırımı tamamlanmamış ve üretime geçmemiş iki adet hidroelektrik santralinin bulunduğu anlaşılmıştır.

⁶⁴⁸ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Gelir Vergileri Grup Müdürlüğü 22.11.2011 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-KVK 19-2072 sayılı özelge .

⁶⁴⁹ Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Gelir Vergileri Grup Müdürlüğü 11.11.2011 tarih ve B.07.1.GİB.4.06.16.01-125[19-11/1]-984 sayılı özelge.

Yukarıda yer alan hüküm ve açıklamalara göre, inşaatı tamamlanarak üretim işletmesi haline dönüşen ... Hidroelektrik Santrali dışında halen şirketinizin aktifine kayıtlı üretim tesisi bulunmadığından ve diğer iki adet hidroelektrik santrali projeleri inşaat aşamasında olduğundan şirketinizce sahip olunan söz konusu bir adet üretim işletmesinin Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendi kapsamında, yeni kurulan ... Hidroelektrik Santrali A.Ş.'ye devredilmesi mümkün değildir.”

4.5.2.4.4. Bölünmenin Gerçekleştiği Tarihe Kadar Bölünen Varlıkların Değerinde Meydana Gelecek Değişikliklerin Durumu

Kısmi bölünmede kısmi bölünme işlemine taraf şirketlerin organları tarafından alınacak bölünme ile ilgili karar ile bölünmenin Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarih arasında, işletmelerin faaliyetlerini devam ettirmeleri nedeniyle aynı sermaye tutarında farklılıklar oluşabilecektir.

Özellikle üretim ve hizmet işletmelerinin kısmi bölünmeye konu edilmesi halinde işletmeler ticari ve sınai faaliyetlerini kısmi bölünme sürecinde durdurmamaları faaliyetlerin devam etmiş olması nedeniyle bölünme karar tarihi ile bölünmenin tescil tarihi arasında aktif ve pasiflerinde farklılıklar oluşması doğaldır. Burada bölünme kararı tarihi genel kurul karar tarihidir. Bölünme ise bu kararın ticaret siciline tescil edildiği tarih itibarıyla hukuken gerçekleşmiş olacaktır.

1 Seri No’lu KVK Genel Tebliği’nin 19.2.2.2 nolu bölümünde konu ile ilgili olarak şirket organlarınca bölünme kararının alındığı tarih ile bölünmenin Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarih arasında, işletmelerin faaliyetlerini devam ettirmeleri neticesinde, stoklarda meydana gelecek eksilmeler, devralan şirketin kabul etmesi halinde nakit ile tamamlanabileceği açıklanmıştır.

Stoklarda fazlalık meydana gelmesi halinde ise bunların devredilebilmesi mümkün olduğu gibi işletmede bırakılması da kısmi bölünmeye engel teşkil etmeyecektir.

Tebliğ kapsamında yapılan açıklamada sadece stoklarda meydana gelecek değişiklikler konusu düzenlenmiştir. Buna göre, eğer şirket organlarınca bölünme kararının alındığı tarih ile bölünmenin Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarih arasında

stoklarda bir eksilme meydana gelirse aradaki farkın nakit olarak kısmi bölünme kapsamında varlık devreden bölünen şirket tarafından kapatılması gerekmektedir.

Kısmi bölünme işlemi özü itibariyle bir aynı sermaye koyma işlemidir. Dolayısı ile şirket organlarınca bölünme kararının alındığı tarih ile bölünmenin Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarihteki toplam aynı sermaye değerinin aynı olması gerekmektedir⁶⁵⁰. Devre konu stoklarda oluşacak eksilmeler sermaye taahhüdünün başka bir şekilde karşılanması gerekliliğini doğuracağından, sermaye taahhüdünün kıymet yerine nakitle tamamlanması doğru bir yol olacaktır⁶⁵¹.

Diğer yandan aynı bölümde yer alan bir sonraki paragraf açıklamasında, eğer şirket organlarınca bölünme kararının alındığı tarih ile bölünmenin Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarih arasında stoklarda bir fazlalık oluşması durumunda bunun devrinin ihtiyari olduğu belirtilmiştir.

Özetle tebliğde eksilmenin olması durumunda bu eksiklik nakit ödeme ile kapatılacak, fazlalık olması halinde ise herhangi bir düzeltme yapılmayacaktır. Bu iki ifadenin bir cümlede bulunması çelişkili olduğu gibi hukuken de mümkün değildir⁶⁵². Stoklarda oluşacak fazlalığın devredilmeden işletmede tutulması işletme bütünlüğünü esas alan kısmi bölünme müessesesini zedelememekle beraber, fazlalığın cari hesap alacağı, nakit, banka mevduatı gibi aynı sermaye karşılığı iştirak payı alımı olmadan devredilmesi hatalı olacaktır⁶⁵³.

Bu kapsamda kısmi bölünmede ortaya çıkan bu fazlalıkların devrinin ya aynı sermaye karşılığı ya da emsal değerler üzerinden yapılması gerekmektedir⁶⁵⁴. Keza TTK uygulamasında tahsis dışı kalan bir malvarlığı unsurunun devralan şirkete aktarılması vergi hukuku açısından kazanç doğuran bir işlem olarak değerlendirilir⁶⁵⁵. Bir başka görüş ise mukayyet değerde meydana gelen bu artış tutarının devralan kurumda, sermaye hesabı altında “bölünme olumlu farkı” adı altında sermaye yedeği oluşturulmasıdır⁶⁵⁶.

⁶⁵⁰ Ersin Nazalı, Kısmi Bölünmenin Gerçekleştiği Tarihe Kadar Bölünen Varlıkların Değerinde Meydana Gelecek Artış/Azalışlar, (Bölünen Varlıkların Değeri), Yaklaşım Dergisi, Aralık 2010, Sayı 216.

⁶⁵¹ Sunay Şen, Kısmi Bölünme Uygulamasına Konu Varlıklarda Meydana Gelecek Eksilme ve Artışların Durumu, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 389, Ocak 2004, s.46

⁶⁵² Nazalı, Bölünen Varlıkların Değeri, s.3

⁶⁵³ Şen ,s.48

⁶⁵⁴ Şen, s.49

⁶⁵⁵ Kocaer, s.257

⁶⁵⁶ Uzunoglu, s.1476

Konu ile ilgili olarak verilen bir özalgede banka kredisi ile alınan taşınmaz malın KVK 19'uncu madde kapsamında kısmi bölünme yoluyla yeni kurulan tam mükellef bir sermaye şirketine devri sırasında taşınmazın kredi borçlarının ödenmesi nedeniyle yönetim kurulu karar tarihi ile ticaret siciline tescil ve ilan tarihi arasında mukayyet değerde oluşacak artışlarında dikkate alınarak devrin gerçekleşmesi gerektiği açıklanmıştır⁶⁵⁷.

Tebliğ kapsamında sadece stoklar için belirtilen bu sorun aslında, aktif ve pasif kalemlerin birlikte devredilmesi durumunda alacak, borçlar, amortisman vb. diğer kalemler için de ortaya çıkması kuvvetle muhtemeldir. Kaldı ki, alacak ve borçların birlikte devredildiği her durumda şirket organlarının bölünme kararının alındığı tarih ile bölünmenin Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarih arasında olumlu ya da olumsuz bir farklılığı ortaya çıkması kaçınılmazdır⁶⁵⁸. Ancak düzenlemede sadece stoklara yer verilmesinin nedeni genel kurul kararı ile tescil tarihi arasındaki sürenin kısa olacağı ve kurumun olağan faaliyetlerine devam etmesi nedeniyle sadece stoklarda değişik ortaya çıkabileceği düşüncesinde kaynaklanmıştır⁶⁵⁹.

4.5.2.5. İştirak Hisselerinin Ortaklara Verilmesi

Kısmi bölünmenin sermaye yapısı yönünden iki şekilde yapılması mümkündür. Bunlar;

- İştirak ilişkisi yöntemi ve
- Hisselerin mevcut ortaklara verilmesi yöntemidir.

İştirak ilişkisi yöntemi bölünecek varlığın mevcut bir şirkete veya yeni kurulacak şirkete devri ile gerçekleşmekte, Mevcut şirkete devir suretiyle yapılacak bölünmelerde **bölünme sözleşmesi**, yeni kurulacak şirkete aynı sermaye konulmak suretiyle yapılacak bölünmelerde ise **bölünme planı** düzenlenmesi gerekir⁶⁶⁰.

İştirak ilişkisi yönteminde bölünen şirketin aktifinden çıkacak varlıkların net aktif değeri kadar tutar **İştirakler hesabında** yer alacaktır. Bu durumda şirketin

⁶⁵⁷ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Gelir Vergileri Grup Müdürlüğü 24.02.2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-KVK 19-743 sayılı özelge.

⁶⁵⁸ Nazalı, Bölünen Varlıkların Değeri, s.4

⁶⁵⁹ Şen, s.46

⁶⁶⁰ Sakıp Şeker, Kısmi Bölünmede Doğrular ve Yanlışlar-I, (Doğrular ve Yanlışlar),Yaklaşım Dergisi, Ocak 2007, Sayı 169.

aktifinde bir azalma meydana gelmeyeceği için sermaye azaltılması veya şirket fonlarının işletmeden çekilmesi gibi bir durum söz konusu olmayacaktı⁶⁶¹.

Kısmi bölünmede devredilen varlıklara karşılık edinilen devralan şirket hisseleri, devreden şirkette kalabileceği gibi doğrudan bu şirketin ortaklarına da verilebilir. Taşınmaz ve iştirak hisselerinin Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendine göre devrinde, devralan şirketin hisselerinin devreden şirketin ortaklarına verilmesi halinde, devredilen taşınmaz ve iştirak hisselerine ilişkin borçların da devri zorunludur.

Kısmi bölünme sonucunda bölünen şirketin ortaklarının devralan şirketten hisse almaları şirket ortaklarının mal varlıklarında bir artışa veya değer artışına sebep olmaz. Kısmi bölünme işlemi sonucunda şirket mal varlığının bir kısmının bölünme suretiyle diğer bir şirkete devredilmesi ile bölünen şirketin mal varlığı ile bu malvarlığına eşit değerde sermaye payı bu bünyeden çıkmakla birlikte ayrı bir şirket olarak varlıklarını korumakta, bölünen şirketteki ortaklık payları ve bu payların karşılığına gelen malvarlığı yeni şirkette devam etmektedir⁶⁶².

Bu nedenle bölünen ortaklığın ortaklarının sermaye paylarındaki azalmayı karşılamak için diğer şirketin hisselerinin bölünen ortaklığın ortaklarına verilmesi mevcut bir hakkın sahibine iade edilmesi anlamına gelmektedir. Bu işlemde bölünen şirketin ortaklarının varlığında gerçekte bir artış olmamakta, verilen hisse bölünen şirketteki azalmaya karşılık gelmektedir⁶⁶³.

Taşınmazların ve iştirak hisselerinin devri ve yeni şirket hisselerinin ortaklara verilmesi durumunda borçların devrinin zorunlu tutulması taşınmazların ve iştirak hisselerinin işletmenin faaliyeti için zorunlu olmayabileceği ve bunlar devreden şirketin malvarlığından çıkarken yerlerine yeni bir malvarlığı girmemesidir. Çünkü yeni malvarlığı girmesi durumunda, yani devralan şirket hisselerinin devreden şirket tarafından alınması durumunda devredilen kıymetlere ilişkin borçların devri de zorunlu değildir⁶⁶⁴.

Örneğin; Ortakları (A) ve (B) olan (R) Limited Şirketi aktifinde kayıtlı olan ve banka kredisi kullanılarak satın alınmış olup henüz ödenmemiş 50.000.- YTL

---

⁶⁶¹ Şeker, Doğrular ve Yanlışlar s.5

⁶⁶² Sakıp Şeker, Kısmi Bölünmede “Serbest Fon” ve “İşletmeden Çekme” Kavramları, (Serbest Fon ve İşletmeden Çekme), Yaklaşım Dergisi, Kasım 2011, Sayı 227.

⁶⁶³ Şeker, Serbest Fon ve İşletmeden Çekme, s.2

⁶⁶⁴ Yılmaz, s.4

borcu bulunan taşınmazı, kayıtlı değeri olan 100.000.- YTL üzerinden (Y) A.Ş.'ye kısmi bölünme kapsamında devretmiş ve bu devir karşılığında (Y) A.Ş.'den alınan hisse senetleri Ortak (A) ve (B)'ye verilmiştir.

Buna göre, (Y) A.Ş. aynı sermaye olarak konulan taşınmaz nedeniyle 50.000.- YTL'lik sermaye artırımında bulunacak, bu sermaye artırımına ilişkin hisse senetlerinin (R) Limited Şirketinin ortaklarına verilmesi nedeniyle, (R) Limited Şirketi de 50.000.- YTL'lik sermaye azaltımında bulunacaktır.

Örnekten de anlaşılacağı üzere, devredilen kıymetlere karşılık edinilen devralan şirket hisselerinin ortaklara verilmesi halinde, bölünen şirkette sermaye azaltımına gidileceği tabiidir. Bölünen varlığın aynı sermaye olarak konulması sonucu elde edilecek ortaklık paylarının şirket ortaklarına verilmesi halinde aktifteki azalma şirket fonları veya sermaye azaltılması suretiyle dengelenmiş olacaktır⁶⁶⁵.

Öte yandan, devralan şirketin hisselerinin devreden şirkette kalması halinde, devredilen taşınmaz ve iştirak hisselerine ilişkin pasif kıymetlerin (borçların) devri ihtiyaridir.

4.5.2.6. Kısmi Bölünmede Sermaye Azaltımı

Yukarıda da açıklandığı üzere kısmi bölünmede devredilen varlıklara karşılık edinilen devralan şirket hisseleri, devreden şirkette kalabileceği gibi doğrudan bu şirketin ortaklarına da verilebilir. Devredilen kıymetlere karşılık edinilen devralan şirket hisselerinin ortaklara verilmesi halinde ise bölünen şirkette sermaye azaltımına gidilecektir.

Türkiye'deki kurumlar vergisi mükelleflerinin büyük bir kısmı anonim veya limited şirket statüsündedir. Bu şirketlerin ticaret siciline kayıtlı sermayeleri mevcut olup, bu sermayelerini çeşitli kaynaklardan artırılması mümkündür. Diğer yandan TTK' da yer alan düzenlemeler kapsamında sermaye azaltımında yapabilirler. Sermayenin tamamı ortaklarca konulmuşsa sermaye azaltımı suretiyle hissedarlara dağıtım yapılması veya hissedarların şirkette olan borçlarının ortadan kaldırılması herhangi bir vergi doğurmaz⁶⁶⁶.

⁶⁶⁵ Şeker, Doğrular ve Yanlışlar ,s.4

⁶⁶⁶ Mehmet Maç, Şirketlerde Sermayenin Azaltılması Halinde Ortaya Çıkabilecek Vergiler, (sermaye azaltımı), Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Kasım 2009, Sayı 71.

Kısmi bölünme sonucunda sermaye azaltımı sadece aynı sermaye konulması karşılığında alınan hisselerin aynı sermaye koyan şirkette kalması yerine bu şirketin ortaklarına intikali halinde doğmaktadır⁶⁶⁷. Ancak bölünen ortaklıkta devre konu malvarlığı pozitif ise sermaye azaltımı yapılır, sıfır veya negatif ise sermaye azaltımı yapılması ihtiyacı doğmaz⁶⁶⁸. Pozitif aynı sermaye bölünen kurumda devre konu varlıkların aktif değerlerinin pasif değerlerinden fazla olmasını ifade etmektedir.

Kısmi bölünme sırasında aktiften çekilen varlıklar karşılığında sermayenin azaltılması, TTK'nın sermaye azaltımı prosedürüne tabi olacaktır. Tescil edilmiş sermayenin azaltılması öncelikle şirketten alacağı olan kişilerin bölünme işlemine muvafakat etmesi veya borçların ödenmesi gerekmektedir. Bütün borçların ödenmesi bölünme işlemi imkansız hale getirebileceği düşünülerek, daha pratik bir yol olarak eş zamanlı sermaye artırımı/azaltımı öngörülmüştür⁶⁶⁹.

Sermaye azaltımı ile eş zamanlı olarak ve isteğe bağlı şekilde nakit olarak veya şirket bilançosunda yeralan hesapların müsait olması ve üçüncü şahısların haklarını zedelememesi şartıyla, öncelikle şirketin üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği sermaye ve kar yedeklerinden karşılanması suretiyle ödeme yapılması da mümkündür⁶⁷⁰.

Uygulamada şirketler kısmi bölünme kapsamında sermaye azaltımına gitmeleri durumunda genelde pasifte yer alan ve sermayeye eklenmemiş olan kaynakları kullanmaktadır. Bu kapsamda şirketler eş zamanlı olarak sermayeye ekleme ve sermayeden çıkarma işlemi yapmaktadırlar⁶⁷¹.

İştirak ilişkisi içinde olan kurumlar arasında yapılan kısmi bölünme işlemlerinde alınan hisse senetlerinin ortaklara dağıtılması durumunda kısmi bölünme sonucu varlık devralan şirket kısmi bölünme işlemi sonucunda aynı

---

⁶⁶⁷ Selim Tuna, Sermaye Hesaplarına Ait Enflasyon Düzeltme Farklarının Kısmi Bölünme Neticesinde Yapılacak Olan Sermaye Azaltımı Karşısındaki Durumu, Vergi Sorunları Dergisi, Şubat 2012, Sayı 281, s.171

⁶⁶⁸ Kocaer, s.205

⁶⁶⁹ Şeker, Serbest Fon ve İşletmeden Çekme,3

⁶⁷⁰ Ersin Nazal, İştirak İlişkisi Olan Kurumlar Arasında Kısmi Bölünme İşlemi (Eksik Sermaye Azaltımı) Yapılabilir mi?, Vergi Dünyası Dergisi, Nisan 2011, Sayı, 356, s.67

⁶⁷¹ Ersin Nazal, İstisna kapsamındaki İştirak hissesi ve Gayrimenkul Satış Kazancının Kısmi Bölünme Kapsamında İşletmeden Çekilmesi,(İştirak hissesi ve Gayrimenkul Satış Kazancı), Vergi Dünyası Dergisi,Ekim 2011, Sayı 362, s.95

zamanda kendi hisse senetlerine sahip olacak ve daha sonra da bu hisse senetlerini iptal edecektir⁶⁷².

4.5.2.7. Sermaye Hesaplarına Ait Enflasyon Düzeltme Farklarının Durumu

Kısmi bölünme işleminde enflasyon düzeltmesi sonucu oluşan enflasyon düzeltme farkları sermaye azaltımı durumunda ne tür bir işleme tabi tutulacaktır?

Sermayenin oluşumunda enflasyon düzeltme farkları veya dağıtımı stopaja tabi geçmiş yıl karlarının bulunması durumunda ve sermaye azaltımında bu kaynaklara temas edilerek yapılması halinde beyanı gereken kurumlar vergisi ve/veya kar dağıtım stopajı ortaya çıkabilecektir⁶⁷³.

VUK'un mükerrer 298' inci maddesinin 5'inci bendi hükümlerine göre; pasif kalemlere ait enflasyon fark hesapları herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde işlemin yapıldığı dönemdeki faaliyet sonucu zararlı dahi olsa dönem sonundan bağımsız olarak vergilendirilecektir. Ancak öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farkları düzeltme sonucu oluşan geçmiş yıl zararlarına mahsubu veya kurumlar vergisi mükelleflerince sermayeye ilave edilmesi kâr dağıtımı sayılmayacaktır.

VUK'un mükerrer 298 ve geçici 25. maddelerini özel hükümler koyarak pasif kalemlere ait enflasyon düzeltmesi olumlu farklarının işletmeden çekişini yasaklamıştır. Sadece pasif kalemlere ait enflasyon düzeltmesi olumlu farklarının sermayeye ilave edilmesine izin vermiştir. İşletmeden çekiş işlemini her durumda vergileneceğini açık şekilde düzenlemiş bulunmaktadır. Dolayısıyla parasal olmayan pasif kalemlere ait enflasyon farkları ister doğrudan işletmeden çekilsin isterse önce sermayeye ilave edildikten sonra sermaye azaltımına gitmek suretiyle işletmeden çekilsin, işletmeden çekildiği hesap döneminde vergilendirilecektir⁶⁷⁴.

Konu ile ilgili olarak gelir idaresi tarafından verilen özelgelere de idarenin görüşü bu yönde oluşmuştur. Gelir idaresi verdiği özelgelere daha önce sermayeye

⁶⁷² Nazalı, Eksik Sermaye Azaltımı, s.68

⁶⁷³ Maç, Sermaye Azaltımı.

⁶⁷⁴ Ersin Nazalı, Kısmi Bölünme Sırasında Yapılan Eş Zamanlı Sermaye Arttırımı/Azaltımı II, Yaklaşım, Mart 2011, Sayı 219

eklenmiş olan pasif kalemlere ait enflasyon fark hesaplarının, şirketin sermaye azaltımı yapması veya tasfiye edilmesi sebebiyle ortaklara dağıtılması halinde, işletmeden çekilen tutarların öncelikle kurumlar vergisine tabi tutulması, vergi sonrası dağıtılan kazancın da kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisine tabi tutulması gerektiği açıklanmıştır^{675,676,677}.

Bir diğer görüş ise enflasyon düzeltme farklarının ortaklara dağıtımı halinde ortaya çıkacak verginin kurumlar vergisinden ibaret olacağı, kar dağıtımına bağlı stopaj yapılmayacağı görüşüdür. Bu görüşe göre enflasyon düzeltme farkı kar değildir ve bu farkların dağıtımının stopaja tabi olacağına dair bir hüküm bulunmamaktadır⁶⁷⁸.

4.5.2.7.1. İştirak Hissesi ve Gayrimenkul Satış Kazancının Sermaye Azaltımı Karşısındaki Durumu

5520 sayılı KVK'nın 5'inci maddesinin 1/e bendinde “ *Kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançların % 75'lik kısmı.*

Bu istisna, satışın yapıldığı dönemde uygulanır ve satış kazancının istisnadan yararlanan kısmı satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar pasifte özel bir fon hesabında tutulur. Ancak satış bedelinin, satışın yapıldığı yılı izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar tahsil edilmesi şarttır. Bu süre içinde tahsil edilmeyen satış bedeline isabet eden istisna nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır.(6111 Sayılı Kanunla eklenen parantez içi hüküm Yürürlük; 25.02.2011)(Taşınmazların kaynak kuruluşlarca kira sertifikası ihracı amacıyla varlık kiralama şirketlerine satışı ile bu varlıkların varlık kiralama şirketlerince taşınmazın devralındığı kuruma satışından doğan kazançlar için bu oran %100

⁶⁷⁵ İstanbul vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Usul Grup Müdürlüğü'nün 24.05.2010 tarih ve B.0.7.1.GİB.4.34.19.02-019.01-132 sayılı özelgesi.

⁶⁷⁶ Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 01.02.2008 tarih ve B.07.1.GİB.0.02.29/... sayılı Özelgesi.

⁶⁷⁷ İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Gelir Vergileri Grup Müdürlüğü'nün B.07.1.GİB.4.35. 16.01/176300-ÖZ/229 sayılı Özelgesi.

⁶⁷⁸ Maç, Sermaye Azaltımı, s.3

olarak uygulanır ve bu taşınmazlar için en az iki tam yıl süreyle aktifte bulunma şartı aranmaz.)

İstisna edilen kazançtan beş yıl içinde sermayeye ilave dışında herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilen veya işletmeden çekilen ya da dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılan kısım için uygulanan istisna dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır. Aynı süre içinde işletmenin tasfiyesi (bu Kanuna göre yapılan devir ve bölünmeler hariç) halinde de bu hüküm uygulanır.

Bedelsiz olarak veya rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibarî değeriyle elde edilen hisse senetlerinin elde edilme tarihi olarak, sahip olunan eski hisse senetlerinin elde edilme tarihi esas alınır.

Devir veya bölünme suretiyle devralınan taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının satışında iki yıllık sürenin hesabında, devir olunan veya bölünen kurumda geçen süreler de dikkate alınır.

Menkul kıymet veya taşınmaz ticareti ve kiralanmasıyla uğraşan kurumların bu amaçla ellerinde bulundurdıkları değerlerin satışından elde ettikleri kazançlar istisna kapsamı dışındadır.” hükmü yer almaktadır.

Konu ile ilgili olarak 1 Seri Nolu KVK Genel Tebliğinin 5.6.2.3.2. nolu “Satış kazancının fon hesabında tutulması” başlıklı bölümünde, fon hesabına alınan kazanç tutarının mükelleflerce sermayeye ilavesi mümkün bulunduğu, ancak, fon hesabına alınan kazanç tutarının sermayeye ilave dışında, beş yıl içinde başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi veya dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılması ya da kurumun tasfiyesi halinde, istisna uygulanması nedeniyle zamanında tahakkuk etmeyen vergiler, vergi ziyayı cezası ve gecikme faizi ile birlikte tahsil edileceği açıklanmıştır.

Aynı tebliğin 5.6.2.3.3. “Fon hesabında tutulan kazançların işletmeden çekilmemesi” bölümünde ise istisnanın amacı kurumların sermaye yapılarının güçlendirilmesi, finansman sıkıntılarının giderilmesi ve bağlı değerlerinin ekonomik faaliyetlerinde daha etkin bir şekilde kullanılmasına imkan sağlamak ve işletmelerin finansal bünyelerini güçlendirilmesi olduğu açıklanmış. Tasfiyeye giren şirketlerde ise böyle bir amacın olamayacağı için, istisna uygulamasında satışın yapıldığı yılı

izleyen beşinci yılın sonuna kadar tasfiyeye girilmiş olması halinde, fon hesabında tutulması gereken kazancın işletmeden çekildiği kabul edileceği belirtilmiştir.

Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca gerçekleşecek devir ve tam bölünme hallerinde, söz konusu fon hesabının, devralan kurumların bilançolarına aynen aktarılması gerekeceğinden, bu işlem işletmeden çekiş olarak değerlendirilmeyecektir.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nda hükmolunan iştirak hissesi satış kazancı istisnasının getiriliş gerekçesinde; istisnanın temel amacı kurumların mali yapılarının güçlendirilmesinin teşviki olduğu, fon hesabına alınan kazanç tutarının sermayeye ilave dışında, beş yıl içinde başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi halinde vergileme yapılacağı belirtilmiştir. Mükelleflerin iştirak hissesi ve gayrimenkul satış kazancını aynı yönetim kurulu ve genel kurul kararı ile eş zamanlı olarak hem sermayeye eklemesi hem de sermayesini azaltması özü itibarıyla işletmeden çekıştır. Mükelleflerin yapmış olduğu bu işlem ile KVK'da yer alan ve şekli unsur olan sermayeye ekleme şartı yerine gelmiştir. Ancak mükellefler eş zamanlı olarak sermayeyi azaltmakla bu kazancı işletmeden çekmiş olmaktadır⁶⁷⁹.

4.5.2.8. Bölünme İşlemlerinde Hisse Devri

4.5.2.8.1. Alınan Hisse Senetlerinin Durumu

Bölünme işlemine konu olan varlıkların kayıtlı değerleri üzerinden diğer şirketlere intikal ettirilmesi sonucunda ya bölünen şirketin ortaklarına ya da bölünen şirkete devralan şirketler tarafından hisse verilmesi gerekmektedir. Bu durum verilecek hisse miktarının varlıkların kayıtlı değeri esas alınarak belirlenmesini gerektirmemektedir. Bölünen şirketin karşılıklı olarak devre konu varlıkların değerlerini belirlemek suretiyle bölünen şirketin ortaklarının haklarını koruyacak bir değişim oranı tespit edilmesi gerekmektedir. Değişim oranının bölünen şirketin hisselerinin gerçek değeri üzerinden belirlenebilmesi mümkündür.

Ancak, yapılan işlemin Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca bölünme işlemi sayılabilmesi için bölünmeye konu edilen varlıklara karşılık iktisap edilen hisselerin,

⁶⁷⁹ Nazalı, (İştirak hissesi ve Gayrimenkul Satış Kazancı), s.98,99

varlıklarını devreden şirketin ortaklarına, bölünen şirketteki hisselerine isabet eden servet değeri ile orantılı olarak dağıtılması gerekecektir.

4.5.2.8.2. Devir Ve Bölünmelerde Elde Edilen Hisselerin İktisap Tarihi

Kurumlar Vergisi Kanununun 19 ve 20 nci maddeleri kapsamında gerçekleştirilen devir ve bölünme (kısmi bölünme dahil) hallerinde, devir olan veya bölünen şirketin ortaklarına verilen hisselerin iktisap tarihi olarak, bu yeni hisselerin verilmesine neden olan devir olan veya bölünen şirketin hisselerinin iktisap edildiği tarihin esas alınması gerekmektedir.

4.5.2.9. Kısmi Bölünmede Zarar Mahsubu

KVK'nın 9'uncu maddesinde kurum matrahının tespitinde zarar mahsubuna ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Söz konusu maddede devir ve bölünme hallerinde zarar mahsubu belirli şartlara bağlanmıştır. Madde kapsamında KVK'nın 20 nci maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde devralınan kurumların devir tarihi itibarıyla öz sermaye tutarını geçmeyen zararları ile aynı maddenin ikinci fıkrası kapsamında gerçekleştirilen tam bölünme işlemi sonucu bölünen kurumdaki öz sermayesinin devralınan tutarını geçmeyen ve devralınan kıymetle orantılı zararların indirilmesine belirli şartlar altında olanak sağlanmıştır.

KVK'da devir ve tam bölünme işlemlerinde belirli sınırlar dahilinde devralınan kurumların zararlarının indirimi kabul edilmiş olmasına rağmen kısmi bölünme işlemlerinde zarar mahsubuna ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle kısmi bölünmede, bölünen kurumdaki devralınan kuruma zarar intikali öngörülmediğinden, geçmiş yıl zararlarının hiçbir şekilde devredilmesi mümkün değildir.

4.5.2.10. Kısmi Bölünmede Amortisman Uygulaması

Kısmi bölünme işleminde iktisadi kıymetler üzerinden ayrılacak amortisman tutarı ile ilgili olarak herhangi bir belirleme yapılmamaktadır. Kısmi bölünmede

amortisman uygulamasının tam bölünme işlemine paralel bir şekilde sonuca bağlamak mümkündür.

Kısmi bölünme yoluyla devredilen taşınmazmallar, üretim ve hizmet işletmeleri devralan şirket açısından ilk iktisap olarak kabul edilemez. Devralan kurumda kısmi bölünme işlemi sonucu devralınan amortisman tabi iktisadi kıymetler bakiye değerleri üzerinden kalan amortisman süreleri dikkate alınarak amortisman ayrılmasına devam edilecektir. Amortisman yöntemi ise devam ettirilecektir. Ancak VUK kapsamında azalan bakiyeler usulünden normal amortisman usulüne geçiş yapılabilecektir⁶⁸⁰.

Buna göre kısmi bölünmede amortisman konusu iktisadi kıymetleri devralan kurumlar devir tarihinden hesap dönemi sonuna kadar olan süre için, kısmi bölünmeye konu kurum ise hesap dönemi başından bölünme tarihine kadar olan süre için kıst amortisman ayırabilecektir.

Dolayısıyla kısmi bölünmeye konu edilen taşınmaz mallar, üretim ve hizmet işletmeleri üzerinden ayrılan amortismanlar varlıklarla birlikte devrolunacak ve bu varlıkların amortisman yoluyla henüz tamamen itfa edilmediği durumda kalan süre ile sınırlı olmak üzere devralan şirket nezdinde amortisman ayrılabilir⁶⁸¹.

4.5.2.11.Kısmi Bölünme İşleminde İndirimli Kurumlar Vergisi Uygulaması

Yatırımın devri halinde indirimli kurumlar vergisi uygulamasının nasıl olacağı KVK'nın 32/A maddesinin 6 ve 7'inci maddelerinde düzenlenmiştir. İlgili madde hükmü aşağıdaki gibidir.

“(6) Yatırımın faaliyete geçmesinden önce devri halinde, devralan kurum, aynı koşulları yerine getirmek kaydıyla indirimli vergi oranından yararlanır.(6322 sayılı kanunun 39.maddesiyle eklenen cümle; Yürürlük 15.06.2012)Yatırımın kısmen veya tamamen işletilmesine başlanmadan önce indirimli kurumlar vergisi uygulanan hallerde, yatırımın tamamlanıp işletilmeye geçilmemesi durumunda ikinci

⁶⁸⁰ Mustafa Tan, Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Bölünme, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2010, s.112

⁶⁸¹ Mustafa Tan, Tam ve Kısmi Bölünme Halinde Amortisman Uygulaması ve Özellik Arz Eden Durumlar, Vergi Sorunları Dergisi, Aralık 2010, sayı 267, s.85

fıkranın (c) bendi uyarınca indirimli vergi oranı uygulanması nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler, vergi ziyaı cezası uygulanmaksızın gecikme faiziyle birlikte tahsil edilir.

(7) Yatırımın kısmen veya tamamen faaliyete geçmesinden sonra devri halinde indirimli vergi oranından devir tarihine kadar devreden, devir tarihinden sonra ise devralan, aynı koşulları yerine getirmek kaydıyla yatırıma katkı tutarının kalan kısmı için yararlanır.

KVK 32/A maddesinde yer alan indirimli kurumlar vergisi uygulaması ile ilgili düzenlemelere “ 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı”⁶⁸² ile Hazine Müsteşarlığınca hazırlanan 2012/1 No.lu Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğde⁶⁸³ yer verilmiştir.

Birleşme, devir ve tür değiştirmelerde, yatırım bir bütün halinde devralana veya yeni şirkete geçecek ve indirimli orandan devralan kurum bünyesinde yararlanılacaktır. Ancak 2012/3305 sayılı BKK uyarınca izin şartı öngörülmüştür⁶⁸⁴.

Kısmi bölünme işleminde ise kurumlardaki üretim ve hizmet işletmelerinin devrinde, devrin yatırımın faaliyete geçmeden önce yapılması halinde devir alan kurum aynı koşulları yerine getirmek şartıyla indirimli vergi oranından yararlanabilecektir. Yatırımın kısmen veya tamamen faaliyete geçmesinden sonra devri halinde ise indirimli vergi oranından devir tarihine kadar devreden, devir tarihinden sonra ise devralan, aynı koşulları yerine getirmek kaydıyla yatırıma katkı tutarının kalan kısmı için yararlanma imkânına sahiptir. Keza konu ile ilgili olarak Kocaeli Vergi Dairesi Bakanlığı Mükellef Hizmetleri Grup Müdürlüğü tarafından verilen bir özalgde de benzer açıklamalar yapılmıştır⁶⁸⁵.

İşletmeye geçiş tarihi ise ilgili tebliğin 2’inci maddesinin C bendinde “Yatırım süresinin (ek süre dahil) bitiş tarihini veya bu tarihten önce tamamlama vizesi için müracaat edilmiş ise müracaat tarihini” ifade ettiğı açıklanmıştır.

⁶⁸² 19.06.2012 tarih ve 27228 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁶⁸³ 20.06.2012 tarih ve 28329 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁶⁸⁴ Kocaer, s.258

⁶⁸⁵ Kocaeli Vergi Dairesi Bakanlığı Mükellef Hizmetleri Grup Müdürlüğü’nün 28.02.2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.41.15.01-KVK-2011/7-54 sayılı özalgisi.

4.5.2.12. Bölünmede Katma Değer Vergisi Uygulaması

KDV'nin 17'inci maddesinin 4-c bendi hükmü aşağıdaki gibidir.

“Gelir Vergisi Kanununun 81 inci maddesinde belirtilen işlemler ile Kurumlar Vergisi Kanununa göre yapılan devir ve bölünme işlemleri (Bu kapsamda vergiden istisna edilen işlemler bakımından Katma Değer Vergisi Kanununun 30 uncu maddesinin (a) bendi hükmü uygulanmaz. İşlem sonunda faaliyetini bırakan, bölünen veya infisah eden mükelleflerce yüklenilen ve indirilemeyen vergiler, faaliyete başlayan veya devir ve bölünme sonrasında devredilen veya bölünen kurumların varlıklarını devralan mükellefler tarafından mükerrer indirimde yol açmayacak şekilde indirim konusu yapılır.)”

Madde hükmünde KVK'ya göre yapılan tam ve kısmi bölünme işlemleri yine KVK kapsamında yapılan devir şeklindeki birleşmelerde olduğu gibi KDV'den istisna edilmiştir.

Bölünme işlemi sonucunda faaliyetini bırakan, bölünen veya infisah eden mükelleflerce yüklenilen ve indirilemeyen katma değer vergisi bölünme sonrasında devredilen veya bölünen kurumların varlıklarını devralan mükellefler tarafından mükerrer indirimde yol açmayacak şekilde indirim konusu yapılacaktır. Bölünen kurumda KDV iade hakkının bulunması halinde devir alan kurum tarafından bu tutarların iadesi talep edilebilecektir.

Ancak bölünme halinde bölünen kurum bünyesinde indirilemeyen KDV tutarının tam bölünme ve kısmi bölünmede aktarımı nasıl olacaktır. Öncelikle indirilemeyen bu vergilerin ilgili olduğu iktisadi kıymetler saptanabiliyorsa bu yolla, saptanamaması halinde ise dağıtım anahtarı kullanmak yoluyla dağıtımın yapılması mümkündür⁶⁸⁶. Özellikle farklı alanlarda faaliyette bulunan ve düzenli olarak ödenecek vergi beyan etmeyen mükellefler açısından tespit yapılması imkanının çok zor olması nedeniyle dağıtım anahtarının kullanılması bir zorunluluk olarak ortaya çıkacaktır⁶⁸⁷.

Tam bölünme için nisbeten kolay olan bu dağıtım, kısmi bölünme işlemlerinde güçleşmektedir. Kısmi bölünme işleminde kullanılabilecek en basit

---

⁶⁸⁶ Uzunoğlu, s.1472

⁶⁸⁷ Nihat Uzunoğlu, Kısmi Bölünme İşlemlerinde KDV Uygulaması, (Kısmi Bölünme) Vergi Dünyası Dergisi, Mart 2014, Sayı 391,s.11

yöntem indirilecek KDV tutarının bölünmeye konu olan ve olmayan kıymetlerin oranlarına göre dağıtımındır⁶⁸⁸.

4.6. HİSSE DEĞİŞİMİ

Hisse değişimi ile ilgili düzenlemeler mevzuatımıza Avrupa Birliği mevzuatına uyum kapsamında 5422 sayılı (mülga) KVK'nun 38'inci maddesinde değişiklik yapan 4684 sayılı kanunla girmiştir. Kanunun gerekçesinde yer alan hisse değişimi ile beklenen amaçlar firmaların mevcut ortaklık yapısının değiştirilmesinde kolaylık sağlaması, ölçek ekonomilerinden yararlanma ve istenen alanda uzmanlaşmanın sağlanmasıyla birlikte firmalarda verimlilik ve karlılığın artırılması firmalarda karar alma süreçlerinin daha verimli ve hızlı bir hale getirilmesi olarak sayılmıştır⁶⁸⁹.

Düzenleme 5520 21.06.2006 tarih ve 26205 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda da temel hatlarıyla korunmuştur.

Hisse değişimi KVK kapsamında düzenlenen bir müessesedir. Bu nedenle TTK bakımından hisselerini devreden şirket hakkında hisse devrine ilişkin düzenlemeler, hisseleri devralan şirket hakkında ise sermaye artırımına ilişkin kurallar uygulanacaktır⁶⁹⁰.

4.6.1. Tanımı ve Kapsamı

Hisse değişimi KVK'nın 19'uncu maddesinin 3/c bendinde düzenlenmiştir. Madde hükmü aşağıdaki gibidir.

“c) Hisse değişimi: Tam mükellef bir sermaye şirketinin, diğer bir sermaye şirketinin hisselerini, bu şirketin yönetimini ve hisse çoğunluğunu elde edecek şekilde devralması ve karşılığında bu şirketin hisselerini devreden ortaklarına kendi şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisselerini vermesi, bu Kanunun

---

⁶⁸⁸ Uzunoğlu, Kısmi Bölünme, s.11

⁶⁸⁹ Mustafa Ülüs, Hisse Değişimi Düzenlemesi ve Şirketlere Sağladığı Vergisel Avantajlar, Vergi Sorunları Dergisi, Şubat 2012, Sayı 281, s.147

⁶⁹⁰ Kocaer, s.212

uygulanmasında hisse değişimi hükmündedir. Hisseleri devralınan şirketin ortaklarına verilecek iştirak hisselerinin itibari değerinin %10'una kadarlık kısmının nakit olarak ödenmesi, işlemin hisse değişimi sayılmasına engel değildir.”

Hisse değişimi işleminde hissesini devreden kurumların tüzelkişiliği devam etmektedir. Bu nedenle bu kurumları hisse devir tarihi itibariyle kıst dönem karının hesaplanması ve beyanı söz konusu olmayacaktır. Diğer yandan hisse senetlerini devralan kurumun, hisse senetlerini devreden kurumun vergi borçlarından sorumluluğu da bulunmamaktadır⁶⁹¹.

Bu hükme göre yapılan işlemin hisse değişimi olarak kabul edilebilmesi için aşağıda belirtilen koşulların yerine getirilmesi gerekmektedir:

- Hisse değişiminde hisse devralan kurumun ve iştirak hisseleri devredilen kurumun her ikisi de sermaye řirketi⁶⁹² olmalıdır. Sermaye şirketleri dışındaki kurumlar KVK’da düzenlenen hisse değişimi hükümlerinden yararlanamazlar.

- Devralan kurum tam mükellef olmalıdır. Hisseleri devralınacak kurum ačíısından tam mükellefiyet şartı bulunmamaktadır. Hisselerini devreden sermaye şirketi dar veya tam mükellef olabilir.

Bu kapsamda tam mükellef bir kurum Türkiye’deki bir kurumun yabancı ülkedeki bir iştirakinin hisselerini de hisse değişimine konu edebileceği anlaşılmaktadır⁶⁹³.

- Devralan kurumun diğer şirketin hisselerini yönetim ve hisse senedi çoğunluğunu elde edecek şekilde devralması gerekmektedir. Kanunda yer alan **“yönetimini ve hisse çoğunluğunu elde edecek şekilde”** ibaresinden hisse değişiminin istisna kapsamında değerlendirilmesi için hisse çoğunluğunun ve yönetimin her ikisinin birden elde edilmesi gerektiği anlaşılmalıdır.

---

⁶⁹¹ Kavak, s.212

⁶⁹² ⁶⁹² KVK Md.2/1 “Sermaye şirketleri: 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş olan anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile benzer nitelikteki yabancı kurumlar sermaye şirkettir. Bu Kanunun uygulanmasında, Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tâbi fonlar ile bu fonlara benzer yabancı fonlar sermaye şirketi sayılır.”

⁶⁹³ Feridun Güngör, Vergisiz Hisse Değişimi Yoluyla Ortaklık Yapılarının Değiştirilmesi, Yaklaşım Dergisi.

Yönetim çoğunluğundan maksat, devralınan hisselerin yönetim kurulu üyelerinin çoğunluğunu belirleme yetkisi vermesidir. Hisse çoğunluğundan maksat ise oy haklarının çoğunluğunun elde edilmesidir⁶⁹⁴.

İştirak hisseleri devredilen kurumun ortaklarına devralan kurumun kendi sermayesini temsil eden iştirak hisselerinin verilmesi gerekmektedir. (Hisseleri devralınan şirketin ortaklarına verilecek iştirak hisselerinin itibari değerinin %10'una kadarlık kısmının nakit olarak ödenmesi, işlemin hisse değişimi sayılmasına engel değildir.)

Bu şartların sağlanması koşuluyla KVK'nın 20'inci maddesinin 3'üncü fıkrası kapsamında hisse değişiminden doğan karlar hesaplanmayacak ve vergilendirilmeyecektir.

Devralınan hisseler karşılığında verilecek hisse senetlerinin miktarının belirlenmesinde kullanılacak hisse değişim oranı tarafların karşılıklı olarak serbest iradesi doğrultusunda belirlenecektir. Değişimin devralınan şirket hisselerinin nominal bedeline veya iktisap bedeline bağlı olarak yapılma zorunluluğu bulunmamaktadır. Değişim oranı genelde hisse değişimine konu şirketlerin cari değerleri tespit edilerek yapılmaktadır⁶⁹⁵. Değişim oranı konusunda ve değerlerin saptanması konusunda taraflar özgürce hareket edebileceklerdir. Diğer yandan değişime tabi hisse senetlerinde eş değerlilikte aranmayacaktır⁶⁹⁶.

Hisse değişimi uygulamasında hisseleri devralan şirketin hisseleri devreden şirketin hisse değişimi sonrası yönetimini ve hisse çoğunluğunu elde etmesi şartı, Avrupa Birliği birleşme direktifinde ve birlik üyesi ülkelerin ulusal mevzuatında yer alan düzenlemelerden ayrılmaktadır. Gerek 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu Gerekse 4684 sayılı Kanun'un gerekçelerinde ve ilgili tebliğlerde hisseleri devralan şirketin hisseleri devreden şirketin yönetimini elde etme şartına ilişkin bir açıklama mevcut değildir⁶⁹⁷.

Şirket yönetimi ile şirketin genel kuruldaki oy hakkı çoğunluğu farklı kavramlardır. Yönetimin elde edilmesi şartı hisseleri değiş tokuşa konu şirketin

---

⁶⁹⁴ Kocaer, s.213

⁶⁹⁵ Onur Elele, Hisse Değişimi, Vergi Dünyası Dergisi, 2007, sayı 310, s.68

⁶⁹⁶ Salih Özel, Hisse Değişimi ve Vergi İlişkisi, Yaklaşım Dergisi, Mart 2009, Sayı 195

⁶⁹⁷ Hamit Sarı, Hisse Değişiminde Yönetimin Elde Edilme Şartı-II, Yaklaşım Dergisi, Aralık 2009, Sayı 204, s.3

yöneticilerinin değiştirilmesi değil, yönetim organını seçme hakkını da içeren oy çokluğunun elde edilmesi şeklinde anlaşılmalıdır⁶⁹⁸.

Yönetimin elde edilmesi şartının ne şekilde yorumlanması gerektiği hususunda bir diğer husus ise hisse değişimine konu şirketteki oy çokluğunu doğrudan yahut dolaylı olarak elinde bulunduran kişilerin değişmiş olmasının aranıp aranmayacağı konusudur. Bir diğer anlatımla yönetimin elde edilmesi şartı grup içi hisse değişimi işlemlerinin vergisiz olarak gerçekleşmesine engel teşkil etmekte midir⁶⁹⁹?

Hisse değişim ile mevcut yöneticiler tarafından etkin bir şekilde yönetilmeyen şirketlerin yönetim yapılarının değiştirilerek yeni ve etkin bir yönetim yapısı oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu yolla şirketler başka bir grup bünyesinde etkin bir yönetime kavuşturularak rehabilite edilmektedir. Bu amacı gerçekleştirebilmek içinse değişime konu edilecek hisselerin, ait oldukları şirketin hisse çoğunluğunu ve yönetimini diğer tarafa aktaracak kadar bir büyüklükte olması istenmektedir⁷⁰⁰.

Hisse değişiminde yönetim çoğunluğundan anlaşılması gereken oy hakkı çoğunluğunun anlaşılması gerekir. Aksi halde hisse değişim işleminin vergisiz yapılabilmesi için gereken şartın sadece yöneticilerin değişmesi anlamında yönetim değişikliğine bağlanması devletin özel kurumların yönetimine müdahalesi anlamına gelirken bu da kabul edilecek bir durum değildir. Bu nedenlerden ötürü hisse değişiminde şirketin yönetim yapısının değişimi değil, oy hakkı çoğunluğunun değişimi önemlidir⁷⁰¹.

Hisse değişim işleminin şirkette yeniden yapılanma kapsamında değerlendirilebilmesi için, hisseleri devralan şirketin hisseleri devreden şirketteki oy hakkı çoğunluğunu oluşturan hisseleri devralması gerekmektedir. Bu kapsamda hisse devralan şirket açısından portföy yatırımı mahiyetindeki hisse devirleri ortaklık yapısında bir reorganizasyon içermediğinden düzenlemenin kapsamında değerlendirilmeyecektir⁷⁰².

---

⁶⁹⁸ Sarı, s.3

⁶⁹⁹ Sarı, 3

⁷⁰⁰ Tarakçı, s.541

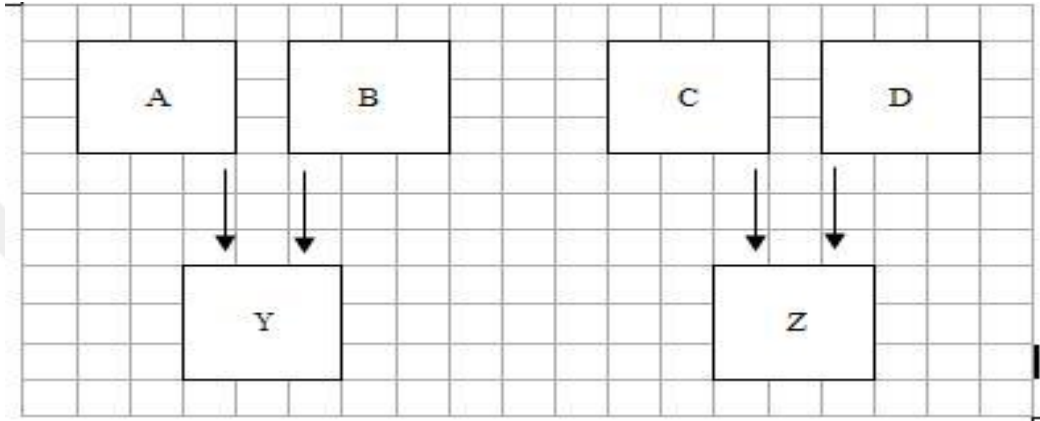
⁷⁰¹ Sarı, s,4

⁷⁰² Sarı, s,4

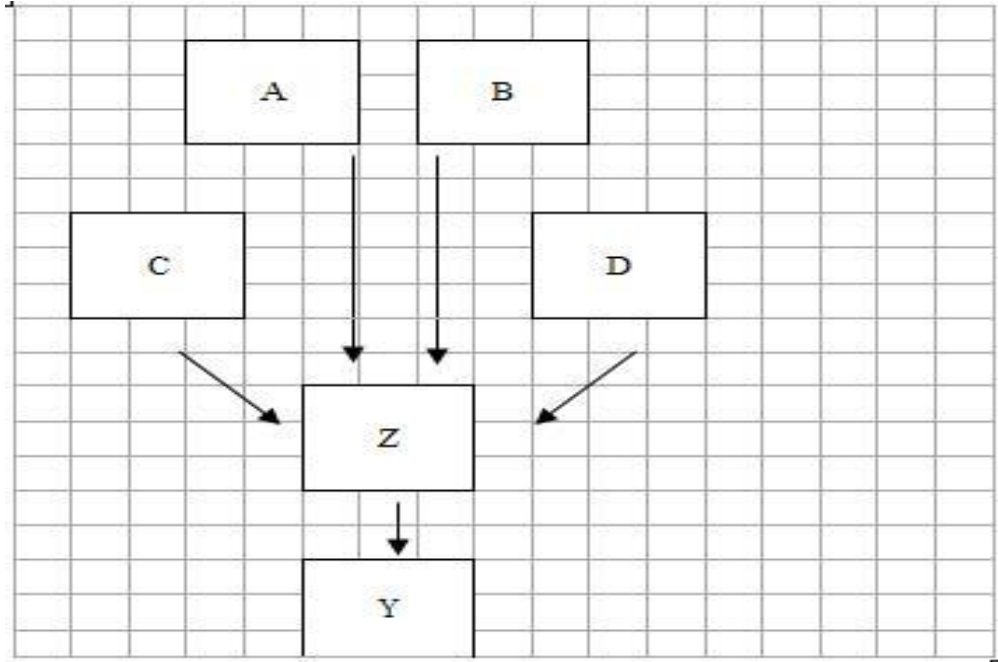
Hisse değişim isleminde devralınan hisselerin sadece yönetinde çoğunluğu sağlayan imtiyaz paylarından oluşması veya şirketin yönetim kurulunda çoğunluğu elde etmeyi sağlamayacak şekilde hisselerin çoğunluğunun sağlanması kanun kapsamında aranan şartları sağlamayacaktır. Bu nedenlerle, her olayın hisseleri devralınan şirketin ana sözleşmesine de bakılarak değerlendirilmesi gerekmektedir⁷⁰³.

Örnek:

Hisse değişiminden önce:

Hisse değişiminden sonra:

⁷⁰³ A.Bumin Doğrusöz, Türk Vergi Hukukunda Şirket Bölünmesi ve Hisse Değişimi (III-Hisse Değişimi), Yaklaşım Dergisi, Ocak 2002,Sayı 121

(Y) Şirketinin ortakları olan (A) ve (B), bu şirketteki ortaklık paylarını (Z) Şirketine bu şirketin hisse senetleri karşılığında devretmektedir. Bunun karşılığında (A) ve (B), (Z) şirketinin iştirak hisselerini alarak (C) ve (D) ile birlikte (Z) Şirketinin ortağı haline gelmektedir.

Yukarıdaki örnekte, (A) ve (B)'nin (Y) şirketindeki ortaklık paylarının tamamını (Z) Şirketine devrettikleri varsayılmıştır. Aynı işlemin, (Y) Şirketinin yönetim ve hisse çoğunluğu elde edilecek şekilde gerçekleştirilmesi de mümkündür.

Bu durumda, (Z) Şirketinin devraldığı (Y) Şirketi hisseleri karşılığında, sermaye artırımını yapması gerekecektir. Artırdığı sermayeyi temsil eden hisse senetleri ise (Y) Şirketinin ortakları olan (A) ve (B)'ye verilecektir.

4.6.2. Hisse Değişiminde Vergilendirme

KVK'nın 20'inci maddesinin 3'üncü fıkrasında Kanunun 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendi kapsamında gerçekleşen tam mükellef bir sermaye şirketinin, diğer bir sermaye şirketinin hisselerini, bu şirketin yönetimini ve hisse çoğunluğunu elde edecek şekilde devralması ve karşılığında bu şirketin hisselerini devreden ortaklarına kendi şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisselerini vermesi şeklinde gerçekleşen hisse değişim işlemlerden doğan kârlar hesaplanmayacak ve vergilendirilmeyecektir.

Hisse değişimi işlemi temel anlamda bir devir işlemidir. Bu işlemten dolayı satışta olduğu gibi herhangi bir vergileme yapılmamaktadır. Hisse devir işlemi mukayyet değerler üzerinden gerçekleşeceğinden dolayı herhangi bir değer artışı oluşmayacak ve vergilendirilmeyecektir. Ancak bu hisselerin daha sonraki dönemlerde elden çıkarılması halinde oluşacak değer artışı vergilemeye tabi tutulabilecektir. Bu ise hisse değişimi işlemi vergi erteleme müessesesi olarak karşımıza çıkarmaktadır⁷⁰⁴.

Sonuçta KVK hisse değişimi işlemi bir satış işlemi olarak kabul etmemiş, satış sonucu kar edilip edilmediğine bakılmaksızın vergi kapsamına sokmamıştır.

---

⁷⁰⁴ Ülüs, s.149

Değişime konu hisse senetlerinin gerçek değerleri üzerinde değişime konu edilmesi halinde ortaya bir kar veya zarar unsurunun çıkmasında mümkün değildir⁷⁰⁵.

4.7. BİRLEŞME DEVİR BÖLÜNME VE HİSSE DEĞİŞİMİ İŞLEMLERİNDE DİĞER VERGİ KANUNLARI KAPSAMINDA YAPILAN DÜZENLEMELER.

Birleşme devir bölünme ve hisse değişimi işlemlerine ilişkin vergileme alanındaki temel düzenlemeler KVK'da yapılmakla beraber diğer vergi kanunlarında bu düzenlemeye paralel olarak düzenlemeler bulunmaktadır.

4.7.1. Gelir Vergisi Kanunu

4.7.1.1. Bilanço Esasına Göre Kazancını Tespit Eden Bir Ferdi İşletmenin Sermaye Şirketine Devri

Gelir Vergisi Kanunu'nun vergilendirilmeyecek değer artışları başlıklı 81'inci maddesinin ikinci bendinde, kazancı bilanço esasına göre tespit edilen ferdi bir işletmenin;

- Bilançosunun bir sermaye şirketine aktif ve pasifiyle bütün halinde devrolunması,
- Devir alan şirketin bilançosuna aynen geçirilmesi ve
- Devredilen ferdi işletmenin sahip veya sahiplerinin şirketten, devir bilançosuna göre hesaplanan öz sermayesi tutarında ortaklık payı alması (Bu ortaklık payını temsil eden hisse senetlerinin nama yazılı olması şarttır.) halinde değer artış kazancı hesaplanmayacak ve vergilendirilmeyecektir.

İşletme esasına göre defter tutan işletmelerin devrinde istisna uygulanmayacaktır⁷⁰⁶. Sermaye şirketinden alınan ortaklık payları elden çıkarıldığında, devir bilançosunda hesaplanan öz sermaye tutarı maliyet bedeli olarak dikkate alınacaktır⁷⁰⁷. GVK 81/2 kapsamında ve bu şartlara uyularak yapılan

---

⁷⁰⁵ Özel, s.5

⁷⁰⁶ Uzunoğlu, s.1465

⁷⁰⁷ Kocaer, s.235

devirlerde ferdi işletmenin son dönem beyannamesinde yer alan devreden KDV tutarı, devralan şirket tarafından genel esaslara göre indirim konusu yapılabilecektir⁷⁰⁸.

KDV açısından ise bu işlem kanunun 17/4-c bendi kapsamında istisna kapsamında değerlendirilecek ve vergilendirilmeyecektir. Ancak işlemin GVK'nın 81'inci maddesinde belirtiler şartlara uyulmadan yapılması halinde katma değer vergisine tabi olacağı açıktır.

4.7.1.2. Kollektif ve Adi Komandit Şirketlerin Sermaye Şirketine Dönüşmesi

GVK'nın 81'inci maddesinin 3'üncü bendinde kollektif ve adi komandit şirketlerin 2'inci bent kapsamında belirlenen şartlar dahilinde nev'i değiştirerek sermaye şirketi haline dönüşmesi halinde değer artış kazancı hesaplanmayacağı hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda değer artış kazancının hesaplanmaması ve vergilendirilmemesi için gerekli şart, Kollektif ve adi komandit şirketlerin nevi değişikliği öncesi bilançolarında yer alan aktif ve pasiflerin herhangi bir değerlemeye tabi tutulmadan kül halinde sermaye şirketinin bilançosuna devrolunmasıdır.

Kollektif ve adi komandit şirketlerin şekil değiştirerek anonim şirket haline dönüşmesi halinde şekil değiştiren kollektif ve adi komandit şirketlerin ortaklarının anonim şirketteki ortaklık paylarını gösteren hisse senetlerinin nama yazılı olması şarttır.

Düzenleme ile nevi değiştirme sırasında değerlendirilerek değer artışları vergilenmemektedir. Temel amaç şahıs şirketlerinin sermaye şirketine dönüşmelerini kolaylaştırarak bu şirketlerde kurumsallaşmayı sağlamaktır.

TTK'nın 180'inci maddesinde bir şirketin hukuki şeklini değiştirebileceği, yeni türe dönüştürülen şirketin ise eskisinin devamı olduğu hükme bağlanmıştır. 181'inci maddesinde ise hangi şirketlerin hangi tür şirkete dönüşebileceği açıklanmıştır. Buna göre

b) Bir kollektif şirket;

1. Bir sermaye şirketine;

---

⁷⁰⁸ Uzunoğlu, s.1466

2. Bir kooperatife;
3. Bir komandit şirkete;
- c) Bir komandit şirket;
1. Bir sermaye şirketine;
2. Bir kooperatife;
3. Bir kollektif şirkete; dönüşebilir.

TTK kapsamında sermaye şirketine dönüşen kollektif ve adi komandit şirketler tür değıştirme sonrası sermaye şirketi olarak kurumlar vergisi mükellefiyeti başlamış olacaktır. Bu nedenle tür değıştirme tarihine kadar olan döneme ait kazançlar tür değıştiren şirket ortakları tarafından beyan edilerek üzerlerinden gelir vergisi tarhiyatı yapılacaktır.

KDV'nin 17'inci maddesinin 4-c bendi hükmü ile GVK'nın 81 inci maddesinde belirtilen işlemler katma değer vergisinden istisna edilmiştir. Dolayısıyla kollektif ve adi komandit şirketlerin GVK'nın 81'inci maddesinde yer alan şartlar dahilinde tür değıştirme işlemleri katma değer vergisinden istisna olacaktır.

GVK 81'inci maddesinde şahıs şirketlerinin nevi değıştirerek sermaye şirketine dönüşmesi ve ferdi işletmelerin bir sermaye şirketine devri düzenlenmiştir. Buna karşın madde düzenlemesinde şahıs şirketlerinin sermaye şirketine devri, bir başka şahıs şirketiyle birleşmesi veya adi ortaklıkların şahıs şirketiyle birleşmesi gibi konular madde kapsamında yer almamaktadır. Bu nedenle bu işlemler KDV açısından genel esaslara göre vergilendirilecektir⁷⁰⁹.

Bu kapsamda vergiden istisna edilen işlemler bakımından Katma Değer Vergisi Kanununun 30 uncu maddesinin (a) bendi hükmü uygulanmaz. İşlem sonunda faaliyetini bırakan, bölünen veya infisah eden mükelleflerce yüklenilen ve indirilemeyen vergiler, faaliyete başlayan veya devir ve bölünme sonrasında devredilen veya bölünen kurumların varlıklarını devralan mükellefler tarafından mükerrer indirimde yol açmayacak şekilde indirim konusu yapılır.

---

⁷⁰⁹ Uzunoğlu, s.374

4.7.2. Damga Vergisi Kanunu Uygulaması

488 sayılı Damga Vergisi Kanununun 1 inci maddesinde, bu Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı kâğıtların damga vergisine tabi olacağı açıklanmıştır. İstisnalar başlıklı 9’uncu maddesinde ise Kanuna ekli 2 sayılı tabloda yazılı kâğıtların Damga Vergisinden istisna olduğu hükme bağlanmıştır. Damga vergisinden istisna edilen kâğıtları düzenleyen 2 sayılı tablonun Ticari ve medeni işlerle ilgili kâğıtların yer aldığı IV’inci bölümünün 17’inci (4684/22-C maddesiyle eklenen-Yürürlük: 3.7.2001) fıkrasında ise **“Kurumlar Vergisi Kanununa göre yapılan birleşme, devir ve bölünmeler nedeniyle düzenlenen kâğıtlar.”** damga vergisinden istisna olduğu hükme bağlanmıştır.

İstisna uygulaması KVK’ya göre yapılan birleşme devir ve bölünmeler nedeniyle düzenlenen kâğıtları kapsama almaktadır. KVK da düzenlenen şartları taşımayan birleşme devir ve bölünme işlemlerinde istisna uygulaması söz konusu olmayacaktır.

İstisna, devir ve bölünme nedeniyle düzenlenen sözleşme, genel kurul kararları, sözleşme değişiklikleri vb kâğıtların tamamını kapsama almaktadır⁷¹⁰. KVK’da düzenlenen birleşme, devir ve bölünmeler nedeniyle düzenlenen kâğıtlar açısından damga vergisi istisnası düzenlenmekle beraber yine KVK’da yer alan hisse değişimi nedeniyle düzenlenen kâğıtlar için herhangi bir istisna hükmü bulunmamaktadır.

Keza gelir idaresi başkanlığı **“Hisse Değişimi Sözleşmesi”** başlıklı kâğıdın damga vergisinden istisna edilip edilemeyeceğinin sorulması üzerine vermiş olduğu bir özelgede⁷¹¹.

“Hisse Değişimi Sözleşmesi” başlıklı kâğıt Kurumlar Vergisi Kanununa göre yapılan birleşme, devir ve bölünmeler nedeniyle düzenlenen kâğıtlar arasında yer almadığından, söz konusu kâğıdın Damga Vergisi Kanununa ekli (2) sayılı Tablonun IV/17 fıkrasına göre damga vergisinden istisna edilmesi mümkün bulunmamaktadır” açıklamasında bulunmuştur.

⁷¹⁰ Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, s.569

⁷¹¹ Gelir İdaresi Başkanlığının 13.01.2010 tarih ve B.07.1.GİB.0.02.62/6202-3211-3281 sayılı özelgesi.

KVK'ya göre yapılan tür değişikliğinde ise işlem aynı kanunun 19 ve 20'inci maddeleri kapsamında devir hükmünde sayılacaktır. Bu kapsamda KVK'ya göre yapılan tür değişikliği işlemlerinde düzenlenen kâğıtların da damga vergisi istisnasından yararlanması gerekmektedir.

4.7.3. Harçlar Kanunu Uygulaması

492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 123'üncü maddesi ile anonim, eshamlı komandit ve limited şirketlerin kuruluş, sermaye artırımı, birleşme, devir, bölünme ve nev'i değişiklikleri nedeniyle yapılacak işlemlerin bu Kanunda yazılı harçlardan müstesna olduğu açıklanmıştır

İstisna hükmü sermaye şirketleri için düzenlenmiştir. Sermaye şirketlerinin taraf olmadığı yeniden yapılandırılmalarda harç alınması gerekecektir. İstisna uygulaması için tarafların birisinin sermaye şirketi olması yeterlidir⁷¹².

4.7.4. 6183 Sayılı Kanun Uygulaması

6183 sayılı kanunun 36'ıncı maddesinde birleşme devir bölünme hallerinde amme alacağının tahsili açısından aşağıdaki hükme yer verilmiştir.

“ Bu Kanunun tatbiki bakımından;

a) İki veya daha ziyade hükmî şahsın birleşmesi halinde yeni kurulan hükmî şahıs,

b) Devir halinde devir alan hükmî şahıs,

c) Bölünme halinde bölünen hükmî şahsın varlıklarını devralan hükmî şahıslar,

d) Şekil değiştirme halinde yeni hükmî şahıs,

Birleşen, devir alınan, bölünen veya eski şekildeki hükmi şahıs ve şahısların yerine geçer. ”

Hüküm ticari işletmenin tür değiştirerek ticaret şirketi haline dönüşmesi halinde de uygulanacaktır. 6183 sayılı kanundaki bu düzenleme tüm amme borçlarını kapsamaktadır⁷¹³.

---

⁷¹² Kocaer, s.241

4.7.5. 6802 Sayılı Gider Vergileri Uygulaması

6802 sayılı kanunun 29'uncu maddesinde hangi muameleler dolayısıyla alınan paraların banka ve sigorta muameleleri vergisinden müstesna olduğu açıklanmıştır. Maddenin “s” bendi aşağıdaki gibidir.

“s) (Ek bend: 20/06/2001 - 4684 S.K./20. md.) Kurumlar Vergisi Kanununa göre yapılan birleşme, devir, bölünme ve hisse değişimi işlemlerinden doğan kazançlar.”

Buna göre bankacılık ve sigortacılık alanlarında faaliyette bulunan sermaye şirketlerinin KVK'ya göre yapacakları birleşme, devir, bölünme ve hisse değişimi işlemlerinden doğan kazançlar BSMV'ye tabi tutulmayacaktır. Bu istisna devir (vergisiz birleşme) işlemi kapsadığı gibi vergili birleşme işlemlerini de kapsama almaktadır⁷¹⁴.

4.8. BİRLEŞME BÖLÜNME VE TÜR DEĞİŞTİRME İŞLEMLERİNİN YOĞUNLAŞMA ALANLARININ ÖLÇÜLMESİ

Önceki bölümlerde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere ekonomi ve işletme literatüründe yer alan birleşme tanımı ve kapsamı ile hukuk literatüründe yer alan tanım ve kapsam birbirinden oldukça farklıdır. Ekonomi ve işletme literatüründe birleşme ve satın alma kavramları (Mergers –Acquisitions) bir bütün olarak ve çoğu zaman ise birbiri yerine kullanılmaktadır. Birleşme (Merger) kavram olarak iki ya da daha fazla şirketin birleşerek tek şirket haline gelmesi, satın alma (Acquisitions) ise şirketin tüm aktif ve pasiflerinin veya hisselerinin satın alınması olarak tanımlanabilir. Birleşme ve satın alma kavramları literatürde bir bütün olarak ve birbirleri yerine kullanılsalar bile hukuki olarak birbirlerinden farklı kavramlardır. Birleşmede devrolan şirketlerin ekonomik ve hukuki varlıkları ortadan kalkmasına rağmen, satın alma işleminde hukuki varlıklarını devam ettirmektedirler.

Bununla beraber hukuk literatüründe, hukuk dalları itibariyle de düzenlenen alanların ve düzenlemedeki amaçların farklı olması nedeniyle birleşme ve bölünme kavramlarına farklı anlamlar yüklenmektedir. Örneğin KVK kapsamında devralma

---

⁷¹³ Kocaer, s.243

⁷¹⁴ Kavak, s.168

tanımı vergisiz birleşmeyi açıklamakta kullanılırken, TTK kapsamında, birleşme “devralma yoluyla” ve “yeni kuruluş şeklinde” olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilebilmektedir. Bir şirketin diğerini devralması “devralma şeklinde birleşme” , yeni bir şirket içinde bir araya gelmeleri, “yeni kuruluş şeklinde birleşme” olarak adlandırılmıştır. Oysa KVK bir şirketin diğerini devralması vergisiz olması halinde devralma olarak tanımlamakta aksi halde işlem birleşme kavramıyla açıklanmaktadır. Dolayısıyla KVK açısından birleşme olarak tanımlanan bir işlem TTK açısından devralma olarak tanımlanabilmektedir.

Rekabet Hukuku açısından birleşme ve devralmaların kapsamı kanunun 7’inci maddesinde açıklanmıştır. 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme Ve Devralmalar Hakkında Tebliğ’in 5’inci maddesinde birleşme veya devralma sayılan haller 6’ıncı maddesinde ise birleşme veya devralma sayılmayan haller açıklanmıştır. Örneğin altıncı maddede kontrol değişikliğine yol açmayan grup içi işlemler için kuruldan izin alınması gerekmeyeceği hükme bağlanmıştır. Ancak ülkemiz uygulamasında devralma ve birleşmeler grup içi işlemlerde yoğunlaştığı görülmektedir.

Türkiye’de birleşme ve devralmalarla ilgili olarak gerek özel sektör kaynaklı gerekse kamu kaynaklı birçok araştırma ve inceleme yayımlanmaktadır. Rekabet Kurumu Ekonomik Analiz ve Araştırma Dairesi Başkanlığı tarafından yıllar itibariyle yayımlanan Birleşme ve Devralma Görünüm Raporları, Ernst and Young (EY), Deloitte, Price Waterhouse Coopers (PwC), KPMG gibi şirketlerin yayımladıkları birleşme ve satın alma işlemleri raporları örnek olarak verilebilir. Yukarıda açıkladığımız nedenlerle farklı kuruluşlar tarafından açıklanan birleşme ve devralma istatistikleri, farklı amaçlarla düzenlendiğinden dolayı vergi hukuku kapsamında yapılacak değerlendirmelere temel teşkil etmemektedir. Vergi hukuku çerçevesinde ülkemizde yapılan birleşme devralma, bölünme ve tür değiştirme işlemlerine ilişkin verilere ulaşmakta sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede bir veri setine toplu olarak ulaşma imkanı bulunmamaktadır. Bu husus vergi hukuku kapsamında birleşme ve devralmalar ve diğer yeniden yapılanma faaliyetleri için yapılacak araştırma ve değerlendirmelerin önünde önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu alanda yapılan çalışmalarda da veri sağlamadaki yetersizlik nedeniyle birleşme ve devralmaların yapısı çeşidi vb konularda yeterli derecede incelenemediği ve analiz edilemediği görülmektedir.

4.8.1. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Çalışmada veri seti olarak birleşme devralma ve bölünme işlemlerinde, hisseleri Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören şirketlerin KAP'a (Kamuyu Aydınlatma Platformu) gönderdikleri birleşme ve bölünme bildirimleri taranmış ve bu veriler çalışmada kullanılmıştır. Şirketlerde tür değiştirme işlemlerinin incelenmesinde ise T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü tarafından aylar itibarıyla açıklanan şirket istatistikleri bülteni taranmış ve bu dönemlere tür değiştiren şirketlere ilişkin veri seti hazırlanmıştır.

4.8.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada hisseleri Borsa İstanbul'da işlem gören halka açık şirketlerin KAP'a yaptıkları birleşme devralma ve bölünme bildirimleri dikkate alınarak;

- ✓ Birleşmeye devralan ve devrolan sıfatıyla katılan şirketlerin halka açıklık durumunun analizi,
- ✓ Birleşmeye devralan sıfatıyla katılan şirketlerin sektörel analizi,
- ✓ Payları borsada işlem gören devralan şirketlerin işlem gördükleri Pazar ve piyasa analizi,
- ✓ Birleşme işlemlerinin ne ölçüde devralma şeklinde gerçekleştiği,
- ✓ Devralma şeklinde vergisiz gerçekleşen birleşmelerin ne ölçüde kolaylaştırılmış usulde ve iştirak, bağlı ortaklık gibi ilişkili şirketlerle gerçekleştiği,
- ✓ Bölünme işlemlerinin hangi ölçüde kısmi veya tam bölünme şeklinde gerçekleştiği,
- ✓ Kısmi Bölünmeye konu değerlerin kısmi bölünme işlemindeki ağırlıkları,

T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan şirket istatistikleri bültenlerinde yer alan tür değiştirme istatistikleri dikkate alınarak;

- ✓ Tür değiştiren şirketlerin toplam içindeki yapısı
- ✓ Yeni türe dönüşümde hangi tür şirket yapılanmasının yoğunlukla tercih edildiği, gibi hususların analiz edilmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

4.8.3. Araştırmada Kullanılan Veri Seti

Çalışmada kullanılan veri seti yukarıda da açıklandığı üzere iki kaynaktan sağlanmıştır. Birleşme devralma ve bölünme işlemlerinde veriler Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören şirketlerden elde edilmiştir. Tür değiştirme işlemlerine ilişkin veriler ise T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü tarafından açıklanan şirket istatistikleri bültenlerinden elde edilmiştir.

4.8.3.1. Örnek Seçimi-Birleşme ve Devralma İşlemleri

Örnek seçiminde payları Borsa İstanbul'da işlem gören şirketlerin 2013 ve 2014 yıllarında KAP'a (Kamuyu Aydınlatma Platformu) yaptıkları birleşme ve devralma bildirimleri taranmıştır. Bu bildirimler kapsamında birleşmeye ilişkin duyuru tarihi, yönetim kurulu karar tarihi veya birleşmeye esas mali tablo tarihi bu yıllara rastlayan birleşme ve devir işlemleri dikkate alınmıştır.

Birleşme işlemi bildirimlerinde devralan veya devrolan şirketlerin en az birinin Borsa İstanbul'da işlem görmesi, birleşme işlemine ilişkin çalışmanın 2013 veya 2014 yıllarında başlanması ve faaliyet alanları sermaye yapılarına ilişkin yeterli bilginin sağlanmasına dikkat edilmiştir. Birleşme ile ilgili veriler Borsa İstanbul ve SPK bünyesinde istatistiki olarak bulunmadığından dolayı verilerin elde edilmesi için şirketlerin KAP'a verdikleri birleşme ve bölünme bildirimleri, birleşme raporları ve birleşme sözleşmeleri taranmıştır.

2013 ve 2014 yıllarında KAP'a toplamda 25 adet birleşme işlemi bildirimi yapılmıştır. Değerlendirmede kullanılacak olan bu birleşmelere ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 11: Borsa İstanbul’da İşlen Gören Şirketlere İlişkin Birleşme Bildirimleri

	DEVROLAN ŞİRKET	BİRLEŞMEYE İLİŞKİN DUYURU TARİHİ	YÖNETİM KURULU KARAR TARİHİ	BİRLEŞMEYE ESAS MALİ TABLO TARİHİ	DEVROLAN ŞİRKET
1	İŞIKLAR ENERJİ VE YAPI HOLDİNG A.Ş. / IEYHO	14.02.2014 15:47	14.02.2014	31.12.2013	İŞIKLAR YATIRIM HOLDİNG A.Ş
2	DENİZ GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş	06.02.2014 17:58	06.02.2014	31.12.2013	PUPA GAYRİMENKUL KİRALAMA VE YÖNETİM HİZMETLERİ A.Ş
3	MEPET METRO PETROL VE TESİSLERİ SANAYİ TİCARET A.Ş. / MEPET	12.11.2013 17:51	23.10.2013	30.09.2013	METRO YAĞLI TURİSTİK TESİS İŞLETMECİLİĞİ VE PETROL ÜRÜNLERİ TİCARET A.Ş
4	MARS SİNEMA TURİZM VE SPOR TİF TESİSLER İŞLETMECİLİĞİ A.Ş	11.11.2013 17:11	11.11.2013	30.09.2013	AFM ULUSLARARASI FİLM PRODÜKSİYON TİCARET VE SANAYİ A.Ş. / AFMAS
5	AKSA AKRİLİK KİMYA SANAYİ A.Ş. / AKSA	01.11.2013 08:05	31.10.2013	30.09.2013	AK-TOPS TEKSTİL SANAYİ A.Ş
6	GÜLER YATIRIM HOLDİNG A.Ş. / GLRYH	01.10.2013 14:48	01.10.2013	30.09.2013	GÜLER FİNANSAL DANIŞMANLIK HİZMETLERİ A.Ş
7	ASLAN ÇİMENTO A.Ş. / ASLAN	27.09.2013 17:41	27.09.2013	30.06.2013	BİR TAŞ BİRLİK İNŞAAT SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
8	SİNPAŞ GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş. / SNGYO	25.09.2013 12:48	24.09.2013	30.06.2013	EVİYA GAYRİMENKUL GELİŞTİRME VE YATIRIM A.Ş
9	NİĞBAŞ NİĞDE BETON SANAYİ VE TİCARET A.Ş	25.06.2013 15:11	24.06.2013	30.06.2013	ÖZİŞİK İNŞAAT VE ENERJİ A.Ş
10	ALTINYAĞ KOMBİNALARI A.Ş. / ALYAG	10.05.2013 13:46:39/19.06.2013 16:22:37	10.05.2013/19.06.2013	30.06.2013	GÜRTAŞ TARIM ENERJİ YATIRIMLARI SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
11	KELEBEK MOBİLYA SANAYİ VE TİCARET A.Ş. / DGKLB	06.05.2013 19:08	22.04.2013	31.12.2012	DOĞ-TAŞ DOĞANLAR MOBİLYA İMALAT ENERJİ ÜRETİM SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
12	TAT GIDA SANAYİ A.Ş. / TATGD	03.03.2015 18:08	03.03.2015	31.12.2014	MOOVA GIDA SANAYİ VE TİCARET A.Ş
13	LOGO YAZILIM SANAYİ VE TİCARET A.Ş. / LOGO	27.02.2015 15:40	26.02.2015	31.12.2014	1) NETSİS YAZILIM SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ 2) LOGOBİ YAZILIM SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ 3) CORETECH BİLGİ TEKNOLOJİSİ HİZMETLERİ ANONİM ŞİRKETİ

14	ASELSAN ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş. / ASELS	27.11.2014 16:46	27.11.2014	30.09.2014	MİKES MİKRODALGA ELEKTRONİK SİSTEMLER SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
15	VESTEL ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş. / VESTL	28.10.2014 08:51	27.10.2014	30.09.2014	DEKSAR MULTİMEDYA VE TELEKOMÜNİKASYON ANONİM ŞİRKETİ
16	UMUR BASIM SANAYİ VE TİCARET A.Ş. / UMURB	25.12.2014	21.10.2014	30.07.2014	ÖZAY BASIM SAN. VE TİC A.Ş.
17	SİLOPİ ELEKTRİK ÜRETİM A.Ş.	01.12.2014 09:59	01.09.2014	30.06.2014	PARK ELEKTRİK ÜRETİM MADENCİLİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş. / PRKME
18	GSD DENİZCİLİK GAYRİMENKUL İNŞAAT SANAYİ VE TİCARET A.Ş. / GSDDE	06.11.2014 16:13	09.06.2014	30.06.2014	GSD DIŞ TİCARET A.Ş.
19	GLOBAL YATIRIM HOLDİNG A.Ş. / GLYHO,	21.10.2014 15:51	16.10.2014	30.06.2014	GES ENERJİ A.Ş.
20	ÖZAK GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş. / OZKGY,	20.10.2014 18:12	01.07.2014	01.07.2014	AKTAY TURİZM YATIRIMLARI VE İŞLETMELERİ A.Ş.
21	TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş. / TCELL	16.10.2014 18:50	24.09.2014	30.06.2014	TURKTELL ULUSLARARASI YATIRIM HOLDİNG AŞ
22	BİMEKS BİLGİ İŞLEM VE DIŞ TİCARET A.Ş. / BMEKS,	26.09.2014 19:27	15.09.2014	30.06.2014	ELECTROWORLD İÇ VE DIŞ TİCARET A.Ş.
23	KOÇ ÇELİK SANAYİ A.Ş.	19.09.2014 16:23	12.08.2014	30.06.2014	DAGI YATIRIM HOLDİNG A.Ş. / DAGHL,
24	İŞ YATIRIM MENKUL DEĞERLER A.Ş. / ISMEN	06.06.2014 17:53	11.04.2014	31.12.2013	CAMIŞ MENKUL DEĞERLER A.Ş.
25	DOĞAN ŞİRKETLER GRUBU HOLDİNG A.Ş. / DOHOL	26.05.2014 20:24	14.04.2014	31.12.2013	DOĞAN YAYIN HOLDİNG A.Ş.

Kaynak: <https://www.kap.gov.tr/>

4.8.3.2. Örnek Seçimi- Bölünme

Örnek seçiminde payları Borsa İstanbul'da işlem gören şirketlerin 2010 ve 2015 yıllarında KAP'a (Kamuyu Aydınlatma Platformu) yaptıkları bölünme bildirimleri taranmıştır. Bu tarama sonucunda KAP'a yapılan bildirimlerin tamamının kısmi bölünmeye yönelik olduğu görülmüştür. Değerlendirmede

kullanılacak olan bölünme işlemlerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 12: Borsa İstanbul’da İşlem Gören Şirketlere İlişkin Bölünme Bildirimleri

	BÖLÜNEN ŞİRKET	DEVRALAN ŞİRKET	BÖLÜNMEYE İLİŞKİN DUYURU TARİHİ	BÖLÜNEN ŞİRKET BORSADA İŞLEM GÖRÜYOR MU?	DEVRALAN ŞİRKET BORSADA İŞLEM GÖRÜYOR MU?	BÖLÜNEN ŞİRKETİN DEVRALAN ŞİRKETTE Kİ PAYI (%)	BÖLÜNMEYE KONU DEĞER
1	CARREFOUR SABANCI TİCARET MERKEZİ A.Ş. / CARFA, CARFB	YENİ KURULACAK ADANABİR GAYRİMENKUL GELİŞTİRME VE İŞLETME A.Ş.	25.02.2015	Evet	Hayır	100	Gayrimenkul
2	LÜKS KADİFE TİCARET VE SANAYİ A.Ş. / LUKSK	LÜKS GAYRİMENKUL GELİŞTİRME VE YATIRIM A.Ş.	21.09.2012	Evet	Hayır	100	Gayrimenkul
3	ENKA İNŞAAT VE SANAYİ A.Ş. / ENKAI	ENKA ELEKTRİK ÜRETİM A.Ş.	13.08.2012	Evet	Hayır	100	İştirak Payı
4	CAMIŞ ELEKTRİK ÜRETİM A.Ş.	SODA SANAYİ A.Ş. / SODA	30.03.2012	Hayır	Evet	0	Üretim İşletmesi
5	PAŞABAĞCI CAM SAN. VE TİC. A.Ş.	T.ŞİŞE VE CAM FABRİKALARI A.Ş.	25.01.2012	Hayır	Evet	0	Gayrimenkul
6	AKSA AKRİLİK KİMYA SANAYİ A.Ş. / AKSA	YENİ KURULACAK AKSA KARBON ELYAF SANAYİ A.Ş.	28.11.2011	Evet	Hayır	100	Gayrimenkul
7	SÖKTAŞ TEKSTİL SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	SÖKTAŞ DOKUMA İŞLETMELERİ SAN. VE TİC. A.Ş.	27.12.2010	Evet	Hayır	100	Üretim İşletmesi
		EFELER ÇİFTLİĞİ TARIM VE HAYVANCILIK AŞ			Hayır	100	Üretim İşletmesi
8	REYSAŞ TAŞIMACILIK VE LOJİSTİK TİCARET A.Ş. / RYSAS	REYSAŞ GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.	21.04.2010	Evet	Evet	4	Gayrimenkul
9	FFK FON FİNANSAL KİRALAMA A.Ş. / FONFK	YENİ KURULACAK GÖZDE FİNANSAL HİZMETLER A.Ş.	24.12.2009	Evet	Hayır	100	Gayrimenkul
10	KONYA ÇİMENTO SANAYİ A.Ş.	KONYA HAZIR BETON SANAYİ A.Ş.	14.04.2015	Evet	Hayır	100	Üretim İşletmesi

Kaynak: <https://www.kap.gov.tr/>

4.8.3.3. Örnek Seçimi-Tür Değiştirme İşlemleri

T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü tarafından 2013 ve 2014 yıllarında aylar itibariyle açıklanan şirket istatistikleri bültenleri incelenmiş, bu bültenlerde yer alan tür değiştirme bölümleri ayıklanarak aylar itibariyle veri setine ulaşılmıştır. Eylül 2013-Haziran 2014 tarihleri arasında yayımlanan aylık Şirket İstatistikleri Bülteninde yer alan bilgiler kapsamında söz konusu tarihler arasında nevi değiştiren şirketlere ilişkin bilgiler aylar itibariyle aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 13: Tür Değiştiren Şirketler

<i>Dönem</i>	<i>Şirket Türü</i>	<i>Şirket Sayıları</i>		<i>Yeni Sermaye (TL)</i>
		<i>Önceki Türü</i>	<i>Yeni Türü</i>	
Eylül 13	Anonim	0	152	377.944.236
	Kollektif	2	0	0
	Komandit	0	0	0
	Limited	152	2	209.800
	Kooperatif	0	0	0
Ekim 13	Anonim	3	148	516.381.711
	Kollektif	2	0	0
	Komandit	1	0	0
	Limited	147	5	1.500.000
	Kooperatif	0	0	0
Kasım 13	Anonim	1	137	279.974.425
	Kollektif	0	0	0
	Komandit	0	0	0
	Limited	137	1	300.000
	Kooperatif	0	0	0
Aralık 13	Anonim	0	230	
	Kollektif	2	0	720.899.452
	Komandit	0	0	0
	Limited	228	1	0
	Kooperatif	1	0	10.000
Ocak 14	Anonim	11	303	898.979.554
	Kollektif	7	0	0
	Komandit	1	9	0
	Limited	299	16	20.597.500
	Kooperatif	1	0	0
Şubat 14	Anonim	1	136	595.950.744
	Kollektif	1	0	0
	Komandit	0	0	0
	Limited	136	2	300.000
	Kooperatif	0	0	0
Mart 14	Anonim	3	164	3.308.738.190
	Kollektif	7	0	0
	Komandit	1	0	0
	Limited	161	8	1.885.100
	Kooperatif	0	0	0
Nisan 14	Anonim	5	152	429.070.100
	Kollektif	1	0	0
	Komandit	0	0	0
	Limited	151	5	2.126.000
	Kooperatif	0	0	0
Mayıs 14	Anonim	4	142	766.398.997

	Kollektif	3	0	0
	Komandit	0	0	0
	Limited	140	6	2.970.000
	Kooperatif	1	0	0
	Anonim	1	186	402.689.075
	Kollektif	5	0	0
	Komandit	0	0	0
	Limited	183	4	1.525.000
Haziran 14	Kooperatif	1	0	0
TOPLAM		1800	1800	8.328.449.884

Kaynak: T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İç Ticaret Genel Müdürlüğü, Şirket

İstatistikleri Bültenleri Eylül 2013-Haziran 2014

4.8.4. Birleşme Bölünme ve Tür Değişirme İşlemlerinin Yoğunlaşma Analizi

Yukarıda detaylı şekilde açıklanan birleşme bölünme ve tür değişirme işlemlerine ilişkin hazırlanan veri setleri dikkate alındığında bu işlemlerin taraf, tür, yapı vb açılarda yoğunlaştığı alanlar aşağıda saptanmıştır.

4.8.4.1. Birleşme ve Devralma İşlemleri

Hisseleri Borsa İstanbul'da işlem gören şirketlerin birleşme ve devralma işlemlerine 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 136'ncı maddesi ve birleşme ile ilgili diğer maddeleri, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 18, 19 ve 20'inci maddesi hükümleri, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve Sermaye Piyasası Kurulu'nun II-23-2 numaralı Birleşme ve Bölünme Tebliği ve ilgili diğer mevzuat hükümler uygulanmaktadır. Kolaylaştırılmış birleşme işlemlerinde ise TTK'nın 155. ve 156.maddeleri ile Birleşme Tebliği'nin 13. maddesi hükümleri çerçevesinde yapılmaktadır. Borsa İstanbul'da işlem gören birleşmelerin tamamı KVK kapsamında vergisiz birleşme olarak adlandırılan devralma yoluyla yapılan birleşmelerden oluşmaktadır.

2013 ve 2014 yıllarında Borsa İstanbul'a işlem gören şirketlerin KAP'a yaptıkları birleşme bildirimleri ayrıntılı olarak incelenmiş, bu bildirimlerden birleşme raporlarından birleşme sözleşmelerinden elde edilen bilgiler tasnif edilerek bir veri seti hazırlanmıştır. Bu veri seti aşağıdaki tabloda ayrıntılı olarak yer almaktadır.

Tablo 14: Borsa İstanbul'da İşlem Gören ve 2013-2014 Yıllarında Birleşme ve Devralma Gerçekleştiren Şirketler Hakkında Bilgi

	Devralan Şirket	Devrolan Şirket	Birleşme Kolaylaştırılmış Yöntemle mi Yapılmış?	Devralan Şirket Çıkarılmış/Ödenmiş Sermaye	Devrolan Şirket Çıkarılmış/Ödenmiş Sermaye	Devrolan Şirkette Doğrudan Devralan Şirket Payı (%)	Devralan Şirket Payları Borsada İşlem Görüyor mu?	Devrolan Şirket Payları Borsada İşlem Görüyor mu?
1	IEYHO	ISYHO	Hayır	112.031.689,00 TL	140.000.000,00 TL	33,24	Evet	Evet
2	DZGYO	PUPA A.Ş.	Evet	50.000.000,00 TL	340.000.000,00 TL	100	Evet	Hayır
3	MEPET	METRO YAĞLI TURİSTİK	Evet	75.350.000,00 TL	1.050.000,00 TL	100	Evet	Hayır
4	MARS SİNEMA	AFMAS	Hayır	102.327.500,00 TL	13.490.362,00 TL	93,15	Hayır	Evet
5	AKSA	AK-TOPS TEKSTİL	Evet	185.000.000,00 TL	2.000.000,00 TL	100	Evet	Hayır
6	GLRYH	GÜLER FİN. DANŞ.	Evet	9.000.000,00 TL	6.000.000,00 TL	100	Evet	Hayır
		GÜLER GİRİŞİM SERM.	Evet		1.000.000,00 TL	100	Evet	Hayır
7	ASLAN	BİRTAŞ BİRLİK	Evet	73.000.000,00 TL	450.000,00 TL	100	Evet	Hayır
8	SNGYO	EVİYA	Evet	600.000.000,00 TL	14.705.565,00 TL	100	Evet	Hayır
9	NIBAS	ÖZİŞİK İNŞAAT	Hayır	27.000.000,00 TL	200.000.000,00 TL	0	Evet	Hayır
10	ALYAG	GÜRTAŞ TARIM	Hayır	60.000.000,00 TL	15.000.000,00 TL	99,54	Evet	Hayır
11	DGKLB	DOĞ-TAŞ	Hayır	50.000.000,00 TL	19.250.000,00 TL	0	Evet	Hayır
12	TATGD	MOOVA GIDA	Evet	136.000.000,00 TL	212.500.000,00 TL	100	Evet	Hayır
13	LOGO	NETSİS YAZILIM	Evet	25.000.000,00 TL	1.175.000,00 TL	100	Evet	Hayır
		LOGOBİ YAZILIM	Evet		83.333,00 TL	100	Evet	Hayır
		CORETECH BİLGİ TEKNOLOJİSİ	Evet		1.000.000,00 TL	100	Evet	Hayır
14	ASELS	MİKES MİKRODALGA	Evet	500.000.000,00 TL	39.000.000,00 TL	100	Evet	Hayır
15	VESTL	DEKSAR MULTİMEDYA	Evet	335.456.275,00 TL	42.500.000,00 TL	100	Evet	Hayır
16	UMURB	ÖZAY BASIM	Hayır	61.800.000,00 TL	224.000,00 TL	100	Evet	Hayır
17	SİLOPİ ELEKTRİK	PRKME	Hayır	80.000.000,00 TL	148.867.243,00 TL	0	Hayır	Evet
18	GSDDE	GSD DIŞ TİCARET	Hayır	30.000.000,00 TL	10.000.000,00 TL	0	Evet	Hayır
19	GLYHO	GES ENERJİ	Evet	204.211.922,00 TL	38.000.000,00 TL	100	Evet	Hayır
20	OZKGY	AKTAY TURİZM	Evet	157.000.000,00 TL	75.000.000,00 TL	100	Evet	Hayır
21	TCELL	TURKTELL ULUSLARARASI	Evet	2.200.000.000,00 TL	1.434.765.735,00 TL	100	Evet	Hayır
22	BMEKS	ELECTROWORLD	Evet	120.000.000,00 TL	60.448.859,00 TL	100	Evet	Hayır
23	KOÇ ÇELİK	DAGI	Hayır	75.000.000,00 TL	10.800.000,00 TL	0	Hayır	Evet
24	ISMEN	CAMIŞ MENKUL	Evet	332.000.000,00 TL	6.696.000,00 TL	100	Evet	Hayır
25	DOHOL	DYHOL	Hayır	2.450.000.000,00 TL	2.428.550.000,00 TL	80,02	Evet	Evet
				8.050.177.386,00 TL	5.262.556.097,00 TL			

Kaynak: <https://www.kap.gov.tr/>

Yukarıda örnek seti oluşturan 25 adet birleşme işleminin 15 adedi TTK'nın 155. ve 156.maddeleri ile Birleşme Tebliği'nin 13. maddesi hükümleri çerçevesinde kolaylaştırılmış şekilde yapılmıştır.

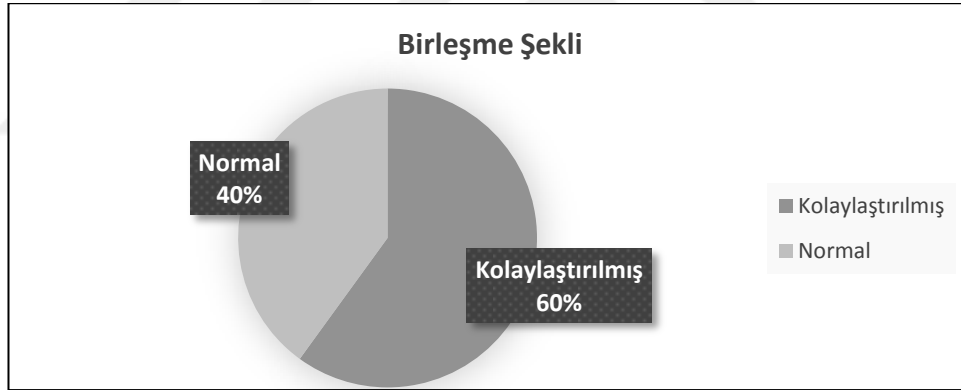
Tablo 15: Birleşme Şekline Göre Dağılım

Birleşme Şekli	Birleşme Sayısı	Ödenmiş/Çıkarılmış Sermaye	
		Devralan Şirket	Devrolan Şirket
Kolaylaştırılmış	15	5.002.018.197,00 TL	2.276.374.492,00 TL
Normal	10	3.048.159.189,00 TL	2.986.181.605,00 TL
TOPLAM	25	8.050.177.386,00 TL	5.262.556.097,00 TL

Kaynak: <https://www.kap.gov.tr/>

Birleşme şekline göre birleşmelerin % 40'ı normal şekilde % 60'ı ise kolaylaştırılmış usulde gerçekleşmiştir.

Şekil 1: Birleşme Şekline Göre Dağılım

Kaynak: <https://www.kap.gov.tr/>

Birleşme işlemine taraf olan şirketlerin halka açıklık açısından değerlendirilmesinde ise devrolan şirketlerin yoğun olarak payları borsada işlem görmeyen şirketlerden oluştuğu görülmektedir. Payları borsada işlem gören şirketler arasındaki birleşmeler ise iki adettir. Bunlardan birisi ise 2013 ve 2014 yıllarında gerçekleşen en büyük devralma yoluyla birleşme olan Doğan Şirketler Grubu Holding AŞ ile Doğan Yayın Holding AŞ arasında gerçekleşen birleşmedir.

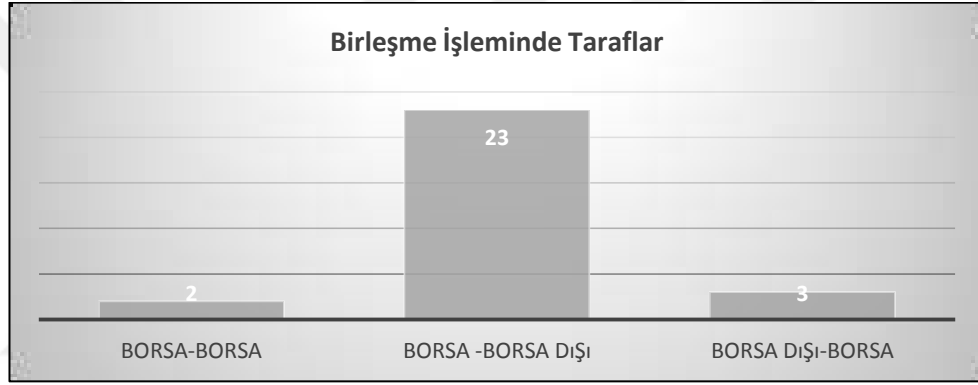
Tablo 16: Birleşme İşlemlerinde Taraflar

Devralan Şirket		Devrolan Şirket	
		Payları Borsada İşlem Gören	Payları Borsada İşlem Görmeyen
	Payları Borsada İşlem Gören	2	23
	Payları Borsada İşlem Görmeyen	3	0

Kaynak: <https://www.kap.gov.tr/>

Birleşme işlemine katılan şirketlerin payların borsada işlem görüp görmediğine göre değerlendirdiğimizde ise birleşmelerin yoğunlukla borsada işlem gören şirketlerin borsa dışı şirketleri devralmalarıyla oluştuğu görülmektedir.

Şekil 2: Birleşme İşlemlerinde Taraflar

Kaynak: <https://www.kap.gov.tr/>

Birleşme işlemlerinin sektörel dağılımının tespitinde devralan şirketin Borsa İstanbul'da yer alan sektör sınıflandırması dikkate alınmıştır. Bu çerçevede birleşme ve devralmaların devralan şirketin sektör sınıflandırması itibariyle dağılımı aşağıda yer almaktadır.

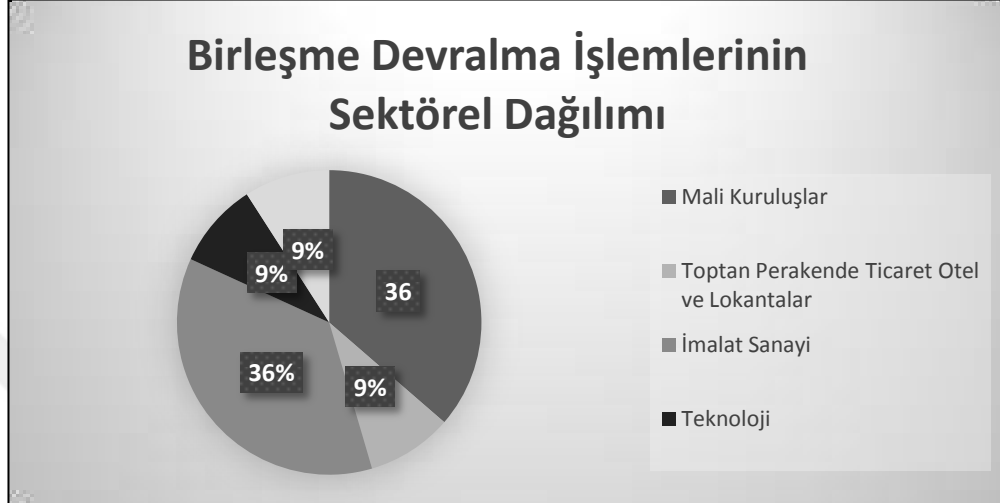
Tablo 17: Birleşme ve Devralma İşlemlerinin Sektörel Dağılımı

Sektör Alanı	Şirket Sayısı	Yüzde (%)
Mali Kuruluşlar	8	36,5
Toptan Perakende Ticaret Otel ve Lokantalar	2	9
İmalat Sanayi	8	36,5
Teknoloji	2	9
Ulaştırma Haberleşme ve Depolama	2	9
TOPLAM	22	100

Kaynak: <https://www.kap.gov.tr/>

Tabloda görüleceği üzere 2013-2014 dönemi birleşme ve devralma işlemlerinin mali kuruluşlar ve imalat sanayinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Şekil 3: Birleşme ve Devralma İşlemlerinin Sektörel Dağılımı

Kaynak: <https://www.kap.gov.tr/>

Borsa İstanbul Piyasaları beş ana grupta teşkilatlanmıştır. Bunlar;

- Pay Piyasası
- Gelişen İşletmeler Piyasası
- Borçlanma Araçları Piyasası
- Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası
- Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasası

Borsa İstanbul Pay Piyasası'nda farklı sektörlerden şirketlerin payları, rüçhan hakkı kuponları, borsa yatırım fonları, varantlar ve sertifikalar işlem görmektedir. Çok farklı endüstriyel sektörlerden halka açık şirketlerin işlem gördüğü Borsa İstanbul Pay Piyasasında işlemler ise aşağıdaki pazarlarda gerçekleştirilmektedir:

- Ulusal Pazar
- Kurumsal Ürünler Pazarı
- İkinci Ulusal Pazar
- Gözaltı Pazarı
- Birincil Piyasa
- Toptan Satışlar Pazarı

- Rüçhan (Yeni Pay Alma) Hakkı Kupon İşlemleri
- Serbest İşlem Platformu (SİP)

Birleşme işlemlerinde işleme taraf devralan şirketin işlem gördüğü piyasa ve pazarlar dikkate alındığında devralan şirket açısından Piyasa ve Pazar dağılımı aşağıdaki gibi oluşacaktır.

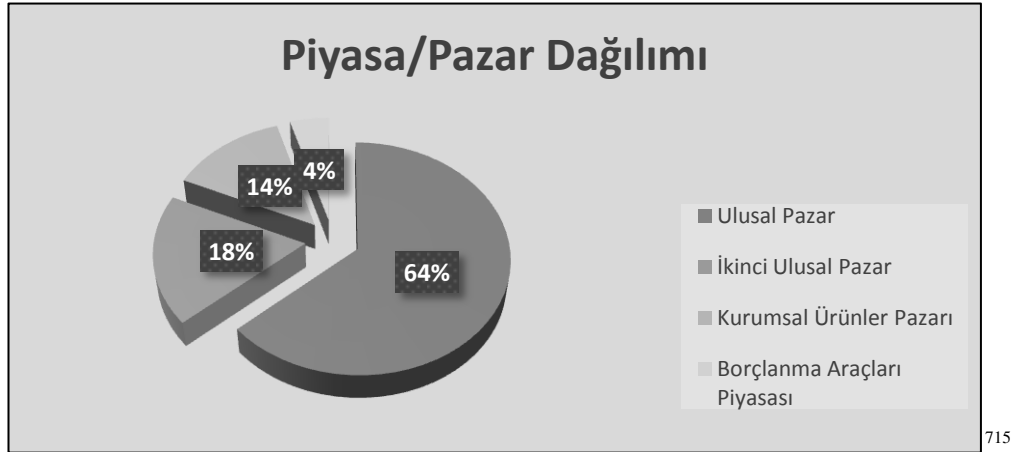
Tablo 18: Birleşme ve Devralma İşlemlerinin Gerçekleştiği Pazar/Piyasa Dağılımı

Piyasa/Pazar Alanı	Şirket Sayısı	Yüzde (%)
Ulusal Pazar	14	64
İkinci Ulusal Pazar	4	18
Kurumsal Ürünler Pazarı	3	14
Borçlanma Araçları Piyasası	1	4
TOPLAM	22	100

Kaynak: <https://www.kap.gov.tr/>

Birleşme işlemine katılan şirketlerin büyük bir kısmı Ulusal Pazarda işlem görmektedir.

Şekil 4: Birleşme ve Devralma İşlemlerinin Gerçekleştiği Pazar/Piyasa Dağılımı

Kaynak: <https://www.kap.gov.tr/>

25 adet birleşme işlemi ortaklık yapıları itibarıyla incelendiğinde birleşme işlemlerinin tamamı ilişkili şirketler arasında gerçekleştiği görülmektedir. Birleşme işlemlerinin 20 adedinde devralan şirket doğrudan devrolan şirket ortağı

⁷¹⁵ <https://www.kap.gov.tr/>

konumundadır. Doğrudan ortaklıkların 15 adedinde devralan şirket devrolan şirketin ortaklık paylarının tamamına sahiptir ve bu birleşme işlemleri TTK kapsamında kolaylaştırılmış usulde gerçekleşmiştir. Devralan şirketin devrolan şirkette doğrudan ortaklık payının bulunduğu 5 birleşme işleminde ise ortaklık oranları % 33-% 99,54 arasında değişmektedir. 25 adet birleşme işleminin 5 adedinde ise devralan şirketin doğrudan devralan şirkette pay sahibi olmamakla beraber dolaylı yoldan ilişkili şirketlerdir. Bu ilişki ortaklarının aynı gerçek kişiler olması devrolan şirketin devralan şirkette pay sahibi olması gibi yollarla oluşmaktadır.

Şirket birleşmelerinin ortaklık yapısı incelendiğinde karşımıza devralma yoluyla birleşme işlemlerinin yoğunlukla grup içi şirketler arasında yapıldığı gerçeği ortaya çıkmaktadır. Devralan ve devrolan şirket arasında oluşan ortaklık ilişkisi ise iki yolla oluşmaktadır. Bunlardan ilki ve yoğun olarak gerçekleşen şirket kuruluş aşamasında ortaya çıkan ortaklık ilişkisidir. Veri setinde gerçekleşen birleşme işlemlerinin bir kısmında şirket devralan şirket sermayesi ile kurulmuş daha sonra devralma ile ana şirkete aktif ve pasifiyle aktarılmıştır. Bir diğer ortaklık ilişkisinin oluşumu ise devralan şirket veya şirket ortaklarının önceden devrolan şirket paylarını satın almaları daha sonra ise birleşme yoluna gitmeleridir.

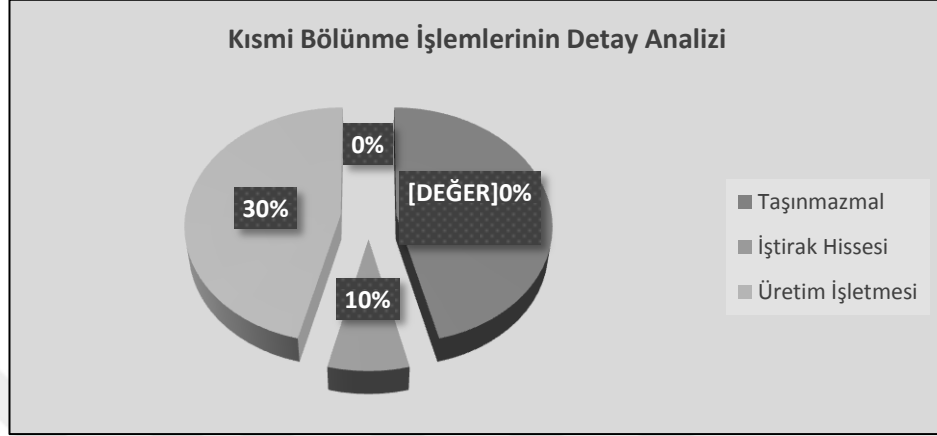
Sonuç olarak devralma yoluyla birleşme işlemleri daha çok grup şirketleri arasında gerçekleşmektedir. Bu nedenle birleşme sonucu ortaklık yapılarında önemli değişiklikler olmamaktadır. Bu ise ülkemizde şirketlerin birçoğunun hala aile şirketi olması kurumsal yapılarında eksiklik nedeniyle ortaklık yapılarını genişletmek istememelerinden kaynaklanmaktadır.

4.8.4.2. Bölünme İşlemleri

2010-2015 yılları arasında KAP'a yapılan bölünme bildirimleri taranması sonucunda bildirimlerin tamamının kısmi bölünme kapsamında yapıldığı görülmektedir. KVK'nın 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendinde, kısmi bölünmenin taşınmazlar bilançoda yer alan ve en az iki tam yıl süreyle elde tutulan iştirak hisseleri veya üretim veya hizmet işletmelerinin aynı sermaye olarak konulması suretiyle yapılacağı hükme bağlanmıştır.

İnceleme döneminde kısmi bölünme işlemlerinin 6 adedinde taşınmaz mal 1 adedinde iştirak payı 3 adedinde ise üretim işletmelerinin kısmi bölünmeye konu edildiği görülmektedir.

Şekil 5: Kısmi Bölünme İşlemlerinin Detay Analizi

Kaynak: <https://www.kap.gov.tr/>

Kısmi bölünme işlemlerinin % 80'lik kısmında bölünen şirketin devralan şirkette doğrudan ortaklık payı bulunmaktadır. Bu ortaklık payı % 70'lik kısımda hisselerin tamamına sahip olunması şeklinde gerçekleşmektedir. Kısmi bölünme işlemlerinin büyük kısmı ise yeni kurulan şirkete aktarım şeklinde olmaktadır.

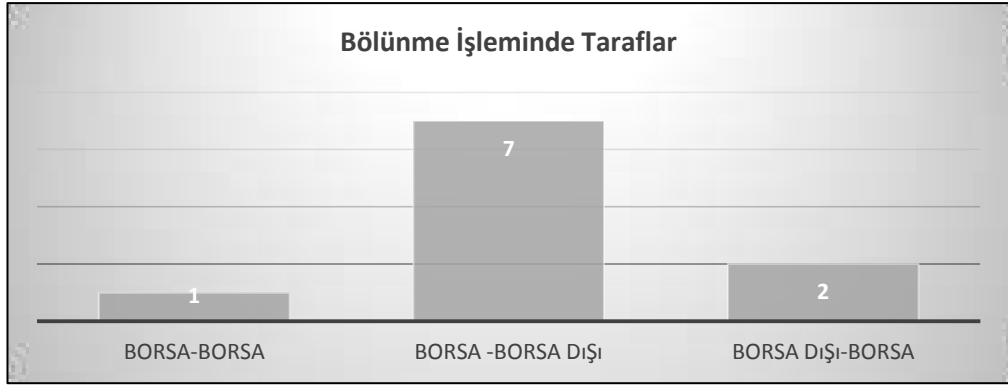
Tablo 19:Bölünme İşlemlerinde Taraflar

Bölünen Şirket		Devralan Şirket	
		Payları Borsada İşlem Gören	Payları Borsada İşlem Görmeyen
	Payları Borsada İşlem Gören	1	7
	Payları Borsada İşlem Görmeyen	2	0

Kaynak: <https://www.kap.gov.tr/>

Kısmi bölünme işlemine katılan şirketlerin payların borsada işlem görüp görmediğine göre değerlendirdiğimizde ise kısmi bölünmenin yoğunlukla borsada işlem görmeyen şirketlerde gerçekleştiği görülmektedir.

Şekil 6:Bölünme İşlemlerinde Taraflar

Kaynak: <https://www.kap.gov.tr/>

4.8.4.3. Tür Değişirme

T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü tarafından açıklanan şirket istatistikleri bültenleri yer alan tür değiştirme işlemleri incelendiğinde;

Eylül 2013-Haziran 2014 arası dönemde

1734 Limited Şirket,

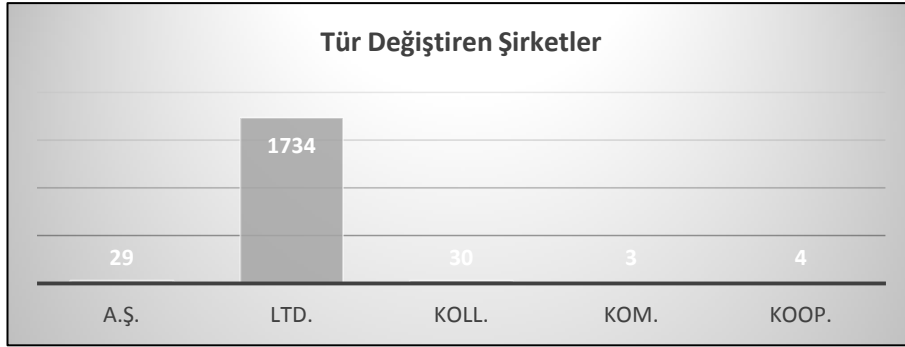
29 Anonim Şirket,

30 Kollektif Şirket,

4 Kooperatif ve 3 Komandit Şirket olmak üzere toplam 1800 şirket nev'i değişikliğine gitmiştir.

Bu süreçte nev'i değiştiren toplam 1800 şirketten 1750'si Anonim Şirkete, 50'si ise Limited Şirkete dönüşmüştür. Nev'i değişikliğine giden toplam 1800 şirketin yeni sermaye tutarı 8.328.449.884.-TL'si olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 7: Tür Değiştiren Şirketler-1

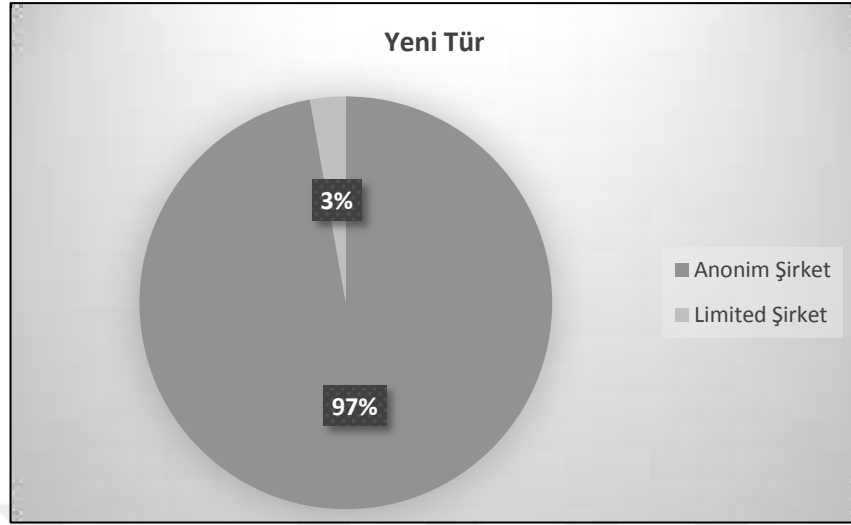
Kaynak: T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İç Ticaret Genel Müdürlüğü, Şirket İstatistikleri Bültenleri Eylül 2013-Haziran 2014

Şekil 8: Tür Değiştiren Şirketler-2

Kaynak: T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İç Ticaret Genel Müdürlüğü, Şirket İstatistikleri Bültenleri Eylül 2013-Haziran 2014

Şekil 9: Tür Değişimi Sonucu Oluşan Yeni Şirket Türleri

Kaynak: T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İç Ticaret Genel Müdürlüğü, Şirket İstatistikleri Bültenleri Eylül 2013-Haziran 2014

Yukarıdaki tablo ve analizlerden de görüleceği üzere tür değişimi işlemlerinde 1800 adet tür değiştiren şirket içerisinde % 96 ile en fazla tür değiştiren şirket limited şirketlerdir. Yeni tür içerisinde ise % 97 ile anonim şirket ilk sırada yer almaktadır. Bu veriler bize tür değiştirme işleminin temelde limited şirketten anonim şirkete dönüşüm şeklinde gerçekleştiğini göstermektedir.

Limited şirketten anonim şirkete dönüşüm ise birden çok nedene dayanmaktadır. Bu nedenlerin başlıcaları şunlardır;

A.Ş’lerde yönetim kurulu üyesi olmayan ortağın şirketten tahsil edilemeyen vergi ve SSK prim borçlarından dolayı sorumluluğu bulunmamaktadır. Sorumluluk şirkete konulan sermaye ile sınırlıdır. Yönetim kurulu üyeleri ise şahsi mal varlığıyla sorumludur. Limited şirketlerde ise şirketten ve müdürden tahsil edilemeyen vergi ve sigorta prim borçlarından dolayı ortaklar tüm malvarlığıyla sorumludurlar.

GVK’nın mükerrer 80’inci maddesinin dördüncü bendi gereği, iki yıldan fazla süre ile elde tutulan A.Ş hisse senetlerinin satışında oluşan değer artış kazancı vergilendirilmemektedir. Limited şirkette ise böyle bir düzenleme bulunmamakta, şirket paylarının elde tutulma süresine bağlı olmadan satışı halinde ortaya çıkacak değer artış kazancı vergilendirilmektedir.

AŞ'lerde şirket paylarının elden çıkarılması daha kolaydır. AŞ'lerde hamiline yazılı pay senedinin elden çıkarılması teslimle gerçekleşmekte, noterden yapılmasına veya ticaret siciline tesciline gerek bulunmamaktadır. Ancak limited şirketlerde pay devri mutlaka noterden yapılması, genel kurul onayı ve ticaret siciline tescil gereklidir.

AŞ'ler limited şirketlerden farklı olarak halka açılma, kayıtlı sermaye sistemine geçme, elektronik genel kurul düzenleme, borçlanma senetleri çıkarma gibi olanaklardan yararlanabilmektedirler.

Anonim şirket sözleşmesinin değişikliği esas sermayenin yarısını temsil eden ortakların katılımı ve katılanların oy çokluğu ile değiştirilebilmekte iken; Limited şirkette şirket sözleşmesi esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararıyla değiştirilebilmektedir.

SONUÇ

Küreselleşmenin bir sonucu olarak şirket birleşmeleri ve devralmalar gibi yeniden yapılandırma faaliyetleri firmaların verimlilik ve pazar payında artışı sağlamalarının bir aracı haline gelmiştir. Diğer yandan firmalar arası birleşme ve devralmaların yanı sıra büyük ölçekli firmaların üretim veya faaliyet bazlı bölünme faaliyetleri de firmaları daha verimli ve değişen ve gelişen pazar şartlarına daha hızlı uyum sağlamalarının önünü açabilmektedir.

Birleşme ve devralma faaliyetleri ülkemizde 24 ocak 1980 kararlarıyla birlikte dışa açılma ve sermaye piyasalarında dışa entegrasyonla beraber daha önemli bir şekilde gündeme gelmiş ve 2000'li yılların başından itibaren artan bir ölçekte devam etmiştir. Ülkemizde birleşme ve devralmalar daha çok finans, enerji, telekomünikasyon ve perakendecilik gibi sektörlerde ağırlık kazanmıştır. Ancak ülkemizde aile şirketlerinin çokluğu ve bu şirket sahiplerinin şirketlerini birleşme ve bölünme gibi yeniden yapılandırma faaliyetlerine karşı temkinli olmaları nedeniyle bu faaliyetlerin sınırlı kalmasına yol açmaktadır.

Diğer yandan bankacılık sektörünün gerek uluslararası düzeyde gerekse ulusal düzeyde öneminin ve büyüklüğünün artmasına paralel olarak bankalar arası birleşmelerde giderek artmaktadır. Banka birleşmelerinin temel nedenleri sektörde rekabet ortamının artması, bankalara ilişkin sermaye yeterliliği ve diğer düzenlemelere ilişkin getirilen zorunluluklar ve sektöre giriş yapacak yeni aktörlerin lisans almada karşılaştıkları güçlükler olarak sıralanabilir. Şirket birleşme ve devralmalar ekonomik ve hukuki düzeyde farklı anlamlar ifade etmektedir. Ekonomik çerçevede şirket satın almaları da şirket birleşmeleri ile birlikte değerlendirilmektedir. İşletmelerde yeniden yapılandırma faaliyetlerinin ekonomik boyutu ve nedenleri önemli olmakla beraber hukuksal boyutu da önemli hale gelmiştir. Hukuki çerçeveye baktığımızda şirket birleşmeleri ve buna paralel yapıdaki yeniden yapılandırma faaliyetleri olan devir, hisse değişimi, tür değişimi bölünme gibi işlemler yapıları gereği birden fazla alanı ilgilendirmekte ve hukuk dalları açısından da farklı anlam ve içeriğe sahip olarak karşımıza çıkabilmektedirler. Dolayısıyla şirket yeniden yapılandırmalarının ekonomik ve hukuksal açıdan kavramsal çerçevesini çizebilmekte kolay olmamaktadır.

Birleşme, bölünme ve diğer şirketlerdeki yeniden yapılandırma faaliyetlerinin hukuksal boyutuna baktığımızda karşımıza birden çok hukuk dalı çıkmaktadır. Bu hukuk dalları ise yeniden yapılandırma işlemlerini kendi düzenlemiş oldukları alanlar çerçevesinde hükümler getirmişlerdir. Yeniden yapılandırma faaliyetleri Ticaret Hukuku, Vergi Hukuku, Rekabet Hukuku, Bankacılık Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku kapsamında düzenlemelerin yer aldığı geniş bir hukuksal düzenlemeleri ilgilendirmektedir.

Yeni TTK ile birlikte ticaret ortaklıklarının birleşmesi bölünmesi ve tür değiştirme işlemleri yeniden reforme edilmiştir. Düzenleme AB yönergelerine uygun olarak yapılmıştır. TTK'nın 134 ilâ 194 üncü maddeleri birleşme bölünme ve tür değiştirme ile ilgili uygulama alanını belirlemektedir. Yeni düzenlemelerle beraber alacaklıların haklarının korunmasına ve diğer hak sahiplerinin hukuki konumlarını devam ettirmesine yönelik iyileştirmeler yapılmıştır.

5520 sayılı KVK'nın dördüncü bölümünde, 17 ila 20'inci maddeleri arasında Tasfiye, birleşme, devir, bölünme ve hisse değişimi işlemleri düzenlenmiştir. KVK'da birleşme tasfiye hükmünde kabul edilerek birleşme karı tasfiye karı gibi hesaplanarak vergiye tabi tutulmaktadır. Devirde ise belli şartların sağlanması halinde birleşme işlemi devir hükmünde kabul edilerek değer artış kazançları vergilendirilmemektedir. Bu düzenlemeler özellikle TTK kapsamında yapılan düzenlemelerden önemli farklılıklar göstermektedir.

4054 sayılı Rekabeti Korunması Hakkındaki Kanun ve bu kanuna bağlı olarak Rekabet Kurumu tarafından yayımlanan tebliğlerle birleşme ve devralmalara ilişkin olarak rekabet hukuku çerçevesinde düzenlemeler yapılmıştır. Bu çerçevede 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşmeler ve Devralmalar Hakkındaki Tebliğ ile hangi tür birleşme ve devralmaların hukuki geçerliliği açısından kurul iznine tabi olduğu açıklanmıştır. Ancak Rekabet hukuku açısından tanımlanan birleşme kavramı Ticaret Hukuku açısından tanımlanan birleşme kavramına hem içerik hem de birleşmeye katılan taraflar açısından farklılık göstermektedir.

6362 sayılı yeni Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında çıkarılan ve 28 Aralık 2013 tarih ve 28865 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Birleşme ve Bölünme Tebliği (II-23.2) ile taraflardan en az birinin halka açık ortaklık olduğu birleşme ve

bölünme işlemlerinde uyulacak usul ve esaslar açıklanmıştır. Temel amaç yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması ve devralan kurumdaki ortakların hak ve menfaatlerinin birleşme işleminden olumsuz yönde etkilenmesinin önlenmesi amaçlanmaktadır. Sermaye Piyasası kurulu birleşme işleminde belirlenecek birleşme değişim oranı küçük yatırımcının menfaatlerini olumsuz yönde etkilemesi halinde birleşme işlemine onay vermeyebilir.

511 sayılı Bankacılık kanununun “Birleşme, bölünme ve hisse değişimi” başlıklı 19’uncu maddesinde Türkiye’de faaliyette bulunan bankalardan birinin; diğer bir veya birkaç banka veya finansal kuruluş ile birleşmesi veya bütün aktif ve pasifi ile diğer hak ve yükümlülüklerini Türkiye’de faaliyette bulunan diğer bir bankaya devretmesi, bütün aktif ve pasifleri ile diğer hak ve yükümlülüklerini devir alması veya bölünmesi ya da hisse değişimi Kurulun (BDDK) iznine bağlı olduğu hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda 1 Kasım 2006 tarih ve 26333 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Bankaların Birleşme, Devir, Bölünme ve Hisse Değişimi Hakkında Yönetmelik” ile ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır.

Gerek rekabet hukuku gerek vergi hukuku gerek ticaret hukuku gerekse sermaye piyasası mevzuatı açısından birleşme ve bölünme gibi yeniden yapılandırma faaliyetlerine yönelik düzenlemeler amaç ve düzenleniş biçimine göre farklılıklar göstermektedir. Örneğin Rekabet Hukuku yeniden yapılandırma işlemlerini rekabetin korunması ve haksız rekabet çerçevesinde değerlendirirken, Vergi Hukuku bu işlemlerde ortaya çıkabilecek değer artışlarının vergilendirilmesine yönelik düzenlemeler getirmiştir. Yine Ticaret Hukuku pay sahiplerinin ve alacaklıların korunmasına yönelik düzenlemeler yer almıştır.

Yeniden yapılandırma işlemlerinin birden fazla hukuk dalını ilgilendiriyor olması hukuksal düzenlemelerde de eşgüdümün sağlanmasını zorunlu kılmaktadır. Ancak farklı hukuk dalları arasında uyumun sağlanması her zaman mümkün olmamaktadır. Bu ise şirketlerin yeniden yapılandırma işlemlerine mesafeli olmalarına yol açmaktadır. Ancak yeniden yapılandırma faaliyetlerine yönelik düzenlemeler nispeten yenidir ve önceki düzenlemelere göre farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar temelde TTK kapsamında getirilen yeni düzenlemelerdir. Uygulamada ise gerek TTK’nın kendi içerisinde gerekse TTK ile

vergi kanunları arasında amaçsal farklılıklardan kaynaklanan bazı uyumsuzluklar bulunmaktadır.

Eski TTK kapsamında birleşme aynı neviden olan şirketler arasında yapılabilmekte iken Yeni TTK kapsamında türler arası birleşme serbestisi getirilerek anonim, sermayesi paylara bölünmüş komandit, kollektif, komandit, ve kooperatif şirketlerin birbirleriyle birleşebilmelerinin önü açılmıştır. Ancak bu birleşme serbestisi de sınırsız olmamıştır. Şirketler arasında birleşmelerde tür sınırlaması ortadan kaldırılmış olmakla birlikte devralan ve devrolunan şirketler açısından birtakım sınırlamalar getirilmiştir.

Kurumlar vergisi kapsamında düzenlenen devir ve birleşmeye ilişkin hükümler yine kurumlar vergisine tabi olan mükellefler arasında gerçekleşecek birleşmeleri düzenlemektedir. Ancak TTK kapsamında ki düzenlemeler kurumlar vergisi mükelleflerini kapsamakla birlikte birleşme işleminde şahıs şirketlerini kapsayacak bir şekilde genişletilmiştir. Bu nedenle TTK'da yer alan düzenlemelere paralel olarak vergi hukukunda da birleşme şahıs şirketlerini de kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

Birleşmede değer artış kazançları üzerinden vergileme yapılacağından birleşmeye katılan taraflar bakımından tam mükellefiyet şartı aranmamaktadır. Dar mükellef kurumlarda birleşme işlemine taraf olabilmektedirler. Ancak KVK uygulaması kapsamında gerçekleşecek devir işlemlerinde durum farklıdır. Devirde değer artış kazancı hesaplanmadığı ve vergilenmediği için her iki tarafta tam mükellefiyet kapsamında bulunmalıdır. Aksi halde değer artış kazançlarının yurt dışında realize olması halinde vergileme dışına çıkabilmektedir. AB birleşme direktifi ile KVK kapsamında yapılan devir, tam bölünme, kısmi bölünme ve hisse değişimi işlemlerinde temel farklılıkta bu konuda ortaya çıkmaktadır. Çünkü KVK kapsamında devir ve tam bölünmede tarafların her ikisinin, kısmi bölünme ve hisse değişimi işlemlerinde ise devralan tarafın tam mükellef olması gerekmektedir.

Vergi hukuku açısından devir ve birleşme kavramlarının farkı birleşme işleminin vergili veya vergisiz olup olmadığıyla ilgilidir. Devir işleminde değerlendirme yapılmamakta ve değer artışları üzerinden vergileme yapılmamaktadır. Oysa birleşme vergili gerçekleşmekte birleşme karı üzerinden vergileme yapılmaktadır.

Ancak KVK açısından devir ve birleşme ayrımı ticaret hukuku açısından bir anlam ifade etmemekte, her iki işlemde TTK kapsamında birleşme işlemi sayılmaktadır.

KVK kapsamında düzenlenen devir şartlarına uyulmaması halinde vergisiz birleşme koşulları ortadan kalkmaktadır. Bu halde birleşme işlemi devir kapsamından çıkarak vergili birleşme halini almakta ve değer artış kazançlarının hesaplanması ve bu kazançlar üzerinden vergileme yapılması gerekmektedir. Ancak sırf birtakım şekil şartlarına uyulmaması nedeniyle devir işleminin birleşme kapsamına sokulması ve değer artışlarının vergilendirilmesi işlemin amacına da uygun düşmemektedir. Nitelik olarak işlem bir istisna işlemi değil vergi erteleme işlemidir. Devir ile beraber vergilendirilmeyen değer artış kazançları daha sonraki dönemlerde vergilemeye tabi olabilecektir. Bu nedenle şekil şartlarına uyulmaması işlemin mahiyetini tamamen değiştirmemelidir.

Devir işleminde devralan kurum devrolunan kurumun vergi borçlarından için kurumlar vergisi beyannamesini ekinde taahhütname vermektedir. Bu taahhütname ile birlikte devralan kurum münfesi kurumun vergi borçlarından sorumlu olmaktadır. KVK kapsamında gerçekleşen birleşme işleminde ise taahhütname verilmemekte birleşmede tasfiye memurlarına düşen sorumluluk ve ödevler birleşmede birleşilen kuruma ait olmaktadır.

Ticaret hukuku ve vergi hukuku bakımından birleşme işlemlerindeki farklılıklardan bir diğeri ise TTK açısından birleşme bölünme ve devir işlemlerinde devrolan şirketin tasfiyesiz infisahı gerçekleşmektedir. Vergi hukuku açısından ise birleşme işleminde ortadan kalkan şirket açısından tasfiye hükümleri geçerli olacaktır. Dolayısıyla kurumlar vergisi açısından birleşme işleminde tasfiye karı (birleşme karı) üzerinden vergileme yapılacaktır. Ancak KVK açısından birleşme tasfiye hükmünde sayılmakla beraber tasfiye kavramına uygun bir işlem değildir.

Tam bölünme işlemi devir ve birleşme işleminden farklı bir işlem değildir. Devir ve birleşme işleminde bir devralan kurum olmakla beraber, tam bölünmede birden fazla devralan kurum bulunmaktadır. Devralan kurumlar açısından ise devrolunan aktif ve pasifler kapsamında işlem devir işleminden farklılık göstermemektedir.

KVK kapsamında tam bölünme işleminde bölünen şirketin devralan şirketlere devri karşılığında devredilen sermaye şirketinin ortaklarına devralan sermaye şirketin

sermayesini temsil eden iştirak hisseleri verilecektir. Devredilen şirketin ortaklarına verilecek iştirak hisselerinin itibarı değerinin % 10'una kadarlık kısmının nakit olarak ödenmesi, işlemin bölünme sayılmasına engel olmayacaktır. KVK kapsamında yapılabilecek nakit ödeme tutarı iştirak hisselerinin itibarı değerinin % 10'una kadar kısmı ile sınırlandırılmışken, TTK'nın 140'ıncı maddesi kapsamında yapılabilecek denkleştirme ödemesi payların gerçek değerinin %10'una kadar yapılabileceği hükme bağlanmıştır. Düzenlemeler arasındaki bu farklılığın ortadan kaldırılması gerekmektedir.

TTK ve KVK kapsamında karşımıza çıkan bir diğer farklılık ise tür değiştirme işlemlerinde ortaya çıkmaktadır. TTK açısından tür değiştirme işlemleri biçim değiştirme işlemi olarak nitelendirilerek yeni türe dönüştürülen şirketin eskisinin devamı olduğu hükme bağlanmıştır. Burada hukuki kişilik tektir ve malvarlığını devri yapılmamaktadır. Yeni şirket bu kapsamda eskisinin devamı olarak kabul edilmiştir. Ancak TTK'da yer alan düzenlemenin aksine KVK' da tür değiştirme işlemleri devir kapsamında değerlendirilmektedir. Dolayısıyla tür değiştirme işlemi de devir şartlarına bağlandığından dolayı vergilendirme kısmında bu işlemlere ilişkin açıklamalara da yer verilmiştir.

Borsa İstanbul bünyesinde gerçekleşen birleşmelerin tamamı vergisiz birleşme olarak da adlandırılan devralma yoluyla gerçekleşen birleşmelerdir. Borsa dışında gerçekleşen birleşmelerin de büyük kısmı bu yolla yapılmaktadır. Şirketler devirden kaynaklanan değer artışlarının vergilendirilmemesi nedeniyle KVK kapsamında devralma yoluyla birleşmeye yönelmektedirler. Devralma yoluyla yapılan birleşmelerde tarafların birbirleriyle olan ortaklık yapıları analiz edildiğinde birleşmelerin yoğun olarak ortaklık ilişkisi içinde bulunan şirketler arasında gerçekleştiği görülmektedir.

Bölünme işlemlerinin analizinde bölünmenin yoğun olarak kısmi bölünme şeklinde gerçekleştiği görülmektedir. Kısmi bölünmeye konu varlıklar içinde ise taşınmazmallar ilk sırayı almaktadır. Bir diğer yeniden yapılandırma işlemi olan tür değiştirme işleminde ise limited şirketten anonim şirkete yönelik tür değiştirme faaliyetlerinde yoğunluk olduğu görülmektedir. Anonim şirket türüne dönüşümde amme borcunda kaynaklanan sorumluluğun sınırlı olması, ortaklık payının devrinin kolay olması, devre bağlı vergisel avantajlar gibi nedenler sayılabilir.

KAYNAKÇA

A.ROSE, Stephan, Randolph WESTERFIELD, Jeffrey W. JAFFE, Corporate Finance, seventh edition,2005.

AKARCA, Akif ve Mehmet ŞAFAK, Sermaye Azaltımında veya Tasfiyede Yeniden Değerleme Fonu veya Enflasyon Düzeltmesi Olumlu Farklarının Vergisel Durumu, Dünya Gazetesi, 30 Ağustos 2012.

AKBULAK, Yavuz. “Yeni TTK Çerçevesinde Şirketlerde Tür Değiştirme”, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Sayı.101, Mayıs 2012.

ALGANER, Yalçın ve Güneş YILMAZ, “Avrupa Birliği Müktesebatı Bağlamında Katma Değer Vergisi’nde Yakınlaştırma ve Uyumlaştırma Çalışmaları”, Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, Yıl 2010, Cilt XXVIII, Sayı I, S.135-160

ALTINER, Seçkin ve Ender İNELLİ, “Ticaret İşletmelerinin Kısmi Bölünmeye Konu Edilmesi Mümkün Müdür?” Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 362, Ekim 2011, ss.105-107

ALTINIRMAK GÖKBEL, Serpil. Birleşmelerde Başarı ve Başarısızlık, Şirket Birleşmeleri (Editörler:Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), İstanbul, 2004. ss.213-231

ARAZ, Mahir Aydoğan. Tasfiye halinde KVK Geçici 23. Madde Uygulaması ve Tasfiye Payının Vergilendirilmesi, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı.176, Nisan 1996,ss.163-167

ARPACI, Altar Ömer. Vergi Erteleme Müesseselerinden biri olarak Şirketlerin Devri-II, Vergi Sorunları, Sayı 148, Ocak 2001, ss.58-65

ASHTA, Arvind. Cahier du Ceren, 3 (2003) 2-11, ss.1-10

AURELIO, Massimiano. An Analysis Of The 2005 Amendments to The Merger Directive Intertax, Cilt 34, Sayı 6/7, 2006, ss.333-352

AYAZ, Ali. Tasfiye Halinde Gayrimenkul ve İştirak Hisseleri Satış Zararlarının Kurumlar Vergisi Matrahından İndirimi, Vergi Dünyası, Sayı 158, Şubat 2012, ss.158-164

AYDIN, Gültekin. Kısmi Bölünme, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 303, Kasım 2006, ss.90-102

AYDIN, Nurhan. Birleşme ve Satın Almalarda İşletme Değerlemesi, Şirket Birleşmeleri (Editörler:Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), İstanbul, 2004, ss.193-213

BAĞDINLI, I.Halil. Tasfiye Döneminde Enflasyon Düzeltme Farklarının Sermayeye İlavesi, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:230, Kasım 2007, ss.109-112

BAHAR, Cevdet Okan. Enflasyon Düzeltmesi Olumlu Farklarının Tasfiye-Birleşme-Devir-Bölünme Ve Tür Değiştirme Hallerinde Vergilendirme Olasılığı, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:317, 2008, ss.120-127

BAHAR, Cevdet Okan. Tasfiye Halindeki Ticaret Şirketlerinde Hesap Dönemi ve Beyanname Verilme Zamanı I, (Beyanname verilme zamanı-I) Yaklaşım, Sayı:168, Aralık 2006, ss.125-130

BAHTİYAR, Mehmet. Türk Ticaret Kanunu ile Avrupa Birliği'nin Üçüncü Konsey Yönergesi Açısından Anonim Ortaklık Birleşmeleri ve Denetimi, Şirket Birleşmeleri (Editörler:Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), İstanbul, 2004, ss.1-23

BAKIRCI, Aykut. Kısmi Bölünme, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 259, Mart 2003, ss. 145-154

BALCI, Tamer. Anonim ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi, Sayı 445, 1 Ağustos 2005, ss. 135-140

BARINIR, İsmail. Kısmi Bölünme Müessesesine İlişkin Değerlendirmeler ve Özellik Arz Eden Bir Durum, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 355, Temmuz 2009, ss. 159-164

BAŞARAN YAVAŞLAR, Funda. Sınır Ötesi Devir Yoluyla Birleşmelerde Kurumlar Vergisi, Vergi Dünyası, Sayı 291, Kasım 2005 ss.118-129

BAYKARA, Bekir. Tasfiye Edilmiş Şirket Adına Düzenlenen İhbarname ve Ödeme Emirlerinin Hukuki Durumu Yaklaşım, Sayı:179, Kasım 2007, ss.257-262

BENECKE, Andreas ve Arne SCHNITGER, Final Amentment To The Merger Directive: Avoidance of Economic Double Taxation and Application to Hybrid Entities, Two Conflicting Goals, Intertax, Cilt 33, Sayı 4 Kluwer Tax International, 2005, ss.170-195

BEYANNAME DÜZENLEME KILAVUZU, Hesap Uzmanları Derneği, 2012.

BINGÖL, Mehmet. ve A.Cihat KUMUŞOĞLU, Kurumlarda Tasfiye Karı ve Tespiti, Vergi Dünyası, Sayı.28 Aralık 1983, ss.28-36

BİLİCİ, Nurettin. Avrupa Birliği-Türkiye İlişkileri (Temel Bilgiler, İktisadi ve Mali Konular), Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007.

BOULOGNE, Frederik ve GOOIJER Jan, Merger Directive:Conceptual Clarity of the Term “Branc of Activity” Needed, European Taxation Mayıs 2013, ss.243-248

BRANDE Eva Van Der, The Merger Directive Amended:The Final Version, Tax Review /2005-3, s.119-127

BULUT Mustafa ve Melih DIRIL, Tasfiye Memurlarının Sorumluluk Sınırı, Yaklaşım, Sayı 166, Ekim 2006, ss.86-90

ÇEBİ, Hakan. Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul 2010.

ÇILINGİR, Fazlı. Tasfiyesi Tamamlanmış Şirket Adına Tasfiye Döneminden Önceki Dönemlere İlişkin Tarhiyat Yapılabilir mi? Vergi Dünyası, Sayı 332, Nisan 2009, ss.83-89

ÇOŞTAN, Hülya. Anonim Ortaklıklarda Bölünme, Turhan Kitapevi, Ocak 2004.
ÇOŞTAN, Hülya, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılandırılmasında Alacaklıların Korunması, Banka ve Ticaret Enstitüsü, Ankara, 2009.

DEMİRBULAK, Selçuk. Avrupa Birliği Hukuku ve Haklarımız, Türkiye Barolar Birliği Yayınları 192, Mart 2011, Ankara.

DEVELİOĞLU, Ferit. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat,Aydın Kitapevi, 12. Baskı,1995.

DOĞRUSÖZ, A.Bumin. Türk Vergi Hukukunda Şirket Bölünmesi ve Hisse Değişimi (III-Hisse Değişimi), Yaklaşım Dergisi, Sayı 121, Ocak 2002, ss. 18-24

ELELE, Onur. Hisse Değişimi, Vergi Dünyası Dergisi, sayı 310, 2007, ss.68-73

ELLIOT Peter ve Steven MCGRADY, European Union Overview Special Report, International Tax Review, Jul/Aug 1994, ss.7-9

ERDEM, Tahir. Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Şirket Birleşmelerine İlişkin Hükümleri, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 284, Mayıs 2012, ss. 155-173

ERDEM, Tahir. Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Şirket Bölünmelerine İlişkin Hükümleri, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 286, Temmuz 2012, ss.62-66

ERDOĞAN, Erdem. Tasfiyeye Girmek Tasfiye Edilmek Değildir, Vergi Dünyası, Sayı 384, Ağustos 2013, ss.35-39

ERGÜL Mahmut Tayyar, Tasfiye Edilerek Tüzel Kişiliği Sona Eren Mükelleflerin Varlık Barışı Kanunu'ndan Yararlanmasındaki Özel Durumlar, Yaklaşım, Sayı:203, Kasım 2009.

ERGÜNEŞ, İsmail ve Mehmet SARITAŞ, Birleşme, Devir ve Bölünme Müesseselerinin Zarar Mahsubu Açısından Değerlendirilmesi, Ekim 2001, Sayı 242, Vergi Dünyası Dergisi, ss. 145-149

ERKAN, Fikret. Avrupa Birliğinde Dolaysız Vergilerin Uyumlaştırılması ve Avrupa Birliği Mahkemesi'nin Bu Konudaki Rolü Tam Üyelik Yolunda Türkiye Açısından Bir Değerlendirme, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme başkanlığı, Yayın No:2009/399, Ankara 2009.

ERNST&YOUNG, Birleşme ve Satın Alma İşlemleri 2012 Raporu.

ESİN, İsmail G. ve S.Tunç LOKMANHEKİM, Uygulamada Birleşme ve Devralmalar, Beta Basım A.Ş, 1.Basım, Kasım 2003,İstanbul.

GENCER, Çağlan Ahmet. Tür (Nevi) Değiştirmenin Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Mevzuatı İçeriğinde Kavramsal Çerçevesi, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 283, Nisan 2012, ss. 29-32

GÖKBEL, Doğan. Farklı Ülke Şirketleri Arasındaki Birleşmelerin Türk Hukukundaki Vergisel Sonuçlarının Avrupa Birliği Hukuku ile Karşılaştırılması, Şirket Birleşmeleri (Editörler:Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), İstanbul, 2004, ss.23-49

GÖKTUNA, Hamdi Deniz Ege. Vergi Hukukunda Birleşme Bölünme ve Hisse Değişimi İşlemleri, Legal Yayıncılık, Şubat 2012.

GÜÇLÜ, Süleyman. Tasfiye Halinde Bazı Öz Sermaye Kalemleri Yönünden Yapılacak İşlem, Vergi Sorunları Dergisi, ,Sayı:248, Mayıs 2009, ss. 21-40

GÜLÇİCEK, Ayşe. Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketlerin Tür Değiştirme İşlemleri ve Vergisel Boyutu, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 286, Temmuz 2012, ss.77-86

GÜNEŞ, İsmail Hakkı. Bölünme İşlemlerinin Yeni TTK ve KVK açısından İncelenmesi, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Sayı.103, Temmuz 2012.

GÜNEŞ, İsmail Hakkı. Tasfiye İşlemlerinin KVK ve Yeni TTK' da incelenmesi, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Sayı 105, Eylül 2012, ss s 67-71

GÜNGÖR, Feridun. Vergisiz Hisse Değişimi Yoluyla Ortaklık Yapılarının Değiştirilmesi, Yaklaşım, Sayı 119, Kasım 2002.

İNELLİ, Ender. İştirak Ettiği Şirketi Devralan Kurumlarda Devir Sonrası Bilançoda Öz Sermayenin Tespitine İlişkin Özellikli Bir Durum, Vergi Dünyası Dergisi, Kasım 2010, Sayı 351, ss.85-91

KALKAN Tolga, Kısmi Bölünmede “Taşınmaz” tanımına dahil olan haklar, Yaklaşım Dergisi, sayı 216, Aralık 2010, ss 161-165

KARGIN, Mahmut. TFRS ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Kapsamında İşletme Birleşmelerinin Değerlendirilmesi ve Muhasebeleştirilmesi, Gazi Kitabevi, Ekim 2011.

KARAPINAR, Aydın. IFRS'ye Göre Şirket Birleşmeleri, Gazi Kitabevi, Eylül 2006

KAVAK, Ahmet. Sermaye Şirketlerinin Tasfiye, Birleşme, Devir ve Bölünme İşlemleri, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara 2009.

KEARNEY, Timothy A. An Overview of the EC Merger Directive and Its Implementation by Member States, 21 International Tax Journal, ss.26-45

KESER, Kurtuluş Ozan. Geçici Vergi Uygulaması ve Dönem Sonu İşlemleri, Sayı:364, Aralık 2011, Vergi Dünyası, ss.27-35

KILIÇ Şengül Al, Türk Ticaret Kanunun Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi, İstanbul 2009.

KOCAER, Şenol, Şirket Yeniden Yapılandırılmaları, Birleşme, Devir, Bölünme, Tür Değişimi, Hisse Değişimi, Seçkin Yayınları, Ankara, Ekim 2013.

KOLOTOĞLU, Olcay. Şirket Birleşmelerinde Mahkeme Süreci Kalkıyor, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 286, Temmuz 2012, ss.39 -43

KOLOTOĞLU, Olcay. Yeni TTK ve Şirket Birleşmeleri, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 181, Şubat 2012, , ss.61-66

KPMG, Türkiye Şirket Birleşme ve Satın Alma Raporu 2011.

KUTLAN, Serhat. Birleşme ve Devir Almalarda (Merger's&Acquisitions) Controlling Şirket Birleşmeleri (Editörler:Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), İstanbul, 2004. , ss.247-265

MAÇ Mehmet, KDV Uygulaması” Denet Yayıncılık A.Ş, 3.Baskı. İstanbul 1995.

MAÇ Mehmet, Kurumlar Vergisi, 3. Baskı, Denet Yayıncılık A.Ş, 1999.

MAÇ, Mehmet. Şirketlerde Sermayenin Azaltılması Halinde Ortaya Çıkabilecek Vergiler, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Sayı 71, Kasım 2009.

MAÇ, Mehmet. Kısmi Bölünmeye Konu Olamayacak Bir İşletme Türü Yoktur, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Sayı 85, Ocak 2011.

METİN, Muhammed. Anonim Şirket Ortağı Gerçek Kişilere Dağıtılan Tasfiye Paylarının Vergi Kesintisi Karşısındaki Durumu, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 360,Ağustos 2011,ss.154-159

YILMAZ, Metin. Şirket Birleşme ve Devralmalarının Getiri Üzerine Etkisi ve İMKB’DE Bir Uygulama, Kadir Has Üniversitesi SBE, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2010.

MOR, Hasan. Avrupa (Birliği) Bütünleşme Süreci ve Sorunlar, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIV, Y. 2010, ss.249-251

NACAR, Erdal. Yeni TTK’ da Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Durumunda Ortakların Açabileceği Davalar, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Sayı:102, Haziran 2012.

NAZALI, Ersin. İstisna kapsamındaki İştirak hissesi ve Gayrimenkul Satış Kazancının Kısmi Bölünme Kapsamında İşletmeden Çekilmesi, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 362, Ekim 2011, ss.95-99

NAZALI, Ersin. İştirak İlişkisi Olan Kurumlar Arasında Kısmi Bölünme İşlemi Yapılabilir mi? Vergi Dünyası Dergisi, Sayı, 356, Nisan 2011, ss.62-71

NAZALI, Ersin. Kısmi Bölünme Sırasında Yapılan Eş Zamanlı Sermaye Artırımı/Azaltımı II, Yaklaşım, Sayı 219, Mart 2011, ss.

NAZALI, Ersin. Kısmi Bölünmenin Gerçekleştiği Tarihe Kadar Bölünen Varlıkların Değerinde Meydana Gelecek Artış/Azalışlar, Yaklaşım Dergisi, Sayı 216, Aralık 2010, , ss.124-129

NAZALI, Ersin. Kurumlar Vergisi Açısından Anonim Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme ve Bölünme İşlemleri, Maliye Hesap Uzmanlar Derneği, Kasım 2008.

NAZALI, Ersin. Kurumlar Vergisi Kanunu'na Göre Tasfiye Döneminde Zarar Mahsubu Süresi ve Tasfiyenin Zararla Kapanması Durumunda Düzeltme, Vergi Dünyası, Şubat 2009, Sayı:330, S.106-114

NAZALI, Ersin. Vergisel ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Yönüyle Anonim ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme, Bölünme ve Tür Değişimi İşlemleri, Yaklaşım Yayıncılık, Ekim 2012.

NETEK, Okan. Tasfiye Olan Kurumlarda Devreden KDV'nin Akıbeti, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Sayı.100, Nisan 2012, , ss 60-64

ORAL, Hasan. Avrupa Birliği Vergi Uyum Çalışmaları ve Türkiye, TBB Dergisi, Sayı 56, 2005, ss.261-280

ORUÇ, Ramazan. Tasfiyesi Sona Eren Şirketlerde Öz sermaye Kalemlerine Ait Enflasyon Farklarının Durumu, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:342, 2010, ss.63-68

ÖÇALAN, Erdoğan. Tasfiye Payının Vergisel Niteliği ile Payı Oluşturan ve Sermayeye İlave Edilen Değerlerin Vergilendirilmesi Esasları II, Yaklaşım Dergisi, Sayı 225, Eylül 2011, ss.132-135

ÖÇALAN, Erdoğan. Tasfiye Payının Vergisel Niteliği ile Payı Oluşturan ve Sermayeye İlave Edilen Değerlerin Vergilendirilmesi Esasları I, Yaklaşım Dergisi, Sayı 224, Ağustos2011, ss.109

ÖZBALCI, Yılmaz. Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları, Oluş yayıncılık A.Ş, Eylül 2006.

ÖZBALCI, Yılmaz. Vergi Usul Kanunu Yorum ve Açıklamaları, Oluş yayıncılık A.Ş, Ağustos 2004.

ÖZDEMİR, Sahir. Avrupa Topluluğunda İkincil Mevzuat ve Karar Alma Usulleri, DPT AB İle İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2001.

ÖZEL, Salih. Hisse Değişimi ve Vergi İlişkisi, Yaklaşım Dergisi, Sayı 195, Mart 2009, ss

ÖZYER, Mehmet Ali. Açıklama ve Örneklerle Vergi Usul Kanunu Uygulaması Maliye Hesap Uzmanları Derneği, 4.Baskı, Mart 2008.

PERNSTEİNER, Helmut. İşletme Bilimi Literatüründe Birleşme Kavramı, Şirket Birleşmeleri (Editörler:Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), , İstanbul, 2004. ss.589-615

POROY, Reha, Ünal TEKİNALP ve Ersin ÇAMOĞLU, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Gözden Geçirilmiş, Geliştirilmiş ve Güncelleştirilmiş 7'inci bs. , İstanbul: 1997.

SARI, Hamit. Hisse Değişiminde Yönetimin Elde Edilme Şartı-II, Yaklaşım Dergisi, Sayı 204,Aralık 2009.

SARIKAMIŞ, Cevat. Şirket Birleşmeleri, Satın Almalar ve Yeniden Yapılanma, İstanbul,2003.

SARIOĞLU, Serra Eren. Şirket Değerleme, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 281, Şubat 2012, ss.64.-69

SCHELPE, Dirk. Two New Proposal for a Directive Amending The “Merger” and “Parent –Subsidiary” Directives, EC Tax Review, 1993/4, ss.200-207

SCHONEWİLLE, Peter H. Some Question on the Parent-Subsidiary Directive and the Merger Directive, Intertax, 1992/1, ss.13-19

ŞEN, Sunay, Kısmi Bölünme Uygulamasına Konu Varlıklarda Meydana Gelecek Eksilme ve Artışların Durumu, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 389, Ocak 2004.

SEVİM, Adnan. Şirket Birleşmelerinde Kurumsal Kaynak Planlaması (Enterprise Resources Planing-EKP)’nin Önemi, Şirket Birleşmeleri (Editörler:Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), İstanbul, 2004, ss.327-361

SUER, M. Ziya. Avrupa Birliğinde Vergi Uyumlaştırması ve Türk Vergi Sistemi Üzerine Etkileri,Eylül 1999.

SÜMER, Haluk ve E.Handan SÜMER GÖRMÜŞ, Füzyonlar ve Muhasebe Yöntemlerinde Meydana Gelen Gelişmeler, Şirket Birleşmeleri (Editörler:Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), İstanbul, 2004. ss.361-381

SÜZEN, Hasan Zeki ve Ekrem KAYI, Enflasyon Düzeltmesinden Kalan Bilanço Kalemleri, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Özel S,2010, ss.469-476

ŞEKER, Sakıp. Kısmi Bölünmede “Serbest Fon” ve “İşletmeden Çekme” Kavramları, Yaklaşım Dergisi, Sayı 227, Kasım 2011.

ŞEKER, Sakıp. Kısmi Bölünmede Doğrular ve Yanlışlar-I, Yaklaşım Dergisi, Sayı 169, Ocak 2007, ss.165-

ŞİMŞEK, C.Tolga ve Murat DAYANÇ, Kurumlar Vergisi Kanununa Göre Birleşme Devir ve Nev'i Değiştirme İşlemlerinin Katma Değer Vergisi Kanunu Karşısındaki Durumu, Vergi Dünyası, Sayı:203, Temmuz 1998.

TAN, Mustafa. Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Bölünme, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2010.

TAN, Mustafa. Tam ve Kısmi Bölünme Halinde Amortisman Uygulaması ve Özellik Arz Eden Durumlar, Vergi Sorunları Dergisi, sayı 267, Aralık 2010, ss.81-86

TANRIKULU, Salih. Avrupa Birliği'nde Şirket Birleşme, Bölünme ve Aktif Devirlerinde Ortak Vergileme Rejimi, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 161, Şubat 2002, ss.73-81

TANYILMAZ, Kurtar. Sanayi Şirketlerinde Birleşmeler ve Devralmalar, Şirket Birleşmeleri (Editörler:Prof Dr. Haluk Sümer-Prof Dr. Helmut Pernsteiner), İstanbul, 2004, ss.687-703

TARAKÇI, Hızır. Vergi ve Sermaye Piyasası Mevzuatı ile Türk Ticaret Kanunu Açılırlarından Kurumlarda Sona Erme, Polaris yayınları, İstanbul, Eylül 2003.

TARAKÇI, Hızır Kurumların Birleşme ve Nev'i Değiştirme Hallerinde Kurumlar Vergisi Uygulaması, Vergi Dünyası Dergisi, sayı.119, Temmuz 1991, ss.25-29

TEKİN, Cem. Yeni Sistem Uyarınca Birleşme ve Devir Durumunda Amortisman Uygulaması, Yaklaşım Dergisi, Ocak 2005, Sayı.145, ss.84-92

TEKİN, Selçuk. Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu, Vergi Sorunları Dergisi, sayı 255, Haziran 2007, ss.53-63

TEKİNALP, Ünal. Yeni Türk Ticaret Kanununun İçerdiği Sermaye Ortaklıklarına İlişkin Yeni Yaklaşımlar, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 286, Temmuz 2012, s.10

TEKİNALP, Ünal , Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku Anonim Limited Ortaklıklar, Tek kişi Ortaklığı, Birleşme, Bölünme, Tür Değişimi, (Sermaye Ortaklıkları), 3.Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013.

THÖMMES, Otmar. The New EC Commission's Proposals for Directives On Cross Border Investment, Intertax, Sayı:1991/3, ss.158-165

THÖMMES, Otmar ve Eric TOMSETT, Issues of the Merger Directive in the EC Member states, EC Tax Rev. 1992, ss.228-240

TOKAT, Yakup. Şirketlerde Tasfiye Sonrasında Kanuni Temsilcilerin ve Ortakların Kamu Alacağına İlişkin Sorumluluğu, Yaklaşım, Sayı 203, Kasım 2009, s. 106

TOSUNER, Mehmet. ve Zeynep ARIKAN, “Vergi Usul Hukuku”, Kanyılmaz Matbaacılık, 2009.

TUNA, Selim. Sermaye Hesaplarına Ait Enflasyon Düzeltme Farklarının Kısmi Bölünme Neticesinde Yapılacak Olan Sermaye Azaltımı Karşısındaki Durumu, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 281, Şubat 2012, ss.163-172

TÜFEKÇİOĞLU, Nevzat. Şirketlerin Birleşmesi ve İştirak İlişkisi, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 255, Kasım 2002, ss.4-9

TÜNAL, S. Selman. Genel Hatları ile Amerika Birleşik Devletlerinde Şirket Birleşmelerinin Hukuki Yapısı, , Vergi Dünyası, Sayı 225, Mayıs 2000, ss.54-69

TÜNAL, S. Selman. Genel Hatları ile Amerika Birleşik Devletlerinde Şirket Devir ve Birleşmelerinin Vergi Boyutu, , Vergi Dünyası, Sayı 228, Ağustos 2000, ss.43-58

TÜRK, Hikmet Sami. Kit'lerin Bölünmesi, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XIII, Ankara 1996.

TÜRK, Hikmet Sami. Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi, Ankara 1986.

UFUK, Mehmet Tahir. Kurumların Tasfiyesinde Özellik Arz Eden Durumlar, ,Yaklaşım, sayı, 208, Nisan 2010, ss.96-101

UFUK, Tahir. Vergi Hukukunda Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu, ,Yaklaşım, sayı 193, Ocak 2009, ss.59-63

UYŞAL, Zeki. Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde Vergi Sistemleri ve Vergi Uyumlaştırma Çalışmaları, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı. 385, Eylül 2013, ss.96-106

UZUNOĞLU, Nihat, Herkes İçin Katma Değer Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayını, Ocak 2014,Cilt 1.

UZUNOĞLU, Nihat ,Kısmi Bölünme İşlemlerinde KDV Uygulaması, Vergi Dünyası Dergisi, Mart 2014, Sayı 391, ss.4-11

ÜLÜS, Mustafa. Hisse Değişimi Düzenlemesi ve Şirketlere Sağladığı Vergisel Avantajlar, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 281, Şubat 2012, ss.147-154

YAKIŞIKLI, Ramazan. Devir İşlemi Sonucu Zarar Mahsup Süresi Uzatılabilir mi?, Vergi Dünyası Dergisi, sayı.348, Ağustos 2010, ss.26-31

YALTI SOYDAN, Billur. Hizmet İşletmelerinde Katma Değer Vergisi (Bir Karşılaştırılmalı Hukuk Denemesi), Beta Basım Yayım, İstanbul, Kasım 1998.

YASAMAN, Hamdi, Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, İstanbul,1987,

YEŞİLYURT, Eren ve Şebnem Pınar GÜRGÜR, Vergi Hukukunda Kanuni Temsilcilikler ve Sorumlulukları-I, Yaklaşım, Yıl 11, sayı 130, Ekim 2003, s.130

YILDIRIM, Ali Haydar ve Olcay KOTOTOĞLU, Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluşu Tasfiyesi Birleşmesi Devri Nevi Değişikliği, Bölünme ve Hisse Değişimi, Yaklaşım Yayıncılık, Kasım 2003.

YILDIZ, Habib. Avrupa Birliği Vergi Politikası ve Vergi Uyumlaştırma Çalışmaları, EÜHFD, C.X,S.3-4, 2006, ss.549-569

YILMAZ, Kazım. Kısmi Bölünmede Borçların Devri Zorunlu mu? Yaklaşım Dergisi, Sayı 192, Aralık 2008, ss.111-114

MEVZUAT

1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği, Resmi Gazete NO:26482, Resmi Gazete Tarihi:03.04.2007, (1 Seri No'lu KVKGT)